بعون صناع مکین و کافی فضل و خلاق زمین و زمان

ذکر شہادت سید الشہدا و واقعات صحیحہ و مصائب اہلبیت مصطفےٰ جگر سوز اہل عزا معروف بہ

کربلائے معلیٰ

از اشک ریزی خامہ ملک الشعرا ناظم بے نظیر تدبیر الدولہ مدبر الملک منشی سید مظفر علیخان بہادر جنگ متخلص بہ اسیر

در مطبع نامی منشی نولکشور بہ طبع مزین مقبول جہان شد

اطلاع - اس مطبع مین ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہی فہرست مطول ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہی جسکے معاینہ و ملاحظہ سے شائقین اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہین قیمت بھی ارزان ہی اس کتاب کے ٹیٹل پیج کے تین صفحہ سادہ ہین جسمین بعض کتب متفرقات دینیہ درج کردی ہین تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہے اوس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدردانون کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو

کتب متفرقات دینیہ

روضۃ الشہدا - تصنیف ملا حسین واعظ

رسالہ جبر و تفویض - از ملا محمد باقر مجلسی مذہب امامیہ کا -

رسالہ وظائف - ادعیہ ماثورہ بروایات صحیح الدرجہ جسمین مفصلہ دعائین ہین بنابر مذہب امامیہ -

۱ - پنجسورہ -

۲ - دعاے ماثورہ -

۳ - اعمال عاشورہ -

حیات القلوب - نوادر کتب معتبرہ مذہب امامیہ سے ہی بہت بڑی مصنفہ قدوۃ العلما ملا محمد باقر مجلسی تین جلد -

۱ - جلد - مین احوال انبیا کا باسناد رواۃ از آدم علیہ السلام تا حضرت عیسی علیہ السلام بہت شرح و بسط کے ساتھ -

۲ - جلد - خاص احوال باہرات پیغمبر آخر الزمان حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مع بیان معجزات و غزوات

۳ جلد - بیان امامت و اثبات امامت بہ ائمہ اثنا عشر صلوات اللہ علیہم بہ براہین و نص قرآنی و احادیث سرور دو جہانی -

لمعہ حمد ہندی - فقہ اثنا عشریہ مصنفہ مترجمہ حافظی -

تحفۃ العوام - مسائل فقہ مصنفہ حاجی حسن علی

حلیۃ العرائس - مراسم عورات اور اونکے حقوق مصنفہ مولوی مراد علی -

خلاصۃ المصائب - منقول از نسخہ مطبوعہ سلطانی مزید اہتمام سے چھپا -

دوازدہ مجلس - مسمی بہ ریاض الازہار فی احوال سید الابرار مولفہ مولوی وجیہ الدین محمد رضوی -

اسرار کربلا - حالات معرکہ کربلاے معلی مولفہ منشی محمد ظہیر الدین بلگرامی -

ہدایۃ الکونین - الی شہادۃ الحسنین - مولفہ ابو الخیر مولوی محمد معین الدین مشہدی -

دہ مجلس منظوم - معرکہ شہادت کربلا علی الترتیب مشمولہ چودہ مجلس -

بعون صانع مکین و مکان فضل خلاق زمین و زمان

ذکر شهادت سید الشهدا و واقعات صحیحه و مصائب اهلبیت مصطفی جگر سوز اهل عزا و ذوق

کربلای معلی

از اشک ریزی خامۀ ملک الشعرا ناظم بے نظیر تدبیر الدوله مدبر الملک منشی سید مظفر علیخان بهادر جنگ متخلص به اسیر

در مطبع نامی منشی نولکشور رونق طبع یافت

بسم الله الرحمن الرحیم

عروسِ ذاتِ باری را که یکتاست
نهی زیور علیٰ ملبوسِ زیباست

ز ملبوسش همه ملبوس عاری
ز زیور جمله زیور کم عیاری

باین زیور باین ملبوسِ زیبا
ز زیبائی عروسِ حجله آرا

اگر هر هفت پرسی اولیا یند
سر و سامانِ زینت اوصیایند

غلط گفتم حسینِ ما چه پیکر
ندارد حاجتِ ملبوس و زیور

مگر در خاطرِ پاکش در آید
که زیبِ جامه و زیور فزاید

شود جامه ز رنگینے مرقع
شود زیور ز لعل و دُر مرصع

زہے شاهد که بے پیرایه شد روز
بنازِ بے نیازی جلوه افروز

مسی از دودِ آهِ غم نصیبان | حنائے تازه از خونِ غریبان
بہ کف شانہ دلِ صد چاکِ ایوبؑ | مصفا آئینہ از چشمِ یعقوبؑ
پریشان مو ز حالِ نوحؑ بر دوش | سرشکِ چشمِ آدمؑ گوهرِ گوش
گہے از حجلہ بیرون کرد اگر پا | نظرها خیره شد وقتِ تماشا
کسے از دیدهٔ دل هم اگر دید | نگه در نیم ره ترسید و گردید
بهر ذرّه از ان خورشید نور است | بهر سنگے نشان از برقِ طور است
نشانش نکهتِ پیراهنِ گل | سراغش پیچ و تابِ زلفِ سنبل
لبِ شبنم قطره از ساغرِ اوست | ورق هر برگِ گل از دفترِ اوست
بہ دشمن دشمن و با دوست یکرنگ | بہ صلح آئینہ و شمشیر در جنگ
فروغِ مهر هر جا فاش باشد | چہ بیند کور چون خفاش باشد
همہ آفاق نقشِ صنعتِ اوست | همہ عالم گواهِ قدرتِ اوست
بذکرش چرخ چون شب زنده داران | ز انجم تا سحر تسبیح گردان
ز حفظش کشت ایمن از تگرگ است | زبانِ شکرِ منعم برگ برگ است
ز حکمِ اوست جمعِ چار اضداد | بیک جا خاک و آب و آتش و باد
عیان از روز و شب شد رنگِ صنعت | تبا شد خود بخود ایجادِ نور و ظلمت

سفیدی از سیاهی گشت پیدا ۔ سیاهی از سپیدی شد هویدا

برای بندگان حکمِ عبادت ۔ بحقِ شان بود وجهِ سعادت

که هر کس را جبین در سجده ماند ۔ به عیشِ جاودانی در رساند

چه حاجت ورنه او را با نماز ست ۔ ز هر مصنوع صانع بی نیاز ست

صلاحِ بندگان گردید منظور ۔ فرستاد انبیا از بهرِ جمهور

همه هادی همه خضرِ طریقت ۔ همه آئینۂ نورِ حقیقت

میان جمله صدر آرای اعظم ۔ جنابِ مصطفیٰ فخرِ دو عالم

در نعت سید المرسلین خاتم النبیین محمد مصطفیٰ محبوب خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

زہے نورے ز نورِ ربِّ ذو المن ۔ چراغے از چراغے گشت روشن

سراجے دل به قندیلِ تنِ او ۔ فتیله تارِ جان خون روغنِ او

ضیایش کرد چون کلفت زدائی ۔ سیاهی رفت و آمد روشنائی

بهر جا نور در جمهور با شد ۔ ظهورش پرتوی زان نور با شد

ازان نور ست نورِ مهرِ اعظم ۔ ازان روشن همه ذراتِ عالم

جدا نورے ازان روشن جبین شد ۔ قلم شد لوح شد عرشِ برین شد

کواکب بر فلک شد گاه آن نور ۔ گهے تابید برق آسا سرِ طور

بچشمِ قدسیان زان شمع نور ست — که نورِ پاک او پیش از ظهور ست
شریعت نخلِ طورِ موسیِ اوست — نبوّت خضرِ راهِ دعویِ اوست
کسی کو راه در بزمِ یقین یافت — ز نورِ آن چراغِ راهِ دین یافت
ز خلقِ اوست خلقِ هفت افلاک — گواهِ صدقِ این دعوی ست لولاک
گلی شگفت در بستانِ آفاق — که شد بلبل به عشقش جانِ آفاق
دو وصف از قدرتِ خالق بهم شد — حدوثش رنگ بوی او قدم شد
طفیلِ او جهان گردید پیدا — زمین و آسمان گردید پیدا
گل و لاله مه و خورشیدِ تابان — ملائک حور و غلمان جن و انسان
وجودِ جمله از فیضِ وجودش — شهودِ عالمی شد از شهودش
به آفاق ست فیضِ او نمودار — زمین از بارشِ ابرست گلزار
زمانه بلبل و او گل به گلشن — جهان پروانه او شمعِ روشن
همین وردِ زبانِ هر گیاه ست — که احمد خاصِ محبوبِ اله ست
مطیعِ حکمِ او از کوه تا کاه — ز ماهی تابعِ فرمانش تا ماه
ز شرعش انتظامِ هفت کشور — شفیع المذنبین در روزِ محشر
بآفاق ست اعجازش نمایان — یکی از معجزاتِ اوست قرآن

نبی شد هور و تنزیل گردید | امین رب از و جبریل گردید
هدایت خلق را آن مقتدا کرد | سزاوار عنایات خدا کرد
چنان کار رسالت کرد کامل | نباتات و جمادات اند قائل
ز اعجاز لبش گویا حجر شد | طلب کرد و روان از جا شجر شد
قمر گردید ز انگشتش دو پاره | به گردون رجعت مهر آشکاره
سپاهی سیر شد از آب جامی | جهان آسود از خوان طعامی
صلاح کار عالم در نظر داشت | پس از خود وصی خویش بگذاشت

در منقبت شیر خدا علی مرتضی اسد الله الغالب علیه الصلوٰة والسلام

که می گوید علی همنام رب نیست | نصیری گر خدا گوید عجب نیست
همین اسم شریف ست اسم اعظم | صفات رب بذات اوست توام
چو علم و لطف و یمن ایزد جلی کرد | بجمع عین و لام و یا علی کرد
که علم اوست علم رب اکبر | بود لطفش چو لطف خاص داور
چو یمن مقدمش پاکش نبودی | جهان از نیستی چون رخ نمودی
ز عین اوست ثابت نزد جمهور | که عین رب بود آن چشمۂ نور
ز حرف لام واضح پیش اعلام | قوی و مطمئن شد قلب اسلام

زحرفِ یا بنای ده عقول ست / همین یا پیشوای ده عقول ست

علی مسلک شای هر دو عالم / علی حاجت روای هر دو عالم

علی مسند نشین خاصِ احمد / بسر حق امینِ خاص احمد

علی دستِ الله و شیر یزدان / علی تیغِ خدا در رزمِ میدان

علی معجز نما همچون پیمبر / علی خاصِ خدا همچون پیمبر

علی باب ست و احمد کشورِ علم / علی راس ست و احمد پیکرِ علم

علی باشد شفیعِ روز محشر / علی باشد قسیمِ حوض کوثر

نبی فرمود چون شد خلق مشتاق / که قولِ اوست قولِ ربِ آفاق

نشد واقف کسی از ربِ اکرم / مگر من یا علی افضل ز عالم

مرا نشناخت کس هرگز بامکان / مگر ربِ جهان یا شاهِ مردان

نگشت آگه کسی از ذاتِ حیدر / مگر من یا خدای هفت کشور

ظهورِ نورش از نورِ خدائی / صفات او صفاتِ مصطفائی

بهجرت بود زیب افزای بستر / شب معراج همراه پیمبر

گواهی داد مهر از اوج رفعت * / توئی حقا سزاوارِ امامت

زفیضش شد رها از شیر سلمان / گدا از خاتمِ او شد سلیمان

خوشا شیرے کہ ترک حرص بود — نشد در خوان دنیا پنجہ آلود

بہ چنین صاحب توکل در جہان کیست — بہ صاعِ جو قناعت کرد در زیست

دُرِ یکتائے عرفان را خزینہ — ہمہ اسرارِ ربانی بسینہ

چنان در منزلت اعلیٰ علی شد — کہ فخرِ ہر نبی و ہر ولی شد

شجاعے کز حسامش شد مسلمان — چہ قومِ جن چہ خیلِ نوعِ انسان

سوایش فاتحِ خیبر کہ باشد — ورایش قاتلِ انتر کہ باشد

ز زورِ بازوے آن شیر افگن — خدائی و نبوت گشت روشن

چہ حقِ خالقِ عالم ادا کرد — کہ صرفِ عمر در راہِ خدا کرد

دو عالم پیروانِ اجتہادش — شریعت جوہرِ تیغِ جہادش

خدا را شیر و دامادِ رسول است — ز طالع زوجۂ پاکش بتول است

زہے رفعت زہے اقبالِ آن شاہ — ز نسلش یازدہ معصوم ذیجاہ

سزاوارِ سراپائے شریعت — بعالم صدر آرائے شریعت

در بیان اسامی دوازدہ امام علیہم السلام و اعتقادات حقہ

امام اولین آن شاہِ ابرار — کہ وصفش بیش ازین گردید اظہار

جنابِ حیدرِ کرار نامی — علی ابنِ ابیطالب گرامی

دوم ہادی امام جن و انسان — حسن خضر طریق دین و ایمان

بہ حسن خلق مشہور زمانہ — بجود و ہمت و رفعت یگانہ

سوم رہبر براہ حق حسین ست — امام و آفتاب مشرقین ست

فدا و سر کہ در راہ خدا کرد — خدایش مالک روز جزا کرد

امام چارمین کو تاج دین ست — جناب پاک زین العابدین ست

عبادت را ز زہدش اعتباری — امامت را ز ذاتش افتخارے

امام پنجمین باقر حق آگاہ — مؤید چون نبی من جانب اللہ

کف خاکے جہان در کوی حصرش — شگاف خامہ کن باب قصرش

ششم جعفر امام ہر دو عالم — بعالم نازش حوا و آدم

اگر آن نیر اعظم نبودے — فروغے در ہمہ عالم نبودے

امام ہفتمین موسیٰ کاظم — امیر المومنین موسیٰ کاظم

کلیمے طور ایمان آستانش — کلام اللہ نازان بر زبانش

امام ہشتمین شاہ خراسان — رضا سلطان عالم چون سلیمان

گلے از روضۂ او ہشت جنت — ہدے از دفتر او پنج آیت

نہم حضر رہ دین عرش درگاہ — تقی متقی من جانب اللہ

وقاری تازه زد مجد و علا را | بهاری نو ریاض اتقا را
و هم شمع شبستان امامت | نقی سرو خیابان امامت
ملائک قمریان سرو قدش | همه پروانهای شمع خدش
عدو تا یاز آمد بکن گوش | شهنشاه عطاپاش و خطاپوش
جناب عسکری مختار باری | بدست قدرتش سرکار باری
زهی شاهی که جنت کشور او | گروه قدسیان در عسکر او
امام آخرین مهدی هادی | چراغ راه دین مهدی هادی
جهان از ذات پاک اوست قائم | عیان از ابر نور مهر دائم
فیوض اوست در آفاق جاری | ید جودش کلید گنج باری
زبان من خدا را شکر و منت | زاسمای ائمه یافت لذت
کنم اکنون بیان اعتقادات | بگیر از من نشان اعتقادات
که رب پاک واحد هست و عادل | شریک او را نه همتا و مقابل
خلاف منفعت کاری نسازد | بعینه مصلحت کاری نسازد
بعالم مرسلانش جمله برحق | مبرا از خطا معصوم مطلق
محمد خاتم آنها یگانه | پیمبر نیست بعدش در زمانه

همه اصحاب ز صاحب تاج برحق ‌ ‌ ‌ کلام الله حق معراج برحق

امام اثنا عشر بعد پیمبر ‌ ‌ ‌ قریشی بعد یکدیگر برابر

معرا از خطا و سهو و ذلت ‌ ‌ ‌ نه در آبای شان کفر و ضلالت

زبان شان زبان حق تعالی ‌ ‌ ‌ بیان شان بیان حق تعالی

شفیع خلق و در روز قیامت ‌ ‌ ‌ قسیم کوثر و تسنیم و جنت

جحیم و جنت و روز جزا حق ‌ ‌ ‌ جزا حق پرسش برحق سزا حق

صراط حشر و میزان قیامت ‌ ‌ ‌ نکیرین و فشار کنج تربت

همه حق دان میاور شبهه در دل ‌ ‌ ‌ اگر داری سر ایمان کامل

عبادت کن خدا را تا توانی ‌ ‌ ‌ چه باشد اعتبار زندگانی

دربیان بی ثباتی و مذمت دنیای ناپایدار

بد دنیا لعنت و بر کار دنیا ‌ ‌ ‌ زبون گفتار و کج رفتار دنیا

برای کافران گلزار جنت ‌ ‌ ‌ برای مومنان زندان محنت

کسی را اندرین عالم بقا نیست ‌ ‌ ‌ درین دنیای فانی جز فنا نیست

مکن تکیه برین گر حق پرستی ‌ ‌ ‌ عدم اول عدم آخر به هستی

عجب مهمانسرای حسرت اندوز ‌ ‌ ‌ که شب آمد مسافر رفت در روز

نہ گشت گل و نہ اکلیلِ شہی رفت　　کہ ہر کس رفت با دستِ تہی رفت

دمِ چند اہلِ محفل را قرار است　　چراغِ صبح را کے اعتبار است

فنا از صبح تا شام ست ہستی　　کہ خورشیدِ لبِ بام ست ہستی

کسے را کے رہائی از ہلاک ست　　کہ پیدا ہر کہ شد از خاک خاک ست

نہ رخت و خانہ ماند نے زر و مال　　بود یکسان چہ ادبار و چہ اقبال

کند ماتم فراہم ہر کہ داند　　کہ بعدِ مرگ ہم ہمراہ ماند

اگر گنجِ گدا و قصرِ شاہ ست　　نماند ہیچ گور آرامگاہ ست

نہ زر ماند نہ زن ماند نہ فرزند　　شود جسمِ گلی با خاک پیوند

کجا تخت و کجا چتر و کجا تاج　　شہنشاہان تہیدست اند و محتاج

بہ ہر مشتاق خود دنیا دغا کرد　　وفا کے با کسے این بیوفا کرد

سفر در پیش ہر دم باخبر باش　　مہیا باش و با زادِ سفر باش

مسافر را فقط شب درمیان ست　　جرس گوید کہ راہی کاروان ست

مشو از قصر و ایوان در جہان شاد　　کہ قصرِ تن بود خود سست بنیاد

مشو مغرور و بکشا چشمِ عبرت　　مکین زیر زمین بر با عمارت

روان ہر سرو و ہر گل رائگان ست　　بہارِ این چمن روزے خزان ست

قیام گل درین گلزار معلوم — بیک دم مثل شبنم هست معدوم

گلی کو شد شگفته در گلستان — چو گلچین برد اجل او را بدامان

جهان سبزه زار آوازهٔ مرگ — کشاده روز و شب در وی دم مرگ

خوشا مردی که از دنیا ستیزد — ازین فرتوت مردم کش گریزد

ازو قطع امید منفعت کن — چو داری عقل فکر عاقبت کن

حذر از مکر دنیای بد انجام — خداوندا نجاتم ده ازین دام

اسیر بند او در بند تنگ ست — ز دست تنگ و در قید فرنگ ست

بشوق کربلا عمرم شتاب — دلش سوزان بر آتش همچو سیماب

روان سوی حرم از دیر گردان — الهی خاتمه بالخیر گردان

در بیان سبب تالیف کتاب و ضمن آن ذکر واجد علی شاه و نواب محمد کلب علیخان بهادر

چو ویران سبزه زار لکهنؤ شد — خزان تازه بهار لکهنؤ شد

بهر جا بود گل انبوه خار ست — چو دار استاده سرو جویبار ست

بهر جا بود جاری نهر آبی — نماند آنجا نشانی غیر سرابی

کجا بلبل که صحن باغ زاغ ست — بهر جا غلغل فریاد زاغ ست

صدای ناله جای خندهٔ گل — پریشانی بجای زلف سنبل

تمامِ غنچهٔ دل لبریزِ حسرت — بجای شبنمِ نرگس چشمِ حیرت

ز شبنم گر نشان جوئی شرار است — اگر از بوی گل پرسی غبار است

مکان ویران مکین آوارهٔ دشت — الهی این چه دورِ آسمان گشت

منِ بیدل که از غم ناصبورم — ز شهرِ لکهنو در رامپورم

چه پرسی قصهٔ اندوهِ جانکاه — که قالب در سفر دل در وطن آه

بود نوابِ این کشور سلامت — که دارد بر غریبان چشمِ رحمت

ز فیضِ او نیم محتاجِ روزی — که میدارد خیالِ دلفروزی

جهان افروز سلطان ابن سلطان — بهادر نامور کلبِ علیخان

به جود و همت و شوکت یگانه — صد و سی سال باشد در زمانه

غرض این بار چون ترکِ وطن شد — درین شهر اتفاقِ آمدن شد

برین معنی ز چندے بود رایم — که حالِ کربلا موزون نمایم

درین ایام فرصت گشت حاصل — نهادم بر مرادِ خویشتن دل

نوشتم در دو ماه این نامهٔ نغز — فگندم پوست آوردم بکف مغز

بری از نقل و وقت این کتاب است — فقط زین نظم مقصودم ثواب است

به اردو گرچه گفتم مثنوی ها — نمودم طرح و ایجادِ نوی ها

ریاض المسلمین دارد یکے نام — رقم دروے اصول دین اسلام
معارج بافضائل نام دیگر — باعجاز ائمہ روح پرور
سوم در وصف سلطان دُرّۃ التاج — دل آرا چون گلستان دُرّۃ التاج
بحسب حکم سلطان فلک جاہ — دل من جان من واجد علی شاہ
چو یادش در دل غم پرور آید — ہمین بے ساختہ از لب برآید
الٰہی تا جہان باشد تو باشی — بجا تا آسمان باشد تو باشی
امید از ناظرین دارم من زار — کہ چون خوانند و گردد چشم خونبار
مرا ہم از برائے شاہ مظلوم — ندارند از دعائے خیر محروم

مناجات بدرگاہ باری تعالیٰ

خداوندا سخن را تازگی بخش — بہر کشور بلند آوازگی بخش
عنایت کن ز لطف خویش دردے — کہ از ہر دل برآید آہ سردے
چکد از دیدہ خون زو گل تراود — فغان بر لب رسد بلبل تراود
بدہ رنگے کہ در اندوہ و افسوس — شود در گلشن فردوس طاؤس
کتاب من چنان یابد رواجے — کہ در ہر بزم غم گردد سراجے
تو آگاہی ز قصد و ہمت من — تو میدانی ضمیر و نیت من

برائے آن نمودم صرفِ اوقات
کہ یابم چشمۂ حیوان بہ ظلمات

نویسم انچہ زو یابم براتے
شود روزِ جزا وجہ نجاتے

نخواہم از کسے دادِ سخن من
کہ خواہم مزدِ آن از پنجتن من

عزاداران کہ در مجلس بخوانند
بمن ہم حصۂ مزدی رسانند

چکد اشکے کہ از چشمِ حبیبے
ز اجرِ او مرا باشد نصیبے

دعا سازند در ہنگام زاری
مصنف یابد از غم رستگاری

باین تقریب گردم در قیامت
شریکِ زمرۂ اہلِ مصیبت

عزاداران کہ در محشر در آیند
باوجِ عزت از عالم برآیند

مرا ہم ہمرہِ آن جمعِ مغفور
شود حاصل ضیا ظلمت شود دور

شود از لوثِ عصیان دامنم پاک
طفیلِ سبطِ شاہنشاہِ لولاک

سزاوارِ جنان سگے روسیاہے
مگر از قہر تو خواہد پناہے

براہیل مقصد گم مگردان
سگے محتاج این مردم مگردان

دلِ من طبعِ من سادہ بدنیا
بجاہ افتادن آمادہ بدنیا

تو از ایامِ طفلی تا بہ پیری
کرم کردی نمودی دستگیری

بہر کارے اعانت در جہان کن
نمودی انچہ تا این دم ہمان کن

ضعیف و زار زر باشد نہ زور م — زچاہِ راہ آگہ کُن کہ کُورم

ز فرزندانِ من آزار کن دور — شفا یابد بود ہر کس کہ رنجور

بعزّ و جاہ و با اقبال باشند — سلامت تا صد و سی سال باشند

شود سامان دنجوا ہسم سیّر — ز رسم بر روضہ سبطِ پیمبر

در مدح نورِ دیدۂ محمد مصطفیٰ لختِ جگر علی مرتضیٰ جناب سید الشہدا علیہ السلام

اگر محبوبِ ربِّ مشرقین ست — حسین ست و حسین ست و حسین ست

علیِ مرتضیٰ را نورِ دین — خدا را در دو عالم برگزین

با یوانِ خلافت لاجوابے — بدیوانِ امامت انتخابے

ز حِلمِ مرتضیٰ رختِ تنِ او — ز خلقِ مصطفیٰ پیراہنِ او

بلند از عقش پلپے او زمین شد — فلک شد کرسی عرشِ بریں شد

نہنگِ بحرِ تکبیرِ عبادت — پلنگِ بیشۂ روزِ شجاعت

نشانِ لشکرش نخلِ سرِ طور — طنابِ خیمہ اش از گیسوے حور

خدا دادش بسر تاجِ شفاعت — کہ گردد شافعِ روزِ قیامت

کمالاتش ہمہ اَبین مِنَ الامس — کراماتش ہمہ اظہر من الشمس

بہ طفلی بین علوی شوکت و شان — کہ شد روح القدس گہوارہ جنبان

در ایامِ رضاعت متقی بود
بماہِ روزہ ترکِ شیر فرمود

بروزِ عید تا پوشد شود شاد
خدا ایش حلۂ جنت فرستاد

برایش گشت حسبِ حکمِ داور
دو نیمہ از پرِ جبرئیل گوہر

زہے راکب کہ جان و دل نثارش
ہمیں بد اُشتر و گیسو مہارش

بطفلی انچہ با حق وعدہ فرمود
ہمان کرد و بر آن ہم بلکہ افزود

چو قربان کرد جان با خویش و فرزند
خدا را خوش نبی را کرد خرسند

بہ اندوہ و بلا از شکر دم زد
براہِ مرضیِ باری قدم زد

دمے غافل نشد از شکرِ داور
زبان از تشنگی خشک و لبش تر

بہ تن زخمی کہ در جوششِ محن بود
بشکرِ خالقِ عالم دہن بود

چہ منصب یافت از صبرے کہ او کرد
کہ رُبعِ رُبعِ ایوب آرزو کرد

بہادر کرد جان قربانِ امت
نثارِ جانِ پاکش جانِ امت

فدا گردید و فرزندان فدا کرد
چہ پاسِ اُمتِ خیر الورا کرد

چو بے سر آن شہِ صفدر گشتے
ہمہ روزِ محشر سر نگشتے

بسینہ قاتل و بر حلق خنجر
سرِ او در سجودِ ربِ اکبر

بغربت فوج دریادِ خدا شد
عبادت ختم بر شاہِ ہدا شد

چراغ مرده چون دین شد ز صرصر — ز نور آن مسیحا گشت انور

چه داد شرع سبط مصطفی داد — خدائی و نبوت را جلا داد

نه رخت او اگر بر باد رفتی — نماندی دین نشان گر یاد رفتی

در دفع شبههٔ بعض مشککین بد اعتقاد جواب اول

گمان دارند بعضی دشمن فهم — اسیر دام صد تشکیک و صد وهم

که با وصف حصول غیب دانی — وقوف و علم اسرار نهانی

چرا سبط نبی در کربلا رفت — بپای خود بکام اژدها رفت

چرا اهل حرم با خویشتن برد — ز دار الامن در بیت الحزن برد

جواب این سوال بی سر و پا — بود بر صاحب دانش هویدا

که حال پیشوایان طریقت — نباشد مثل حال جمله امت

ره قرب خدا آن را که بیش است — بلایش از همه آفاق بیش است

در آفت صبر مقبول اله است — نبی بر صدق این دعوی گواه است

قیاس شان بود بر خویشتن بیجا — که قطره قطره و دریاست دریا

نه گردد قطره با دریا برابر — بود تکلیف شان تکلیف دیگر

مغیلان لاله در صحرا نباشد — گهر قطره در دریا نباشد

نباشد کرمکِ شب تاب چون ق — ز ذره تا به خورشید است بس فرق

ز راهِ منصفی مگذر خدا را — نه بینی ابتلاے انبیا را

کسانے را که علمِ غیب دادند — چرا در دامِ آفت ها فتادند

ز انجامِ امور آگاه بودند — چرا در صدمهٔ جانکاه بودند

عواقب جمله را مدِّ نظر بود — کسے ردِّ بلا از خود نفرمود

زند جوشش آب یا آتش شود تیز — ز آفت اهلِ حق را نیست پرهیز

گهے در بند گه در چاه مانند — شریکِ حالِ خلق الله مانند

گریز از ابتلاے کے دلپذیر است — خلافِ مرضیِ ربِّ قدیر است

به آفت صبر کردن بهره مندیست — که پستی زینهٔ بامِ بلندیست

پیغمبر که بود از غیب آگاه — حذر کردے ز آفت هاے جانکاه

نرفتے راهِ پُر خارِ مصائب — چرا گشتے گرفتارِ مصائب

بری گشتے ز ربطِ مردمِ بد — که آخر این شرر در خرمن افتد

تکلف بود چون آن شاهِ ابرار — معیّنش قومے از اعوان و انصار

خطوط کوفیان آمد بکثرت — طلب کردند مردم بهرِ بیعت

نوشت از اشقیا هر یک جدا خط — بسوگندِ خدا و مصطفےٰ خط

گذشت اصرار چون از حد زیاده | سوی کوفه نمود آخر اراده
برفتی گر برون از کنج عزلت | بظاهر کی شدی اتمام حجت

جواب ثانی شبهه مذکور

جواب ثانی این شبهه این ست | موجه نزد ارباب یقین ست
که حضرت را نبود از جنگ چاره | سلامت کرده بود از وی کناره
بهر جانب ز دست جور اشرار | مقام امن او را بود دشوار
عداوت حاکم مردود سیه‌بخت | ز رفتن در سفر کی سود میداشت
یزید روسیه جمعی ستمگر | بقتلش کرده بود اول مقرر
که در مکه بهر جا دست یابند | برای کشتنش از سر شتابند
نه شرم از خلق نه خوف از خدا بود | نظر بر قتل سبط مصطفی بود
سفر چون کرد و مانع گشت خلقت | مکرر بر زبان آورد حضرت ع
مقامم گر به بیت الله دانند | چو یحیی تیغ بر حلقم برانند
پناه از زهر این ماران خونخوار | سیه باطن سیه طالع ستمگار
اگر پنهان شوم در خانه مور | کشندم از ره کینه بصد زور
ز تیغ و تیر نیزه کینه بازند | تنم را خانه زنبور سازند

گران لشکر مقرر کرد غدّار — هم از آل امیه سنی جفاکار

که ریزند آن سیه کاران فاجر — بروز حج به کعبه خون طاهر

نمودند اندیشه از قوم نامرد — به عمره زان بدل احرام حج کرد

ز فوت حج بسی اندوهگین شد — روان سوی عراق آن شاه دین شد

بشام آنکس که حاکم پیشتر بود — محیط خشم شه این بدگهر بود

ز بس بر مصلحت بینی نظر داشت — ز خون آل پیغمبر خطر داشت

دران دم شه نه قصد آن طرف کرد — ابا فرزند سلطان نجف کرد

طلب کردند اهل کوفه اکثر — که گر اهلیم میخواهیم رهبر

چو او را حال عالم آینه بود — پذیرا التماس شان نفرمود

چو دید اکنون نباشد چاره کار — کمر بر مرگ محکم بست ناچار

بخواری کشته گردیدن گران بود — جهاد راه حق بهتر ازان بود

ز روباهان هژبر بیشهٔ جنگ — گوارا چون کند بر خویشتن ننگ

پدر آنرا که خیبرگیر باشد — چرا چون آهوان نخچیر باشد

سکون و جنبشش جمله بجا بود — که کار او همه کار خدا بود

جواب ثالث شه مذکور

جواب ثالث از من گوش کن نیز / چو داری بهرهٔ از عقل و تمیز
ز روی مصلحت چون حق تعالیٰ / علوّ دین خود خواهد بدنیا
فرستد انبیا و اوصیا را / دهد تکلیف ارباب صفا را
بسوی شورش و طغیان آفات / براه سخت خارستان آفات
روند اندر خطر گاه صعوبت / نیندیشند از راه صعوبت
جناب نوح را مبعوث فرمود / تن تنها بجنگید بن الف مردود
همو گه گشت بر موسیٰ و هارون / برای دعوت فرعون ملعون
به احمد گشت حکم رب عزت / کند در مکه تبلیغ رسالت
کسی را از بلا محفوظ دارد / ز رنج و ابتلا محفوظ دارد
کسی را میگذارد در بلاها / که گردد باعث راحت به عقبیٰ
[illegible]ها از شر بمهد امن خفتند / قضا را بستر لبیک گفتند
امان گردید کمتر را میسر / شهید راه حق گشتند اکثر
اگر بیند بچشم غور انسان / بحال حضرت شاه شهیدان
ز سر پروانهٔ آن شاه زمن کرد / فدای دین جدّ خویشتن کرد
به صلح فاسق ار سید اد دستی / ز افعال قبیحش چشم بستی

درین آفاق در اندک زمانی — نماندی از اصول دین نشانی

شرایع جمله می گردید پنهان — شدی پوشیده بالکل نور ایمان

چو اعدا سعی در اخفا نمودند — همیشه در پی تخریب بودند

قلیلی هم که باقی بود از دین — نهان گردیدی از کفر ملاعین

نبودی باز امر و نهی ممکن — قبایح می شدی جمله محاسن

وقوع قتل آن شاه معظم — بنای قصر ایمان کرد محکم

چنان حق را بعالم کرد اظهار — که خلق از خواب غفلت گشت بیدار

عیان شد زشتی اعمال اعدا — به عالم فاش گشت افعال اعدا

همه از مردم ذی علم و جاهل — شدند آگه ز فرق حق و باطل

حق آمد همچو گل عنبرفشان شد — بهار کفر پامال خزان شد

چو شد زین واقعه عالم خبردار — خروج چند کس شد مثل مختار

تبه گردید آخر حال اعدا — بزودی گشت استیصال اعدا

نگون شد گردن آل امیه — جهان خندید بر حال امیه

بنی عباس را آمد زوالی — زوالی هست بعد هر کمالی

چو شایع گشت آثار ائمه — جهان شد پر ز انوار ائمه

بهر جا عالمان دین اسلام بعالم رونق آیین اسلام
کتب شائع مسائل جمله از بر چه زیب دین حق الله اکبر
محبان را که این دولت نصیب است همه از کوشش شاه غریب است
چه والا ذات شاه دین پناه است چو حق پرسی بنای لا اله است
سر عالم بپای شاه والا جهان جان فدای شاه والا

جواب رابع شبهه مذکور

جواب چارمی هم با تو گویم سخن دارم بسی کم با تو گویم
که شد هرگاه عصمت بر تو ثابت ز روی نص امامت بر تو ثابت
که پاک اند این ائمه رکن ایمان سراپا از خطا و سهو و نسیان
امام دین نباشد از نبی کم امامت با رسالت هست توام
نمی زیبد سخنهای پریشان بهر کاری ترا در حق ایشان
نهادن بر امور شان سر انگشت بلی پیمودن باد است در مشت
بجا نبود خطا این اعتراض است همانا بر خدا این اعتراض است
ائمه کی ز خود کردار کردند بفرمان خدا هر کار کردند
کلینی کرد منقول این روایت که مردی با صفا و پاک طینت

حضور حضرتِ صادق بیان کرد
فدای تو شود این جانِ مشتاق
جهانی راست حاجت با امامان
بیکدیگر قضا نزدیک نزدیک
کتب معجز نما بکشود حضرت
که دارد هر یکی از ما صحیفه
دران کردار هائی مِن تعمر
عمل سازد بران آن نیک کردار
به آخر کارها را چون رساند
بنزدِ داورِ محبوب غفار
نماید تو بهارِ باغ رضوان
چو سلطانِ شهیدان حسب دستور
نیامد آخر و آمد به میر
خبر داد از شهادت کرد مامور
همه کارش بفرمان خدا بود

نباشد عرض مخلص خالی از درد
بود ذاتِ شما مرجع به آفاق
مگر در عمر کم این نیکنامان
اجل های شما نزدیک نزدیک
چنین با او بیان فرمود حضرت
منور چون یدِ بیضا صحیفه
نوشته کار هائی مِن تعمر
به کردار و گفتار و رفتار
قضا نزدیک گردید دست داند
ز مرگ او کند او را خبردار
مقام و منزلش در قرب یزدان
عمل فرمود بر تحریر منشور
به نزد او بحکم ربِ اکبر
جهاد در راهِ حق او کرد منظور
شهادت هم بحکم کبریا بود

همه کردند استمد علے امداد — اجازت از پی یاری خداداد

نگر در کربلا وقتی رسیدند — که سر از جسم او اعدا بریدند

ندا آمد بقبر پاک باشند — عزادارش بروے خاک باشند

همیشه در غمِ او گریه باید — بدنیا باز تا رجعت نماید

در آن هنگام در یاری بکوشند — بیاری و مددگاری بکوشند

بدنیا روز رجعت باز آید — طلب خونِ خود از اعدا نماید

خجل اعدا شوند از کردهٔ خویش — ذلیل از کینه و در پردهٔ خویش

بلب قفل و بدل داغِ فراوان — عرق آلوده و سر در گریبان

سزا یابند مقهورانِ مردود — در آتش صورتِ فرعون و نمرود

همین اندر صحیفه بود مرقوم — که تعمیلش نمود آن شاهِ مظلوم

عمل فرمود تا اندر جهان زیست — هنوز الا امورِ چند باقی ست

چو آخر عمر ختم المرسلین شد — نزولِ حضرتِ روح الامین شد

بدستش نامه چون بدر الدجی بود — ده و دو[۱۲] مهرِ وے از طلا بود

که مهرِ خویش گیرد هر امامے — کند روشن ز شمعِ مهر نامے

بزیرِ مهر تحریرے که خواند — بجو تعمیل آنرا فرض داند

عمل سازد بر آن در مدۃ العمر
بنماید ہمچنان در مدۃ العمر

سخن بسیار دارد این روایت
ہمین کافی ست گر داری بصیرت

در بیان مراتب محبت اہلبیتؑ و ثواب گریہ بماتم جناب سید الشہدا علیہ السلام

کسے سازد اگر صد سال طاعت
گذارد عمر در زہد و عبادت

کند بر خود گوارا محنت راہ
رود صد رہ بہ حج کعبۃ اللہ

نماز و روزہ باشد عادت او
بامر خیر صرف ہمت او

براہ حق کند صد بندہ آزاد
وظائف تا سحر تا شام اوراد

بہ ختم مصحف باری کشد رنج
بہ محتاجان دہد ہر روز صد گنج

کمر بندد جہاد کافران را
نہد بر کف ز جرأت نقد جان را

چو حب پنجتنؑ در دل ندارد
براہ دین ائمہؑ را گذارد

نباشد ہیچ نفع از طاعت او را
بود برباد سعی و محنت او را

عبث جہدش بود باطل تگ و دو
بغیر خضر گمراہ است رہرو

خصوصاً دامن شاہ شہیدان
گذارد ہر کہ باشد نا مسلمان

اگر خواہی کہ یابی رستگاری
بیاد کربلا کن اشک جاری

بود ہر اشک چون نایاب گوہر
شود این دولت از طالع میسر

چنین گوهر ز دامن هر بشر یافت — بفردوس برین قصر گهر یافت
ز ابن قولویه آمد روایت — که ابن خارجه کرد این حکایت
که روزے پیش صادقؑ رفته بودم — ز شاهِ کربلا ذکرے نمودم
نمود آن شاهِ دلشیان گریه بسیار — فشاند از اشک دریا چشمِ خونبار
پس آن شاهِ امم سر کرد بالا — چنین فرمود خاصِ حق تعالیٰ
حسینؑ ابنِ علیؑ شاهِ شہیدان — بوقتِ قتل خود در روزِ میدان
همیشه بود و می کرد اشک جاری — منم مقتول تیغِ قوم ناری
نسازد مومنے وقتے مرا یاد — که ننماید بماتم آه و فریاد
ز چشمش اشکِ خون البته ریزد — ز مجلس از گناهان پاک خیزد
دگر فرمود شاهِ کربلائی — منم مذبوحِ تیغِ بیوفائی
دعا کردند اہلِ کوفه با من — محب بودند گردیدند دشمن
کند قبرِ مرا هر کس زیارت — باہلِ خود کند خوشحال رجعت
ز ابنِ بابویه این ست منقول — که میگوید ابو عمارؓ مقبول
شدم از صدق روزے پیشِ صادقؑ — مرا فرمود آن شاهِ مشارق
ابو عمار شعرے چند برخوان — بذکرِ ماتمِ شاهِ شہیدان

نمودم پیشِ حضرت خواندن آغاز / پسے بگریست آن شاہِ سرفراز

نمود ارشاد بر خوان بی تکلف / بکن ذکرِ شہیدان بے تکلف

بآن طرزے کہ خوانی بادلِ ریش / بماتم شعرِ خود در خانۂ خویش

ادا کردم ہمان انداز خواندن / پسے در گریہ آمد کرد شیون

صدائے گریہ ہائے اہلِ عصمت / نوائے نالہائے اہلِ عفت

پذیرفت از پسِ پردہ بلندی / بجانِ سقیر از دردمندی

چو فارغ گشتم آن ذیجاہ فرمود / امامِ خلق خضرِ راہ فرمود

کہ شعرے ہر کہ خواند در غمِ شاہ / از و گریند اہلِ بزم پنجاہ

برو واجب نماید ربِ عزت / ز فضلِ خویشتن گلزارِ جنت

وزان پس کرد دہ دہ وعدہ ہم / باخر گفت پنج آن شاہِ عالم

کہ ہر کس پنج کس در گریہ آرد / چنان از بہرِ خود واجب شمارد

اگر وقتے نیاید گریہ اصلا / مگر دارد بگریہ خویشتن را

شود واجب برو ہم باغِ جنت / خوشا قدرِ عزادارانِ حضرت

بہ نخ اشکے چو از چشمِ تر آید / بہ مقدارِ پرِ پشہ بر آید

ز عصیان پاک گردد ماتم اندیش / چو آن طفلے کہ زاد از مادرِ خویش

اگر باشد گناہِ صاحبِ غم　　بہ مقدارِ کفِ دریاے اعظم
ہمہ عفوست از الطافِ داور　　بپاسِ خاطرِ سبطِ پیمبر

در بیان ثواب گریہ بر امام مظلوم و حکایات گریہ کنندگان

ثوابِ گریہ در تقریبِ ماتم　　کہ باشد از پے شاہِ معظم
خداے دو جہان بہتر شناسد　　پیمبر داند و حیدر شناسد
مفید آن شیخ رکنِ دین و ملت　　نمود از حضرتِ صادق روایت
کہ شاہِ کربلا شاہِ شہیدان　　بود دایم حضورِ ربِ سبحان
بہ لشکرگاہِ خود باشد نگاہش　　سوے جاے ورود بارگاہش
شہیدانے کہ مدفونند با او　　سعیدانے کہ مدفونند با او
بسوے شان نگاہِ رحمتِ اوست　　حضور را و ہمہ جمعیتِ اوست
بخوبی زائران را می شناسد　　ہمہ آباے شان را می شناسد
ز نامِ زائر و آبا ست آگاہ　　ز قدرش انچہ در عقبی است آگاہ
بہ زوّارست او را نسبتی چند　　چو اشفاقِ پدر در حقِ فرزند
خوشا آن کس کہ گرید در غمِ او　　کند آہ و بکا در ماتمِ او
بحقِ او دعا خود می نماید　　برحمت التجا خود می نماید

هم از احمد صفا خواهد برایش	ز حیدر اعتلا خواهد برایش
بروگرید کند هر کس که آهے	نماند ذره اش جرم وگناهے

روایت در ثواب گریہ

ثواب گریہ بر شاهِ شهیدان	نیاید در قیاس و وهم انسان
چو گنجِ حضرتِ باری ست مشکل	که دریابد کسے از فهم کامل
اگر داند ثوابِ گریہ دیندار	ز غم شادی کند بسیار بسیار
شود از رنج افزون شادمانی	گزین رنج ست عیشِ جاودانی
ببزمِ غم سرشک ای چشم تر ریز	بدامانِ امیدِ خود گهر ریز
اگر در سر هوایِ باغِ خلدست	همین گوهر بهایِ باغِ خلدست
رقم نقل ست از مردِ خوش انجام	حسینی بود او سید علی نام
که من بودم مجاور در خراسان	میانِ روضهٔ سلطانِ ذیشان
رضا هشتم امامِ هر دو عالم	حبیبِ رب شهنشاهِ معظم
چو آمد روزِ عاشورا در آنجا	ز فریاد و بکا شد محشر آنجا
عزیزے خواند با حالِ پریشان	کتابِ مقتلِ شاهِ شهیدان
باین مضمون زبانش شد چو گویا	که اشکے گر پے فرزندِ زهرا

به مقدار پر پشه بر آید — به محشر گوی آزادی رباید

شود زائل اگر باشد بمقدار — کف دریا گناهان گنهگار

دران محفل که مرد جاهلے بود — ز نا فهمی ره انکار پیمود

که دور ست از قیاس و از خرد هم — گران جنس و بهایش این قدر کم

کلامش هر کسے هر چند رد کرد — مگر انکار محض آن بے خرد کرد

ز محفل خاست شد در خانهٔ خویش — چو شب خوابید در کاشانهٔ خویش

بخواب آمد نظر صحراے محشر — هجوم مردم و غوغاے محشر

صراط حشر و میزان عدالت — فروزان دوزخ و وا باب جنت

به تن رعشه پریشان حال مردم — کشاده نامهٔ اعمال مردم

ز گرمی تشنگی شد بسکه غالب — دل او آب را گردید طالب

بسوے راست چون مضطر نظر کرد — درخشان چشمهٔ کوثر نظر کرد

لب چشمه دو مرد او دید و یک زن — سپیده رخت بدن سرگرم شیون

ز نور چهرهٔ شان صحن محشر — سراپا نور سر تا پا منور

دران کثرت دران جمع که و مه — بپرسید از کسے زیشان نشان ده

بگفت او حضرت خاتون محشر ۲ — جناب حیدر صفدر پیمبر ۳

بلب آورد از حیرت سبب چیست — سیہ پوش اند آیا ماتمِ کیست

بگفت او لبہاے اثرِ خرد و دور — نمیدانی کہ امروز ست عاشور

سیہ پوش اند این اشخاص دلریش — بتقریبِ عزائے دلبرِ خویش

پس او نزدیک زہرا رفت بیتاب — صدا زد فی سبیل اللہ دمِ آب

بخوابِ فاطمہ آزردہ گردید — بسوے او بچشمِ صد غضب دید

صدا زد دور شو داری تو انکار — ز اجرِ گریہ بر سلطانِ ابرار

حسینِ من نبی را نورِ دیدہ — غریبِ کربلا محنت کشیدہ

تنش لرزید و شد از خواب بیدار — پشیمان گشت و تائب شد ز انکار

بہ پیشِ مردم آمد عذر اندیش — کہ گشتم منفعل از کردۂ خویش

بیانِ خواب کرد آن نیک کردار — چو چشمِ او دلش گردید بیدار

حسین آن فدیۂ ربِّ کریم ست — بقرآن آیۂ ذبحِ عظیم ست

دگر جا کاف ہا یا عین صاد ست — ازان ہم سرگذشتِ شہ مراد ست

چہ آفت ہا بر آن مظلوم بگذشت — کزان غم کعبہ جاے تعزیت گشت

ز ابنِ قولویہ آمد روایت — زرارہ می نماید این حکایت

مرا در بزمِ جعفر شد گذارہ — امامِ پاک فرمود اے زرارہ

عجب حالیست حالِ شہ غم انگیز | کہ دل از درد و اندوہ ست لبریز
درین غم ماند صرفِ گریہ گردون | چہل صبح از فلک شد بارشِ خون
چہل روز آفتابِ صبحگاہی | برو بگریست از روی سیاہی
ز سرخی تا چہل روز این زمین ہم | بماتم ماند صرفِ گریۂ غم
بہرجا بود کوہے پارہ گردید | ز ہم از کثرتِ اندوہ پاشید
بدریاہا عجب جوش و خروش ست | بماتم روز و شب جوش و خروش ست
دلِ ہر حور و ہر غلمان غم اندوز | ملایک صرفِ گریہ تا چہل روز
زنانِ ہاشمی بکشادہ گیسو | نمالیدند روغن بر رخ و مو
بماتم شانہ از گیسو جدا ماند | حنا نا آشنائے دست و پا ماند
نیامد تا میانِ شہر باز شام | سرِ ابنِ زیادِ زشت انجام
زماتم بود غوغا در مدینہ | قیامت ماند بر پا در مدینہ
ازان پس باز فرمود آن شہِ پاک | کہ زین العابدینؑ مجروح و غمناک
بیادِ شاہ چندان گریہ میکرد | باحوالِ پریشان گریہ میکرد
کہ ہر دم از صدائے نالۂ او | ز آوازِ درائے نالۂ او
بحالِ زار بودند اشک ریزان | شریکِ درد او تسکین گریزان

جہنم گرم مے گردید ہر بار — کہ سوزد خلق را از گرمیِ نار
ولیکن شد سکونِ نار ہالک — بفرمانِ خدا از دستِ مالک
نشد از خارسان روزے چو این کار — جہنم دفعتہ زد جوشِ بسیار
ز سدرہ حضرتِ جبرئیل آمد — ز حکمِ حق بصد تعجیل آمد
ز شہپر خارسانش را مدد کرد — بآتش داد تسکین شعلہ رد کرد
نبودے بر زمین گر حجّتِ حق — شدے بود زمین نابودِ مطلق
بشاہِ کربلا چشمے کہ گرید — بسبطِ مصطفےٰ ؐ چشمے کہ گرید
بسے محبوب پیشِ حق تعالیٰ ست — ز زمزم خوب پیشِ حق تعالیٰ ست
شود ہر کس کہ بر مظلوم گریان — بزہرا و نبی ؐ کرد است احسان
ادا کرد است حقِ آلِ اطہار — پیمبر خوش خدا او را مددگار
شود محشور ماتم دارِ حضرت — باہلبیت ؑ در روزِ قیامت

در بیانِ وفاتِ پدرِ یزید و تخت نشینی یزید علیہ اللعن و نامہ نوشتن بولید حاکمِ مدینہ برائے گرفتنِ بیعت و انکارِ حضرت

مشو غافل کہ دنیا پرفسون ست — پری ہر کس کہ پندارد جنون ست
بظاہر صورتِ محبوب پُرفن — بباطن قاتل و سفّاک و رہزن
نگاہِ التفاتش خنجرِ تیز — تبسّم قندِ الا زہر آمیز

کند بیجان بدامِ زلفِ پیچان ۔ گشد در محبسِ چاہِ زنخدان
رضامند از فنائے عاشقِ خویش ۔ وفا با کس نسازد این جفاکیش
ہمیشہ گرچہ می بینند مردم ۔ کہ این شد از جہان آن از میان گم
زغفلت دیدۂ عبرت مگر بند ۔ بہ مہرش مبتلا دیوانۂ چند
یکے اعضائے او فرسودہ در خاک ۔ دگر دارد ز نخوت سر بر افلاک
یکے از تابعانش حاکمِ شام ۔ کہ تارِ جان گسست و ماند در دام
چو ہنگامِ وفاتش گشت نزدیک ۔ شد از ملک و بفاسق کرد تملیک
یزیدِ روسیہ فرزندِ خود را ۔ رئیسِ فاسقین و لبسند خود را
طلب کرد و قریبِ خود نشانید ۔ بر رویش از نصیحت غازہ مالید
کہ کردم سرنگون گردنکشان را ۔ مطیعِ خود تمامِ اہلِ جہان را
بلاد و شہر و کشور بیش از بیش ۔ در آوردم ہمہ در قبضۂ خویش
مہیّا ساختم با پایداری ۔ ہمہ سامانِ ملک و شہریاری
ز یک کس بر تو می ترسم و لیکن ۔ اگر سازی علاجش ہست ممکن
یکے عبداللہ آن ابنِ عمر دان ۔ جدا از تو نخواہد شد مگر آن
اگر با او مدارایش گیری ۔ بظلّ التفاتِ خویش گیری

دگر عبداللہ آن ابنِ زبیر ست　　مدان از خویشتن او را که غیر ست

مدارا گو کنی صلح است دشوار　　نخواهد شد موافق با تو زنهار

عدوے تست یا بد دست هر گاه　　بر اندازد ستونِ دولت و جاه

تو فکرِ دفعِ او در ابتدا کن　　چو یابی بند بندِ او جدا کن

سوم ابنِ علیؑ فرزندِ زهراؑ　　که خونِ اوست خونِ شاهِ بطحاؐ

شنوندا و را شیوخِ کوفه طالب　　بسوے خویش دارم ظنِ غالب

مگر پاسِ طلب اصلا ندارند　　بوقتِ ابتلا تنها گذارند

بسبطِ مصطفیٰ چون دست یابی　　مشو زنهار در فکرِ خرابی

چو او گشته شود از بدعتِ تو　　نماند حفظِ ملک و دولتِ تو

بگفت این حرف و راهی از جهان شد　　خلیفه پیشواے فاسقان شد

یزیدِ روسیه بدمست میخوار　　مکین در جاے احمدؐ شانِ قهار

ولیدِ عتبه را از بغض و کینه　　فرستاد آن ستمگر در مدینه

بحکم او که اول از خطا کرد　　بفرزندِ جنابِ مصطفیٰؐ کرد

بنزدِ شاهِ والا کس فرستاد　　که مارا حاکمِ ناکس فرستاد

که از تو بیعتِ او را ستانم　　ندارم دستِ بیعت تا ستانم

ترا باید که نزدم حاضر آئی ... قبول بیعت حاکم نمائی

امام هر دو عالم بر و تشریف ... شهنشاه معظم بر و تشریف

نمود ارشاد بیعت نیست ممکن ... بدست حاکمان تیره باطن

تو میدانی که ما اعلام دینیم ... نشانهای ره صدق و یقینیم

عطا فرمود حق ما را امامت ... کرامت کرد حق ما را کرامت

دل ما بحر علم رب باری ست ... زبان ما بحق و صدق جاریست

ز جدّ ما بگوش ما رسیده است ... همه عالم ز پیغمبرؑ شنیده است

خلافت کان مقام احترام ست ... بر اولاد ابوسفیان حرام ست

چنین فرمود چون ختم رسالتؑ ... ز ما هرگز مدار امید بیعت

ولید آنوقت کاتب را طلب کرد ... رقم انکار سلطان عرب کرد

چو نامه خواند ملعون حاکم شام ... بجوش آمد لعین را خون اندام

جواب نامه کوته بین فرستاد ... که زین مضمون بجسمم آتش افتاد

رقم من انچه می سازم همان کن ... سر ابن علیؑ نزدم روان کن

ولید این نامه خواند و شد پریشان ... بمروان کرد فاش این راز پنهان

ستمگر گفت تا کے این تغافل ... به تنهائی طلب کن بے تامل

اگر بیعت نماید زین چہ بہتر
زگفتارِ لعین رنجید حاکم
کہ در دنیا شوم رسوا و بدنام
مگر او را طلب کردن ضرورست
مگر سبطِ احمدؐ را طلب کرد
بخویشان و عزیزان شاہِ ذیشان
جوانان اسلحہ برخویش بستند
روان شد ہمرہِ شاہِ حجازیؑ
برِ شاہِ ہدیٰ بودند سی کس
چنین فرمود حضرتؑ با برادر
صدائے من کنی ہر گاہ اصغا
چو داخل شد بہ مجلس شاہِ ذیشان
بحضرتؑ کرد حاکم ذکر بیعت
ترا اللہ نظر باشد مقرر
کہ سازم بیعتِ ظاہر نہ پنہان

وگرنہ از تنِ او کن جدا سر
کہ امرے میکنی تعلیم ظالم
بعقبیٰ داخلِ دوزخ بدانجام
بنا فرمانئِ حاکم فتورست
جگر بندِ محمدؐ را طلب کرد
پے ہمراہ بودن داد فرمان
بجراءت آستین ہا بر شکستند
دلاور حضرتِ عباسؑ غازی
رفیق و اقربا بودند سی کس
تو با این سرفروشان باش بر در
در آ در جاے خلوت بے تحاشا
بہ مجلس پیش حاکم بود مروان
نمود ارشاد آن شاہِ ولایتؑ
بہ نیت این قدر باشد مقرر
شود این امر بر مردم نمایان

بگفت او راست گفتی هست ظاهر | همین دارم همین دارم بخاطر
نمودار شاد شه پس کن توقف | که در تعجیل می باشد تاسف
من و تو هر دو رای خویش بینید | بهر جانب که حق باشد گزینند
شود طی صبح عجلت اینقدر چیست | سزاوار خلافت در جہان کیست
ولید این امر منظور نظر کرد | برخصت قصد شاہِ بحر و بر کرد
بحاکم گفت مروانِ بد اندیش | شوی آخر خجل از کردۂ خویش
بفرما امر بیعت را مینداز | نیابی دست بر ابنِ علیؑ باز
بقا بوی تو هست این وقت دشمن | اگر بیعت نسازد گردنش زن
ازین گفتار او حضرتؑ برآشفت | به مروانِ لعینِ بی حیا گفت
ترا مقدور باشد ای زنا زاد | که بر من دست اندازی ز بیداد
تو و این هر دو این قدرت ندارند | که بر ایذای من همت گمارند
بحاکم گفت پس آن شاہِ ذیشانؑ | چرا پا می نهی بیرون ز ایمان
مرا ز آباست در ذات امامت | که جدِّ من بود ختمِ رسالت
گذرگاہِ ملایک خانۂ من | بود روح الامین پروانۂ من
بود در خانۂ من تا قیامت | همه آغاز و انجامِ امامت

یزید روسیه مردیست میخوار | بفسق و معصیت دایم گرفتار
بخون ناحق خلق ست عاصی | علانیه گرفتار معاصی
باو بیعت کنم من هست دشوار | مکن با من چنین گفتار زنهار
بگفت این حرف و آن سلطان ذیشان | بدولت خانه آمد با رفیقان
بحاکم گفت مروان سیه مست | شکار آمد بدست و رفت از دست
بلب آورد حاکم این چه گوئی | نزیبد آدمی را جز نکوئی
من و خون گل گلزار زهرا | چه امر ست این معاذ الله منها
دعا کیشان کنند ار سلطنت پیش | نگیرم خون او بر گردن خویش
کنم گر اختیار این شقاوت | چه گویم با محمد در قیامت
بظاهر گفت مروان خوب کردی | نمودی پاس ایمان خوب کردی
بباطن شد نهایت بر لعین شاق | که شد سالم بخانه شاه آفاق
که مروان دشمن اسلام و دین بود | لعین ابن لعین ابن لعین بود

در بیان اراده سفر جناب سید الشهدا از مدینه و رخصت شدن از ضریح جناب محمد مصطفی و فاطمه زهرا

حریصان را جهان دل می رباید | همه تلخ ست و شیرین می نماید
خدا آگاه زیر آسمان کیست | حق از باطل شناسد در جهان کیست

تمنائے شکوہ و حرصِ دولت — کنند غافل ز فردائے قیامت

بحرصِ مال و دولت طالبِ جاہ — در افتند دین و دانستہ در چاہ

حقِ آلِ محمدؐ بود روشن — ز کوری بست چشمِ فہمِ دشمن

جہان چون دید پُر از فتنہ و شر — بر آمد از وطن سبطِ پیمبرؐ

چو تنگ آمد ز بغضِ اہلِ کینہ — روان شد سوئے مکہ از مدینہ

بقبرِ مصطفیٰؐ شد بہرِ رخصت — امامِ رہنما شد بہرِ رخصت

بسوئے مرقدِ پُر نور آمد — کلیم اللہ فرازِ طور آمد

نمازِ چند رکعت خواند حضرتؑ — میانِ روضۂ ختمِ رسالتؐ

تضرع پیش ربِ کبریا کرد — بسے زاری بدرگاہِ خدا کرد

کہ آگاہی ز حالِ من الٰہی — کہ عاجز را چہ پیش آمد تباہی

براہِ زہد و طاعت رہ نوردم — بہ نیکی امر و نہی از زشت کردم

جہانے را رہِ ایمان نمودم — درِ دینداری و تقوےٰ کشودم

تجاوز در گمانِ من نیامد — بجز حق بر زبانِ من نیامد

بحقِ صاحبِ این قبر یارب — عطا کن در بلاہا صبر یارب

رضائے تو بہر کارے کہ باشد — نجاتِ من بکردارے کہ باشد

برائے من ہمان تجویز فرما
براہت ہر بلا سہل است الٰہا

قریبِ صبح سر بر مرقدِ پاک
نہاد و خفت سبطِ شاہِ لولاک

جنابِ مصطفےٰ را دید در خواب
حبیبِ کبریا را دید در خواب

ملایک حلقہ زن در دورِ آن شاہ
کہ بود از انتہائے نشان حق آگاہ

بنزدیکِ جدِّ خود رفت حضرت
کہ یا خیر الورا ختمِ رسالت

منم فرزندِ زہرا ابنِ حیدر
منم شبیر شبر را برادر

تو فرمودی مرا تفویضِ امامت
نشاندی تو بر صدرِ امامت

ستمگاران مرا یاری نکردند
دغا کردند غمخواری نکردند

ندانستند اصلاً حرمتِ من
کمر بستند بہرِ ذلتِ من

کنون از ستمگاری نیست رہائی
پناہے دہ پناہے دہ پناہے

سرش بر سینہ چسپانید احمد
جبین و سینہ اش بوسید احمد

نمود ارشاد اے جانِ دلِ من
چراغِ شرع و شمعِ محفلِ من

ترا در کربلا رفتن ضرور است
ہمین خرسندیِ ربِ غفور است

گروہے فاسق و فاجر ز امت
کہ میدارند امیدِ شفاعت

ترا سازند باخویش و بیگانہ ❁
شہیدِ راہِ حق بے آب و دانہ

روان گردد بحلقِ خشک خنجر | کنی رفعِ عطش از آبِ کوثر
لعینان را کجا باشد سلامت | خدا محروم دارد از شفاعت
بدنیا و بہ عقبیٰ زشت حال اند | بہ کونین اشقیا خسران مآل اند
ترا پیشِ خدا باشد منازل | رسی بر اوجِ قربِ ربِّ عادل
بیا در خلد مشتاق اند یکسر | بدیدارت پدر مادر برادر ٭
بہ جدِّ خویش گفت آن شاہِ عالمؑ | کہ یا شاہِ دو عالمؐ فخرِ آدمؑ
دلِ من سیر شد از زندگانی | ندارم حاجتِ دنیای فانی
مرا ہم در مزارِ خویش جا دِہ | نجات از دستِ این اہلِ جفا دِہ
نبیؐ فرمود اے نورِ دو دیدہ | سوارِ کشتیِ طوفان رسیدہ
ترا زین راہ اصلا نیست چارہ | ز برگشتن بدنیا نیست چارہ
مراتب در حضورِ ربِّ عزت | بود موقوف بر امرِ شہادت ٭
کلیدِ دوزخ و جنت کہ یابی | ہمہ گنجینۂ قدرت کہ یابی
طریقِ خاصِ تحصیلش ہمین ست | شہادت زینۂ رفعت بدین ست
بگفت این حرف و احمدؐ کرد رحلت | زخوابِ خویش شد وا کرد حضرتؑ
شبِ دیگر بقبرِ فاطمہؑ رفت | بچشمِ تر بقبرِ فاطمہؑ رفت

بسر قد گشت چپیان ابنِ حیدرؑ
ندا آمد کہ قربانِ سرِ تو
بہر جانب روی در دشتِ غربت
منِ غمدیدہ ہمراہِ تو باشم
بہر منزل کہ باشد زینبِ من
پس از رخصت زمادر شاہِ ابرارؑ
برادر را وداعِ آخری کرد
بخانہ آمد و قصدِ سفر ساخت

تمازے خواند و شد رخصت زمادر
بدر دستِ گریبان مادرِ تو
من و موے پریشان در مصیبت
شریکِ درد جانکاہِ تو باشم
جہان لرزد ز شورِ یاربِ من
سوے قبرِ حسنؑ آمد گہربار
نگہ سوے سپہرِ خیبری کرد
بسامانِ سفر مظلوم پرداخت

دربیان رخصت حضرت از محمد حنفیہؓ و اُم سلمہؓ و نوشتن وصیت نامہ

دریغا شاہ مسکن میگذارد
زر از کانِ میرود لعل از بدخشان
مہِ کنعان ز کنعان میکند کوچ
مدینہ پر غم و اندوہگین ست
ہجومِ مردمِ نالان بہر جا
زنان و کودکان در آہ و زاری

گلِ شاداب گلشن میگذارد
دُر از دریا قمر از برجِ میزان
عجب شیر از نیستان میکند کوچ
کہ روزِ ہجرتِ احمدؐ ہمین ست
ز شورِ واحسینا حشر برپا
ہمہ یکجا ببزمِ سوگواری

یکے گریان یکے از درد نالان | پریشان صورت موے پریشان
یکے گوید کہ روز مرگ زہراست | مقام آہِ مریمؑ اشک حواست
یکے گوید کہ حیدرؑ میرود آہ | یکے گوید محمدؐ میرود آہ
ز فریاد یتیمان ست محشر | عزیزان و قریبان خاک بر سر
محمدؐ نام حضرت را برادر | بخدمت آمد و شد عرض گستر
تو فخر خاندانِ مصطفائی | تو امت را امامؑ و پیشوائی
تو می بینی و من کردم نظارہ | ز دستِ دشمنانت نیست چارہ
بمکہ رو در آنجا کن امامت | نہ بینی گر در آن جا ہم سلامت
سوے شہرِ یمن از مکہ رو آر | کہ آنجا دوستان ہستند بسیار
چو ایمن از خطر آنجا نگردی | ترا باید کنی صحرا نوردی
نویسی خط از آنجا سوے احباب | شود تا جمع بہرِ جنگ اسباب
نمود ارشاد حضرتؑ اے برادر | مرا این نخواہد شد میسر
گریزم جا اگر در روزنِ مور | کنند اہلِ شقاوت زندہ در گور
مرا در راہِ حق بہتر جہاد ست | شہادت زینۂ بامِ مراد ست
بود جا گرچہ بر شمشیر تیزم | مگر از بیعت حاکم گریزم

مجتمد زین سخن گردید گریان
بہ مکہ میروم از خوفِ دشمن
تو در یثرب بمان جاسوسِ من باش
بمان مستفسرِ حال و سوانح
طلب زان بعد قرطاس و قلم کرد
عجب نامہ پُر از درد و غم اندوز
شہادت مید ہد سبطِ پیمبرؐ
کہ ذاتش لاشریک ست و یگانہ
محمدؐ بندۂ حق و مرسل بہ تجدید
جہنم حق گلستانِ جنان حق
خدائے پاک میراند ہمہ را
نہ کردم من زخود ترکِ سلامت
نمایم سوئے نیکی رہنمائی
بکردار احمدؐ و حیدرؓ برفتار
کنند ہر کس کہ در دنیا مرا رد

نمود ارشاد با او شاہِ ذیشان
عزیزان و محبان ہمرہِ من
خبردار از لعینان در وطن باش
بمن بنویس احوال و سوانح
وصیت نامۂ حضرت رقم کرد
باین مضمونِ جانکاہ و جگر سوز
حسینِؑ خستہ جان مخلوقِ داور
ہویدا کرد افلاک و زمانہ
بحق و راستی مبعوث گردید
قیامت حق کہ شکے نیست مطلق
بہ محشر زندہ گرداند ہمہ را
ولیکن از پئے اصلاحِ امت
ز زشتی و بدی دارم جدائی
قبول من قبولِ ربِ دادار
ز من صبر و ز حق یاد اش ہر تد

نباشد شک درین اصلا یقین ست — که ایزد و بہترینِ حاکمین ست

توکّل کردم و ممتاز گشتم — بسوے اوست روزے باز گشتم

مرا ہر کس کہ ایذاے رساند — عوض روزے ازو عادل ستاند

نوشت این نامہ مُہرِ خود بران زد — بہ عجلت داد در دستِ محمّد

مہیّاے سفر شد شاہِ ذیجاہ — زنان و اقربا گشتند ہمراہ

کہ آمد امِّ سلمہؓ ہم نزدیک — سکونست از ضرورت جاے تحریک

بگفت آن زوجۂ خاصِ پیمبرؐ — کہ اے فرزندِ حیدرؑ جانِ مادر

تو عزمِ مکّہ داری با عزیزان — بہ داغِ خود مرا غمگین مگردان

شنیدم من ز جدّت تو مکرّر — کہ گردد سبطِ من مذبوحِ خنجر

بدشتِ کربلا محروم از آب — شود مجروح با انصار و اصحاب

نمود ارشاد شاہِ دینؑ کہ مادر — چہ سازم چون چنین باشد مقدّر

سفر از عالمِ فانی ضرورست — عمل بر حکمِ ربّانی ضرورست

خبر دارم ز روزِ قتل و قاتل — مقامِ دفن منقوش ست در دل

ہمہ حالِ زنانِ خویش دانم — نیم غافل ز نامِ کشتگان ہم

بسوے کربلا شاہِ ولایتؑ — بانگشتِ مبارک کرد اشارت

زمین ها پست گردیدند هر جا
بمادر سیدِ ذبیح اله بنمود
مقامِ قتلِ هر یک یار و یاور
نمود ارشاد و بعدِ کشتنِ من
زنان و طفل و را عدا گرفتار
چو این گفتار سلطانِ زمان کرد
کشید آهی و گفتا ای جان مادر
کفِ خاکی ازین پر نور مدفن
پدر خود آن شهِ دلریش برداشت
بمادر داد و گفت این خاک را هم
چو خون گردد ببینی هر دو این خاک
ازین گفتارِ حضرت شد قیامت

زمینِ کربلا گردید بالا
محلِ دفن و لشکرگاه بنمود
محلِ دفنِ هر خویش و برادر
کنند اهلِ حرم را قید دشمن
بگردانند عریان سر ببازار
عقیقه اشک بارید و فغان کرد
مرا دادست جدِّ تو پیمبر
بشیشه ضبط او را کرده ام من
کفِ خاکی ز قبرِ خویش برداشت
بشیشه ضبط کن باشند باهم
بدان شد قتل ابنِ شاهِ لولاک
ز شورِ اهلِ عصمت شد قیامت

در بیان آمدن حضرت از مدینه به مکه و فرستادن مسلم به کوفه

ز زین العابدین گردید منقول
که چون حضرت برون شد از مدینه

ازان شاهِ مبین گردید منقول
ز غم دست جهانی بود و سینه

ز خویشان جمله را فرمود رخصت / وداعی گفت با اهلِ قرابت

به محمل خواهران را بنشانید / به هودج دختران را بنشانید

ز اصحاب و ز اہلبیتِ ذی‌جاه / بقدر بیست و یک بودند همراه

جنابِ قاسمِ فرزندِ شبّر / علی اصغر علی اکبر دلاور

ابوبکر و عمر بودند و عثمان / دگر عباس ابنِ شاهِ مردان

چو عبدالله مسلم غیرتِ ماه / حسنِ رنجور و چشمِ دل الی الله

بخواندا آیاتِ قرآن و سفر کرد / مگر ترسان ز جورِ قومِ نامرد

همه گفتند با آن شاهِ ذی‌جاه / که بی راهه ببر تشریف یا شاه

بگفت آن شه چه حاصل از کم و کاست / مرا زیباست رفتن بر رهِ راست

ز صادق این روایت گشت مرقوم / چو بیرون شد ز یثرب شاهِ مظلوم

بره برخورد فوجی از ملائک / براهِ انقیادِ شاه سالک

مسلح نیزه‌ها در دست اسوار / بر اسپانِ صبا دم برق رفتار

پس تسلیم کردند اینچنین عرض / که ما را هست شرکت در طلب فرض

همیشه یاورِ جدِ تو بودیم / اعانت در جهاد اکثر نمودیم

کنون هم حسب حکمِ ربِ قادر / بخدمت ما همه گشتیم حاضر

اگر فرمان دہی بازو کشائیم
کہ اعدائے ترا غارت نمائیم

نمود ارشاد حضرت چیست حاجت
کہ در راہم تا عدا در حفاظت

مگر در وعدگاہِ من بیائید
اقامت بر مزارِ من نمائید

پس از فوجِ ملایک لشکرِ جن
مسلمان کلمہ گو چون زعفرِ جن

رسید و گفت با آن شاہِ ذیجاہ
کہ اے نورِ خدا جانِ ید اللہ

بجا آرم نمائی ہرچہ فرمان
ہلاکِ دشمنان کاریست آسان

ہمین ساعت شوند این جملہ بےسر
کنم با خاک اعدا را برابر

بغیرِ آنکہ تکلیفے نمائی
بمیدان دست و بازوے کشائی

شود این فرقۂ کفار فی النار
اسیرِ صد بلا فی النار فی النار

نمود ارشاد فرزندِ پیمبر
کہ قدرت از شما دارم فزون تر

جہان و صد جہان در قبضۂ من
زمین و آسمان در قبضۂ من

مگر خواہم کنم اتمام حجت
برین قومِ گرفتارِ ضلالت

بلا بر فرق و دوشِ خویش گیرم
رضاے حق تعالی پیش گیرم

نترسم از بلا در راہِ سبحان
سرِ من صورتِ یحییٰ ست قربان

براہِ امتحان گرمِ جہادم
بود سرداریِ عقبیٰ مرادم

مقرر گشت از من دشت پیکار — مقامِ امتحانِ قومِ اشرار
قرارم شد معین جاے رحمت — ز من باشد شفاعت در قیامت
شما در کربلا آئید حاضر — بہ عاشورا کہ ہست آن روزِ آخر
لعینان از خدا خوفے ندارند — سرم بُرّند و بر نیزہ گذارند
گرفتارِ بلا آلِ پیمبرؐ — سوارِ اشتران با دیدۂ تر
شوند از ظلم اعداے ستمگار — برہنہ سر ببازار و بدربار
ز رہ آن فوج برگردید مجبور — حسینؑ آمد بہ مکہ از رہِ دور
بروزِ جمعہ و ثالث ز شعبان — بشہرِ مکہ آمد شاہِؑ ذیشان
براے عُمرہ مردم جمع بودند — شرف حاصل ز تسلیمش نمودند
ہمی گشتند مردم گاہ بیگاہ — شرف یاب از حضورِ شاہِؑ ذیجاہ
بشہرِ کوفہ مشہور این خبر شد — کہ مکہ سبطِ احمدؐ را مقر شد
سلیمان نام از قومِ خزاعے — کہ بود از جملۂ اشخاص داعے
بجمع گشتند مردم در سرایش — براے چارہ جوئی حسب رایش
کہ حاکم شد یزیدِ زشت انجام — ستمگارہ و جفاکار و مے آشام
حسین ابنِ علےؑ آمد بہ مکہ — امامِؑ متقی آمد بہ مکہ

چہ باید کرد مارا اے سلیمان — بگو با من خدارا اے سلیمان

سلیمان گفت اگر باشید محکم — بہ پیمان و براہِ ربِّ عالم

بجان و مال در تبعیّتِ او — بصد صدق و یقین در نصرتِ او

رقم نامہ بآن سرور نمائید — طلب او را بایں کشور نمائید

وگر باشد تبعیّت تأمّل ❖ — بیاری و مددگاری تساہل

خلافِ بیعت نیست کارِ آدمیت — نمیند از یدا ورا در ہلاکت

ہمہ گفتند اگر سازد منوّر — حسینؑ از نورِ خود این شہر و کشور

بہ بیعت دست از رغبت کشائیم — بخدمت جانفشانیہا نمائیم

برغبت پس کتابت ہا نوشتند — بشاہِ یثرب و بطحا نوشتند

ہمہ اعیان و سردارانِ کوفہ — تہیدستان و زردارانِ کوفہ

کہ یا سبطِ رسول اللہ شبیرؑ — نہ از حالِ ما آگاہ شبیرؑ

ز دستِ حاکمِ غدّار تنگیم — بہ اہلِ ظلم آمادہ بجنگیم

بیا تا جان در آید در تنِ ما — ز بدعت پاک گردد مسکنِ ما

بیا کہ شاہے ما نداریم — امامے پیشوائے ما نداریم

بفرزندِ نبیؐ مشتاقِ بیعت — بجان و مال حاضر در اطاعت

بما حاکم که نعمان بشیر ست — ذلیل ست و خفیف ست و حقیر ست
نه در جمعه گهی شرکت نمائیم — نه روزِ عید همراهش برآئیم
تو گر آئی پذیرد رونقی حق — کنیم او را باهلِ شام ملحق
رقم در خط چو کردند این مقاصد — فرستادند همدستِ دو قاصد
یکی را نام عبدالله بن وال — دگر عبدالله و مسمع بد نبال
که این نامه به تعجیلی که دانند — حضورِ سبطِ پیغمبر رسانند
ز ماهِ روز تاریخِ دهم بود — که آمد خط به پیشِ خاص معبود
زبعدِ آن هجومِ نامه ها شد — رقم از هر طرف خطی جدا شد
روانه گشت قاصد بعد قاصد — طلب مقصود و تحریرِ مقاصد
شبی آمد صد و پنجاه نامه — بروزی ششصد از راه نامه
بهم گشتند پیشِ شاهِ ابرار — ده و دو الف مکتوباتِ اشرار
بآخر شاه هم خطی رقم کرد — درِ مقصود تفویضِ قلم کرد
که تحریرِ شما بسیار آمد — مکاتیبِ شما هر بار آمد
گهی آمد سعید و گاه هانی — سوی کوفه بتاکید روانی
نوشتید انتظامی ما نداریم — بیا شاها امامی ما نداریم

لهذا حسب استدعای مردم — بتوثیقِ کتابت های مردم

رسولِ خود سوی شان میفرستم — که مسلمؑ را الفت بمان میفرستم

محلِّ اعتمادِ من همین ست — که ابنِ عم واز من جانشین ست

اگر تحریرِ او آید بنامم — که منظورِ شما شد احترامم

بجان و مال شد منظور شرکت — کمر بستید محکم در اطاعت

بصدقِ دل گرائید ید بر حق — سفر گشته اید از تیغ مطلق

سوی کوفه چو خواهد ربِّ عزّت — توقف نیست می آیم بعجلت

وفای وعده از من در رسیدن — رفاقت از شما در حق گزیدن

دربیان آمدن حضرت مسلمؑ بکوفه وخبر رسیدن به یزید ملعون و فرستادنش ابن زیاد را

سفر باشد مبارک بهرِ انسان — ظفر یابد اگر باشد پریشان

مگر رنجِ سفر هم بی شمار ست — درین وادی بهر جا خار زار ست

سفر دارد دو رنگی مثلِ دنیا — که در راه ست هم راحت هم ایذا

اگر خوش طالع و خوش اعتقاد ست — محیط و کشتی و بادِ مراد ست

وگر بد اعتقاد و بد سرشت ست — مآلش نار چون اهلِ کنشت ست

خوشا احوال آن مردِ مسافر — که یابد منزلِ مقصود آخر

شود فارغ ز رنجِ راہِ دنیا — بہ راحت تا ابد باشد بعقبا

چنین باشد خبر از اہلِ اخبار — پسے چون کوفیان کردند اصرار

امامِ پاک مسلم را طلب کرد — کہ در عقل و فراست بود او فرد

بعلم و فضل و دانائی و جرأت — وحیدِ دہر ابنِ عمِّ حضرت

شناسانید و فہمانید او را — بجائے خویش گردانید او را

کہ اہلِ کوفہ گر رغبت نمایند — بمقصدِ خویش در بیعت در آیند

برو در کوفہ و بنویس با من — کنم قصدِ سفر از مکہ تا من

مگر این ماجرا باشد بہ کتمان — نگردد فاش بر کس راز پنہان

پس او را با تلطف کرد رخصت — بہ کوفہ بے تکلف کرد رخصت

ز ہمراہانِ آن خورشیدِ ایمان — عمارہ بود و قیس و عبدرحمان

دو رہبر از گروہِ قیس ہمراہ — گرفت و شد نگاہِ او بر اللہ

کمر آن سیدِ عالی گہر بست — بقطعِ منزلِ عقبیٰ کمر بست

قضا را در بیابان راہ شد گم — ز دورِ چرخِ گردان راہ شد گم

چو مرغِ آشیان گم کردہ ہر سو — ہمی گردند در صحرا تگاپو

ز گم کردن رہ نو سخت تر گشت — بسانِ گردباد آوارہ در دشت

سلم عمارہ بن عبد السلولی
و قیس بن مسہر الصیداوی
و عبد الرحمان بن عبد اللہ الارحبی

عطش غالب شد از نایابیِ آب ‌ ‌ ز فرطِ تشنگی گشتند بیتاب

بہ خشکی گشتہ شان در تباہی ‌ ‌ زبان اندر دہان چون ریگ ماہی

نشد چون قطرۂ آبے میسر ‌ ‌ گذشتند از جہان آن ہر دو رہبر

چنان مسلم بہ محنت گرم گردید ‌ ‌ کہ خود را بر سرِ آبے رسانید

از انجا خط سوے حضرت رقم کرد ‌ ‌ ز حالِ وادیِ غربت رقم کرد

کہ مردند از عطش در راہ رہبر ‌ ‌ مرا فالے ست بد یا ابنِ حیدر

سفر بہتر بحقِ خود ندانم ❖ ‌ ‌ اگر باشد مناسب باز مانم

بدستِ قیس این مکتوب را داد ‌ ‌ حضورِ سیدِ عالی فرستاد

جوابش از امامِ طاہر آمد ‌ ‌ مگر جُبنے ترا در خاطر آمد

بخواند و آن خیال از دل بدر رفت ‌ ‌ مصمم گشت قصد و پیشتر رفت

بجاے دید در راہ آن خردمند ‌ ‌ کہ مردے تیر سوے آہو افگند

بدقت شد بزمین افتاد آہو ‌ ‌ شد آہوے عدم آباد آہو

ترا او دید ازینش گرخواست ذوالمنن ‌ ‌ ز دستم کشتہ خواہد گشت دشمن

نگر در دل ہراسے گشت پیدا ‌ ‌ تفکر از چنینش شد ہویدا

بشہرِ کوفہ چون گردید داخل ‌ ‌ شدش در خانۂ مختار منزل

قدومش مردمِ کوفه شنیدند ‏ ببالِ شادمانی ها پریدند
بخدمت فوج فوج از طیبِ خاطر ‏ صباح وشام میگشتند حاضر
برایشان خواند مسلم نامهٔ شاه ‏ زمضمونش همه گشتند آگاه
به بیعت آمدند از طوع ورغبت ‏ زمردم هیژده الف اهلِ بیعت
چو مسلم این همه سامان بهم کرد ‏ بسوی شاه مکتوبی رقم کرد
که هست اولی بسی زاین فدائی ‏ توجه گر بدین جانب نمائی
بصبح وشام می کردند جمهور ‏ تردد بر درِ مسلم بدستور
خبر چون شهر شد رفته رفته ‏ به حاکم هم خبر شد رفته رفته
بفرمانِ یزیدِ نامسلمان ‏ بشهرِ کوفه حاکم بود نعمان
بدل اندیشه از جمعِ امم کرد ‏ به مسجد آمد و مردم بهم کرد
بمنبر رفت وگفت ای جمعِ مردم ‏ چرا کردید راهِ راست را گم
بترسید از فساد و فتنه و شر ‏ که گردد باعثِ خواری مقرر
اگر دارید قصدِ ترکِ بیعت ‏ بود انجامِ قتل و نهب و غارت
مرا قتل و عقوبت نیست منظور ‏ اگر در کشتنی البته مجبور
بود تا در کفِ من قبضهٔ تیغ ‏ بجنگم خون بریزم صورتِ میغ

کمی در کار زارِ من نباشد — کسی باشد که یارِ من نباشد
بزیر آمد ز منبر بعد این پند — بگفت ابنِ ربیعه آشتی چند
ازین گفتن که گردید از تو ناشی — چه مے آید بشدت تا نباشی
کجا کافی به تنبیهِ حریف ست — که این گفتار گفتارِ ضعیف ست
بگفت او زان ضعیفی هست آسان — که گردم غالب و باشم بعصیان
یعنی بود عبد اللهِ مسلم — نوشت از سستیِ نعمان بحاکم
یزیدِ رو سیه را کرد آگاه — که مسلم نائبِ ابنِ ید الله
بکوفه آمد و کرد ست بیعت — باو از مردمِ کوفه جماعت
چو خواهی کوفه از آنِ تو باشد — بزیرِ حکم و فرمانِ تو باشد
باین جانب کشد مردے ز تو رخت — که باشد مثلِ تو در کارِ تو سخت
بسستی کار از نعمان چه آید — که دانسته تساهل مے نماید
عمر فرزندِ سعد و دیگران هم — چنین نامه چنین مکتوب پیهم
نوشتند و فرستادند در شام — یزیدِ زشت را کردند اعلام
غلامے بود سر جون نام رومی — سیه قسمت سیه طالع ز شومی
که بود از جان کمے بیشینه آزاد — بفرمانِ یزید ابن زنا زاد

یزید او را ستود و رحمت کرد — بگفت احوال با او مشورت کرد

درآمد در سخن سرجون ناصب — کہ نزدِ من چنین باشد مناسب

بخوان ابنِ زیادِ بے حیا را — کہ دارد دشمن او آلِ عبا را

رود در کوفہ و مسکن گزیند — از و البتہ این آتش نشیند

یزیدِ روسیہ زو داشت کلفت — نشد این رائے مرغوبِ طبیعت

دگر شد حرف زن سرجونِ ثانی — تو رائے والدِ خود را چہ دانی

یزیدِ روسیہ گفت او ذہین بود — بہر یک باب رائے او متین بود

برآورد از بغل سرجون کتابت — سوئے ابنِ زیادِ پر شقاوت

رقم در خطِ بستہ چون شگوفہ — سوائے بصرہ سرداریِ کوفہ

یزیدِ روسیہ چون خواند منشور — بگفتا او را بہ فرمان بدستور

سوئے ابنِ زیاد آن فتنہ گر ہم — خطے بنوشت با صد ظلم توام

کہ در کوفہ فسادے گشت پیدا — بنائے فتنہ و شر شد ہویدا

شنیدم نائبِ شاہِ خوش انجام — بسوئے کوفہ آمد مسلمش نام

بگردش عالمے پروانہ چون شمع — برائے جنگ لشکر میکند جمع

بکوفہ رو بصد حیلہ بصد فن — بگیر او را روان کن جانبِ من

ز قتلش تیغ را یا غرق خون کن ‌ ‌ ز کوفہ یا مسافر را برون کن

بمسلم ابن عروہ داد نامہ ‌ ‌ رسانید او بآن جلاد نامہ

نہ نامہ نامہ بیداد عنوان ‌ ‌ نہ نامہ محضر خون شہیدان

پس او عثمان کہ بود او را برادر ‌ ‌ بسیان بصرہ کرد او را مقرر

روان شد روز دیگر خود بکوفہ ‌ ‌ بشب آمد ستمگر خود بکوفہ

در بیان نامہ نوشتن جناب سید الشہداؑ با اہل بصرہ و اجتماع قوم بخانہ سلیمان و آمادگی شان باعانت

سعیدے را لبستر تاج سعادت ‌ ‌ پلیدے را ببر رخت شقاوت

یکے دربند حرص مال دنیا ‌ ‌ یکے سرگرم در تحصیل عقبیٰ

یکے از وحشت حق اشک ریزان ‌ ‌ یکے بے خوف از رحمت گریزان

یکے از جان و دل قربان احمدؐ ‌ ‌ یکے لب تشنہ خون محمدؐ

یکے از عجز خاک پائے سبطینؑ ‌ ‌ یکے آمادہ بر ایذائے سبطینؑ

بہ اقبالہم بدخواہ ہم دوست ‌ ‌ مگر دشمن فزون در دہر کم دوست

چنین فرمود سید ابن طاؤس ‌ ‌ کہ عالم بود سید ابن طاؤس

رقم چون آن امام خاص معبود ‌ ‌ جواب خط اہل کوفہ فرمود

سوے اشراف بصرہ ہم فرستاد ‌ ‌ خطوط خویش حضرت بہر امداد

چو منذر ابنِ جارودِ دلاور / یزید آن ابنِ مسعودِ معمّر

سلیمان نام امیر ابنِ امیرے / زہمت ہر گدا را دستگیرے

نوشت و خط بنامِ شان روان کرد / رقم در نامہ آن شاہِ زمان کرد

شما را فرض باشد نصرتِ من / شما را فرض باشد بیعتِ من

کہ من خضرِ طریقِ مصطفائیم / چراغِ دودمانِ مرتضائیم

خوشا شخصے کہ سازد یاریِ من / خدا راضی ست در غمخواریِ من

چو مکتوبِ امامِ خاصِ معبود / رسید و خواند آن را ابنِ مسعود

قبائل را بجائے کرد باہم / بلب آورد با قومِ فراہم

کہ نزدیکِ شما در عقل و تدبیر / چہ باشد پایہ ام سازید تفسیر

علو اندر نسب آیا ست یا نیست / ترفّع در حسب آیا ست یا نیست

ہمہ گفتند داری استقامت / بعقل و دانش و فہم و فراست

شرف داری و صاحب اعتباری / بوجہ تست ما را استواری

بہر کارے کہ آید پیش ما را / نباشد جز تو خیر اندیش ما را

چو بشنید اینچنین گفتارِ ایشان / بآنہا گفت آن مردِ خدادان

شما را بہر کارے کردہ ام جمع / برائے مشورت آوردہ ام جمع

که در دل آنچه گر دیدست گوییم
مددگاری بامرِ یزید جوییم ۞

همه گفتند کن قصدِ خود اظهار
که ما را از اطاعت نیست انکار

بلب آورد دورِ ظلم نگذشت
یزیدِ فتنه گر مسندنشین گشت

ندارد بهره از بُردباری
ز دانش خالی و از علم عاری

جهان واقف ز بدکرداریِ او
بعالم هست میخواریِ او

باو زیبا ریاست نیست زنهار
سزاوارِ خلافت نیست زنهار

حسین ابنِ علی فرزندِ حیدر
جلیل و عالمِ علمِ پیمبر

محیطِ حلم و دریای فضائل
کریم و بر زبان او را مسائل

کمالاتش عیان از قاف تا قاف
علی در جرأت و احمد بانصاف

نسب طاهر حسب مشهور آفاق
بزهد و طاعت و علم و عمل طاق

نبوت راست معدن ذات عالی
رسالت راست مخزن ذات عالی

رفیع القدر کامل ابنِ احمد
خلافت راست قابل ابنِ احمد

کند از بیعت او هر که انکار
شود در خواریِ عقبی گرفتار

تقاعد در اعانت عین کفر است
تساهل در اطاعت عین کفر است

پس آلِ حنظله اوّل کمر بست
برآمد بر وی غیر در بست

بجرب و ضرب اقرار بدو ساخت ‌‌ اطاعت حلقهٔ گوشِ خسرو ساخت

هم ابنای تمیم اقرار کردند ‌‌ رضای خویش را اظهار کردند

شدند از راستی گویا بنی سعد ‌‌ مجیبِ این سخن خواهیم شد بعد

نوشت این جمله روداد ابنِ مسعود ‌‌ بشاهِ بحر و بر مقبولِ معبود

که گشتند اهلِ حق سوی تو مائل ‌‌ شدند از صدقِ دل راضی قبائل

که آری این طرف تشریف همره ‌‌ نثارِ شاه گردد هر هواخواه

همه آماده و حاضر به بیعت ‌‌ کسی را نیست انکار از اطاعت

چو سوی شاه آمد نامهٔ او ‌‌ شگفت از گرمیِ هنگامهٔ او

بحقِ او دعا فرمود حضرت ‌‌ که باشی روزِ بیم ایمن ز دهشت

ترا بخشد رهائی ربِ داور ‌‌ ز رنجِ تشنگی در روزِ محشر

به بصره بود آماده همه قوم ‌‌ بجان مشتاق و دلداده همه قوم

نشد کاری مگر از فکر کس راست ‌‌ بتقدیرِ خدا روزی که او خواست

که از بصره روان گردید لشکر ‌‌ برای نصرتِ سبطِ پیمبر

خبر آمد که شد در کربلا شر ‌‌ ز قتلِ سبطِ پیغمبر بپا شر

در بیانِ کشیدن ابنِ زیاد قاصدِ حضرت ابرار

چه آفت هاست در دورِ زمانه
پریشان خلقی از جورِ زمانه

نماید نو بنو نیرنگ سازی
خدنگ اندازی و شمشیر بازی

یکی از فتنه های حشر سامان
بود این رخنه در تخریبِ ایمان

که خطِ شاه را داد ابنِ منذر
عُبید الله را چون گشت مضطر

چو از مضمونِ خط او را خبر شد
لعین آمادۂ صد شور و شر شد

نمود او قاصدِ شه را گرفتار
کشید از ظلم بی تقصیر بر دار

بمنبر رفت و آتشناک گردید
بر اهلِ بصره ظالم کرد تهدید

که هر کس سر کشد سر بر تنش نیست
مرا باکی بقتل و کشتنش نیست

بمکر و حیله هم مکّار پرداخت
بمال و جاه و دولت وعده ها ساخت

پس این انتظامِ آن دیو منظر
روان شد سوی کوفه روزِ دیگر

چو آن آتش که یک کشور بسوزد
بدیگر کشور آید رخ فروزد

در بیانِ آمدنِ عبید الله ابنِ زیاد بکوفه و تهدید کردنِ آن لعین باهلِ کوفه

خدا از زالِ دنیای بد اسلوب
گذشت است و نماید خویش را خوب

دلِ هر نوجوان را می فریبد
بمکر اهلِ جهان را می فریبد

عجب مکّار آبِ زیرکاه ست
بحقِ رهروان خس پوش چاه ست

بهر جا گرچه صد جور و جفا کرد
به کوفه ختم این رسم دغا کرد

که بودند اهل کوفه گام فرسا
براه انتظار شاه والا

به شب ابن زیاد آمد بکوفه
لعین ابلیس زاد آمد بکوفه

دهان و روی خود پوشیده از مکر
نهان از دیده‌ها گردید از مکر

گمان کردند هر دم شاه آمد
جگربند رسول الله آمد

باستقبال از هر سو دویدند
بخدمت از ره شادی رسیدند

بلب این حرف و خاطر شاد و خرم
که ای فرزند احمد خیر مقدم

ازین گفتار آن ناپاک ملعون
بدل رنجید و از غم شد جگر خون

صدائی زان میان ابن عمر زد
بآن جمع فراهم بانگ بر زد

نه این ابن علی عالی نژاد است
عبید الله فرزند زیاد است

شدند از حرف او مایوس مردم
زانو دست از افسوس مردم

پراگنده شدند از دور کافر
هراسان از جفا و جور کافر

ستمگر تا در دار الاماره
رسید و کوفت در مرکب سواره

ز بیم آمد ببام قصر نعمان
که بود از حکم حاکم حافظ آن

صدا از دمیدهم سوگند یا شاه
مکن با من تعرض مثل بدخواه

کلید قصر من خود می سپارم | که یارای طرف گشتن ندارم
شنید ابن زیاد و بانگ برزد | که بکشا در قدم مگذار از حد
صدای آن شقی نعمان چو بشناخت | بروی آن خس او دروازه وا ساخت
پراگنده شدند از خوف مردم | خدا را ولی از زهر مار و کژدم
سحرگاهان منادی داد آواز | بهم گشتند مردم گشت در باز
برآمد آن لعین و کرد تهدید | بصد سختی به مردم ساخت تاکید
مرا کرده ست والی حاکم شام | دهم تا کار این کشور سرانجام
مطیعان را نوازش تا نمایم | در گنجینه بر آنها کشایم
کند هر کس که کاری دشمنانه | دهم مالش به تیغ و تازیانه
رئیسان قبایل را طلب کرد | بایشان گفتگو این بی ادب کرد
که بوی سرکشی هر جا که یابید | پی اظهار سوی ما شتابید
نهان هر کس که خواهد کرد این جال | به نهب و قتل خواهد گشت پامال
ز تهدید لعین فتنه سامان | شدند اشخاص در کوفه پریشان
بمسلم چون ازین معنی خبر شد | که کوفه هر طرف پر شور و شر شد
قدم از جایگاه خود برون زد | به بیت هانی بن عروه آمد

در بیان بیوفائی اهل کوفه از حضرت مسلم و طلب کردن ابن زیاد هانی میزبان مسلم را

بغربت کس مبادا آواره یا رب | بشهر دیگران بیچاره یا رب

چه داند کس که روزش بگذرد چون | چه آید شب بلا بر جان محزون

کسی پروای غمهایش ندارد | سر امروز و فردایش ندارد

خصوصاً در دیار فتنه و شر | که کس را کس نپرسد همچو محشر

چو مسلم دید حال اهل کوفه | همه باطل مقال اهل کوفه

که در ظاهر همه عهد و مواثیق | بباطن دورتر از راه توفیق

به نزدش دخل مردم بود پنهان | رسیدندی باو پنهان محبان

مشرف اندوز خدمت هر که می‌شد | نهان داخل به بیعت هر که می‌شد

برو تاکید کردی بهر اخفا | که بر مردم نگردد راز افشا

روایت کرده اند اهل روایت | ده و دو الف کس آمد به بیعت

حسینی هم راویان ظاهر نمودند | که بست و پنج الف آن مرد بودند

براعدا خواست مسلم تیغ رانی | مگر مانع ز عجلت گشت هانی

بعالم ابن اعور[1] نامور بود | که از بصره بجا کم همسفر بود

شریک اسمش شریک اهل ایمان | شکست کافران میخواست پنهان

[1] ابن اعور الحارثی ۱۲

بشہر کوفہ شد مہمان ہانی — کہ تپ کرد از قضاے ناگہانی

بمسلم گفت روزے آن وفاکیش — کہ بود دشش از سعادت خیر اندیش

ہمی دارم ملاقاتے بجا کم — علیلم من بود آگاہ ظالم

بہ پیش من مقرر خواہد آمد — عیادت را ستمگر خواہد آمد

تو پنہان شو درین خانہ بیک جا — چو آید گردنش زن بے محابا

نشان باشد ہمین آندم تو بشتاب — کہ من سازم طلب از خادمی آب

غرض آمد عبیداللہ زانے — بہ پرسش پیش او در بیت ہانی

ادا گردید چون رسم عیادت — طلب کرد آب او از اہل خدمت

برآید خواست مسلم تیغ در دست — بُرد او را سر از دست زبر دست

قضارا کرد ہانی عذر در پیش — نخواہم کشت و خون در خانۂ خویش

چنین ہم گفت راوی حرف دلجو — کہ مانع شد زنے از خانۂ او

سخن این ست و معنی دل آویز — کہ مسلم خود نمود از غدر پرہیز

خیال آمد کہ در جرأت کمی نیست — مگر از غدر کشتن مردمی نیست

عبیداللہ را ہم شد توہم — برون از خانہ رفت آن ننگ مردم

مقرر کرد جاسوسان چالاک — کہ ہر سو جستجو سازند بیباک

بهر جا مسکن مسلم که دانند | خبر فی الفور پیش او رسانند
شدند آنها بهر بزمی و باغی | نشد دریافت از مسلم سراغی
لعین معقل غلام آن ستم کیش | که بود از اهل مکر و مکر اندیش
سپردش صره سه الف درهم | باو تعلیم کرد آن زشت اظلم
که نزد دوستان آل اطهار | برو از حیله سازی و کن اظهار
که این زر نذر کردم تا ازین زر | شوند احباب بر اعدا مظفر
وهم هیجا بصرف خویش آرند | کشند اشرار را باکی ندارند
بغمخواران مسلم کن رسائی | بهر گون طرح ربط و آشنائی
تجسس کن برو در هر مکانی | ازو شاید بدست آید نشانی
پس آن مکاره در مسجد در آمد | سوی کعبه عدوی حیدر آمد
بجاسوسی سوی هر کس نظر کرد | گذشت از خیر مفسد قصد شر کرد
بمسلم آنکه ابن عوسجه بود | نگاه او فتاد و دست فرسود
که مردم ذکر می کردند باهم | زر از اهل دین این ست محرم
سوی ابن علی شاه ولایت | بمردم میکند ترغیب بیعت ؛
شنید این حرف و آن مکار بدمست | به ابن عوسجه نزدیک بنشست

چو فارغ از ثنا زان نامور شد ❖ چنین گویا با این حیله گر شد

که من مردی ز اهل شهر شامم ❖ محب آل اطهار و غلامم ❖

نهان دارم محبت در دل خویش ❖ همیشه مدح خوان در منزل خویش

شنیدم مردی از ارباب ایمان ❖ باین شهر آمدست و هست پنهان ❖

همی گیرد ز مردم بیعت آن مرد ❖ برای سبط پیغمبر جوان مرد

مگر از دهشت اعدا است پنهان ❖ نهان گنجست در صحرای ویران

بنذر آورده ام نه الف درهم ❖ برای آنکه نزد او رسانم

نمیسازد مرا کس رهنمائی ❖ که تا گردد نصیب من رسائی

بگیر این مال و ره بنمای لله ❖ مشرف تا شوم از بیعت شاه

بگفت این قصه و بسیار بگریست ❖ ز راه مکر آن مکار بگریست ❖

بنوعی ساخت مفسد حیله سازی ❖ که ابن عوسجه زو خورد بازی

بگفت از دیدن تو شاد گشتم ❖ ز قید رنج و غم آزاد گشتم

که تو از دوستان اهلبیتی ❖ محب خاندان اهلبیتی ❖

مگر از خوف اعدا در تاملم ❖ نمی خواهم شوند آگاه هر دم

بگفت آن حیله گر کن دور دهشت ❖ بگیر از من بصد تعجیل بیعت

نباشد زندگی را اعتباری
بدست آید ز بیعت اختیاری

نشد واقف ز مکر آن پاک طینت
گرفت از حیله گردیدند از بیعت

چو آن مفسد بسی سوگندها خورد
بنزد مسلم او را عاقبت برد

برخ مالید او از مکر غازه
سپرد آن مال بیعت کرد تازه

بآن خانه بعین هر روز میرفت
شراری بود چون تنور نهفت

ز حال دوستان گردید آگاه
ز اسرار نهان گردید آگاه

ز هر حال نهان آن زشت بنیاد
عبید الله ملعون را خبر داد

توهم داشت در دل بسکه هانی
ز حاکم بود او را سر گرانی

به بزم او نمیرفت آن یگانه *
که او را بود بیماری بهانه

عبید الله روزی کرد مذکور
چرا هانی نمی آید بدستور

باو کردند ظاهر بعض حضار
که او از چند ایام ست بیمار

ستمگر گفت گردید است بهتر
شنیدم من نشست اوست بر در

سه کس را پیش هانی او فرستاد
که آرندش بعزت خرم و شاد

یکی حسان که ابن خارجه بود
محمد ابن اشعث نیز موجود

عمر نامی سوم فرزند حجاج
که پر دل بود آن دلبند حجاج

بآنها گفت با صد مهربانی   ز اشراف عرب مردیست هانی

نمیخواهم باو از خویش کلفت   چو آید مرتفع گردد کدورت

پس آن بازیگران دادند بازی   بصد مکر و فریب و حیله سازی

درآوردند هانی را بمحفل   بره میداشت هانی خوف در دل

تسلّی گرچه میدادند آنها   نمیگردید تسکین قلب او را

لعین چون دید او را کرد شدت   که آخر خود فتادی در هلاکت

عتابش کرد و گفت ای فتنه پرداز   در صد فتنه و شر کردهٔ باز

که مسلم را بخانه دادهٔ جا   سلاح و فوج میسازی مهیا

ابا هر گه ازین کردار او کرد   بمجلس معقل آمد روبرو کرد

نمایان گشت هانی را که افسوس   دغا کردید ظالم بود جاسوس

نه باقی ماند دیگر جای انکار   بسوگند خدا فرمود اظهار

که مسلم را نیاوردم بمسکن   خود آمد او شبی در خانهٔ من

اما نی خواست از من زار و محزون   نکردم وقت شب از خانه بیرون

اگر رخصت شود اکنون بر آیم   کنم از خانه بیرون باز آیم

ستمگر گفت رخصت نیست زنهار   تو دادی آر مسلم را بدربار

جوابش داد هانی شرم دارم — که مهمان را بدستِ تو سپارم

بسے از جانبِ حاکم شد اصرار — مگر هر بار هانی کرد انکار

ز مجلس ناگهان ابنِ عمر خاست — پے اصلاح اسما نیز برخاست

بحاکم هر دو کس گفتند بگذار — که ما او را کنیم از خواب بیدار

ز مجلس جانبے بردند و گفتند — رہِ تفهیم بسپردند و گفتند

کہ اے هانی من خود را بکشتن — بنادانی من خود را بکشتن ❖

میفگن در بلا اطفال خود را — بغارت خانه و اموالِ خود را

یزید و مسلم و این زشت طینت — بهم دارند خویشی و قرابت

نخواهد کشت مسلم را ستمگر — چرا گیری بلا بے سود بر سر

بآنها گفت هانی گو به بندم — مگر این ننگ بر خود چون پسندم

که مهمان را دهم در دستِ دشمن — صحیحم نیز دارم یاوران من

نباشد گر کسے هم یاورِ من — جدا از جسمِ من گردد سرِ من

کنم بر دل نهادِ خود قسم یاد — نه از من میهمان تفویضِ جلاد

شنید ابنِ زیاد او را طلب کرد — بسختی گفتگو آن بے ادب کرد

که مسلم را نمی آری گر الحال — ترا گردن زنم اے زشت افعال

بلب آورد هانی ای بد اندیش | بدر کن این خیال از خاطر خویش

گوارا چون کنند اقوام این ننگ | شود بالا مقصر آتش جنگ

ستمگر گفت مرگ خویش میپسند | تبر سانی مرا زین گفتگو چند

بدست خویش چوبی داشت قرید | بروی و بینی هانی بسی زد

که جوی خون ز پیشانی روان شد | بخون تر روی و ریش ناتوان شد

چو دست خویش بر شمشیر بگذاشت | لعین سوی غلامان بانگ برداشت

گرفتند و سر و ریشش شکستند | فگندند و در محبس ببستند

دران مجلس چو حسان دید اینحال | بگفت این غدر تا کی ای بدافعال

امان دادیم و آوردیم همراه | تو کردی این شقاوت با امان خواه

لعین دشنام داد و بانگ برزد | نشستا او خائف و دستی بسر زد

محمد ابن اشعث گفت ملعون | که رای من بود زین ای تقرون

خبر چون زادهٔ حجاج بشنید | که هانی کشته بی تقصیر گردید

گروه خویش را کرد او فراهم | شجاعان عرب گشتند باهم

روان شد جانب دار الامان | که محکم بود مثل سنگ خسان

ابها دلیکرد گفت ای اهل خذلان | چرا کشتید هانی را بدستان

حسان ابن اسما ابن خارجه ۱۲

عمرو بن حجاج ۱۲

عبیدالله ازین انبوه ترسید — بقاضی گفت مشکل کار گردید
شریحش نام بود و نامداری — کلامش داشت در قوم اعتباری
بگفتا رو باین مجمع خبر ده — گواهی پیش این ارباب شر ده
که هانی زنده است و تندرست است — به کعبه آنچه می‌گویم درست است
برآمد بر عروج بام قاضی — صدا زد لیک بی‌هنگام قاضی
چرا این شور و شر زنده ست هانی — سلامت در لباس زندگانی
چو مردم گفت قاضی شنیدند — پراگنده شدند و آرمیدند
عبیدالله در مسجد درآمد — به اتباع و سر منبر برآمد
ابا همراه او مردم ز اشراف — مطیعانش بنا از قوم اجلاف
ز بغی و عکس ترسانید ظالم — به بخشش رام گردانید ظالم
خبر آمد خروجی کرد مسلم — کنون سوی تو رو آورد مسلم
عبیدالله ظالم مضطرب شد — که حالش از تردد منقلب شد
روان شد جانب دارالاماره — دوان شد جانب دارالا ع
به بند و بست خود پرداخت از خوف — بعجلت بند درها ساخت از خوف

دربیان مقید کردن حاکم هانی را و آمدن مسلم بخانهٔ مسماة طوعه و تلاش کردن جاسوسان مسلم را

عجب دنیای فانی پر فریب است | که در پیرانه سالی فکر زیب است
فریب و بیوفائی در سرشت است | نماید خوب و خود را و زشت است
وفا هرگز نخواهد کرد با کس ❖ | نباشد محکمی در عهد ناکس
روایت کرد عبدالله حازم | که من بودم شریک بزم حاکم
که چون هانی بچوب آزرد بسیار | بزندان کرد زخمی را گرفتار ❖
رسانیدم به مسلمؑ این خبر را | عیان گردم باو این شور و شر را
مددگاران مسلمؑ جمع بودند | همه پروانه گرد شمع بودند
مرا فرمود مسلمؑ کن ندای | باهل کوفه هر جا کن صدای
برون آئید وقت نام و ننگ است | عیان گردید مسلمؑ روز جنگ است
بدیگر چند کس هم امر فرمود | ندا کردند آمد روز موعود ❖
شدند از هر طرف مردم فراهم | هزاران صف بصف مردم فراهم
بیامد مسلمؑ و سامان جمع کرد | پی هر قوم ترتیب علم کرد
ز مردم مسجد و بازار پر شد | جهان از یا درو المضار پر شد
بحاکم زین جماعت کار شد تنگ | به پیشش ماند پنجه مردم جنگ
به بیرون یاوران آن سیه دل | که نزدش رفتن شان گشت مشکل

لعین محصور شد در مردم جنگ | فگندند اهل جرأت بر سرش سنگ

غرض ابن زیاد و مادر او | که مادر بود آنجا در بر او

کنیزے را فرستاد ندیران | که ترسانند جماعت را ز ملعون

پس او ابن اشعث را فرستاد | مددگار زنا زادے زنا زاد

که قوم کنده را یکجا نماید | بتقریب امان رایت کشاید

پس او چار کس دیگر فرستاد | پے اغوا ستم پرور فرستاد

حجار و شمر ملعون شبث و قعقاع | برون رفتند در امید اقطاع

علم برپا نمود اشعث حرامی | که جمعے زیر او آمد ز خامی

بخوف و وعد این برگشته ایمان | همی کرد اهل کشور را پشیمان

گروهے را بهم آورد غدار | ز زه برگشت آخر خیل بسیار

گروهے بے شمار از صبح تا عصر | ز پشت قصر داخل گشت در قصر

چو ملعون کثرت اتباع خود دید | دلش شد مطمئن بے خوف گردید

نشانے داد بهر شبث ترهیب | گروهے کرد بیرون بهر ترغیب

ز امر او بسے اشراف از بام | بسوے مردم ندا کردند تا شام

که رحمے بر عیال خود نمائید | ازان جانب باین جانب در آئید

که اینک سپه رسد افواج از شام | کشند اهل بغاوت را بصمصام
قسم ها یاد حاکم می نماید | که یا با این پیش هر که آید
در آید دولت واموال در کف | عطا ها را کند بروے مضاعف
سر از تن ورنه طفلان اربابید | زنان بر شامیان قسمت نماید
ازین گفتار ترسیدند مردم | پریشان جمله گردیدند هردم
شدند از عهد مسلم زشت انجام | به مسلم سی نفر ماندند تا شام
نماز شام چون مسلم ادا کرد | نقیطان کس بمسجد اقتدا کرد
چو از مسجد بر آمد بود تنها | همه رفتند یاران و احبّا
دغا کردند با او بیوفایان | همه بیگانه گشتند آشنایان
نه یارے نه شفیقے ماند همراه | بغربت تکیه بر تائید الله
پریشان حال و سرگردان ببازار | بحیرت از دغاے قوم اشرار
که یارب این چه آفت بر سر آمد | بباب خانۂ طوعه در آمد
کنیز اشعث ابن قیس او بود | که او را مالکش آزاد بنمود
به تزویج اسد آمد نکوکار | که بود او خضرمی مشهور امصار
ازو شد طفل ناهنجار پیدا | بجایش کاشکی گشتے مار پیدا

بلالش نام بود زشت کردار — دغا پیشه عدوی آلِ اطهار
قیامی داشت طوعه بر درِ خویش — براهِ انتظارِ شوهرِ خویش
باو فرمود مسلم گر توانی — مرا آبی بده از مهربانی
بفور آورد طوعه شربتِ آب — قدح نوشید و تسکین یافت در تاب
در آنجا اندکی چون مکث فرمود — بلب آورد طوعه زین چه مقصود
بجای خود برو ای سبحِ رب — مناسب نیست تاخیرت درین شب
باو مسلم مخاطب شد که مادر — غریبم من ندارم یار و یاور
مرا امشب بخانه ده پناهی — نه بینی تا دگر روزِ سیاهی
پناهت تا دهد در روزِ محشر — جنابِ شافعِ محشر پیمبر
بگفت آن زن مرا از خود کن اعلام — چه نامِ تست آخر ای نکونام
کشید آهی ز دل فرمود مسلم — تباه از دستِ ظلمِ قومِ ظالم
دغا کردند با من اهلِ کوفه — شدند از دوست دشمن اهلِ کوفه
طلب کردند و غمخواری نکردند — باین غربت مددگاری نکردند
چو طوعه نام او بشنید و بشناخت — میانِ خانهٔ خود میهمان ساخت
بحجره میهمان را کرد ساکن — بلسانِ یادِ حق در قلبِ مؤمن

میان حجرهٔ خویش داد جایش — بگسترد از کرم فرشی برایش
برای او طعامی کرد حاضر — ز آب سرد جامی کرد ناصر
طعامی داد و اثمار جنان یافت — ز جامی آب انهار جنان یافت
پسر چون آمد و رفت نکوفال — به حجره دید شد مستفسر حال
از و این حال پنهان کرد طوعه — نهان چون راز سلطان کرد طوعه
مگر چون شد مصر آن زشت بنیاد — حقیقت گفت و سوگند خدا داد
باین سو مشکل و تشویش خاطر — بآن سو فکر قتل آن مسافر
چو آگه شد عبید الله ظالم — که آواره شدند اصحاب مسلم
بمسجد آن عدوی حق تعالیٰ — رخ آورد و به منبر رفت بالا
کجا مسجد کجا خنزیر سوی — کجا منبر کجا بوزینه خوی
منادی رفت در کوفه ندا کرد — بلند از حکم او هر سو صدا کرد
که خلقی سوی مسجد رخ نماید — هدر خونش بود هر کس نیاید
بیکدم گشت مسجد پر ز مردم — عبید الله شد گرم تکلم
که مسلم با خلیفه شد مخالف — کنون رو پوش چون گردید خائف
شود در خانهٔ هر کس که پیدا — کشم غارت کنم اموال او را

مقید هر که او را پیشم آرد | زمن امید صد انعام دارد

سوے دروازه ها لشکر فرستاد | براے قید مسلم آن زنازاد

حصین ابن نمیر زشت خو را | مقرر کرد ظالم جستجو را

تفحص تا کند خانه بخانه | میان کوچه ها و هر کرانه

شود هر سو روان چون ریگ در دشت | بهر کو گرد باد آسا کند گشت

سحر چون گشت پیدا آن جفا کیش | به بزم آمد بیاره یاور خویش

همه اعیان کوفه حاضر آنجا | دعا گیشان به غمخواری مهیا

نوازش کرد شان را از حد بیش | نشانیدش قریب مسند خویش

در بیان خبر کردن فرزند طوعه حاکم را از حال حضرت مسلم و شهادت آن بزرگوار

بعالم هر کجا شورے بپا شد | ز شر انگیزی اهل دغا شد

حذر از مردم افساد پیشه | دوانند اشقیا از بغض ریشه

بحرص مال بے بنیاد خوشدل | ز حسن عاقبت محروم غافل

نه خوف از حق نه تشویشے ز محشر | خداے شان زر و دولت پیمبر

خیال دین کجا در جوش هستی | بجاے حق پرستی زر پرستی

به کیش آنکه غافل از مآل است | قسم خوردن بکذب اکل حلال است

حریصانی که بهرِ مال کوشند | بیک خرمهره صد ایمان فروشند
همان فرزندِ بی ایمانِ طَوعه | که واقف بود از مهمانِ طَوعه
بدامِ حرصِ دنیا شد گرفتار | بباب قصر آمد زشت کردار
خبر کردند و در مجلس طلب شد | بکشتِ عافیت برقِ غضب شد
بحاکم قصهٔ مسلم بیان کرد | ستمگر لشکری فوراً روان کرد
دران فرزند اشعث افسرِ فوج | به پیچ و تاب ظالم صورتِ موج
رُخِ صرصر بسوی شمعِ روشن | خزان سرگرم در تاراج گلشن
برای قتل تنها لشکری رفت | پی تخریب خرمن صرصری رفت
به حجره بود مسلم صرفِ طاعت | ز راهِ صدق مصروفِ عبادت
که ناگه بعد ذکرِ ربِّ سبحان | بگوشش آمد صدای پای اسپان
نمازِ او چو عمرش یافت تتمیم | قضا بعدِ سلام آمد به تسلیم
مُصَلّا کرد ته شمشیر برداشت | که از غدرِ جفاکاران خبر داشت
برون آمد ز خانه تیغ در دست | بقصدِ او ستمگارانِ بدمست
نه تیغ آئینه از جوشِ صفا بود | که پیدا اندران شکلِ قضا بود
جفاکاران همه دورش گرفتند | میانِ حلقهٔ جورش گرفتند

بر آنہا حملہ آورد آن دلاور ❊ چو شیرِ نر بروباہانِ خودسر
مقابل ہر کہ آمد رفت در نار ❊ نہ سر بر تن نہ جان در جسمِ اشرار
اجل بر زورِ بازویش ثنا گفت ❊ زبانِ تیغِ غازی مرحبا گفت
چنان قوّت کہ مردے را فگندے ❊ ز زورِ دست بر بامِ بلندے
چنان رعشہ بہ جسمِ لشکر افتاد ❊ کہ لشکر بر سرِ یکدیگر افتاد ؛
بکشت آن شیر دل در حملہ چند ❊ چہل و پنج از سپاہِ ظلم پیوند
ز آبِ تیغ او طوفان خیان شد ❊ چو قومِ نوح خلقے رائگان شد
بآخر شد ہجومِ قومِ مرتد ❊ سیہ دل ابنِ عمران ضربتے زد
کہ زان ضربت بناے دین خود کند ❊ دو دندان و لبِ بالا بر افگند
مگر چون حملہ کردے آن دلاور ❊ نمی استاد مردے در برابر
چو عاجز شد سپاہِ زشت انجام ❊ از آنہا اکثرے رفتند بر بام
درِ جور و جفا گردید مفتوح ❊ ز سنگ و چوب میکردند مجروح
باین شورش ہم از زورِ خداداد ❊ بدوزخ او بسے را می فرستاد
چو دید آن ابنِ اشعث تیغ بازی ❊ بترسید از جہاد و جنگ غازی
بگفت اے مسلمِ فرخندہ فرجام ❊ زہے این زورِ دست و ضربِ صمصا

مگر تاب بہ ہمہ لشکر نیاری ** چرا خود را بہ کشتن می سپاری

امان دادیم موقوف این وغا کن ** بجا کم رو کنون ہمراہ ما کن

درِ امن ست بر رویت کشادہ ** ندارد او بقتلِ تو ارادہ

نموار شاہ اسلام اے جفا کیش ** چہ کردند اہلِ این کشور ازین پیش

نباشد کوفیان را اعتمادے ** درین طوفان کجا بادِ مرادے

مگر از کثرتِ کشتن بہ پیکار ** ز پیکار و جراحت ہای بسیار

ز خشکیِ لب و تشنہ دہانی ** ز ضعفِ جسم و فرطِ ناتوانی

ز کف طاقت تنِ افگار بگذاشت ** مجاہد پشت بر دیوار بگذاشت

باو گفت ابنِ اشعث بارِ دیگر ** امان میدہیم تو بیکنی شر

بناچاری قبول آنِ نامور کرد ** سرِ جنگ و جدل از سر بدر کرد

مگر از ابنِ طاؤس ست منقول ** امان او را نشد زنہا مقبول

کہ میدانست کذبِ آن لعینان ** طریقِ غدر و بدعہدی گزینان

بباز و طاقتِ پیکار تا ماند ** باآن اعدای دین گرمِ وغا ماند

لعینے از عقب زد نیزہ بر پشت ** بہ پشتِ پاک در شد چار انگشت

بروافتاد و آن مقبول باری ** زہر سو شد ہجومِ فوجِ ناری

نمودند اہلِ طغیان دستگیرش | کہ شد بے تیغ دستِ دلپذیرش

سوارِ اشترے کردند اعدا | بدل خوفے نیاوردند اعدا

کشید آہے و اشک از دیدہ بارید | بیاد و ذکرِ حق مشغول گردید

عبید اللہ بن عباس نادان | بگفت اکنون چرائی اشک ریزان

بہ مقصودے بزرگے دل نہادی | بپاداشش درین آفت فتادی

نمود ارشاد مسلمؑ گریہ من | نباشد بہرِ خوارے فہم دشمن

مرا این گریہ بر حالِ حسینؑ ست | دلم نالان بر احوالِ حسینؑ ست

کہ از مکرِ لعینانِ دغاکیش | ز غدرِ بیوفایانِ جفاکیش

جدا از روضۂ ختمِ رسالتؐ | بایں جانب نہاد او پائے ہمت

نمیدانم چہ طوفان خواہد آمد | چہ آفتہا بہ مہمان خواہد آمد

بسوئے ابنِ اشعث کرد پس رو | نمود ارشاد اے بدعہدِ بدخو

بقولِ تو نباشد اعتمادم | بدامِ مرگ میدانم فتادم

ولیکن با تو دارم التماسے | بلب پیشِ تو آرم التماسے

کہ کن از جانبِ من کس روانہ | بسوئے حضرتِ شاہِ زمانہ

کہ مکرِ اشقیا گردید ظاہر | دروغ و غدرہا گردید ظاہر

اسیر ظلم اعدا این غریب ست | زمان قتل مهمان بس قریب ست

تو باشی گر بره از راه برگرد | بااین جانب بیا بعد برگرد

تعهد ابن اشعث کرد لیکن | وفا کے باشد از بدعهد ممکن

غرض آن کافر بدعهد ظالم | ز دین غافل مطیع حکم حاکم

بباب قصر مسلم را چو آورد | بایوان رفت و حاکم را خبر کرد

بہ گوشش حال واقع چون رسانید | برآشفت آن لعین آزرده گردید

کہ خیر پیکار کردن من نگفتم | بتو حرف امان دادن نگفتم

بباب قصر مسلم بود خستہ | بدورویش اکثر از اعیان نشستہ

برو چون تشنگی گردید غالب | از ایشان آب را گردید طالب

بزخمی از غضب ابن عمر گفت | ز بے رحمی لعین بدسیر گفت

نخواهی یافت هرگز قطرهٔ آب | بیا شامی حمیم نار در تاب

بجوابه گفت اے در نجابت | نشنید مادر تو در عزابیت

بدوزخ در نصیب تو حمیم ست | خلود دشمنان اندر جحیم ست

عطش رنجے بآن زخمی چنان داد | کہ بر دیوار تکیہ ناتوان داد

عمر ابن حریث آن حال چون دید | بخادم کرد اشارت ساخت تاکید

که جامِ آب زود از زود آرد　　بدستِ زخمیِ تشنه سپارد

چو آمد آب و سویش میل فرمود　　ز خون آن آب در پیمانه آلود

دگر آب آمد و حالش همان شد　　بخون آلوده گشت و رایگان شد

جری بارِ سوم هم ماند ناکام　　که دندانِ مبارک ریخت در جام

سخنور شد مقدّر گشت گویا　　نباید شامم دگر از آبِ دنیا

عبید الله همان ساعت طلب کرد　　به مجلس رفت شیرانه جوانمرد

ز روبه شیر در صحرا چه ترسد　　ز فرعونِ لعین موسیٰ چه ترسد

نه کرد او را سلام آن شیرِ پردل　　که با ناکس ز اهلیت چه حاصل

بگفتا خادمے در بزم عامش　　چه فهمیدی نکردی چون سلامش

بگفت ار کشته خواهد کرد قاتل　　سلامش چون نمایم چیست حاصل

نگشتم کشته چون از دستِ غدّار　　سلام البته خواهم کرد بسیار

لعین گفت از سلامِ تو چه پروا است　　گشتم بیشک که فتنه ز تو برپا است

بگفت او چیست باک از ظلمِ دشمن　　که کشته بدتر از تو بهتر از من

ستمگر از جوابش خشمگین شد　　ز راهِ گمرهی گویا چنین شد

خروجے بر امامِ خویش کردی　　دلِ اهلِ خلافت ریش کردی

ستمگر را اهل ایمان از تو گشتند
مسلمانان پریشان از تو گشتند

چه بدعت ساختی در دین اسلام
نفاق انداختی در دین اسلام

بسی زین گونه مردود خدا گفت
بحق آل احمد نا سزا گفت

جوابش داد مسلم با دل ریش
دروغ ست آنچه گفتی ای جفا کیش

یزید روسیه این فتنه انگیخت
به بدعت آبروی دین حق ریخت

شنیدند مهر سلیمان دیو ماند
بدین مصطفی صد رخنه افگند

توئی ای ظالم ناکس زنازاد
عجب از تو نباشد بغی و فساد

توئی کان نطفهٔ خوار و کثیف ست
پدر فرزند مولای ثقیف ست

شهادت را که میدانم سعادت
مرا باشد تمنای شهادت

ز دست بدترین خلق عالم
شوم گر کشته هست اکسیر اعظم

بایں شهر آمدم بهر هدایت
عدالت تا کنم ما بین امت

طلب کردند جمعی ز اهل اسلام
پذیرد کار ایمان تا سرانجام

وهم احکام با قرآن موافق
نمایم امر با سنت مطابق

ستمگر گفت حق شد آشکارا
ندانست اهل رب هرگز شما را

نمودار شد مسلم ای منافق
خلافت را بجز ما کیست لائق

سیہ رو گفت آن لایق یزید است — نمود ارشاد مسلم او پلید است

کجا بیخوار را زیبد خلافت — سیہ کار و سزاوار امامت

شنید و کرد ملعون بد زبانی — بزورِ ملک و کبرِ حکمرانی

بحقِ حضرتِ سبطین و حیدر — بحقِ عترت و آلِ پیمبر

بسے ناپاک ظالم ناسزا گفت — خدارا فی الحقیقت بر خود آشفت

بآخر گفت مسلم نیک دانم — کہ از دستِ تو خواہد رفت جانم

یکے از حاضران را دہ اجازت — باو تا آخری سازم وصیت

لعین گفت انچہ خواہی کن بیان زود — مجاہد رو با ابنِ سعد فرمود

ابا کرد او بپاس و خوفِ حاکم — مگر او را اجازت داد ظالم

جدا از مجمعِ اہلِ ضلالت — مجاہد گفت دارم سہ وصیت

یکے این ست دارم قرض بر خویش — بقدرِ ہفتصد درہم نہ زان بیش

بہ قیمت درع و تیغِ من جدا کن — سبکدوشی شود آن را ادا کن

دگر از تن کنند چون روح پرواز — بہ تجہیز و بہ تکفینم بہ پرداز

سوم بنویس سوے ابنِ عمم — کہ مسلم شد بغربت کشتۂ غم

نمودند اہلِ کوفہ بیوفائے — تو ہرگز جانبِ کوفہ نیائی

عبیدالله وصیت ها چو بشنید — چنین گویا با بن سعد گردید

مر امالش نباشد هیچ درکار — همان کن انچه گفتست آن دل افگار

نیم در دفن جسمش نیز مانع — دلم بر قتل او زو گشت قانع

حسین البته گر قصدم نماید — بقید کشتن و غارت در آید

لعین پس بکر حمران را طلب کرد — برو تاکید آن مردود رب کرد

که مسلم را ببر بر بام ایوان — سر او کن جدا از تیغ بران

کند از تن چو مرغ روح پرواز — تن او را بزیر قصر انداز

نمود ارشاد مسلم این زنازاد — عجب بنود ز تو این ظلم و بیداد

اگر بودے ترا در نطفه حلت — میان ما و تو بودے قرابت

ز حکم آن لعین برخاست جلاد — بحال خسته غربت کرد فریاد

باوج بام ایوان برد او را — بدار مرگ مهمان برد او را

بذکر حق تعالے بود مسلم — بحمد و نعت گویا بود مسلم

ثنا ے رب اکبر بر زبانش — درودے بر پیمبر بر زبانش

بدرگاه خدا هر دم مناجات — برب کبریا هر دم مناجات

که یارب تنگ بر اهل دغا گیر — قصاص من ز قوم بیوفا گیر

پس آن جلاد بی‌ایمان جفا کرد ‌‌ ‌ که سر از جسمِ پاکِ او جدا کرد

تن و سر را بخاک از بام انداخت ‌ ‌ ستمگر رخنه در اسلام انداخت

بنزدِ حاکم آمد لیک لرزان ‌ ‌ بپرسید او چرا هستی پریشان

بگفت او چون سرِ مسلم بریدم ‌ ‌ شبیهِ مردِ هیبت ناک دیدم

که انگشتان بدندان می‌گزیدی ‌ ‌ بسوی من بچشمِ قهر دیدی

بطرزِ دیگر آمد این روایت ‌ ‌ چنین کرد وست راوی این حکایت

که پیش از قتلِ مسلم دید آنحال ‌ ‌ ز هیبت خشک شد دستِ بدافعال

بحاکم چون رسید این حالِ نامرد ‌ ‌ حضورِ خویش آن ملعون طلب کرد

شنید احوال و آمد در تبسّم ‌ ‌ بگفت از بزدلی شد هوش تو گم

نمودی چون خلافِ عادت این کار ‌ ‌ خیالی شد بچشمِ تو نمودار

ستمگر قاتلِ دیگر فرستاد ‌ ‌ سگِ ناپاک را آن خر فرستاد

چو او آمد ز بیداد گر دید ‌ ‌ جمالِ حضرتِ خیر الوریٰ دید

ز دهشت زهرهٔ مردود شد آب ‌ ‌ بمُرد و در جهنّم رفت بیتاب

ز بعدِ او عبیداللہ حرامی ‌ ‌ روانه کرد مردِ زشتِ شامی

که ظالم نقدِ دینِ خویش در باخت ‌ ‌ بکارِ مسلمِ مظلوم پرداخت

در بیان شهادت هانی و فرستادن ابن زیاد ملعون سرهای مسلم و هانی از جانب شام

دل من نازک و این گونه آلام ‌‌‌‌— ز هیبت چون نخیزد موبر اندام

ندارد گوش من تاب سماعت — چرا یارب نمی آید قیامت

دلم خواهد که گرید چشم چندان — که گردد جمله عالم غرق طوفان

نشان از مردم و عالم نماند — در آنجا گو وجودم هم نماند

به پیشم قاتل مسلم گر آید — بچشم چندان دل پر غم بر آید

گرفتارش نمایم در عذابی — که یابم از خدا عادل خطابی

ستم این است حد این ستم نیست — ز مسلم حال هانی نیز کم نیست

عبید الله ملعون جفا کیش — برو نفرین ز عالم بیش از بیش

جفا کرد و ستم کرد و غضب کرد — حضور خویش هانی را طلب کرد

چو هانی رو برو آمد برآشفت — غلام خویش را آن بی حیا گفت

ببر این را برون از جمع عام — بکش بهر رضای حاکم شام

زبانش کاش میگشتی بریدن — که بی خوف از خدا شد شوخ دین

رضای بنده را کرد آن بد اطوار — مقدم بر رضای رب دادار

محمد اشعث و دیگر کسان هم — شفاعت خواه گشتند آن دم

مگر سعی کسی سودی نبخشید — بخشم آمد لعین آزرده گردید

غلامش سبب خطا را برد بیرون — جهانی را بحال او جگر خون

به هانی ضربتی زد آن سیه دل — مگر کاری نشد از ضرب حاصل

لب هانی واین گفتار جانکاه — که عَوْدِ هر کسی باشد الی الله

الهی با رضای تست کارم — عطا کن در بلا صبر و قرارم

رسان در بارگاه قربت خویش — بده جایم بظل رحمت خویش

غلام آن لعین زد ضرب دیگر — که واصل شد بحق آن خاص داور

لعینان ذلت عقبی خریدند — سبکدوشان بمنزل آرمیدند

نوشتا حال شهیدان خوش انجام — همیشه در جنان در عیش و آرام

برای قاتلان لعنت بدنیا — عذاب آخرت در دار عقبا

سر هانی و مسلم جانب شام — روانه کرد و بیرون شد ز اسلام

مفصّل حال و با تفصیل و داد — بنامه کرد تحریر و فرستاد

چو این نامه یزید روسیه دید — بسرها هم نظر افگند خندید

ز شادی و فرح بالید بر خویش — باین تفریح نفرین بر جفا کیش

ستمگر غافل از آه جگرها — که بر باب دمشق آویخت سرها

جواب نامۀ ملعون بنازش — بصد لطف و دو صد مهر و نوازش

نوشت و کرد در مکتوب تحریر — شنیدم بر سر راه است شبیر

روانه جانب ملک عراق ست — ورود او بحسب اتفاق ست

بسعی و جهد ضبط راه ها کن — بقصد قتل سامان وغا کن

چنان کن تا مسافر بر نگردد — نگردد تا تنش بی سر نگردد

بنزدم حال او هر روز بنویس — نوید فتح جان افروز بنویس

بقتلش کوششی بیرون ز حد کن — نمودم من یکی انشا تو صد کن

اگر گردد ز ره برکنده این خار — شگفته ملک من گردد چو گلزار

بسی بودند اعدا دشمن دین — بر اعدای امام پاک نفرین

خروج مسلم آمد نزد مردم — سه شنبه از مه ذی حجه هشتم

نهم زان ماه شد او را شهادت — که شد سوی جنان با صد سعادت

در بیان سفر کردن جناب سید الشهدا علیه السلام بسوی کوفه و شهادت عبد الله یقطر قاصد حضرت

بیا خامه رقم کن حال جانکاه — من و تو هر دو گریم در غم شاه

تو کن چون ابر نیسان اشکباری — ز چشم من شود صد بحر جاری

از ان نیسان شود صد فیض حاصل — ازین دریا رسد کشتی بساحل

حسین ابن علی مقبول سرمد — جگر بند علی دلبند احمد

ندید از دست اعدا چون سلامت — بمرگ آمادہ شد ماہ امامت

دریغا آہ آہ از دور گردون — جہان گشت ناحق تشنۂ خون

بعمرہ حج بدل کرد و سفر کرد — کہ خوف از اشقیای بدگہر کرد

یزید روسیہ ملعون بد انجام — مقرر کردہ بود انبوہی از شام

کہ در مکہ بآن سید ستیزند — میان کعبہ خون او بریزند

بعالم این خبر چون عام گردید — حزین ہر صاحب اسلام گردید

کہ یثرب شد تہی از ابن احمد — وطن آوارہ شد سبط محمد

خزان آمد بتاراج گلستان — زگلشن شد روان سرو خرامان

زمانہ تیرہ و تار ست بالکل — کہ شد شمع مزار مصطفیٰ گل

زرارہ ابن صالح میکند ذکر — کہ کردم در مآل این سفر فکر

مگر رفتم چو نزد شاہ ذیجاہ — سوی افلاک سر برداشت آنشاہ

نظر کردم در افلاک واشد — نزول قدسیان بی انتہا شد

ملایک آنقدر گشتند نازل — کہ از احصا ست واقف رب عادل

نمود ارشاد حضرت گر بخواہم — باین لشکر کہ شد اینجا فراہم

کنم با دشمنانِ خویشتن جنگ	که بگریزند گمراهان بفرسنگ
نشوند اعداے من در نیم ساعت	چو قومِ نوح و قومِ هود غارت
لعینان در دمے تغییر گردند	همه سگ طینتان خنزیر گردند
مگر دارم بدل شوقِ شهادت	بود در آب و گِل ذوقِ شهادت
دل و جانم فداے حق تعالیٰ ست	رضاے من رضاے حق تعالیٰ ست
بسا از خیرخواهانِ شہؑ دین	بسا از دوربینانِ حق آئین
بحضرت مانعِ این عزم گشتند	خطرناک از خیالِ رزم گشتند
مگر گفتارِ کس سودے نه بخشید	سر از عزمِ سفر حضرتؑ نه پیچید
چو آمد فوجِ شہؑ در ثعلبیه	چو بشرق گشت انور ثعلبیه
بشیرِ غالب از رہ پیش آمد	بنزدیکِ امامِ خویش آمد
ازو پرسید حضرتؑ حالِ کوفه	که گر دانی بگو احوالِ کوفه
نمود او عرض حالِ شان چه گویم	چگویم حال و قالِ شان چگویم
دلِ آنها بسوے خادمان ست	با ولادِ اُمیّه تیغِ شان ست
نمودار شاد و شہؑ مقبولِ سرمد	خداے پاک سازد هرچه خواهد
خبر دادند در کوفه بحاکم	فسادانگیز جاسوسانِ ظالم

که قصد شاه دین سوی عراق ست — ز یثرب دور حسب اتفاق ست

بقصد جنگ حضرت آن ستمگر — روانه کرد لشکر بعد لشکر

ز انبوه سپاه آن سیه دل — زمین پر شد ز منزل تا بمنزل

به منزل چون رسید آن شاه مظلوم — که نامش قادسیه هست مرقوم

نمیدانست حال قتل مسلم — نه در خاطر خیال قتل مسلم

باهل کوفه مکتوبی رقم کرد — پس حمد خدا زیب قلم کرد

که آمد نامهٔ مسلم بسویم — که از مضمون آن بشگفت رویم

کمر بستید اگر بر نصرت دین — بود یارب بخیر انجام آمین

چو فارغ گشت از تحریر خامه — به عبدالله یقطر داد نامه

روان شد قاصد و در ره گرفتند — تمرد پیشگان ناگه گرفتند

نداد او خط با آنها ساخت صد چاک — نکرد اصلا خطر از قوم سفاک

ستمگاران ازو گشتند دلریش — لسان نامه پیچیدند بر خویش

نیامد خط بکف گشتند ناچار — مگر کردند قاصد را گرفتار

حصین او را بحفظ جند ظالم — بکوفه کرد راهی پیش حاکم

غضب ابن زیاد بیحیا کرد — که او صد پاره آن خط را چرا کرد

بگفت او تا ازان واقف نگردی — خیانت در امانت نیست مردی

زیاده در غضب شد گفت غدار — ترا اکنون نباشد چارهٔ کار

سوای آنکه زانها ساز آگاه — که بوذند اندران خط قصه کوتاه

وگرنه با تو گویم امر دیگر ؎ — سرِ محفل بر آ بالای منبر

حسینؑ و مرتضیٰؑ را ناسزا گو — سے علیؑ و مصطفیٰؐ را ناسزا گو

جز این هرگز نباشد رستگاری — ز دستم گشته خواهی شد بخواری

بگفت آن نامور اسما نگویم — مگر راهِ دگر البته پویم ؎

بر آمد بر سرِ منبر وفادار — ثنای حق تعالےٰ کرد بسیار

به نعتِ مصطفیٰؐ پرداخت مومن — بمدحِ مرتضیٰؑ پرداخت مومن

ز مهرِ شبّرؑ و شبیرؑ دم زد — براهِ دینِ حق مومن قدم زد

بسے هجوِ زیادِ بے حیا کرد — بسے نفرین بر اولادِ زنا کرد

بر اولادِ امیه کرد نفرین — بر اخلافِ امیه کرد نفرین

بگفت آمد قریبِ کوفه شبیرؑ — بکفر اسلام عریان کرد شمشیر

خوشا آنکس که گردد یاورِ او — فدا سازد سرِ خود بر سرِ او

رسد تا او اگر نیکو سرشت ست — که آنجا دوزخ ست اینجا بهشت ست

ازین گفتار حاکم در غضب شد | شهید راه حق مقبول رب شد
روایت کرده اند ارباب اخبار | که فرزند مطیع نیک کردار
بآن حضرت قریب آب بود خورد | رهِ منع سفر بسیار بسپرد
مگر آن حضرت صحرای شهادت | روان شد در تمنای شهادت

شریک شدن زهیر قین در اثنای راه با حضرت

بعالم هرکه توفیقش رفیق ست | خدا خود همره او خضر طریق ست
گوارا گردد همه در سفر رنج | خدا بخشید در ویرانه اش گنج
چنین اهل خبر کردند اظهار | روان در دشت بود آن شاه ابرار
بهر منزل که شاه بحر و بر بود | زهیر قین با او همسفر بود
مگر همراهیانش جمله در راه | زدندی خیمه دور از خیمهٔ شاه
که تا مل در رفیقانش نباشند | بذیل همطریقانش نباشند
ازانها هست نقل دلفروزی | به خیمه چاشت میخوردیم روزی
که آمد قاصد سلطان ابرار | بنزدیک زهیر قین دیندار
صدا زد گشت تقدیر تو یاور | طلب کردست فرزند پیمبر
همه در حیرت افتادیم خاموش | زهیر قین هم بیگانه از هوش

زنش گفت این نباشد جای تاخیر ‌ ‌ ‌ که این حیدر و زهراست شبیر
طلب سازد امام مالک کل ‌ ‌ ‌ درین رفتن ترا باشد تامل
زن او گفت و طالع یاوری کرد ‌ ‌ ‌ خضر توفیق گشت و رهبری کرد
ز جای خویش رفت و باز آمد ‌ ‌ ‌ گران خاطر شد و ممتاز آمد
درخشان چهره از شادی چو کوکب ‌ ‌ ‌ جبین چون گل شگفته خنده بر لب
بجوی خشک آب رفته آمد ‌ ‌ ‌ تو پنداری شباب رفته آمد
ازانجا گفت خیمه کرد برپا ‌ ‌ ‌ قریب خیمه هاے شاه والا
طلاقی داد با زوجه بفرمود ‌ ‌ ‌ که رو در اهل باش آنجا بمقصود
من از دام هوا و حرص رستم ‌ ‌ ‌ کمر بر یاری شبیر بستم
اگر سرمایهٔ صدق و یقین ست ‌ ‌ ‌ بزیر پای این سلطان دین ست
زنش گریان شد و گفت ای نکوکار ‌ ‌ ‌ یقینم شد که شد بخت تو بیدار
اگر خواهم که تو در روز محشر ‌ ‌ ‌ هراهم یاد کن نزد پیمبر
مرخص شد ز زوجه نیک کردار ‌ ‌ ‌ بیاران و رفیقان کرد گفتار
دهد در راه حق سر هر که خواهد ‌ ‌ ‌ رود در جای دیگر هر که خواهد
مرا روزی نصیحت کرد سلمان ‌ ‌ ‌ کنار آب در جنگ لیمان

شود روزے کہ جنگ کربلا پیش — فدائے شاہ دین سازم سر خویش
زہے تقدیر آن دیندار ممتاز — کہ آخر از شہادت شد سرافراز

رسیدن خبر شہادت مسلم بحضرت علیہ السلام

خوشا آن مرد دیندار و خوش اطوار — کہ باشد خیرخواہ آل اطہار
ز عبداللہ و منذر شد روایت — کہ ما را گشت چون از حج فراغت
بصد عجلت روان گشتیم در راہ — رسانیدیم خود را تا بآن شاہ
بدان سرعت کہ ابر آید بگلشن — بدان سرعت کہ مہر آید بروزن
بدان عجلت کہ باد صبحگاہان — رسد در خدمت گل در گلستان
براہ کوفہ مردے گشت پیدا — ز رہ برگشت چون او دید ما را
رسیدیم و باو گفتار کردیم — ز حال کوفہ استفسار کردیم
نمود اظہار آن مرد مسافر — کہ خود گشتم بچشم خویش ناظر
بجنت مسلم و ہانی رسیدند — تن شان کو بکو اعدا کشیدند
عبید اللہ سفاک بد انجام — فرستادست سرہا جانب شام
نمودند اہل کوفہ بیوفائی — باول الفت و آخر جدائی
بگفتیم این خبر با شاہ ذیشان — شنید و شد شہ مظلوم گریان

دلش در سینه چون ماهی طپان شد — نگر در شکر باری تر زبان شد

پی شان مغفرت آن مقتدا خواست — قوی دل کرد و رحمت از خدا خواست

خبر شد چون بفرزندان مسلمؑ — که رفت از ظلم اعدا جان مسلمؑ

پس ماتم نمودند عهد کردند — نگردد تا عوض هرگز نگردند

بلند از خیمه‌های شاهؑ عالم — شد آواز فغان و شور ماتم

بیک سو زوجهٔ مسلمؑ بزاری — دگر سو دخترش در بیقراری

سرشک زینبؑ و کلثومؑ در جوش — ز بس بر سر زدن گشتند بیهوش

امامؑ آمد بخیمه داد تسکین ❖ — نمود آن بیکسان را صبر تلقین

ز الطاف و کرم آن شاهؑ ابرار — نوازش بر یتیمان کرد بسیار

چو آمد موکب شه در زباله ❖ — مقرر داد داغ نو چو لاله ❖

خبر آمد بفوج شاه ذیجاه — که عبدالله یقطر شد شهید آه

مکرر داد در غربت دگر داغ — رسید از دست اعدا داغ بر داغ

سرشک از چشم بارید و دعا کرد — بصد زاری ز خالق التجا کرد

بحال دوستانم رحم داور — بمن کن جمع ایشان را به محشر

ملاقات کردن حر با لشکر و سد راه گشتن و گفتگوی یکدیگر

کسے کو دوربینی پیشہ دارد
ز انجامِ امور اندیشہ دارد

مہمے را کہ باشد خود کند سر
ندارد بار خود بر دوشِ دیگر

وران منزل امامِ ہر دو عالم
نمود اصحاب و یاران را فراہم

رفیقان و عزیزان جمع گشتند
ہمہ صاحب تمیزان جمع گشتند

فراہم صورتِ انجم بیک برج
گہرہائے ثمین گویا بیک درج

نمود ارشاد آن شاہِ یگانہ
کنون برگشتہ شد از من زمانہ

ہمہ رخ تافتند از یاریِ من
ابا کردند از غمخواریِ من

کجا رونق ببازارِ محمدؐ
خزان آمد بگلزارِ محمدؐ

نہ مسلم ماند در عالم نہ ہانی
ز جور اشقیا گشتند فانی

بہ عبداللہ یقطر ہم دغا شد
کہ ہریک کشتۂ تیغِ جفا شد

وفاداری کہ با من یار گردد
قتیلِ خنجرِ اغیار گردد

بقتلِ من شدند آماده ظالم
علم تیغِ امیہ شد بہ ہاشم

ز من خواہند بے دینانِ مطلق
عوض از کشتگانِ بدر و خندق

مگر کارے نہ از یاری گرِ من
مخالف راست مطلب از سرِ من

دریں طوفان مرا باشد خدا بس
بلائے خود نخواہم بر سرِ کس

بمن باشد بجا هر کس که خواهد شود از من جدا هر کس که خواهد
قیامت زا استماعِ این خبر شد زمین و آسمان زیر و زبر شد
کسانی را که حرصِ مال و زر بود طمع در جهان مدِ نظر بود
خزان دیدند چون آن تیره بختان جدا گشتند چون برگِ درختان
جدا از خدمتِ آن شاه گشتند پریشان ذرّه‌هاے راه گشتند
خدا جویان بشه یک حال ماندند حضورِ شه باستقلال ماندند
دلیران را کجا پرواے شر بود رضاے حق تعالی در نظر بود
که تا تیغ ست جوهر هست قائم شعاعِ مهر با مهر ست دائم
دو سه منزل دگر چون قطع گردید کنارِ آب آن خورشید تابید
به اصحاب و غلامان حکم شه شد به جمله نیک نامان حکمِ شه شد
که زانجا آب بردارند چون ابر شود در تشنگی تا دل نه بی صبر
دگر چون قطع در راهِ سفر گشت ز شهر اخضر قدمها دامنِ دشت
کسی زان جمع گفت الله اکبر سبب پرسید از و سبطِ پیمبر
بگفت اشجار خرما در نگاه اند دگر گفت این نشانهاے سپاه اند
بگو شه را شد یقین فوج حائل سوے کوهے در آنجا گشت مائل

اما سید تا ازان انبوه باشد / سپه را پشت سوی کوه باشد
رسیدند اهلِ دین نزدیکِ کهسار / حُر آمد با هزار اسوارِ خونخوار
مگر از شدتِ گرما پریشان / ز فرطِ تشنگی لب ها بدندان
ز سوزِ دل عرق بر رُخ هویدا / ز آتش آب چون گردید پیدا
بدن از گردِ ره انبار خانه / زبان در هر دهن گویا زبانه
حضورِ شاهِ ذیشان صف کشیدند / باین سو هم رفیقان صف کشیدند
بحکمِ شه شد آنجا خیمه برپا / توقف کرد ابنِ شاهِ بطحا
ز بس ابرست هر جا دُر فشان ست / سخاوت حصّهٔ این خاندان ست
بسیرابیِ شان شه داد فرمان / گُهر بارید هر جا ابرِ نیسان
بحکمِ شه کریمان آب دادند / که با اسپان بایشان آب دادند
همه یارانِ حُر سیراب گشتند / همه اسپ و شتر سیراب گشتند
چو شد وقتِ نمازِ ظهر داخل / بحکمِ حضرتِ سلطانِ عادل
بلب آورد در انبوهِ مخلوق / اذانِ ظهر حجّاج ابنِ مسروق
بگوشش آمد چو آوازِ اقامت / برآمد از خیامِ پاکِ حضرت
سراویل مبارک پاک و زیبا / ردا بر دوشِ شه نعلین در پا

ردا بر دوش ظلِ رحمتِ رب | بپا نعلین تاجِ فرق کوکب
میانِ هر دو لشکر جاے والا | بجا آورد حمدِ حق تعالےٰ
پس نعتِ نبیؐ فرمود ارشاد | سفر از خود پسندِ من نیفتاد ؎
پیاپے نامه ها کردید مر قوم | بسوگندِ خدا کردید مر قوم
که زود آ رهنمائے نیست ما را | اماما پیشوائے نیست ما را
کنون هستید اگر بر عهد محکم ؎ | دلم از عهد نو سازید خرم ؎
وگر برگشته اید از عهد و پیمان | نباشد پاسِ قول و خوفِ یزدان
به محنت ها چرا انباز گردم | بسوئے موطنِ خود باز گردم
ندادند آن ستم کیشان جوابے | نیامد هیچ از ایشان جوابے
اشارت کرد حر را شاهِ ذیشان | نمازِ خود بفوجِ خویش برخوان
نمود او عرض این کے پیشوانم | ترا سبطِ رسول اللهؐ دانم
امامِ هر دو عالم پیش استاد | شهنشاهِ معظم پیش استاد
نمازِ ظهر با فرزندِ حیدرؑ | ادا کردند با هم هر دو لشکر
دو صف از پیروانِ خاصِ معبود | به لشکر میمنه هم میسره بود
نمازِ عصر هم با هم ادا شد | چو فارغ از نماز آن مقتدا شد

بایشان گفت حق من عیان ست | گواه حق زمین و آسمان ست
بترسید از خدا حق را شناسید | ز قتل آل پیغمبر هراسید
خلافت اهل بطلان را نزیبد | امامت باده خواران را نزیبد
بپرهیزید از اهل جهالت | حذر سازید از کفر و ضلالت
نیرزید روسیه را اقتدا چند | پرستیدن نشاید آتش و سنگ
وگر بدعهد و در قصد نبردید | نوشتید انچه آن را محو کردید
مرا هم کار با اهل وغا نیست | امید یاری دین از شما نیست
کشم دامن رها از خار کینه | شوم راجع نشینم در مدینه
همه گفتند نا واقف ز کاریم | خبر از نامه و قاصد نداریم
بعقبه حکم سلطان عرب کرد | فگندند آن نامه ها خرجین طلب کرد
همه آن منکران انکار کردند | ببسط مصطفی اظهار کردند
که ما فرمان بر ابن زیادیم | بحکمش رو باین جانب نهادیم
نه هرگز از تعرض باز مانیم | ترا در پیشگاه او رسانیم
بقوم بیوفا فرمود حضرت | گوارا نیست هرگز این مذلت
بحکم خسرو فرخنده القاب | سوار مرکبان گشتند اصحاب

بہ پشتِ اشتران بستند چون بار ‏ سوارِ دوشِ احمدؐ گشت اسوار

فرازِ طور چون سو سے بر آمد ‏ بگردون صورتِ عیسیٰؑ بر آمد

ہمہ فوجِ مخالف سدِّ رہ شد ‏ بسوے حُر خطابِ تیز گشتہ شد

چہ میخواہی نگون باد اسرِ تو ‏ نشیند در عزایت مادرِ تو

دلِ حُر از تفِ غیرت بر آشفت ‏ ادب مانع مگر گشت و ہمین گفت

گرفتے دیگرے گر نامِ مادر ‏ جوابش دادمے یا ابنِ حیدرؑ

بحقِّ دخترِ ختمِ رسالتؐ ‏ چہ گویم غیرِ تعظیم و کرامت

اگر گویم جوابے لب بدوزد ‏ زبانم در دہن چون شعلہ سوزد

بہ یثرب بود روے شاہِ ابرارؑ ‏ بسوے کوفہ او میکرد اصرار

بآخر گفت حُر باشاہِ ذیشان ‏ برائے جنگ ما رانیست فرمان

سوے کوفہ نہ رانی گر تگاور ‏ برو سوے وطن از راہِ دیگر

بحاکم مے نویسم انچہ باید ‏ کہ شاید صورتے دیگر برآید

شوم از دامِ گمراہے رہا من ‏ نگردم مبتلاے این بلا من

نمود آن وقت آن شاہِ ملکؑ خو ‏ زراہِ قادسیہ سوے چپ رو

روانہ یک طرف شاہِ دو عالمؑ ‏ بآنسو از دحامِ فوجِ اظلم

حر آمد گفت آہستہ بحضرت ؑ   کہ ہمراہِ من اند اہلِ شقاوت

اگر نوبت بجنگ آید بہ لشکر   بغربت کُشتہ خواہی شد مقرر

ترا سوگند ربِ رہنما حذر کُن   ہوائے جنگ شان از سر بدر کُن

نمود ارشاد از مرگم چہ باک ست   شہیدان را تمنائے ہلاک ست

شہادت در رہِ دین حق پرستی ست   بلندی در رضائے حق ز پستی ست

نہ از خود من با عدا میکنم جنگ   بامرِ حق تعالےٰ میکنم جنگ

چو حُر بشنید زینسان کلمۂ حق   نماند امید و شد در فوج ملحق

غرض اسطے گشت منزل در کشاکش   گہے افسرد و گہ روشن شد آتش

سحر چون اشتران را بار کردند   سفر اصحابِ صدق آثار کردند

بروے اسپ شہؑ را خواب بر بود   چو چشم از خواب شد بیدار فرمود

کلامِ یاس با حمدِ خداوند   علی اکبرؓ کہ شہؑ را بود فرزند

بپرسید از پدر آخر چہ حال ست   کہ بر لب ہائے اقدس این مقال ست

نمود ارشاد شہؑ دیدم برویا   کہ مردے بر رخِ من بود گویا

کنند این مردمان طی ہر قدم راہ   اجل لیکن بایشان ست ہمراہ

شدم واقف سخن بر روے من بود   خطابِ مرد گویا سوے من بود

بگفت آن شاهزاده نیست پروا / که ماییم از حق و حق است از ما
بخاصان خدا باکے نباشد / که دنیا جز تلف خاکے نباشد
ستایش والا بحقّ او دعا کرد / ثنای او به تسلیم و رضا کرد
گذشت آن شاهؑ چون از منزل بطن / بقطع ره برون از منزل بطن
بره اصحاب خود را کرد آگاه / که البته شویم کشته درین راه
همه گفتند این را چیست اسباب / نمود ارشاد حضرتؑ دیده ام خواب
سگان چند نزد من رسیدند / تن و اعضای من از هم دریدند
سگ ابلق درانها بود ملعون / که بر من حمله کرد از جمله افزون
بگفت این حال چون سلطانؑ عالم / ز جوش گریه برپا گشت ماتم

بیان ورود حضرتؑ بارض کربلا و برپا کردن خیمه درآنجا

ز حال غیب حضرتؑ را خبر بود / که سبط و نائب خیر البشر بود
ز درگاه خدا بود آنچه فرمان / بجا آورد سلطانؑ شهیدان
ز تیغ ظلم اگر بی سر نگشتی / بمحشر شافع محشر نگشتی
ترفع بر اذیت بود موقوف / شفاعت بر شهادت بود موقوف
ز زین العابدینؑ آمد روایت / که در راه سفر هر بار حضرتؑ

بسی از حالِ یحیی یاد میکرد / ز ظلم و جور اعدا یاد میکرد

که تحفه پیش زن کو بود بدکار / سرِ او را فرستادند کفار

چنین میگفت و طی میکرد منزل / قدم در راه و سوی کبریا دل

همین از ذکرِ یحیی بود اشارت / که مثلِ اوست ما را هم شهادت

به منزل ماند تا آن شاهِ ذیجاه / سپاهِ شام و کوفه ماند همراه

چو رو میکرد حضرت سوی دیگر / همی گردید سدِّ راهِ لشکر

چنان ماندند گرد آن بوالفضولان / که خضرِ راه تنگ آمد ز غولان

بارضِ کربلا آخر رسیدند / به صد کرب و بلا آخر رسیدند

در آنجا اسپ حضرت گشت ساکن / قدم برداشتن شد غیر ممکن

بدل رهوار کرد و شد همان حال / تصور کرد آن شاهِ خوش اقبال

بپای اسپ نعلِ آهنین ست / ز مقناطیس شاید این زمین ست

نمود ارشاد نامِ این زمین چیست / چه می گویند این را مالکش کیست

همه گفتند وارد کربلا نام / بود هم ماریه هم نینوا نام

شنید و اشک حسرت ریخت از چشم / چه خونِ دل بغربت ریخت از چشم

بگفت این موضعِ کرب و بلا هاست / مقامِ محنت و رنج و عنا هاست

بلا آرد بسر ہاے سعیدان
شود آلودۂ خون شہیدان

بپا سازید اینجا خیمہ من
کہ تا روز جزا این ست مسکن

غریبان را ہمین جاے ہلاک ست
زیارتگاہ خلق این جاے پاک ست

ہمین جا سے خلقے آید از رہ دور
شود شہرے درین ویرانہ معمور

در بیان فرستادن ابن زیاد لشکر بافسری عمر سعد براے قتل فرزند حیدر کرار علیہ السلام

درین عالم کہ از زخم بلا رست
فلک از ماہ نو تیغے ست در دست

خصوصاً بہر خاصان الٰہی
بود افزون درین دنیا تباہی

بقرب ہر کہ دارد با خدا بیش
بدام آفت است او مبتلا بیش

امام دین بخاصان خاص تر بود
بلایش زان بزرگ از ہر بشر بود

روایت کردہ اند ارباب ماتم
کہ تاریخ دوم بود از محرم

بقولے روز ہشتم بود آن روز
کہ در دشت بلا شد رونق افروز

ز ہجرت بود آن شصت و یکم سال
کہ آمد از وطن شاہ خوش اقبال

گل آمد دشت ویران بوستان شد
زمین از فیض مقدم آسمان شد

بہ ذرہ ذرہ دعواے انا الشرق
لب ہر برگ آواز انا البرق

نمایان شد کثرت افواج بدخواہ
کہ چون باب امان مسدود شد راہ

ره رفتن بهر جا گشت چون بند ❊ امامِ رہنما با خویش و پیوند
خیامِ خود دران صحرا بپا کرد ❊ مقامِ آن جا ز جورِ اشقیا کرد
بساحل خیمهٔ سبطِ پیمبر ❊ لبِ کوثر بنای قصرِ گوهر
لبِ دریا هوای جانفزا بود ❊ برای تشنگان معجز نما بود
هوای سرد و دریا در روانی ❊ دمِ عیسیٰ و آبِ زندگانی
لعینِ ابنِ زیادِ زشت کردار ❊ چو شد از آمدِ حضرت خبردار
طلب کرد ابنِ سعدِ بدسیر را ❊ امیرِ ری نمود آن بدگهر را
چنان افتاد ضربِ حرصِ دنیا ❊ که رو گردان شد آن کافر ز عقبیٰ
بحرصِ دولتِ دنیا ز نازاد ❊ بدوزخ دیده و دانسته افتاد
بجمعِ چار الف اسوار نامرد ❊ ز کوفه رو بدشتِ کربلا کرد
مگر اصحابِ فیل آن فوجِ شر بود ❊ که هدمِ کعبه او را در نظر بود
خود آن مردودِ رب آمد بمسجد ❊ بمنبر شد بمردم گفت مفسد
که فرزندانِ بوسفیان کریم اند ❊ همه اربابِ اموال و نعیم اند
نوازشها بیاران مینمایند ❊ کرم هم به دوستداران مینمایند
مرا دادست فرمان حاکمِ شام ❊ کنم با خیرخواهان بذل و انعام

پرستند هر که او را یابد آن زر * کشند سر هر که پامال است آن سر

فرود آمد ز منبر زبذلِ زر کرد * ز زر جملو لئیمان را سپر کرد

بپای خویش بدینان اشرار * در افتادند در آتش نگونسار

شقی تر شمر در افواجِ کین بود * لعین ابنِ لعین ابنِ لعین بود

ننندیشید از جرمِ کبیره * روان گردید با فوجِ کثیره

پسِ او شیث با لشکر روان شد * روانه ابن اشعث بعد ازان شد

فرستاد آن لعین لشکر بلشکر * برای قتلِ فرزندانِ حیدر

بصحرا اسّی هزار اسوار شد جمع * بقولی بعض ازین بسیار شد جمع

باین جانب امام اصحابِ خود را * سپاهِ خویش را احبابِ خود را

فراهم کرد و خطبه خواند و فرمود * که می بینید کاین کفّار مردود

بشدند از حق سراسر دست بردار * کمر بستند بر باطل جفا کار

مرا بود امیدِ کامرانی * لبالب گشت جامِ زندگانی

مقامِ محنت و در دستِ دنیا * که دارد تیغِ کین در دستِ دنیا

بسا یوسف وشان خفتند در خاک * لباسِ هستی شان گشت صد چاک

خوشا آنکس که ترسد از قیامت * نهد بر فرق خود تاجِ شهادت

حضورِ مصطفےٰ گردد مکرم ۔ بدرگاہِ خدا گردد معظم

مرا ختمِ رسالت داد فرمان ۔ کہ سر بازم براہِ ربِّ سبحان

سرِ پائے زنم بر مالِ دنیا ۔ بدست آرم عروجِ ملکِ عقبا

کسے کو ہست محکم در رفاقت ۔ بجان گردد خریدارِ شہادت

بحشر رتبۂ او ہست بالا ۔ کہ سر بازد براہِ حق تعالےٰ

زہیر قین شد بیتاب و برخاست ۔ بیان فرمود یاری از خدا خواست

کہ یا شاہِ زمانہ فخرِ عالم ۔ منم در یاریِ تو چست و محکم

اگر مے بود در دنیائے فانی ۔ برائے من حیاتِ جاودانی

نمے کردم بسر بازی تامّل ۔ براہِ تو کہ ہستی مالکِ کل

بدستِ من اگر دامانِ پاک ست ۔ مرا از کشتہ گردیدن چہ باک ست

اگر تا چرخ باشد از طلا تل ۔ بود کمتر بپیشم از یک دانہ خردل

مرا از دامنت دولت خدا داد ۔ نخواہم دولتِ نمرود و شدّاد

امامِ من توئی اے من فدایت ۔ من و صد عالمِ جان خاکِ پایت

ہلال آن ابن نافع نیک اختر ۔ بستاد و گفت یا سبطِ پیمبر

جدِ تو از جفا کیشان چہ برداشت ۔ ز دستِ بدعتِ ایشان چہ برداشت

ز اصحابِ منافق در بلا بود — ز دنیا تا بعقبیٰ میل فرمود
علیؑ شاہِ اعظم والدِ تو — امامِ ہر دو عالم والدِ تو
ز دستِ ناکسانِ زشت و باطل — ز دستِ قاسطانِ کفر در دل
کشید اندوہ و واصل شد برحمت — ز دنیا رفت و آخر شد بجنّت
تو گشتی مبتلائے رنج امروز — بدستِ این گروہِ نکبت اندوز
کند ہر کس کہ خلعِ بیعتِ تو — کشد سر از خطِ تبعیّتِ تو ❊
ضرر با خویشتن نادان رساند — بروزِ حشر رستن کے تواند
من و دامانِ تو یا سبطِ احمدؐ — بجان قربانِ تو یا سبطِ احمدؐ
عدوے دشمنِ تو دوست با دوست — پُر از مہر و ولاے تو رگ و پوست
بجا آرم بسائی انچہ فرمان — کنم تعمیلِ حکمِ تو بصد جان
مرا از خدمتِ تو ہست امّید — ہلالم بدر خواہم شد ز خورشید
چو شد ختم کلامش پیش مولاؑ — بُریر با وفا برخاست از جا
کہ سازم شکرِ احسانِ خدا را — کہ مثلِ تو امامے داد ما را
نگون بر پاے تو گردن ہمیشہ — بدامانِ تو دستِ من ہمیشہ
اگر اعضاے تن صد پارہ گردد — تنِ من خاک و خاک آوارہ گردد

نکردم دست بردار از اعانت — که از جدِ تو میخواهم شفاعت
کنند آنها که ضائع آلِ او را — گذارند از وغا دنبالِ او را
پسِ مردن گرفتارِ عذاب اند — دمِ محشر سزاوارِ عقاب اند
جدائی از تو اے مولاے رہبر — فراق ست از خدا و از پیمبرؐ
عجب روزیست این روزِ شہادت — که کوثر موج زن وا بابِ جنت
کسے کو فدیۂ سرورؑ نباشد — از و بدبخت تر دیگر نباشد
بدینسان دیگران ہم پیشِ حضرتؑ — سخن گفتند از حسنِ عقیدت
امامِ پاک ایشان را دعا کرد — نگاہِ یاس سوے اقربا کرد
بدرگاہِ الٰہی دست برداشت — بہنگامِ تباہی دست برداشت
که یا رب این ستمگارانِ بیباک — که یا رب این جفاکارانِ سفاک
تلف کردند حقِ آلِ اطہار — کشیدند از عداوت تیغِ کفار
مسلط کن بر ایشان حق رسی را — کز ایشان زنده نگذارد کسے را
تعدی مے نمایند اہلِ بدعت — تو یاری دہ تو یاور شو بغربت
شدند اہلِ شقاوت طالبِ زر — خداجویان کم اند اللہ اکبر

آمدن اولادِ سند باعانتِ حضرتؑ بترغیبِ حبیب ابن مظاہر و جنگ کردن با کافران تا تباہ و مردن آنہا

بشر را هست لازم حسن تدبیر — که تدبیرست شرط آینده تقدیر

زهر امید دل برکندن باید — رضای حق رضای نبی باید

زند البته از خود دست و پایی — رساند رهنما آخر بجایی

کند بهر خدا هر کس که محنت — دهد او را خدا البته اجرت

شهیدان سر براه دین که دادند — همیشه در ریاض خلد شادند

حبیب ابن مظاهر خاص باری — چو دید آن ازدحام فوج تاری

بآن سو آمد لشکر به لشکر — باین سو چند شیران دلاور

بحضرت عرض کرد آن شیر معبود — چو یابم اذن سازم فکر مقصود

ز اولاد اسد اینجا گروهی ست — که مستحکم بایمان همچو کوهی ست

قوی بازو دلاور مرد میدان — شکار پنجه صد شیر نیستان

کنم دعوت بیارم سوی حضرت — که این قلت بدل گردد بکثرت

مدد خواست کی فرزند حیدر — بپاس خاطرش فرمود بهتر

چو رخصت یافت در هنگام شب رفت — سوی آن قوم از بهر طلب رفت

به پند و وعظ و تفهیم و نصیحت — نمود آن قوم را مائل بحضرت

نود کس صاحب جرأت از ایشان — روان گشتند سوی شاه ذیشان

به گرمی برق و در شور و شغب میغ	مسلح از خدنگ و نیزه و تیغ
با بن سعد جاسوسے خبر کرد	که تدبیر نبرد آن بدگهر کرد
معین کرد ظالم چار صد کس	گرفتار ظالم چار صد کس
که سرکرده دران فوج لعین بود	سپیدار و ازرق شامی مردود
بشب آن قوم سے آمد که ناگاه	گرفتند از سفینه تحتی سر راه
میان راه با آن قوم شد جنگ	بتاریکی شب تا یوم شد جنگ
زبس شد از دو جانب ریزش خون	شفق گون شد زمین مانند گردون
نیاوردند تاب آنها ز قلت	که در فوج مخالف بود کثرت
گریست از خار صحرا دامن شان	پریشان شد ز صرصر خرمن شان
حبیب آمد به حضرت ماجرا گفت	همه حال هجوم اشقیا گفت
شنید احوال و گفت آن شاه ذیجاه	همه حول و همه قوت من الله
بکن هر کس که خواهد بر خلافی	خدائے ما برائے ماست کافی

در بیان غرق شدن آب بر فرزندان ساقی کوثر و شورش اعدائے خود سر و جان بازی یاران آن سرور

بچشم غور بینید اهل انصاف	ز اعدا جور بینید اهل انصاف

به مهر فاطمه دادار اکرم — دهد آب بجور جمله عالم

کنند آن ناریان سفاک قصاب — جگربندان اورا منع از آب

روایت شد که ابن سعد بیدین — عدوی خاندان آل یٰسین

چه ظاهر آتش کفرش نهان ساخت — که فرق آب هم بر تشنگان ساخت

بدریا کرد پانصد کس مقرر — بذیل ابن حجاج ستمگر

که هر چند از عطش گردد بیتاب — نیابند اهل حق در تشنگی آب

نه بر اشتر نه بر استر شود فرق — بر ابن ساقی کوثر شود فرق

شوند آسوده چون حیوان شتابند — مگر یک قطره مهمانان نیابند

لب دریا رسد بی جرم و تقصیر — بحلق تشنه شان آب شمشیر

عطش چون شد بفوج شاه غالب — لب خشک آب را گردید طالب

کلندی برگرفت آن شاه خوش انجام — به پشت خیمه ها برداشت نه گام

بسوی قبله آن را بر زمین زد — برحمت تکیه سلطان مبین زد

خدایش از عنایت کرد ممتاز — عیان شد چشمهٔ شیرین باعجاز

چه چشمه چشمهٔ ظلمات ثانی — که آبش بود آب زندگانی

چه چشمه چشمهٔ خورشید انور — که آبش بود مثل آب کوثر

رفیقان امام و آل و اصحاب | عطش شد رفع و نمودند نوش آب

وضو و غسل ازان احباب کردند | سبو با مشک ها پر آب کردند

دو روز آن تشنگان سیراب گشتند | مگر روز سوم بیتاب گشتند ❖

چنان گم گشت آن چشمه ازان پس | نیامد زو نشان در دیدۂ کس

نوشت ابن زیاد و کرد تاکید | با ابن سعد مکتوبی به تهدید

شنیدم میکند ابن علی چاه | برآرد آب نوشد حسب دلخواه

دهی مهلت با او سازی تساهل | ترا معتوب سازد این تامل

چو خوانی نامه ام در عرصه جنگ | چنان کن کار بر سبط نبی تنگ

که تشنه جانب کوثر شتابد | بدنیا قطرۂ آبی نیابد ❖

خدا لعنت کند آن بی حیا را | که گشت از تشنگی آل عبا را

روایت شد که در صحرا چو اصحاب | ز فرط تشنگی گشتند بیتاب

شکایت از عطش کردند طفلان | به حلق خشک غش کردند طفلان

به عباس دلاور گفت مولا | که فکر آب لازم گشت بر ما

ره دریای جاری زود تر گیر | پیاده بست و سی اسوار برگیر

شود از بهر طفلان صورت زیست | اگر پر آب آید مشکها بیست

چو فرمان یافتند از شاہ شیران — گذر کردند بر ساحل دلیران

موکل بود آنجا ابن حجاج — ہمہ لشکر کنار نہر مواج

صدای پا شنید و گفت برگو — درین تاریکی شب کیستی تو

ندا کرد ابن نافع ابن عمّت — برای آب نوشی کردن نیت

بگفتا نوش کن بادت گوارا — مگر منع ست آل مصطفیٰ را

مجاہد بانگ بر زد وای بر تو — چہ داری ای لعین مد نظر تو

اجازت بہر من ای زشت کردار — دہان خشک و اہلبیت اطہار

بگفتا نیست از حاکم اجازت — ندارم چارہ غیر از اطاعت

بیاران ابن نافع زد صدا تیز — کہ ہان مشکیزہ ہا سازید لبریز

بفوج یاور خود آن ستمگار — بزد نعرہ کہ مگذارید زنہار

بساحل آتش پیکار شد گرم — قضا را از دو سو بازار شد گرم

نگر از آب دریا مشکہا پر — نمودند از جوانمردی بہادر

بسوی خیمہ ہا گشتند راہی — نشد رنجی بتائید الٰہی

بآن تقریب عباس دلاور — بہ سقا شہرہ شد در ہفت کشور

در بیان حملۂ اعدا و خوبی یافتن یکشب و تقریر جنگ و دیگر گفتگوی حضرت و جواب و بقیان

بگوشم ہمی رسد از غیب آواز — بریزی اشکے و شود در چشم ممتاز

اگر خواہی نجات از ہولِ محشر — بمان در ماتمِ سبطِ پیمبر

بہ محفل این حکایت کن سماعت — کہ وجہ گریہ گردد حالِ حضرت

باخبارِ صحیحہ اہلِ اخبار ؛ — رقم کردند حالِ شاہِ ابرار

کہ تاریخِ نہم بود از محرم — کہ شد بر شاہِ عالم شدّتِ غم

خطِ ابنِ زیاد آمد ز کوفہ — پیامِ صد فساد آمد ز کوفہ

باابنِ سعدِ ملعون کرد تحریر — تامّل تا کجا در قتلِ شبیر

مدہ مہلت کہ او در قابوی تست — بزیرِ تیغ و زورِ بازوی تست

بہ عجلت خون او را بر زمین ریز — بمظلومان شود تیغِ ستم تیز ؛

چنان کن تا شود چون روزِ میدان — جدا از تن سرِ شاہِ شہیدان

سواران پاسِ حق ہرگز نسازند — سمندان بر تنِ مجروح تازند

کشی در جنگ اگر شیرانِ نامی — ترا سازم بہ نزدِ خود گرامی

دہم از مالِ دنیا بیش از بیش — بیابی فرد سعی و کوششِ خویش

بملکِ رَے ترا حاکم نمایم — بامثالِ تو قدرِ تو فزایم

اگر باشد ترا نوعے تامّل ؛ — بلشکر شمر باشد حاکمِ کل

چو نامہ خواند ابن سعد ملعون — شد آماق شقاوت گشت افزون

سیہ رو تر شد از ہر حرف تحریر — بپایے زشت شد ہر سطر زنجیر

بسر داغ جنون چون نقطہ بر فوق — بگردن از دوائر طوق بر طوق

بسان نامہ پیچیدہ پیچید — سیہ رو تر مگر از لیفہ گردید

بسوئے شمر دید و کرد گفتار — مرا ظالم تو کردی داخل نار

کمر بستم بخون ابن حیدر رض — شدم محروم از رحمت بہ محشر

بعصیان مرتکب ناچار گشتم — بدنیا و بعقبی خوار گشتم *

بگفت این و سپر وان مست بادہ — بشمر زشت افواج پیادہ

بلشکر گفت تیغ و تیر بارند — بہ فوج سبط احمد حملہ آرند

ز صف آمد برون شمر زنازاد — قریب لشکر حضرت ندا داد

کجائید اے جگر بندان خواہر — شما را از گروہ ماست مادر

شما را من امان دادم در آئید — ازان لشکر بسوے این لشکر آئید

بآن سو تشنگی و اشکباری ست — باین سو خواب نوشین آب جاری ست

بآنجانب ہمہ از فاقہ لاغر — باین جانب ہمہ نعمت میسر

جناب جعفر و عباس و عثمان — جگر بندان شیر رب سبحان

بشمرِ دون بر آشفتند و گفتند — بر آن ملعون بر آشفتند و گفتند

وهی ما را امانے اے جفا کیش — ستم بر نائبِ پیغمبرِ خویش

نه با این شاهِ صفدر میکنی جنگ — به الله و پیمبر میکنی جنگ

تو و بر پیشوایانِ تو نفرین — چه دین ست این بایمانِ تو نفرین

به جاه و ساز و سامانِ تو لعنت — به نعمت هاے الوانِ تو لعنت

سخن زین سان چو با یکدیگر آمد — خروش از لشکرِ اعدا بر آمد

بزینب چون ازین شورش خبر شد — ز دل آهے کشید و نوحه گر شد

حضورِ شاه آمد دید در خواب — صدا زد یا اخی دریاب دریاب

صداهاے ستمگارانِ ناکس — نمے آید مگر در گوشِ اقدس

ز زانو سر شهِ دین کرد بالا — نمود ارشاد صبر اے بنتِ زهرا

چه دیدا ز دستِ غداران مردود — مگر زهرا رهِ تسلیم پیمود ❖

بخوابم جدِّ من پیغمبر آمد — حسن آمد جنابِ حیدر آمد

بچشمِ خونچکان گفتند با من — که زود آ پیش ما زین دهرِ پرفن

ز خارستانِ آفت پا برون آر — قدم در روضهٔ جاوید بگذار

شنید این خواب زینب کرد فریاد — که واویلا ز دستِ اشقیا داد

نمود ارشاد حضرت این چه حالت / شریک حال ربِّ ذو الجلال ست
بواویلا پسرا گویا زبان ست / عذاب و ویل بهرِ دشمنان ست
بکن صبر و ز جوشِ آه و افغان / مگردان شاد اعدا را مگردان
در آمد حضرتِ عباسؑ غازی / بخدمت گفت یا شاهِ حجازی
سپاهِ اشقیا نزدیک آمد / قریب آمد بما نزدیک آمد
ندارند اہلِ جرأت بیش ازین تاب / سنانہائے خلد در جسمِ احباب
چه فرمان یا امامِ مشرقین ست / سزاے شوخ چشمان فرضِ عین ست
نمود ارشاد خاصِ درگهِ رب / برو کن زود استفسارِ مطلب
سوار رفت عباسؑ علمدار / سبب پرسید چون گفتند اشرار
که آمد از امیرِ شام فرمان / کند بیعت باو شاهِ شهیدان
و الّا جنگ را آماده باشد / سرش در خاک و خون افتاده باشد
بآنها گفت غازی سیر و هم من / برائے عرض پیشِ خاصِ ذو المن
توقف این قدر اے فوجِ گمراه / که آییم باز من از خدمتِ شاهؑ
حضورِ شاهِ دین آمد خبر کرد / ز شورشہائے آن انبوهِ نامرد
نمود ارشاد حضرت گر توانی / به تعلیم و به تفهیمے که دانی

از انہا مہلت یک شب طلب کن
ز اعدا فرصت یک شب طلب کن

اگر مہلت دہد این قوم ناری
گذارم شب بحمد و شکر باری

بہ استغفار و طاعت شب گذارم
بہ تسبیح و تلاوت شب گذارم

بسر سازم بزاری و تضرع
سحر سازم بزاری و تضرع

بہ شوق سجدہ و ذوق نمازم
وداع طاعت غفار سازم

روان عباس غازی شد بمیدان
باعدا گفت این شاہ مردان

کہ نور دین ختم رسالت
بپی یک شب بود خواہان مہلت

شو آویزش مردان دم صبح
ہمین گو و ہمین میدان دم صبح

چو ابن سعد ناری کرد انکار
خروش آمد برون گفتند اشرار

چو مہلت کافرے خواہد مجاز ست
چرا ممنوع سلطان حجاز ست

ورای فوج شد مجبور کافر
معین مہلت یک شب شد آخر

ندا کرد ابن سعد دشمن ایمان
کہ دادم مہلت یک شب چہ نقصان

بجای خود در آمد ہر دو لشکر
امام رہنما سبط پیمبر

دران شب جمع کرد اصحاب خود را
عزیزان و ہمہ احباب خود را

خدا را حمد و احمد را ثنا گفت
پس حمد و ثنا با اقربا گفت

که من گشتم گرفتار مصیبت
نمودند اشقیا قرآن فراموش
زمانه کرد با من بیوفائی
مگر کفار با من کار دارند ❖
کمر بستند از طغیانِ هستی ❖
مرا منظور تکلیفِ شما نیست
ز بیعت جمله را آزاد کردم
عبث همراه من از غم نکاهد
ز ارشادِ امامِ عرش جاهم
جنابِ قاسم و عباس و اکبر
بزاری دست بسته عرض کردند
که یا سبطِ نبی محبوبِ داور
نه بهرِ مال و دولت بندگانیم
غلامانیم تا سر بر تنِ ماست
فدا بادا ما فرمان برِ تو

ز سبطِ مصطفی برگشت امت
احادیثِ نبی ایمان فراموش
نماند از دام امیدِ رهائی
درین پیکار با من کار دارند ❖
بجدِ هم کمیه و در بت پرستی ❖
ز رنجِ دیگرے بے نفعی مرا نیست
درین غربت خدا را یاد کردم
رود هر کس بهر جائے که خواهد
همه در گریه افتادند مردم
عزیزان و قریبان و برادر
ضرورت بود اداے فرض کردند
چنین با ما مفر ما بارِ دیگر ❖
بامیدِ شهادت بندگانیم
بدرگاهت خمیده گردنِ ماست
سرِ ما باد قربانِ سرِ تو

اگر با دامنت وابسته باشیم ** ز بندِ هر دو عالم رسته باشیم
بفرزندانِ مسلمؑ گفت سرورؑ ** شما را داغِ مسلمؑ نیست کمتر
بپای شاه افتادند و گفتند ** بجای خویش استادند و گفتند
غلامان زنخ و مقتول آقا ** بسی زین زیستن مرگ ست اولی
تو هستی خضرِ راهِ ما غریبان ** توئی امیدگاهِ ما غریبان
روی خود در جنان ما را گذاری ** بما در نیم ره تجویزِ خواری
نگاهِ رحمتی بر بیکسان کن ** بسوی خلد پیش از خود روان کن
تو در فردوس و ما در قومِ دشمن ** یتیمانیم شاها رحم بر من
چنین در دشتِ یاس آواره مپذیر ** به نزدیکِ خدا همراه خود گیر
شد از گفتارشان گریان شهِ دین ** برآمد اشک خون از چشم حق بین
بحضرتؑ مسلم ابنِ عوسجه گفت ** دُرِ شهوارِ ایمان را چنین سُفت
اگر افتاد بارانِ شاهِ ذیشان ** شوم کُشته به تیغِ ظلم و عدوان
فتد کوهِ مصیبت بر سرِ من ** شود برباد این خاکسترِ من
جدائی از تو جستن کفرِ دانم ** کسی را جز تو در عالم نخواهم
بود در دستِ من تا تیغ یا شاه ** نسازم دست از پیکار کوتاه

شود از بے سلاحی دست اگر تنگ — کنم با دشمنانت جنگ از سنگ
براهت کشته گشتن زندگانی ست — نه این مرگ ست عیشِ جاودانی ست
چه خوش انده وه کان باشد دمِ چند — خدا خوشنود و پیغمبر رضامند
زهیرِ باوفا هم همچنین گفت — ثناهاے امامِ ما وطین گفت
که قربانِ توام با صد دل و جان — فداے تو شوم این ست ایمان
خطر از کشته گشتن نیست مطلق — شهادت نعمتِ عظمی است الحق

خبر رسیدن محمد بشیر حضرمی رفیق حضرت در بارهٔ مقیدی فرزند او و عنایت حضرت بمرو

خدا ثابت قدم دارد بایمان — چو ایمان ست سربازی ست آسان
وفا دارے که دارد از وفا کار — ندارد غم اگر گردد گرفتار
فتد گر بر سرِ شان کوهِ محنت — ز جاے خود نجنبند اهلِ همت
محمد نام از اصحابِ ذی جود — که فرزند سعیدِ حضرمے بود
دران شب شد خبر او را ز اخبار — که فرزند تو شد جاے گرفتار
بزندانِ یوسفِ تو گشت پابند — مهِ اوجِ شرف در هاله تا چند
باو فرمود شه ره واے خردمند — پے تدبیر آزادیِ فرزند
ترا فکرِ رهائی گشت درپیش — رهاندم گردنت از بیعتِ خویش

نمود او عرض رحم حق تعالی ست — پی ہر درد نزد او مداواست

مرا کافی خدای بی نیاز ست — بفکر کار ما آن کارساز ست

چرا باشد مرا فکر رہائی — کند مشکل کشا مشکل کشائی

اگر از تو جدا گردم دمی چند — مرا در بندگان یارب بدر بند

چہ غم دارم منم پیش نگاہت — گرفتاری ست آزادی براہت

پس اورا از رہ لطف و عنایت — عنایت پنج جامہ کرد حضرتؑ

کہ بود از روی تخمین غیر نقصان — بقدر الف درہم قیمت شان

روانہ تا کند بہر رہائی — نہ گردد در رہائی دیر پائی

خوشا آقا کہ دارد در چنین حال — خیال بندہ آشفتہ احوال

مقام غور این ست ای محبان — کہ حضرت مشکل کشا فرمود آسان

بقید ظلم عابد مبتلا بود — بزندان یوسف آل عبا بود

نبود آندم غریب کربلائی — کہ می فرمود تدبیر رہائی

آمدن چند کس از ان لشکر با این لشکر بتوفیق خدای تعالی

نباشد حال ہر دو دنیا برابر — کہ نیکان در بدان ہستند اکثر

بہر کس میکند تقدیر یاری — ز قید کفر یابد رستگاری

چنین ثابت شد از بعضے روایات	دران لیلِ سیه مانندِ ظلمات
شریکِ شته شدند از فوجِ اعدا	بپاسِ دینِ حق آنی کس دو بالا
بساطِ کفرِ غازی در نوشتند	زدوزخ داخلِ فردوس گشتند

در بیان شب عاشور و بیقراری اہلبیت علیہم السلام

شبے از دود آه و غم نضیبان	شبے از گرد اندوهِ غریبان
شبے بر فرق نیلی فام چادر	گریبان چاک همچون صبحِ محشر
شبے با صد بلا از ره رسیده	زدوده چاهِ بابل آفریده
شبے از تیرگی غارتگرِ هوش	شبے شالِ عزای شاه بردوش
شبے سرمایهٔ رنج و مصیبت	شبے پیرایهٔ صد درد و محنت
شبے آبستنِ صد درد و اندوه	جهان لبریز غم از کوه تا کوه
که صبحش بود صبحِ روزِ محشر	پیامِ قتلِ فخر زندِ پیمبر
سیه دو از جبرِ ثبتِ وحشت او	دوات از چشمِ کلک از شاخِ آهو
ز هیبت ناکیِ او لرزه بر جان	کواکب دیو غولِ بیابان
زمانه در تزلزل بحر در جوش	بماتم چون زحل انجم سیه پوش
ز بیتابی بیابان در بیابان	هوا آشفته و صرصر پریشان

ہمہ تابان بر اوجِ چرخِ دوّار
ہوا بر جسم زن تسکینِ گل شد
نہ شبنم بر زمینِ بوستان ریخت
نہ آن جوششِ بخاراتِ زمین بود
وحوش از دانہ و از آب ناکام
بہر جا طائرے در آشیان بود
بشکلِ دیدۂ نمناک انہار
کشاد اندر جنان ہر حور گیسو ❊
دلِ عالم ز راحت گشت بیزار
ز چشمِ پاکِ زہرا اشک جاری
علی از دردِ دل چون برق بیتاب
مشوّش مضطرب غمناک عیسیٰ
شریکِ دردِ ابنِ شاہِ لولاک
بدو تنخانۂ سلطانِ عالم
گہے گریان گہے نالان ز اندوہ

لبانِ گوے غلطان و شبِ تار
بہر جا شمع روشن گشت گل شد
سرشکِ غم ز چشمِ آسمان ریخت
بہر جا دودِ آہِ آتشین بود
بغیرِ دام طائر قیدِ دردام
کباب از شعلۂ سوزِ نہان بود
کفِ افسوس ہر برگے با شجار
ملائک از تفکر سر بزانو
شدند اصحابِ کہف از خواب بیدار
ہمیشہ در کمالِ بیقراری
حسن بے صبر چون از شعلہ سیماب
گہے بر چرخ و گہ بر خاک عیسیٰ
گریبانِ حضرتِ ادریس را چاک
ہمہ پیدا نشانِ معظّم ❊
گریبان چاک تا دامان ز اندوہ

بفکر آنکه یارب دین باید ❋ چه آید پیش فردا شب چه زاید
درین غربت به مهمانان چه آید بسر از گردش دوران چه آید
سحرگاهان شود محشر هویدا ❋ خداوندا نگردد صبح پیدا
پذیرد طول چندان شب بغربت نگردد صبح تا روز قیامت
بود در دوش چراغ بزم حیدر سلامت باد زهرا و پیمبر

در بیان بیقراری جناب زینب و فهمایش حضرت به خواهر

بسبط احمد مختار وقت ست باابن حیدر کرار وقت ست
عجب نبود ز ظلم فوج دشمن شب تاریک گردد بر روز روشن
ز سجاد است این پر غم روایت سلام حق بروح پاک حضرت
چنان بیمار بودم من دران شب که جان ناتوانم بود بر لب ❋
نه هوش از پا مرا بود و نه از سر به ضعف و ناتوانی نقش بستر
ببالین بود زینب عمهٔ من پرستار من و مصروف شیون
بیک خیمه جدا فرزند حیدر بخدمت بود مولای ابوذر
سلاح جنگ حضرت راست میکرد شهادت از خدا درخواست میکرد
ز دنیا یاس دل سوی خدا داشت که قصد سیر گلزار بقا داشت

خطاب او بدنیا بود ہر بار | کہ اے دنیاے نا انصاف غدار
گھے دوز بجا ہرگز نکردی | جفا کردی وفا ہرگز نکردی
کسے کو طالب تو گشت شد خوار | بصد خواری بصد ذلت گرفتار
نمودی باغ سبز و خلق شد شاد | مگر چون سبزۂ بیگانہ برباد
جفا بر اولیاے حق نمودی | ستم بر انبیاے حق نمودی
دم تیغ و گلوے پاک یحییٰ | خلیل اللہ و آتش وادریغا
ز بیداد تو گریان چشم یعقوب | ز دستت مبتلاے درد ایوب
نمود تو بسے ناپایدار ست ✤ | فروغ تو بسے بے اعتبار ست
باین راہ کہ مارا ہست در پیش | رود ہر رنج آخر با دل ریش
کسے جاے سکون اینجا نیابد | یکے اول دگر آخر شتابد
مریض کربلا گوید برارے | بصد اندوہ و درد و بیقرارے
بآنحالت کہ بودم سخت بیمار ✤ | شنیدم من کلام شاہ ابرار
یقین کردم بدل کان شاہ والا | کمر بر مرگ بست از ظلم اعدا
بلا نازل شد از دور زمانہ ✤ | روان شد خنجر جور زمانہ ✤
پرید از چہرہ رنگ و چشم تر شد | ز اشک دیدہ دامان پر گہر شد

ولیکن ضبط کردم نالہ زار ٭
چو زینبؑ عمّۂ من گشت آگاہ
برہنہ پا و سر گریان و نالان
کہ کاش امروز زینبؑ مردہ بودے
چنین احوالِ زارِ تو ندیدے
امیر المومنینؑ شد از زمانہ
حسنؑ نوشید زہر و گشت فانی
پناہ و پشت ما بیچارۂ چند
گنی از خویش نا امید ما را
درین وادی درین صحرائے غربت
امامِ پاک چون دید اضطرابش
سرشک از دیدہا باریدہ فرمود
کہ اے خواہر بجانِ من برابر ٭
نباشد لائقِ تو بیقرارے
من از دست صبر و شکر در بیم
بپاسِ اضطرابِ آلِ اطہارؑ
بپا محشر نمود از نالہ و آہ ٭
دوید و شد برِ شاہِ شہیدان
بخاک اور افلاک پنہان نمودے
بغم جانِ فگارِ تو ندیدے
کشید ایذا و زہراؑ شد روانہ
تو اکنون یادگارِ رفتگانی ٭
بغربت از وطن آوارۂ چند
من از دست دست ما خدا را ٭
بفرما وارثِ ما کیست حضرتؑ
پریشان گیسو و چشم پُر آبش
بسوے او بحسرت دید و فرمود
توئی دلبندِ زہراؑ دختِ حیدرؑ
چو زہراؑ کن شکیب و بردبارے
طریقِ خاندان تست تسلیم

مرا نگذاشتند اعدا براحت — ندیدم چارہ افتادم بغربت
چہ بودے چارہ از اہلِ عنادم — چرا دل بر ہلاکت مے نہادم
ازین گفتار زینبؑ زار تر شد — دو بالا شعلۂ داغِ جگر شد
ردا افگند و روے خود خراشید — گریبان چاک زد بیہوش گردید
امامِ تشنہ لب برخاست ازجا — بصد رنج و تعب برخاست ازجا
نہاد از لطف آن شاہِ ملک خو — سرِ خواہر بہ دستِ خود بزانو
بہوش آمد چو آبِ اشک پاشید — نمود ارشاد با خواہر بتاکید
کہ دنیا را نباشد اعتبارے — گلے نبود کہ با او نیست خارے
چہ صاحب شوکتان در خاک خفتند — بجلبابِ عدم عارض نہفتند
محمدؐ باعثِ ایجادِ افلاک — زہستی جانبِ فردوس شد پاک
علیؑ مسند نشین و شاہِ عالم — بساطِ ہستی او گشت برہم
جنابِ فاطمہؑ از وارِ محنت — چہ محنت ہا کشید و شد بجنت
حسنؑ از دستِ ظلمِ قومِ بیباک — نہان فرمود رخ در پردۂ خاک
کہ آمد در جہان کو را فنا نیست — کسے را غیرِ ذاتِ حق بقا نیست
عبث از مرگ فکرِ چارہ جوئی ست — بہ تسلیم و رضا ماندن نکوئی ست

ترا سوگندِ رب اے خواہرِ من — کہ چون از تن جدا گردد سرِ من

بدر ملبوس روئے خویش مخراش — براہِ امتحان ثابت قدم باش

توئی دختِ علیؑ و دختِ زہراؑ — بچو زہراؑ صبر فرما صبر فرما

بسے از پند و وعظ آن خسروِ دین — بخواہر گفت و او را داد تسکین

در بیان حفر خندق گرد خیام بحکم امام علیہ السلام

شہے کان دو جہان را پیشوا بود — بانواعِ مصائب مبتلا بود

پسِ تفہیم زینبؑ شاہِ ذیشان — بہ اصحاب و اقارب داد فرمان

کہ آن خاصانِ سلطانِ معظمؑ — طنابِ خیمہ ہا بستند باہم

میانِ خیمہ ہا شد راہ مسدود — نیاید تا کسے از فوجِ مردود

بدورِ خیمہ ہا کندند خندق — زچوب و ہیمہ آگندند خندق

کہ جنگ از یک طرف باشد بصحرا — زہر جانب نیاید فوجِ اعدا

کہ از اعدائے دین جائے خطر بود — جہانے دشمنِ خیر البشر بود

امامِ پاک با اہلِ عبادت — بسر فرمود آن شب را بطاعت

نماز و سجدہ و تسبیح و تہلیل — برین طاعت ثنا خوان بود جبرئیلؑ

ہوائے زہد و طاعت جوہرِ ذات — جبین در سجدہ و شوقِ مناجات

تضرع بود وزاری بود هردم — بدرگاهِ خداوندِ دو عالم

رضای حق چو شه را بود مقصود — خدا هم مالکِ کونین فرمود

عطای ربِّ عالم بی حسابست — بطاعت ابنِ حیدر انتخابست

در بیان صبح شهادت وادای نماز حضرت[۲]

گریبان چاک زد چون صبح عاشور — بدل کرد آسمان از مشک کافور

سپیدی بر فلک شد آشکاره — بخواب آلود چشمِ هر ستاره

بلی در چشم چون آمد سپیدی — دگر از روشنی شد ناامیدی

نقاطِ انجم از فردِ فلک پاک — ز آبِ اشک شستند اهلِ افلاک

بحیرت عیسیِ گردون نشین شد — یقین حضرتِ روح الامین شد

که مصحف ساده شد آمد قیامت — دگرگون دهر راگردید صورت

پریشان شد ز صرصر خرمنِ هوش — چراغان کواکب گشت خاموش

سیاهی را سپیدی کرد تقدیر — به پیری همچو موهای تنِ پیر

ز نورِ صبح انجم گشت پنهان — دهانِ پیرِ گردون ریخت دندان

شفق[۱] را جلوه دورِ آسمان داد — ز خونریزی دران صحرا نشان داد

عمودِ صبح در لعلی نمایان — برنگِ نخلِ تابوتِ شهیدان

[۱] شفق سرخی [illegible] ۱۲ غیاث اللغات

زبس کردند مرغان نالۂ زار ... بصحرا فتنہ شد از خواب بیدار

عجب شورے تہِ چرخِ برین خاست ... زسبزہ مو بر اندامِ زمین خاست

پریشان وحشیان صحرا بصحرا ... بچشمِ ماہیان صد جوشِ دریا

قمر مثلِ کتان در سینہ چاکے ... رُخِ خورشید زرد از سہمناکے

دریدہ جیب گُل ہا در گلستان ... بہ گلبن غنچہ ہا سر در گریبان

بحیرت قدسیان بر اوجِ افلاک ... تلاطم در محیطِ خطۂ خاک

بسامانِ اعانت انبیا چُست ... بامیدِ شہادت اولیا چُست

سحر بر خاست سلطانِ فلک جاہ ... ظفر خواند آیہ نصرٌ مّن اللہ ❖

رفیقان و عزیزان و قریبان ... بہ پیرامونِ گُل چون عندلیبان

چو شد وقتِ نمازِ صبح داخل ... مصلّا گشت جائے شاہِ عادل

کجا بود آب در عینِ تلاطم ... پئے سنتِ طبعِ عالی شد تیمم

بہ پشتِ شاہ صف بستند حضّار ... در آنہا بود ہر کس خاصِ دادار

بانبوہِ کواکب ماہِ انور ❖ ... بصحنِ باغ گلہا و صنوبر

نشانِ سجدہ زیبا بر جبین ہا ... بہ ہفت اقلیم نامے زان نگین ہا

زگردون مشتری چون دید آن فر ... مؤذّن وار گفت اللہ اکبر

ملائک بر فلک گفتند باہم / عجب بزم نمازی شد فراہم

مگر جنت عبادت بر زمین ست / نماز آخرِ سلطانؑ دین ست

پئے شرکت ضرور افتاد فتن / نظارہ میکنند خود ربّ ذو المن

چہ جوش لطف ربّ بے نیاز ست / رضا قربانِ این طرزِ نماز ست

پئے نظّارہ آمد روحِ زہراؑ / علیؑ ہمنام و شیرِ حق تعالیٰ

نہ تنہا شبرِؑ ذیجاہ آمد / کہ خود روحِ رسول اللہؐ آمد

موذّن حسب حکمِ ابن حیدرؑ / بلب آورد چون اللہ اکبر

محمدؐ رو سوے ربّ احد کرد / رجوعِ دل بہ درگاہِ صمد کرد

کہ یا ربّ احد ہستی تو دانا / توئی قادر توئی حیّ و توانا

حسینمؑ را چنان ثابت قدم دار / کہ در آفاق گردد حق نمودار

شریعت را کہن کردند اعدا / شود نو از طفیلِ ابن زہراؑ

چو بشنید اسمِ خود سر را نگون کرد / حیا از امّتِ خوار و زبون کرد

ندا آمد ترا جاے حیا نیست / بجرمِ نبیؐ آقا مبتلا نیست

خلافِ تو کہ این گفتار کردند / سراے آخرت مسمار کردند

من و تو ہر دو در حالِ عجیبیم / از ایشان طالبِ خونِ غریبیم

پُر آوازہ چو نامِ مرتضےٰ شد
عجب محشر بپا در انبیا شد

کہ او خود کشتہ گشت از دستِ ملعون
بنور چشمش آمد نوبت اکنون

غرض آن شاہ شد مصروفِ طاعت
فدا شد بر عبادت خود عبادت

چو نیّت دلبرِ شاہِ نجف کرد
گذر خیلِ ملائک صف بصف کرد

رکوعش باعثِ خوشنودیِ حق
قعودِ او پسندِ ربِّ مطلق

رکوعِ او برکعت پیشِ علّام
ہلالِ عیدِ مشتاقانِ اسلام

قعودِ او چہ بزمِ شرع پیراست
کہ شورِ آفرین بر عرش برخاست

چو شد در سجدہ سلطانِ شہیدان
بگردش رحمتِ رب گشت قربان

ازان سجدہ بہ پیشانی علامت
کہ مُہرِ حق بفرمانِ شفاعت

پس طاعت چو آن بیکس دعا کرد
خدا بخشش مالکِ روزِ جزا کرد

بکف دادش جنابِ ربِّ عزت
کلیدِ ہفت نار و ہشت جنّت ؎

جز او چون نائبِ یزدان نباشد
ولائے او چرا ایمان نباشد

دربیانِ سوار شدن حضرت و آراستہ کردن لشکر قلیل بجنگ اہلِ شقاوت

روان شو خامہ ہنگامِ سواری ست
ز دنیا رحلتِ مشتاقِ باری ست

قریب ست اینکہ گردد ترکِ دنیا
شود زیرِ نگینِ اقلیمِ عقبا

گند سبطِ پیمبر چون پیمبرت ملاقاتِ خداے بخش پرور

چو فارغ شد ز فرضِ ربِ غفار سوارِ دوشِ پیغمبر شد سوار

سرِ ملک و ملک خم شد بہ تسلیم نگون شد عرش و کرسی بہرِ تکریم

ملک حاضر بیاری در جنابش روان خیلِ رسولان در رکابش

بہ گردون منتظر ہر چشمِ کوکب کہ کحل آید بدست از گردِ موکب

چو دید از آسمان آن روے پر نور صداے مہر آمد چشمِ بد دور

شکوہ و حشمت و اقبال و شوکت مگر از جملہ پیشاپیش غربت

اجل در جامۂ اقبال آمد شہادت بہرِ استقبال آمد

رفیقان گرد او آمادۂ مرگ بزیرِ پاے ہر کس جانِ مرگ

امامِ پاک در خیلِ رفیقان ؎ بسانِ سورۂ یوسف بقرآن

ہمہ مونس ہمہ یار و مددگار بسر بازی بپاے شاہ تیار

بسوے گلشنِ فردوس بے بیم یکے بر دیگرے در محبت تقدیم

شہِ مظلوم رو سوے فلک کرد نظر [illegible] ن و ملک کرد

[illegible] ؎ کہ در ہاے ریاضِ خلد شد وا

بدو انگشت کلیدِ بابِ جنت گشادہ شد از و ابوابِ جنت ؎

نمودار شاه قدرِ خویشن بینید
بایوان ہائے جنّت جا گزینید

رفیقان نوبہارِ خلد دیدند
ہمہ نقش و نگارِ خلد دیدند

مجلّی قصرا از یاقوت و گوہر
مصفّا چشمۂ تسنیم و کوثر

زمرّد وار ہر برگِ شجر سبز
چو خضرِ سبز پوشش اشجار سر سبز

لبِ کوثر ہجومِ حور و غلمان
بگردِ دین چون موہائے مژگان

بسوئے مومنان ایمائے ہر حور
کہ این قصرِ گہر این چشمۂ نور

بگوشِ ہر کسے رضوان صدا داد
کہ باید شکرِ صد نعمت خدا داد

چنان ہر صاحبِ دین شادمان شد
کہ یک دم در جہان ماندن گران شد

ازین رو زخمِ تیر و تیغِ بُرّان
گوارا بود مردان را بمیدان

بروئے نیزۂ شمشیر و خنجر
ہمی رفتند خندان چون گلِ تر

خلافِ قولِ فوجِ شاہِ دین ست
مگر از حضرتِ باقر چنین ست

پیادہ صد سواران ہم چل و پنج
بویرانہ فقط بود این قدر گنج

بہ میدان جمع شد فوجِ منافق
ہمہ سی الف حسبِ قولِ صادق

بصحرا از قدومِ خسروِ دین
زمین شد آسمان از روئے تمکین

مگر قلّت بلشکر صاف ظاہر
کمی در فوجِ سرور صاف ظا

بآن سو کثرتِ فوجِ بد افعال — بسے جمعیتِ فوجِ بد افعال

بترتیبِ سپاہ آن شاہؑ پرداخت — بہ تزئینِ کواکب ماہ پرداخت

مہِ [illegible]ے زُہیر از میمنہ تافت — حبیب ابنِ مظاہر میسرہ یافت

علم در دستِ عباسؑ دلاور — بسانِ حمزہؑ در فوجِ پیمبرؐ

فروغِ جعفرؑ از رویش عیان شد — نشانِ مرتضیٰؑ صاحب نشان شد

نشانِ پاک بر دوشِ دلاور — کہ بر دوشِ پیمبرؐ قدِ حیدرؑ

بخندق حسبِ حکمِ شاہؑ ذیشان — رفیقان ساختند آتش فروزان

کہ نبود آنجا رہِ اشرار باشد — بیک سو جنگ از کُفّار باشد

چو گرد خیمہ آتش گشت روشن — کلیم اللہ گفت این ست ایمن

لشکر آراستن ابن سعد ستمگر بجنگ و قتل سبطِ پیمبرؐ و سزائے دو سہ کُفّار بدعائے سیدؑ ابرار

مقابل با سپاہِ شاہؑ اعدا — بسانِ لشکرِ فرعون بموسیٰؑ

چہ بدعت ابن سعدِ بے حیا کرد — کہ زاغِ تیرہ پر قصدِ ہُما کرد

کسوف آمد بفکرِ ماہِ کامل — شکارِ شیر ورو باہانِ بُزدل

بآن سو ابن سعد زشت انجام — مرتب کرد فوجِ کوفہ و شام

بفوج میمنه شد ابن حجاج | مقرر بهر قتل و بهر تاراج
بفوج میسره شمر زنا زاد | که لعنت بر وی و بر جا گمش باد
به عبد خویش ملعون داد رایت | علم بهر شقاوت شد علامت
بدارایت بدوش آن ستمگار | کشند او را بمحشر بر همان دار
مقرر گشت عمروه بر سواران | معین شیث شد بر نیزه داران
پس ترتیب لشکر زادهٔ سعد | پلید و نحس و رد بانی سعد
بصد بی شرمی و صد بی حیائی | روان شد سوی شاه کربلائی
دران دم شاه بعد دم موجود | دعا میخواند و در ذکر خدا بود
بخندق آمدند و ره ندیدند | به مجبوری عنان اعدا کشیدند
لعینی بود ابن بوجویره | شقی مردود ابن بوجویره
بهم زد دست و کرد آوازه بی پیر | که ای شبیر و ای اصحاب شبیر
بشارت باد با آتش شما را | که خود افروختید آن را بدنیا
شه دین رو بسوی چرخ فرمود | چشان یارب عذاب آتشش زود
بشد فی الفور راه نار در پیش | لعین یابد سزای گفتهٔ خویش
خدا شمشیر قهر خود علم کرد | که ناگه اسب آن مردود ...

ستمگر را بنارِ خندق انداخت	که از آتش سوخت تن خاکسترش ساخت
عیان قهرِ خداوندِ جهان شد	بدوزخ گندهٔ دوزخ روان شد
تمیم ابنِ حصین ملعونِ دیگر ❊	بِداز دون نظر یا ابنِ حمید ر۲
چه دریا پیشِ چشمت میزند موج	که باشد کهکشان هر موج در اوج
چه آبست این سپید و صاف و شیرین	که روحِ تشنگان را زوست تسکین
نیابی جرعهٔ تا ساعتِ مرگ	بچشی آخر به سختی شربتِ مرگ
شهٔ دین گفت این این را پدر هم	مقرّر باشند از اہلِ جہنّم ❊
خداوندا بحقِ شاهِ مردان ❊	ہلاکش از عطش امروز گردان
همان ساعت ز اعجازِ امامت	بر او شد تشنگی غالب بشدّت
زبانِ نحس بیرون از دهن شد	تو گوئی نارِ کفرش شعله زن شد
ز اسپ افتاد و شد تغییرِ احوال	بصد خواری تهِ سُم گشت پامال
بدشتِ نیستی آواره گردید	تنش چون خطِّ باطل پاره گردید
به لبهائو زبانِ خشک و بی آب	به نارِ هاویه افتاد بیتاب
دگر مردی یعسین ابنِ یعسین بود	که عبداللہ فرزندِ حصین بود
بِداز و همچنین بی باک آن مرد	بحقِّ او شهٔ دین بد دعا کرد

کہ میرد تشنہ لب آن خوکِ ناپاک — نیامرزد خدائے ارض و افلاک

یکے گوید کہ بعدِ شاہِ ابرار — بخانہ رفت و شد مردود بیمار

من از بہرِ عیادت پیش رفتم — چو دیدم حالِ او از خویش رفتم

کہ می نوشید ہر دم از عطش آب — مگر از تشنہ کامی بود بیتاب

کشیدے آب چندان آن جفا کیش — کہ قی می کرد ہر دم با دلِ ریش

خروشیدے چو خر از صدمۂ دل — بہ قے مانند خر افتادہ در گل

بہ تن جانش اجل را یاد میکرد — زبانش از عطش فریاد میکرد

ازیں بس ہر روز حال او بتر شد — روانہ جانبِ نارِ سقر شد

محمد ابن اشعث بود کندی — کہ آمد پیشِ شہ از خود پسندی

لب از سوے او بکشود ملعون — کہ از روزِ ولادت بود ملعون

چہ باشد حرمتِ تو نزد احمد — کہ نبود دیگرے را با محمد

امامِ پاک خواند آیۂ قرآن — کہ شاہد بود بہرِ رفعتِ شان

نمود ارشاد فرزندِ محمد — کہ بود از آلِ ابراہیم احمد

بود از آلِ احمد عترتِ من — بلند از ہر دو عالم رفعتِ من

پس آنگہ شاہ مصروفِ دعا شد — دعاے شاہ تیرِ بے خطا شد

که این بے شرم را اے ربِّ قہّار | بزودی در مذلت کن گرفتار
ہماندم آن لعینِ نامسلمان | برائے رفعِ حاجت شد بمیدان
مسلط عقربے را کرد باری | گزیدا ورا و شد بیتاب ناری
نہ عقرب شکلِ جرمِ آن دغل بود | کہ نیشِ او دمِ تیغِ اجل بود
میانِ عذرۂ خود بسکہ غلطید | بجو عریان برنگِ مار پیچید
بخواری مبتلا در ہر نظر شد | بہمرہ روح در سقر اورا مقر شد
کنارِ خندق آمد شمرِ بدذات | بحضرت گفت آن کافر کہ ہیہات
پسندیدی بدنیا آتشِ تیز | جدا از آتشِ روزِ بلا خیز
نمود ارشاد حضرت اے زنازاد | لعین پورِ شبانِ زشت بنیاد
بزودی بر تو خواہد گشت روشن | جہنم را توئی شایستہ یا من
بحضرت مسلم ابنِ عوسجہ گفت | حضورِ شہ دُرِ معنی چنین سُفت
کہ آمد بر سرِ من این ستمگر | کہ ہست از زمرۂ اعدا شقی تر
اگر گوئی کنم تیرے روانہ | کہ گردد سینہ و قلبش نشانہ
امامِ رہنما فرمود حاشا | توقف باشد از تعجیل اولے
رہ اتمامِ حجت ہست در پیش | نخواہم ابتدائے قتل از خویش

در بیانِ نصایحِ فرزندِ احمدِ مختار و نشنیدن اعدای بدکردار

کسی را کز شقاوت دل سیاه ست — خمیرِ جسمش از خاکِ گناه ست
نه بخشند فائده وعظی و پندی — بود تفهیم بر آتش سپندی
ز اصحابِ امامِ هر دو عالم — ز احبابِ امامِ هر دو عالم
چو زید ابنِ حسینِ نیک کردار — بُریر ابن خضیرِ فخرِ ابرار
بسی اندر نصائح لب کشودند — بر اعدا ختم حجت ها نمودند *
که بعدِ عهد و پیمان این ستم چیست — درین غربت به مهمان این ستم چیست
شود آلوده تیغِ امتِ جد — ز خونِ عترتِ او حیف باشد
چرا وقت درین آخر چه نقصان — که بر گردند مهمانان با وطان
مروت رفت آئینِ ادب رفت — مگر رسمِ حمیت از عرب رفت
نه این مظلوم شاهِ مشرقین ست — نه فرزندِ نبیِ آخر حسین ست
ستم بر سیّد و نازان چه سازید — چه سازید ای ستم کیشان چه سازید
مگر آن ناکسان قابلِ نار — نه آشفتند از گفتارِ ابرار
جوابی سخت تر از سنگ دادند — بقتلِ سبطِ احمد دل نهادند
امامِ رهنما چون دید این حال — که گمراه اند غولانِ بد افعال

برای ختمِ حجت خاست از جا — برِ فرعون شد زانسان که موسیٰؑ

بسر عمامۂ خیر البشر بست — حسامِ شیرِ داور بر کمر بست

سوارِ اسپِ احمدؐ شد بہ تمکین — درآمد روبروی لشکرِ کین

بمیدان اولاً خطبہ ادا کرد — بآوازِ بلند آخر ندا کرد

شما را می دہم ای قوم سوگند — برب پاکِ عالم را خداوند

مرا ای قوم اعدا می شناسید — بشدید از من شناساهی شناسید

ہمہ گفتند شاہا می شناسیم — ترا عالم پناہا می شناسیم

بگفتا ہست جدّ من محمدؐ — بگفتندش بلی ای سبطِ احمدؐ

بگفتا والدِ من ہست حیدرؑ — بگفتندش بلی داریم باور

بگفتا مادرِ من ہست زہراؑ — بگفتندش بلی ای شاہِؑ والا

بگفتا حمزہ از من جعفرؑ از من — بگفتندش بلی این است روشن

بگفتا بر سمندِ جد سوارم — بسر عمامۂ آن شاہؑ دارم

بگفتندش کلامت راست گوئی — بذاتِ تو نباشد جز نکوئی

بگفتا پس چرا دیوانہ گشتید — بساطِ فہم و دانش در نوشتید

چہ خواہد شد چو روزِ محشر آید — لبِ کوثر قسیمِ کوثر آید

شمارا چون ز دین بیگانه داند ... چو اشتر هاے بیگانه براند

لواے حمد باشد در قیامت ... بدستِ مرتضیٰ شاهِ ولایت

شمارا جا کجا در سایهٔ او ... که باشند اتقیا در سایهٔ او

حسن و شبیر که سبطین رسول اند ... چراغِ حیدر و شمع بتول اند

بحقِ ما چه آن فخرِ زمان گفت ❖ ... که سردارِ جوانانِ جنان گفت

کلامِ من اگر باور ندارید ... ز صدیقان خبر باور ندارید

صحابه زنده اند اکثر بپرسید ... خود از اصحابِ پیغمبر بپرسید

اگر سازند تصدیقِ کلامم ❖ ... شمارا فرض باشد احترامم

امامِ پاک کرد اتمامِ حجت ❖ ... همان ماند اشتدادِ اهلِ بدعت

همه گفتند باز انکار داریم ... کجا باور بمحشر کار داریم

توئی سبطِ پیمبر نیک دانیم ... مگر باز از سرِ قتلت نمانیم

غرض با احمد و حیدر نداریم ... ز تو دستِ عداوت بر نداریم

مزاجِ شاهِ عادل گشت برهم ... ز نا انصافیِ آن قومِ اظلم

کشیدے دست خود بر ریش انور ... نظر سوے خداے بنده پرور

ز غم ریشش بود و سالِ پنجه و هفت ... که باغِ دین بتاراجِ خزان رفت

به لبهای مبارک بود هر بار ‌ ‌ ‌ گرشد مقهور این قوم ستمگار

یهود آسا که تهمت می نمودند ‌ ‌ ‌ عزیر الله را ابن است و فرزند

چو نصرانی که می گفتند باهم ‌ ‌ ‌ مسیحا هست ابن ربّ عالم

مجوس آسا که نادانان مطلق ‌ ‌ ‌ پرستیدند آتش را به ناحق

غریق قلزم قهر الٰهی ‌ ‌ ‌ درآمد کشتی شان در تباهی

همانا قاتل آل پیمبر ‌ ‌ ‌ نخواهد رست از دوزخ به محشر

بامید عطای خلعت و مال ‌ ‌ ‌ برآورند تیغ کین بد افعال

نخواهد گشت حاصل مطلب شان ‌ ‌ ‌ همیشه آه حسرت بر لب شان

مخاطب شد به ابن سعد حضرت ‌ ‌ ‌ که بعد از من نخواهی دید راحت

سر و سامان نخواهی یافت هرگز ‌ ‌ ‌ ری و جرجان نخواهی یافت هرگز

مسلط بر جهان مختار گردد ‌ ‌ ‌ همه فوج شقی فی النّار گردد

چو تیغ آن شیر مردافگن برآرد ‌ ‌ ‌ دمار از لشکر دشمن برآرد

به نیزه نصب می بینم سر تو ‌ ‌ ‌ بخون و خاک غلطان پیکر تو

بگویند در مذلت جسم عریان ‌ ‌ ‌ سرت گردد نشان سنگ طفلان

لعین نشنید پند و در غضب شد ‌ ‌ ‌ سزاوار عتاب و قهر رب شد

بلشکر بانگ بزد جلیت تاخیر ۔ بقدر لقمہ است این فوج شبیر

بہ حضرت قیس اشعث این ندا کرد ۔ ترا طالع گرفتار بلا کرد

کنون سودے نہ بخشد این نصیحت ۔ بدہ در دست حاکم دست بیعت

نمود ارشاد شہ استغفر اللہ ۔ من و محبوس چہ استغفر اللہ

کہ تحت حکم ملعونان نگردم ۔ ذلیل فرقۂ دونان نگردم

از انجا رو بسوے اصحاب خود کرد ۔ مہیا بہر جنگ اسباب خود کرد

در بیان شہادت حر ابن ریاحی

کسے کو از ازل عمر و سعید ست ۔ از ظل رحمت رب مجید ست

چو گردد لغزشے زو نیز ظاہر ۔ شود توفیق توبہ ہم بآخر

رود از دار دنیا از خطا پاک ۔ بہ فضل رب طفیل شاہ لولاک

چو حر دید این ہمہ سامان پیکار ۔ ز نار کینہ پر میدان پیکار

بسے از کردۂ خود شد پشیمان ۔ بلرزیدش بدن از خوف یزدان

چنین ہم میکنند از روے روایت ۔ کہ شد در خواب غازی را بشارت

قریب ابن سعد آمد جوانمرد ۔ برخ رنگ جوانمردی بدل درد

بگفت اے ابن سعد زشت انجام ۔ مگر رو تافتی از دین اسلام

بسبطِ مصطفی آ قصد زد و ضرب / با و حرب ست بیشک باخدا حرب

امامِ دین ترا فرمود صد بار / رو هم در خانه از من دست بردار

چرا ظالم نمیگردی رضامند / نگردی تا بدامِ کفر پابند

بگفتا چون شوم راضی برین کار / پسندِ طبعِ حاکم نیست زنهار

چو حُر دانست غدارست بی‌شرم / نخواهد شد فرو این آتشِ گرم

ز قربِ او بجای خویش برگشت / سوی فردوس از نارِ سقر گشت

به قُرّه گفت غازی در تب و تاب / که آیا اسپ خود را داده آب

بلی از وی شنید و اسپ را تاخت / چنین احوالِ او قُرّه بیان ساخت

که گر دانستمی عزمش سوی شاه / همانا گشتمی من نیز همراه

میانِ ره مهاجر دید او را / که لرزان ست جسمِ او سراپا

بگفت ای حُر بیان کن این چه حال ست / که در رعشه تنت چون پیر زال ست

غلط کردم که دانستم ترا من / بگُردانِ همه کوفه تهمتن

جوابش داد آن غازی چنین نیست / دلم از بیمِ جان اندوهگین نیست

تردد در میانِ خلد و نار ست / که روزِ امتحان در کارزار ست

مرا جنت پسند آمد ز دوزخ / خبر دارم ز حالِ حشر و برزخ

اگر گردد تن من پاره پاره
گنهم از جانب دوزخ کناره

نمود اسپ سبک رفتار مهمیز
چو صرصر تند چون آب روان تیز

شتابان در حضور شاه آمد
بر ابن رسول الله آمد ❖

سلامش کرد و گفت اے ابن حیدر
ندانستم که این اعدائے خودسر

نسازند احترام و حرمت تو
شوند سامان قتل و غارت تو

رسانیدم ترا من تا باین جا
خطا کردم خطا کردم دریغا

پشیمانم بسے از کردن خویش
گنهگارم چه سازم عذر در پیش

گنهم گر توبه مقبول ست یا شاه
تو عالی همتی غفار الله ❖

امام رهنما فرمود ارشاد ❖
بحمد الله که توفیقت خدا داد

قبول اے یاور دین توبه تست
بصدق دل اگر این توبه تست

نمود او توبه شد مقبول باری
جری کرد التجائے جان نثاری

که امر شد به گستاخی بدایت
روم اول شوم شاها فدایت

اجازت داد شه آن مرد میدان
به میدان نبرد آمد رجز خوان

که من در بیکسی یار حسینم ❖
بجان و دل مددگار حسینم ❖

من و دامان پاک ابن حیدر
بمحشر سرخ رو پیش پیمبر

چه باک از نیزه و شمشیر و تیر است ‌‌ که در سر رشتهٔ خصمم غدیر است

بگفتم جنگے که بگیرید شامے ‌‌ که در گردانِ آقا قوم گرامے

سرِ شمرِ لعین برهم من از تن ‌‌ دلِ فرزندِ سعد و نیزهٔ من ❊

چنین سوے او با ای قومِ کفار ‌‌ حسینؑ و تشنه لب ای قومِ کفّار

نه خوفِ حق نه پاسِ دینِ احمدؐ ‌‌ بسبطِ مصطفیٰؐ این ظلمِ بیحد

طلب کردید و عهدِ خود شکستید ‌‌ کمر بر قتلِ سبطِ بے تقصیر بستید

اما نے خواهد و ما من نیابد ‌‌ رود سوے وطن رفتن نیابد

سگ و خوک اند سیر از آبِ دریا ‌‌ به صحرا تشنه لب فرزندِ زهراؑ

قریب است اینکه آید روزِ محشر ‌‌ شود بر ظالمان قهرِ پیمبرؐ

بترسید از عذابِ ربِّ قهار ‌‌ بسے زینگونه غازی کرد گفتار

به گفتارش نه اعدا غور کردند ‌‌ نشانِ تیر اهلِ جور کردند ❊

بسوے شاهِ دین برگشت دیندار ‌‌ وداعِ آخری را شد طلبگار

به بغض و کینه ابنِ سعدِ گمراه ‌‌ خدنگ انداخت سوے لشکرِ شاهؑ

بگفت اے کوفیان باشید شاهد ‌‌ بکوفه یکزبان باشید شاهد

که من اوّل فگندم تیرِ بیداد ‌‌ نمودم خانهٔ اسلام برباد

پس آن کفار ملعون دشمن دین — عدوی صاحب طٰه و یٰسین

نمودند از شقاوت بارش تیر — بگستاخی سوی اصحاب شبیرؑ

وزین حمله که ابر فتنه بارید — کسی کم ماند کو زخمی نگردید

دو سه ناوک که چون طائر پریدند — بگلزار خیام شهؑ رسیدند

پرید از چهرهٔ اهل حرم رنگ — که با سبط نبیؐ آغاز شد جنگ

جناب زینبؑ و کلثومؑ گریان — همه ناموس پیغمبرؐ پریشان

خصوصاً عاشق شبیرؑ زینبؑ — وطن آواره و دلگیر زینب

بفضه گفت حافظ ذوالجلال ست — بگو با شهؑ که زینب خسته حال ست

چو فضه رفت و گفت این حال با شاهؑ — نگه سوی فلک کرد آن فلک جاه

دعا فرمود در جوش تباهی — تسلّی ده زنان را یا الٰهی

گهر سنجان اشک بزم ماتم — روایت کرده اند اینجا چنین هم

گذشتند اندرین حمله بیکبار — شهید راه حق پنجاه دیندار

شهیدان نزد پیغمبرؐ رسیدند — حضور ساقی کوثرؑ رسیدند

نمود ارشاد شه مردانه باشید — بحوران جنان همخانه باشید

نمی آید ز اعدا تیر بر تیر — رسول فرقهٔ ناری ست هر تیر

چو حُر این بدعتِ ارباب شر دید ‏— وداع از سیدِ مظلوم گردید

رجز خوان جنگ سخت آن شیر میکرد ‏— شجاعان را تهِ شمشیر مے کرد

بهر جانب که غازی مرکب انگیخت ‏— سر از تن صورتِ برگِ خزان ریخت

بهر جانب که تیغِ او روان شد ‏— سر از تن رفت و از تن هجرِ جان شد

ز رعبش شق شدے صفهاے هیجا ‏— بسانِ رودِ نیل از حکمِ موسیٰ

یکے بر دیگرے افتاد از خوف ‏— اجل میکرد گرد مرکبش طوف

دمِ شمشیرِ او از خونِ تازه ❊ ‏— بروے خویشتن مالید غازه

روایت میکند راوی باخبار ‏— چهل کس شد ز دستش داخلِ نار

ز بس زخمِ سنان و نیزه و تیر ‏— ز افراطِ جراحت هاے شمشیر

چو خونِ جسم شد از جسم طاقت ‏— ز پا افتاد آن شمشاد قامت

رفیقانِ شهِ والا دویدند ❊ ‏— چو رحمت بر سرِ بالین رسیدند

درآوردند زخمی را ز میدان ‏— حضورِ حضرتِ شاهِ شهیدان

بجسمِ پاک باقی بود جانے ‏— ز خونش بر زمین نهرِ روانے

کشید از لطف سلطانِ ولایت ‏— برخسارِ حری دستِ عنایت

بگفتا آفرین اے نیک انجام ‏— نهاده مادرت حُر ترا نام

ببر و در گلشنِ فردوس دلشاد ❊ بدنیا و بعقبائی تو آزاد

فدای شاهِ دین آن نوجوان شد ❊ تبسّم کرد و داخل در جنان شد

بیان کردست در اخبار ناقل ❊ که ایّوب مسرّح گشت قاتل

چو حُر شد جانبِ جنّت روانه ❊ ز اصحابِ شهنشاهِ زمانه

همے آمد حضورِ شاه یک یک ❊ نهادے فرق بر پائے مبارک

رضا میخواست می کردید رخصت ❊ همی فرمود سلطانِ ولایت

خوشا قومے که قایم در بلا ماند ❊ برائے دین ز دنیا دست افشاند

یکے بکشود رختِ خود بمنزل ❊ یکے در شوقِ جنّت مرغِ بسمل

آمدن ملائک برائے امدادِ شاه و قبول نکردن آن شاهِ کم سپاه

عجب دارم ز دورِ چرخِ دوّار ❊ حسین و مبتلائے قومِ کفّار

غریبان راهِ صد محنت نوشتند ❊ چرا شمس و قمر تیره نگشتند

خبر زین ماجرا چون بر فلک شد ❊ برائے امداد حاضر هر ملک شد

چنین گردید ثابت از روایات ❊ مکرّر گشت مسموع از حکایات

زمین تا آسمان در دشت تا دور ❊ ز انبوهِ ملائک گشت معمور

برون از حد هجومِ لشکرِ جن ❊ دران سردارِ لشکر زعفرِ جن

سوالِ نصرت از حضرتؑ نمودند | بسے اصرار در نصرت نمودند

قبولِ خاطرِ والا نیفتاد | زہی ہمت زہے صبرِ خداداد

چہ حاجت بود فرزندِ نبیؐ را | بامدادِ کسے در جنگِ اعدا

مجاہد در دعا گر لب کشودے | جہان را برہم و درہم نمودے

بدل میخواست سامانِ شہادت | بصد جان بود خواہانِ شہادت

کہ کعبہ کرد شاہِ کربلائی | نبوّت واضح و ظاہر خدائی

در بیانِ شہادت بُریرِ ابنِ حُضیر

ز اصحابِ نبیؐ بودند بہتر | رفیقانِ حسینؑ اللہ اکبر

در آنہا بود شرکت از منافق | ہمہ این خیلِ مشتاقان موافق

بُریرؒ ابنِ حُضیرِ خضرِ ارشاد | کہ یکتا بود در زُہّاد و عُبّاد

فصیح و قاری قرآنِ باری | بسے محکم براہِ حق گذاری

برائے اذنِ جنگ آمد برِ شاہ | رقم بر جبہہ اش نصرٌ من اللہ

چو رخصت یافت شد وارد بمیدان | زمین از نورِ رویش گشت تابان

رجز خواند و میانِ فوج استاد | بگفت افسوس اے انبوہِ جلّاد

عدوے صاحبِ لولاک و بیباک | ز قتلِ آلِ پیغمبرؐ فرحناک

بکفر آمادہ رو گردان ز اسلام ‏ خدا دشمن پرستاران اصنام

منم آن بت شکن مثل براہیم ‏ زمین جسم بتان می لرزد از بیم

دہم آتش بآتشخانۂ کفر ‏ در اندازم ز پا کاشانۂ کفر

چنان مالش دہم از ضربت تیغ ‏ کہ خون بارد ز تن چون آب از میغ

ز ہر جانب ہجوم آورد لشکر ❖ بر آن تنہا رفیق ابن حیدر ❖

کسے از دور او را تیر میزد ‏ کسے نیزہ کسے شمشیر میزد

کشید او ہم چو تیغ از تیز دستی ‏ بیک دم شد عدم آباد ہستی

ز حیرت چہرہا در ششدر افتاد ‏ سر و تن بر سر یکدیگر افتاد

چو روبہ میشدند اعدا گریزان ‏ ز رعب حملۂ شیر نیستان ❖

چو آمد قبضۂ شمشیر در مشت ❖ بیک حملہ بے محابا سی نفر کشت

یزید ابن معقل مستِ بادہ ❖ حرامی نطفہ از ابلیس زادہ

بقصد جنگ آمد در برابر ❖ بلب آورد آن مردود اکفر

توئی باطل گواہی میدہم من ‏ گذشتی از طریق رب ذو المنن

نمود ارشاد نازی شو مباہل ‏ غلط آمد ترا این شبہہ در دل

اگر کاذب توئی اے مرد نادان ‏ ز دست من شوی کشتہ بمیدان

وگر صد تفے بہ تقصیر تو باشد | تنم مجروح شمشیر تو باشد
قبول این امر را آن بے حیا کرد | بغازی حملہ از تیغ جفا کرد
ز تیغش بر نیامد ہیچ کارے | ز ملبوس بدن نگسست تارے
چو غازی گشت بروے حملہ آور | زرہ در تن برید و خود بر سر
ز سر تا پا دو نیم آن بد سیر شد | بخاک افتاد و داخل در سقر شد
بآخر این ادس خانہ ویران | شہید او را نمود و شد پشیمان
مگر سود پشیمانی نہ بخشید | سزاوار عذاب نار گردید
بہ خاصان خدا ہر کس ستیزد | پس این جرم از خجالت چہ خیزد
کسے کو دشمن خیر الانام است | عدوے او خدا روز قیام ست

در بیان شہادت وہب ابن عبداللہ کلبی

دل من باز در جوش و خروش ست | کہ در ہر دین بحر خون بجوش ست
بغارت می برد باد خزان باغ | چرا در دل نیفتد داغ بر داغ
چو در صحن گلستان نے سر و گل | چو شبنم چون نگرید چشم بلبل
جری وہب ابن عبداللہ کلبی | کہ الفت با ائمہ داشت قلبی
دران صحرا کہ بود او ہمرہ شاہ | زن او مادر او بود ہمراہ

بذاتِ خویش وہب و مادر او
که شد توفیق واہب رہبرِ او

بدستِ شہ مسلمان گشته بودند
شرف اندوزِ ایمان گشته بودند

چو شد در دشت بازارِ قضا گرم
بهر جانب زمین گرم و ہوا گرم

به پیشِ وہب آمد مادرِ وہب
بسینه کرد چسپیده سرِ وہب

بگفت آیا چه می بینی چه دیرست
که فرزندِ نبی از زیست سیرست

رفیقان می شوند از شاه رخصت
لبالب کوثر و ابابِ جنت ❖

کسے کو خاص ربِ ذو الجلال است
بدل آمادۂ جنگ و جدال ست

چه ارزان جنسِ بازارِ شهادت
جنان مفت خریدارِ شهادت ❖

بسر بازی جوانان چست و چالاک
بخاک افتاده پاے شان بر افلاک

مہیا شو مقامِ نام و ننگ ست
خوشا روے که از خون لاله رنگ ست

شہیدان تشنه در میدان که کوشند
بکوثر میروند و آب نوشند ❖

براهِ خلد بهرِ جلاور
باستقبالِ خود آید پیمبر

ملائک دست بسته بهرِ تسلیم
رُسل در راه استاده به تعظیم

چنان کن تا نگردم غرقِ خجلت
ہمن از خاتونِ جنت در قیامت

شد از گفتارِ مادر فرحت انگیز
ز روغن شد زیاده آتشش تیز

بشوق جنگ مانند شیر حسبت
سلاح آراست بر جسم و کمر بست

حضور شاه آمد بهر رخصت
بپا انداخت سر فرمود حضرت

ترا باید مقدم اذن مادر
ز مادر نیست ترک مهر باور

به پشت او که محزون مادرش بود
ندا زد یا امام پاک ذی جود

من آوردم به پیش گوهر خویش
که قربان سازمش بر سرور خویش

گلے بهتر که گردد نذر شاهے
نثار فرق شاه دین پناهے

بگفتا شه دل من بیقرار است
ترا بر دولت خود اختیار است

بجا آورد تسلیم آن جوانمرد
دلیرانه روان شد بهر ناورد

بافواج مخالف شور برخاست
که ابر آفت از کوه خطر خاست

کرا یارا کزو گردد مقابل
که شیر است و امان از شیر مشکل

مگر گردد همه لشکر فراهم
زدند تیر و تبر بر جسم ضیغم

ز هر سو بارش تیر و تبر شد
که زخمی پیکر آن شیر نر شد

کشید او تیغ و میدان صاف گردید
ز قاف آوازه اش تا قاف گردید

ز ضرب تیغ رو در هر طرف کرد
چو شخص و سایه یک صف را دو صف کرد

سر اعدا ز دست آن سبکدست
چو دلو چاه گه بالا و گه پست

ز خون حالِ سیہ رویان دگرگون — سمندِ عمرِ شان گردید گلگون
بآب برِّ تیغِ تیرہ روزگاران — چو زاغِ بستہ پر در جوش باران
بخاک انداخت آن غازی بناورد — ز اسوار و پیادہ سی و شش مرد
چو زخمی گشت سوے شاہ برگشت — کہ مشتاقِ زن و مادر دگر گشت
بمادر زد ندا گشتی رضا مند — بگفت او اے سعادتمند فرزند
رضائے من چو خواہی باز پس رو — فدا بر جانِ خاتونِ جنان شو
کہ باشد شافعِ تو روزِ محشر — جنابِ فاطمہ بنتِ پیمبرؐ
زنِ او گفت با او با دلِ زار — مرا در بیکسی و یاس مگذار
صدا از مادرش مشنو کلامش — کہ ہرگز نیست پختہ عقلِ خامش
جری بر گفتنِ مادر عمل کرد — کہ رو در عرصۂ جنگ و جدل کرد
چنان در بحرِ ہیجا آشنا شد — کہ ناپیداے بیداے فنا شد
ز فرطِ زخم جسمش گشت بیکار — بدستِ ظلمِ اعدا شد گرفتار
رسن در گردنش بستند اعدا — برشتہ دُرِّ یکتا بود گویا
بحکمِ ابنِ سعدِ دوزخ انجام — جدا کردند سر از جسمِ گلفام
تنِ مجروحِ او خاکِ شفا شد — سرش قندیلِ درگاہِ خدا شد

فگندندش بسوی فوجِ سرور — دویدا ز جوشِ خون بر دشت مادر

فگند آن را بسوی فوجِ کفار — کہ یک ملعون ز ضربش گشت فی النار

صدا زد صابرم ای قومِ اعدا — نباشد کار اہلِ صبر اصلا

پئے خوشنودیِ خلاقِ ذوالمن — تصدق دادن و واپس گرفتن

کشید از خیمۂ والا عمودے — برآورد از دو کس زان چوب دودے

بقتلِ ناریان سرگرم تر گشت — مگر چون شاہِ دین فرمود برگشت

بلب آورد در جوشِ تباہی — مکن قطع امیدِ من الٰہی

جنابِ سیدِ مظلوم فرمود — سوالِ تو بود مقرون بمقصود

تو و فرزندِ تو باشد بجنت — بظلِ حضرتِ ختمِ رسالت

ہوائے جنت و کوثر مبارک — حضورِ خالقِ اکبر مبارک

زنِ او رفت چون بر لاش شوہر — بہ بیتابی ز سر افگند چادر

بہ مقتل نالہ ہا غمناک میکرد — غبار از روی شوہر پاک میکرد

بامرِ شمرِ بے ایمان غلامش — کہ بود از نارِ دوزخ حی بجامش

عمودے زد بفرقِ سیدہ بر سر — کہ شد آن عاجزہ ملحق بہ شوہر

شود از نیک بختی خوابِ راحت — نبرید دامنِ خاتونِ جنت ۲

در بیان شہادت عمر ابن خالد ازدی و خالد پسر او و سعد ابن حنظلہ تمیمی و عمر عبد اللہ و مسلم ابن عوسجہ کہ بزہد و تقویٰ و علم و فضل مشہور زمانہ و زین اصحاب نبیؐ بود

جرس آسا ننالد چون دل زار	برفتن کاروان گردید تیار
سفر در پیش و تیاری ست ہر دم	رہ ملک عدم جاری ست ہر دم
خوشا حال رفیقان شہ دین	قضا در پیش و دل در عین تسکین
چو ابن خالد ازدی عمر نام	بہ تنگ آمد ز جور لشکر شام
چو روے لشکر شام سیہ کار	بچشمش شد زمانہ تیرہ و تار
بذوق مرگ بیزار از جہان شد	دلش مشتاق گلزار جنان شد
بہ میدان رفت بعد رخصت از شاہ	تگاور تاخت سوے فوج گمراہ
سر اعدا بپاے او نگون شد	نشان چون طالع شان واژگون شد
بسے را کشت از اعیان لشکر	باخر گشت زخمی آن دلاور
بہ تن پوشید خلعت از شہادت	بجنت رفت صدر آراے جنت
بہ غلمان حور آمد تہنیت گو	خوشش و مسرور آمد تہنیت گو
کہ مقبول خداے واحد آمد	بباغ خلد ابن خالد آمد

خلود جنت الماوی مبارک   رضای خالق یکتا مبارک

پس او ابن او ذی جاه خالد   دلیر و شیر و غازی و مجاهد ❖

سوی میدان ز پیش شاه دین رفت   جهادی کرد و در خلد برین رفت

ازان پس سعد ابن حنظله راد (جوانمرد ۱۲)   تمیمی از غم کونین آزاد

قمروش دشمن افواج شامی   ازو ماه شجاعت را تمامی

ز نام او سعادت آشکاره   رخش روشن چو مهتاب و ستاره

بسی جرأت بمیدان وغا کرد   ز سبط مصطفی (ص) رد بلا کرد

بقتل فرقهٔ اعدا دلیری   بهنگام وغا غرّنده شیری

بهر سو تاخت مرکب کشته ها بود   ز سرهای بریده پشته ها بود

سران را سر ز تن از تیغ بر داشت   هوای گلشن جنت بسر داشت

شهید راه مولا شد نمازی   شهادت کرد استقبال غازی

عمر فرزند عبدالله زان پس   روان شد بهر جنگ فوج ناکس

تن تنها به لشکر کرد پیکار ❖   رمیدند آهوان زان شیر هر بار

بآخر شد جوان زخمی بمیدان   روان گردید سوی باغ رضوان

چراغ عمر او گل کرد صرصر   که شد پروانهٔ سبط پیمبر (ص)

چنین اہل روایت ناقلانند ‖ کہ عبداللہ و مسلم قاتلانند
ازان پس مسلم ابن عوسجہ کرد ‖ بہ افواج مخالف قصد ناورد
بزہد و طاعت و تقوی سرافراز ‖ بہ اصحاب پیمبر بود ممتاز
بعلم و فضل مشہور زمانہ ‖ بزرگ قوم در رفعت یگانہ
امام دین ز فرط الفت او ‖ بسے مغموم شد در فرقت او
بہ صحرائے سعادت چون قدم زد ‖ ز توصیف شہ مظلوم دم زد
گروہے را سوے دوزخ روان کرد ‖ قتال سخت آن شیر ژیان کرد
ز ضرب تیغ و زور دست و بازو ‖ فگند آوازہ جرأت بہر سو
چنان از برق تیغ آتش فشان شد ‖ کہ میدان پر ز لاش کشتگان شد
چنان مغرور فوج اہل شر شد ‖ کہ تیغ او برائے او سپر شد
بلشکر بانگ ابن سعد بر زد ‖ ہزاران طعنہ بر ہر بے جگر زد
کہ از تنہا ہزاران مے گریزند ‖ ز شیرے نیزہ داران مے گریزند
ہجوم آورد فوج او دو بارہ ‖ تنش شد از جراحت پارہ پارہ
بخاک افتاد آن بسمل تپان شد ‖ ز ہر رگ خون جسم او روان شد
شہ دین با حبیب ابن مظاہر ‖ ببالینش رسید افسردہ خاطر

چو ابر رحمت رب اشک بارید — مہ تابان بکوکب اشک بارید
بفرمود آفرین ای نیک انجام — ترا رحمت کند داور علام
شهادت یافتی ای خاص داور — ادا کردی حق آل پیمبر
تو اول رو که می آئیم ما هم — بجنت شو که می آئیم ما هم
کجا باشد بدنیا پایداری — جهان فانی رهرو راهی ست جاری
حبیب ابن مظاهر کرد گفتار — که بر من دیدن تو هست دشوار
باین زخم و باین خاک و باین خون — باین حال و باین رنگ دگرگون
مگر یابی جزای جانفشانی — که دایم در فضای خلد مانی
منم هم پیرو تو ای مسافر — سفر در پیش و بر سر مرگ حاضر
چه گویم با تو هنگام تباهی — وصیت کن مرا نوعی که خواهی
کشید از سینہ مسلم آہ حسرت — بگفت اکنون همین سازم وصیت
که دست از دامن شہ برنداری — بپای او نمائی جان نثاری
بگفت این حرف و شد در خلد جانباز — ز تن روح شریفش کرد پرواز
کنیز او ز دل شیون برآورد — بلب از ناله شور محشر آورد
که ای آقای من مقتول گشتی — بہ تیغ ظلم از دنیا گذشتی

شنید آواز و ابن سعد خندید * شگفته مثل گل آن خار گردید
بر آوردند غداران مقهور * خروشے از کمال شادی و سور
دران مجلس که شیث از اشقیا بود * لعین هر چند از اهل دغا بود
بگفت اے واے بی شرمان غافل * به مرگ همچو صاحب رتبه خوشدل
بزرگ قوم خاص درگه حق * گرفت از ذات او اسلام رونق
براه دین و ایمان کارها کرد * جهاد و جهد در راه خدا کرد
بود کافر بدل شک هر که آرد * چه حق ها بر مسلمانان ندارد
بحال این مجاهد خنده ها حیف * بروز حشر باشد حالکم کیف

در بیان شهادت زهیر ابن قین

دلم آمادهٔ سوز و گداز ست * که شمع محفل شاه حجاز ست
بفکر هدم ایمان فوج ناری * رفیقانند گرم جان نثاری
زهیر قین اشجع مرد افگن * شد آماده که سازد نام روشن
خورد زهر اجل چون من و سلوی * شود قربان زهیر باغ زهرا
حضور شاه آمد بهر رخصت * شد از اصرار او مجبور حضرت
چو رخصت از امام انس و جان شد * بجا آورد تسلیم و روان شد

سر میدان قدم بنهاد غازی | زمین شد آسمان از سرفرازی

هژبر دین با عدا حمله ور شد | سپاه روبهان زیر و زبر شد

چو باران شد بغازی بارش تیر | تگرگ آسا ز صف بارید شمشیر

فتاد از تیغ غازی آنچنان برق | که آواز از زمین آمد انا الشرق

رجز میخواند و میزد تیغ بر صف | شدے چون بوریا گسترده هر صف

بیک حمله که کرد آن شیر از بیست | ز اعدا گشت گردان یکصد و بیست

بوقت ضرب تیغ آن مرد میدان | صدا میزد که یا شاه شهیدان

بدورش حلقهٔ پرکار اعدا | چو نقطه درمیان او بود تنها

بدور او فراهم قوم اشرار | که بی نقطه نباشد خط پرکار

به عین تشنگی در فوج بدذات | بسان چشمهٔ حیوان به ظلمات

تن او از جراحت ها دران حال | بسان خانهٔ زنبور و غربال

تن زخمی بهار دیگر آورد | کرامت بین صنوبر برگ گل بر آورد

الگشت شیر بی حیا غدار و مکار | حماجر ابن اوس زشت کردار

بضرب این لعینان کار او شد | تهی از روح جسم زار او شد

ز نور فضل باری روے او تافت | ز فیض مصطفی تاج شرف یافت

بفردوسِ برین مشتاقِ رضوان
باستقبالِ غازی حور و غلمان

جنابِ سیّدِ مظلوم فرمود
همیشه بر تو باشد فضلِ معبود

برای قاتلان تو مهیا
عذابِ رب بدنیا و بعقبا

درین جا این روایت گشت مرقوم
که از راوی بدینسان گشت معلوم

دگر جا حالِ قتلِ این دلاور
رقم خواهد شدن بر وجهِ دیگر

در بیان شهادت حبیب ابنِ مظاهر

بنال ای عندلیبِ کلکِ تحریر
که گل افسرده شد نخلِ جوان پیر

نه گل ماند نه نسرین و نه لاله
بکشتِ بوستان افتاد ژاله

به نخل آمد تبر بهرِ قدمبوس
همی مالد کدیور دستِ افسوس

رفیقان می شوند از شاہ رخصت
بحسرت نائبِ ختمِ رسالت

حبیب ابنِ مظاهر خاصِ معبود
که از طفلی رفیقِ شاہِ دین بود

باصحابِ امامِ پاک چیده
علیؑ و مصطفیٰ را برگزیده

قدِ خم گشتۂ آن کوکبِ دین
هلالِ آسمانِ عزّ و تمکین

قدش در عالمِ پیری که خم شد
نگون فوجِ جوانی را علم شد

به مقتل تافت خورشیدِ امیدش
شعاعِ مهر هر موی سپیدش

بنجوم سبعہ اعضاے نمازی ‌ ‌ ‌ نقابِ ویح مژگان از درازی

چو غمگین دید شہ آن نکوکار ‌ ‌ ‌ جہان شد در نگاہش تیرہ و تار

مہیا شد کمر بربست محکم ‌ ‌ ‌ کشاد آن را بجنت آن معظم

شرہ از دین پر نور بر داشت ‌ ‌ ‌ ز روے حور زلف حور بر داشت

سلاح آراست بر اندامِ لاغر ‌ ‌ ‌ مرخص شد ز شاہِ ہفت کشور

ز ضعفِ تن چنان اندر نظر بود ‌ ‌ ‌ کہ تیغش مرکز کافِ کمر بود

رجز خوان شد کہ اے انبوہِ ناری ‌ ‌ ‌ گرفتارِ عذابِ ربِ باری

منم در عالمِ پیری جوان سال ‌ ‌ ‌ براے قتل افواجِ بد افعال

نمایان استخوانِ پہلوے من ‌ ‌ ‌ قوی از زورِ ایمان بازوے من

قدِ من راست از شادی بہ پیکار ‌ ‌ ‌ کمانم تیر شد از فضلِ غفار

چو جوشِ بحر جوشِ من دمِ ضرب ‌ ‌ ‌ خروشِ من خروشِ رعد در حرب

بہر جا تیغ جرأت من برآرم ‌ ‌ ‌ دمار از لشکرِ اعدا برآرم

نمکخوارِ علیِ مرتضیٰ ام ‌ ‌ ‌ غلام و خاکِ پاے مصطفیٰ ام

بدستم دامنِ پاکِ حسین ست ‌ ‌ ‌ کہ سلطان و امامِ مشرقین ست

ہجوم آورد چون آن قومِ ناری ‌ ‌ ‌ نمود از تیغ غازی برق باری

بہر سو کرد رو انبارِ سر بود ... تنِ ہر کس دو نیمہ تا کمر بود
گہے بر میمنہ انگیخت رہوار ... گہے بر میسرہ شد گرم پیکار
بیازوئیش خدا تاب و توان داد ... کہ از زورِ ید اللّٰہی نشان داد
از و آزردہ خاطر ہر شریرے ... جوانان الحذر گویان زبیرے
نبدوق و دست برقِ کشتِ دشمن ... سرِ شصت و دو کس برداشت از تن
دلیرانہ بمیدان جنگ میکرد ... کہ آہن نالہ افغان سنگ میکرد
مگر انبوہِ لشکر شد زیادہ ... ہجومِ تیغ و خنجر شد زیادہ
بدن مجروح خون از تن روان شد ... زفرطِ ضعف بے تاب و توان شد
زپشتِ زین بہ خاکِ گرم افتاد ... چو سبزہ فرشِ رہ شد سروِ آزاد
حصین ابنِ نمیرِ زشت انجام ... برید از تن سرِ غازی بہ صمصام
بہ رخستِ خویش اورا داشت عدار ... چو در دشتِ بلا شد ختم پیکار
کہ بود مردے زشت مردود ... کہ با مقتول اورا دشمنی بود
برایش تحفہ تجویز این لعین کرد ... سفر ہرگاہ از صحرائے کین کرد
سرش در گردنِ رہوار آویخت ... سوے مکّہ زمقتل مرکب انگیخت
بمکّہ بود طفلے پاک و طاہر ... جگر بندِ حبیب ابنِ مظاہر

چو آن سر درگلوے اسپ او دید
نشان آن سر پر نور پرسید

بعین بخبر گردید مظهر
که باشد این سر ابن مظاهر

پس از جوش خون گردید غمناک
بزد سنگے بفرق نحس سفاک

سرش شد پاش پاش از زخم آن سنگ
بخاک افتاد آن مردود بے ننگ

پسر سر را کشود و کرد مدفون
زیارت گہ شد آن جاے همایون

غم مرگ حبیب خاص سرمد
نہایت شاق شد بر سبط احمدؐ

چو شد مقتول چون آن سر فروشے
بلند از لشکر شہ شد خروشے

نمود ارشاد سلطان شہیدانؑ
که ہیچو اہم زخالق فر ایشان

ہمه جان من و جانہاے اصحاب
بود نزد خدا چون موج در آب

بقرب حق ہمه افراز نده ایم
باہل قدس ممتاز نده ایم

بہ صحت این روایت گو قریب ست
مگر آنین ہم ذکر حبیب ست

در بیان شہادت مالک ابن انس و ہلال ابن حجاج و نافع ابن ہلال

زظلم آسمان فریاد فریاد
نمیداند ستمگر غیر بیداد

کجا اہل مدینه صاحب جاہ
کجا آن شامیان زشت گمراه

بخنجر سندی یزید زشت مرتد ❊ گرفتار مصیبت آل احمد

بصحرا از دحام لشکر کین ❊ پریشان صاحبان عز و تمکین

برون آمد ز فوج شاه مالک ❊ که بود ابن انس آن مرد سالک

شجاعے نامدار شرزه شیرے ❊ بجنگ لشکرے یکتا دلیرے

چو زور حیدر کرار غالب ❊ چو رعب احمد مختار غالب

به فوج نحس غازی حمله ور شد ❊ جهان از ضرب او زیر و زبر شد

ز حیدر حمله غازی نه کم بود ❊ بعینه حمله شیرانه آن بود

بکشت از فوج اعدا هیزده کس ❊ شهادت یافت آخر آن خدارس

چنان فیض امام انس و جان شد ❊ که مالک مالک باغ جنان شد

زیاد ابن مهاجر بعد ازان رفت ❊ برائے سیر گلزار جنان رفت

ز بعد گشتن نه کس ز کفار ❊ در آمد در جوار رب غفار

زیاد ابن هلال نیک اختر ❊ مه برج سعادت مهر انور

زبان زد در زمانه ابن حجاج ❊ به بحر جنگ زد غوطه در امواج

به ترکش داشت تا تیر آن جوانمرد ❊ به میدان فوج اعدا را هدف کرد

چو ترکش شد تهی از تیر جست ❊ بجنگ آماده شد شمشیر در دست

بدو زخم سنیزده کس را فرستاد
چو خود مجروح شد از اسپ افتاد

لعینان دستهای او شکستند
دو بازوی او ز رسن محکم ببستند

بدالم افتاد و شهباز سعادت
مگر بی پر به پرواز شهادت

بحکم ابن سعد زشت دشمن
زدند او را بصد بیداد گردن

ازان پس رفت نافع خاص معبود
که فرزند هلال آن ماه وش بود

نصیحت گو به اهل شام گردید
ندا و لیش مگر نفعی نه بخشید

مثل باشد وای آخرین کی
بحق آن حسین ناچار شد وی

بمیدان تیغ او باد خزان شد
که تر مرده تمام آن بوستان شد

فنا جمعی کثیر از اشقیا کرد
ادا حق امام رهنما کرد

بآخر کافری نامش مزاحم
که بود ابن حریث آن زشت ظالم

سر او را ز جسم او جدا کرد
ز کار زشت مردود خدا کرد

در بیان یکبارگی تاختن فوج یزید به لشکرگاه جناب سید الشهدا و جواب دادن غازیان و اثنای الطریق خوف

دگر در مجلس ماتم خروش ست
دل اهل عزا در عین جوش ست

که آمد بحر طغیان در تلاطم
بیا بشنو که شرح اینجا چند مردم

اگرچه هر چند مردی چند بودند
براه حق جها کوشش نمودند

پسندیدند بر خود جمله آفات　　که بود الحق شجاعت جوهر ذات
نمودند از شهٔ دین رو بلا را　　سپر گشتند شمشیر خدا را
ز بس کشتند اعدا را به کثرت　　هراسان شد از ایشان آن جماعت
بسان دانه دل با جان مایوس　　بزیر آسیای دست افسوس
دغا پیشه ستمگر ابن حجاج　　سیه طالع بد اختر ابن حجاج
دگرگون یافت چون آثار ناورد　　با ابن سعد ملعون مشورت کرد
که جنگ فرد فرد اندیشه ناکست　　دلاور لشکر سلطان پاک ست
همین گر جنگ باشد نیست باور　　که خواهد گشت صد کس یک دلاور
سپه یکبارگی ریزد بر ایشان　　شود تا جمع این لشکر پریشان
پسندید این سخن از وی جفاکیش　　به لشکر داد فرمان آن بد اندیش
که شمر زشت با فوج کثیره　　دغا اندیشه نامردی و تیره
به فوج شاه دینؑ شد حمله آور　　بچیدند اصحاب حضرتؑ ریخت لشکر
به قلت بیش شهؑ انصار بودند　　که جمله سی و دو ۳۲ واسوار بودند
مگر ثابت قدم ماندند چندان　　که شد جمعیت اعدا پریشان +
حسین را گفت ابن سعد دشمن　　اعانت کن به پانصد تیر افگن +

چنان شد گرم بازار زد و ضرب — نشد تا ظهر خاموش آتش حرب

خیام شه که باهم متصل بود — بیکدیگر پریشان جان و دل بود

بجز از یک طرف هنگام هیجا — ز حمله بود عاجز فوج اعدا

ندا کرد ابن سعد از پا در آرند — خیام پاک را باکی ندارند

نمودند اهل کین زان سمت جرأت — باین سو سر بکف اصحاب حضرت

عظیم آویزشی با یکدگر شد — که از خون عرصهٔ پیکار تر شد

چنان گشتند اعدا از دلیران — زبون گشتند روباهان ز شیران

چنان تیغ دلیران گشت خونریز — که دوزخ شد ز اهل نار لبریز

ندا میکرد ابن سعد سرکش — که افتد در خیام شاه آتش

چنین شد حکم شه اهل همم را — که نگذارید ارباب ستم را

ز سعی و کوشش مردان دیندار — نشد مرکوز آن مردود زنهار

بجرأت یاوران شاه والا — نمودندی بکوشش دفع اعدا

مگر یک کس اگر میگشت مقتول — کمی میشد بفوج شاه مقبول

بدان لشکر چو صد کس کشته گشتی — کمی هرگز نه در خاطر گذشتی

چه کم ماندند اصحاب شه دین — فزون شد شورش آن لشکر کین

حضور شہ ابوتمار آمد — پس تسلیم در گفتار آمد

که دارند اہل کین شورش زیاده — شوم قربان تو دارم اراده

مگر خواہد دل پر اضطرابم — نماز آخری را با تو یابم

کشید آہی ز دل فرزند حیدر — نظر فرمود سوی چرخ اخضر

نمود ارشاد شکر بے نیاز است — بلی این اول وقت نماز است

نمازم یاد دادی اے وفادار — تو از طاعت گذارانی بہ غفار

مگر از ظالمان مہلت طلب کن — توقف از پی طاعت طلب کن

طلب کردند چون مہلت ز اعدا — حصین زشت مرتد گفت حاشا

بجا زنہار طاعت از شما نیست — نماز و سجده مقبول خدا نیست

حبیب ابن مظاہر گفت در جوش — که ای غدار کافر حق فراموش

نماز چون تو بیشرمی ست مقبول — نماز سبط احمد نیست مقبول

حصین بے حیا مردود کافر — بخشم آمد بروشد حملہ آور

ز غصہ تیغ زد ابن مظاہر — بروی اسپ آن مردود کافر

بروی اسپ خود گردید غدار — مجاہد کرد قصد قتل مکار

ہجوم آورده ہمچنان ملعون — لعین زشت را بردند بیرون

زہیر جوش عقیدت ماہ ایمان سعید با سعادت مہر عرفان
بہ پیش روے حضرت ایستادند سپر گشتند و سینہ طرح دادند
ادا حق شہ ذیشان نمودند فداے جان حیدر جان نمودند
ز لشکر سنگ بیدادے کہ آمد خدنگ ظلم جلادے کہ آمد
گہے بر سینہ گہ بر دل گرفتند سر کوے وفا منزل گرفتند
بعنوان نماز خوف حضرت ادا فرمود طاعت با جماعت
چنین گویند چون شد سوے جنت سعید با وفا انجم سعادت
برآمد از تن او سیزدہ تیر سواے زخم رمح و سنگ و شمشیر
چنین گفتند بعض اہل روایت نداوند اہل ظلم و جور مہلت
نماز با جماعت ملتوی ماند جدا ہر کس نماز خویش را خواند

در بیان شہادت عبدالرحمان و عمرو ابن قرظہ و غلام حبشی و عمر ابن خالد رفقاے حضرت ع

کسے را نیست در دنیا بقائے نکرد این بیوفا با کس وفائے
نجاتے نیست از دور زمانہ بہشتی ہر کہ آمد شد روانہ
خوشا آنکس کہ از دنیاے فانی کند عزم سراے جاودانی
رفیقان شہنشاہ ولایت بدل بودند مشتاق شہادت

سوی مقتل روان شد عبد رحمان / قتالی کرد و آخر گشت بیجان

بحالش رب رحمان کرد رحمت / برحمت عبد خود را داد جنت

جبری عمرو بن قرظه بعد ازان رفت / نثار شاه شد سوی جنان رفت

به پیش روی حضرت بود هر جا / چو گل زخمی سراپایش سراپا

زپا افتاد و با شه گفت یا شاه / وفای عهد خود کرد این هواخواه

امام پاک جا داد و را بشارت / به پیش روی من باشی بجنت

ازین پیش پیمبر ساز تقریر / که می آییم نزد وی نیست تاخیر

شوم با خادمان شه ملاقی / زعمر من دمی چندست باقی

چو آن جان رفاقت گشت بیجان / صدای ارکبوا آمد ز میدان

غلامی بود بس تاریک منظر / که او را اکبروه بود آزاد بوذر

قریب حضرت آمد خواست رخصت / بگفتا شاه دادم اذن رجعت

ازین مقتل بسوی خانه برگرد / من جان جانب کاشانه برگرد

نمود او عرض هرگز نیست عودی / که من برگردم و بیجان تو گردی

زتو خوردم نمک بر خویش دارم / ترا و دام محبت چون گذارم

نمی خواهی که روی تیره من / شود چون مهر روز حشر روشن

بدل گردد ز خوشبوئی زشتم / شود آرام حاصل در بهشتم
بسوگند خدای پاک و یکتا / بصدق دل همین دارم تمنا
که قربان تو مشتاقانه گردم / بگرد شمع چون پروانه گردم
سپه خون را چو سر در جنگ بازم / بخونهای شما مخلوط سازم
اجازت یافت شد مردانه در دشت / مقابل با سپاه اشقیا گشت
جنان پا در رهِ پیکار افشرد / که باغ هستیِ کفار پژمرد
بآخر گشت چون مجروح بسیار / ز تیر و نیزه و شمشیر کفار
ز هستی رو بسوی ملک بقا کرد / شه آمد بر سر بالین دعا کرد
خداوندا شود رویش درخشان / بدل با بوی خوش بویش بگردان
میان آل پاک و فدیهٔ من ؎ / فراق ای خالق عالم میفگن
ز زین العابدینؑ گردید مرقوم ؎ / که چون گردید مدفون لاش مظلوم
ز تاثیر دعای شاه شافع / ز جسمش بو و بوی مشک ساطع
کسی کو خاکپای بوتراب است / عذاب او مبدل با ثواب است
عمر فرزند خالد بعد آن شیر / بمیدان شد روان در دست شمشیر
جهادی کرد و با اصحاب پیوست / فدای شاه شد رخت از جهان بست

در بیان شهادت حنظله ابن سعد

دلیری کار هر مخلوق رب نیست / ز شیران همت شیری عجب نیست

خوشا مردی که تنها صورت شیر / به لشکر حمله آور شد به شمشیر

دلاور حنظله فرزند اسعد / شد استاده به پیش سبط احمد

خریدی زخم تیغ و نیزه و تیر / بر رو و سینه وی کرد تقریر

که می ترسم من ای قوم ستمگار / که آید بر شما قهری ز قهار

بسان قوم نوح و امت عاد / ثمود آسا شوید از قهر برباد

به محشر سرنگون سازد شما را / خدا در دوزخ اندازد شما را

بگفتا شاه ای فرزند اسعد / ترا رحمت کند داور سرمد

مگر از پند ایشان نیست حاصل / عذاب حق بر ایشان گشت نازل

خریدار اند از اول بلا را / کنون گشتند خاصان خدا را

ز دین گشتند و از گفتار گشتند / سزاوار عذاب نار گشتند

نمود او عرض قربان تو گردم / بسی بر ظلم اعدا صبر کردم

اجازت ده دل اعدا خراشم / بریده سر به میدان تو باشم

به پایت سر به میدان باد غلطان / بسان فتنه غلطان باد غلطان

اجازت داد شاه هفت اقلیم | روان گردید غازی بعد تسلیم

ز جرأت گشت در میدان بسی را | نیامد تاب پیکارش کسی را

ز هیبت رعشه بر اندام اعدا | تموج از هوا گوئی بدریا

نشان فوج دشمن سرنگون شد | بنای کفر سقف بی ستون شد

شد از انبوه اعدا بسکه مجروح | برویش گشت باب خلد مفتوح

شهادت یافت رخت از دهر بربست | ز دام آفت و اندوه وارست

بجنت رفت حور مهوشش یافت | بکوثر جام کوثر در عطش یافت

در شهادت سوید ابن عمر و یحیی ابن سلیم مازنی و ابن ابی قرهٔ غفاری و عمر ابن مطاع جعفی و حجاج ابن مسروق و جناوه ابن حارث و عمر ابن جناوه و عبدالرحمان ابن عروه

ز چشم باز نهر خون روان ست | که گلزار نبی صرف خزان ست

گلی کز شاخ نزهت میکشد سر | بدامن می برد گلچین صرصر

ز صرصر می فتد گل بر سر گل | اجل نالان ست خود مانند بلبل

سوید ابن عمر در زهد معروف | که در تقوی و طاعت بود مصروف

دلش در سینه منشور سعادت | سویدای دلش مهر شفاعت

به میدان قتال آمد و غا کرد | ته و بالا سپاه اشقیا کرد

مگر از زخم تن گردید گلپوشش — میان کشتگان افتاد بیهوش
تن مجروح چون تصویر بی حس — بحیرت چشم او چون چشم نرگس
ز شور آن گروه زشت گمراه — بگوش او چو آمد قتل شد شاه
دل مجروح شد در سینه بیتاب — چو ماهی بر زمین غلطید بی آب
نهان چون کاردی در موزه اش بود — کشید او را چو شیر خشم آلود
به مقتل با وجود نیمجانی — بصد ضعف و هزاران ناتوانی
جهادی کرد بر قوم سیه دل — بسی را کشت و بسمل کرد بسمل
بآخر سالم آن رنجور گردید — بجنت همکنار حور گردید
شرف در الفت شاه زمان یافت — ز کوثر سیر شد قصر جنان یافت
ز بعد او که یحیی مهر مانند — سلیم مازنی را بود فرزند
به میدان جوانمردی در آمد — بجان از جرأت او لشکر آمد
جهادی کرد و شد داخل بفردوس — گزید از بهر خود منزل بفردوس
ازان پس نامور قرّه سر آمد — که بود ابن ابی قرّه زبان زد
غفاری در جهان مشهور دیندار — قدم زد در ره تسلیم غفار
بشوق آمد ببازار شهادت — بصد جان شد خریدار شهادت

بمیدان بعد ازو مقبول سرمد — عمر ابنِ مطاع جعفی آمد

چنان ہم مثلِ شمر سر از تن انداخت — کہ آتش در نہادِ دشمن انداخت

سرِ خود باخت آخر مردِ میدان — فدائے شاہ شد از صدقِ ایمان

خوشا تقدیر حجّاج ابنِ مسروق — حق او را برگزیدہ کرد مخلوق

بنصرت یاریِ سبطِ نبیؐ کرد — ثنایش روحِ زہراؑ و علیؑ کرد

زہی بخت جنادہؓ ابنِ حارث — کہ دل برداشت از دنیای حادث

کمر بست و بسوے میدان روان شد — نثارِ بادشاہِ انس و جان شد

عمر ابنِ جنادہ بعد ازان رفت — چو گل خندان بسوے باغِ جنان رفت

ازان پس عبدرحمان ابنِ عروہ — شجاع و مردِ میدان ابنِ عروہ

بمیدان شد شہادت کرد حاصل — شہادت یافت خلعت کرد حاصل

خوشا حال جوانمردان ممتاز — بدنیا نامور در دین سرافراز

در شہادت ابن شبیب عابس شاکری و شوذب نامی غلام و بیان جوانمردی شان

فغان از انقلابِ دہرِ فانی — کہ با مرگ ست توام زندگانی

سوائے رنج از راحت اثر نیست — حیاتِ چند روزہ معتبر نیست

فنا روزے شکوہ ملک و مال ست — چہ باشد زیست گر مُردن مآل ست

زهی طالع خوشا فهمِ شهیدان — که در راهِ خدا گشتند قربان

جری عابسؓ که فرزندِ شبیب ست — برحمت او با و رحمت قریب ست

دلاور شاکرے مشهور عالم — صف آرا و جری مشهور عالم

بزهد و طاعت و تقوی شب و روز — ز شکرِ حق تعالیٰ بهره اندوز

غلامے داشت شوذب نام همراه — مخاطب شد با و گفت آن حق آگاه

درین هنگامهٔ شمشیر باری — بگو با من که در خاطر چه داری

بگفت او تند و تیز صورتِ میغ — نه استم تا نگردم کشتهٔ تیغ

چو همت دید عابس آفرین گفت — چو جرأت دید عابس آفرین گفت

گرفت او را و آمد خدمتِ شاه — باخلاص و یقین مردِ حق آگاه

که یا سبطِ رسول اللهؐ امروز — زهی طالع خوشم از بختِ فیروز

خوشا جانے که قربانِ تو گردد — سعادت گردِ ایوانِ تو گردد

گواهم باش شاها حق پرستم — که بر دینِ تو و جدِ تو هستم

برهنه تیغ در دست و غضبناک — روان شد جانبِ افواجِ سفاک

ربیع ابنِ تمیم آواز برداشت — بسوے فوجِ اعدا گردن افراشت

که می آید هژبرے جانبِ فوج — که عمان ست از بحر کفش موج

عابس بن ابی شبیب الشاکری ... یار امام حسین ۱۲

بوقت نعرهٔ شیر نر گریزد ❊ زند تیغی بصف لشکر گریزد ❊

بضربش آب گردد زهرهٔ سنگ — امان از سایهٔ تیغش بفرسنگ

ز بیم و ترس او افتاد یکسر — تزلزل در همه گردان لشکر ❊

مبارز ورد غازی طلب کرد — ز غیض و خشم نعرهٔ شیر رب کرد

که تابش شیر بر گردون نیاورد — کسی از صف قدم بیرون نیاورد

صدا در داد ابن سعد از دور — چه نامردی ست این ای قوم مغرور

باین کثرت باین لشکر خطر چیست — ز یک کس بدحواسی اینقدر چیست

ز تنها گشت هوش لشکری گم — چرا گردش نمی آیند مردم ❊

شود بر روی هجوم نیزه داران — کنند او را ز هر سو سنگ باران ❊

چو عباس دید این نامردی شان — زبان گرم شد از بیدردی شان

زره انداخت از تن شیر افگن — تن خود داد از جرات به گشتن

شفق گون از غضب روی قمر شد — باندام برهنه حمله ور شد

رخ آورد سوی هر سو مرد میدان — ستمگر می شدند از وی گریزان

علامش پشت او را پاس میداشت — خسان را کمتر از خاشاک انگاشت

بهر سو ساخت صف از تیغ بازی — که آتش گشت آب تیغ غازی

تعلی شد فراموش اسفلان را ... سپر شد داغ رسوائی یلان را

کجا تیغ آختن بر فرق دیگر ... ز وندان بی حواسی دست بر سر

بر عشته تن که از خوف آشنا شد ... کمان از دست و تیر از کف رها شد

مگر از شورش اعدا که گردید ... ز هر سو همچو باران سنگ بارید

خزینه بود بحر علم سینه ... ز پیکانهای ناوک شد دفینه

ز بس مجروح شد پاکیزه گوهر ... ز خون گلرنگ شد چون لعل احمر

بخاک افتاد جسم لاله فامش ... هم او گردید بی جان هم غلامش

جدا کردند بی رحمان سر او ... بخون آلود گلگون پیکر او

نزاعی بود آن قوم شقی را ... که هر کس گفت من کشتم جری را

بآنها گفت ابن سعد مردود ... که تاب و طاقت یک کس کجا بود

بخون این صاحب جرأت که غلطید ... ز زخم جمله لشکر کشته گردید

در بیان شهادت عبد الله و عبد الرحمان رفیقان حضرت ع

دگر خامه بدستم اشکبار ست ... که ذکر سید عالی وقار ست

حضور شاه دین گشتند حاضر ... دو کس با چشم تر افسرده خاطر

بباغ دین حق گلهای رعنا ... باوج آسمان شرع جوزا

یکے عبداللہِ ذیقدر و ذیشان　　دگر را نام نامی عبدِ رحمان

نمودند التماس آن ہر دو یاور　　حضورِ بادشاہِ ہفت کشور

کہ میخواہیم رخصت از پئے جنگ　　کہ از ظلمِ عدو ہستیم دلتنگ

شہِ مظلوم وجہِ گریہ پرسید　　ز راہِ لطف گوہر بار گردید

کہ در غم طبعِ انسان ناصبورست　　مگر این رنج و غم وجہِ سرورست

دمے باقی ست این بیدادِ دشمن　　وزان پس دل براحت دیدہ روشن

برائے خلد درکارست محنت　　کہ کس اجرت نیابد بے مشقت

نمودند التماس آن ہر دو غازی　　کہ قربانِ تو اے شاہِ حجازی

نہ بر احوالِ خود ہا گریۂ ماست　　بر احوالِ تو شاہا گریۂ ماست

توئی در حلقۂ اعدا گرفتار　　بدفعِ شرِ شان ہائیم ناچار

نمود ارشاد فرزندِ پیمبر　　جزائے خیر بخشد ربِ اکبر

کند ممتاز در طاعت گزاران　　نماید افضلِ پرہیزگاران

بشارت یافتند و شاد گشتند　　اشارت یافتند و شاد گشتند

شدند از شاہ رخصت ہر دو نامی　　بچشمِ احمد و حیدر گرامی

دغا با اشقیا کردند در جوش　　بمیدان کارہا کردند در جوش

چو افرادِ غلط صف ها دریدند ٭ بریدند از جهان و سر بریدند

نه از نیزه نه از ناوک خطر بود ٭ رهِ مُلکِ بقا پیشِ نظر بود

نمک بر هر جراحت گرد می شد ٭ مگر مرهم بحق درد می شد

چنان بیخود بذوقِ قربتِ رب ٭ که سیرابی فزودی خشکیِ لب

چو زار از جوع گردد حالتِ شیر ٭ شود الحق زبان جراَتِ شیر

بفرطِ جوع بر لب گو که جان بود ٭ شکارِ پهلوانان کارِ شان بود

اگر از جور گردون آه صد آه ٭ شدند از دارِ فانی قصه کوتاه

بقربِ خالقِ عادل رسیدند ٭ بسر دادن سرِ منزل رسیدند

خدا بر حالِ آنها مهربان شد ٭ عطا صد قصر در باغِ جنان شد

در بیانِ شهادتِ غلامِ ترکی و زیاد ابن شعثا و ابو عمرو نهشلی و سعد ابن الحرث و مالک ابن عبد الله

چنین آورده اند اهلِ روایت ٭ غلامِ ترکی می داشت حضرت

که قاری بود قرآنِ خدا را ٭ مدام آمادهٔ زهد و اتقا را

چنان در خدمتِ شاهِ هُدیٰ بود ٭ که قنبر در رکابِ مرتضیٰ بود

ز شه رخصت شد و آمد بمیدان ٭ بسے را کرد بے سر زان لعینان

ز بس گشتن که زد دریای خون جوش ٭ اجل گردید او را حلقه در گوش

چو زخمی شد تنش افتاد بر خاک — حسین آمد ببالینش الم ناک
بصد حسرت نگہ می کرد سویش — نہاد از مہر روے خود برویش
غلامِ باوفا چون چشم وا کرد — بخود بالید و شکرِ حق ادا کرد ۞
غلامے را چہ آقا کرد ممتاز ۞ — تبسم ساخت روحش کرد پرواز
رخش از خرمی تابید چون بدر — ایاز بے بود یوسف گشت در قدر
زبعد او زیادِ عمرش پیوند ۞ — کہ از یادِ خدا دل داشت خرسند
بعالم ابن شعشا بود مشہور ۞ — شجاع مہرسان ہر مو پر از نور
بسوے مرگ چون عمرِ روان رفت — پے جنگ و جدل بر کافران رفت
شجاعِ مہر روے اوستان بود — گزو خارے بچشمِ دشمنان بود
تبرکش داشت غازی ہشت ناوک — کہ ہریک قاصدِ جان گشت ناوک
دعا میکرد و شہ یارب عطا کن — خدنگش را باماج آشنا کن
بہر تیرے کہ او از کف رہا ساخت — یکے را زان میان بر خاک انداخت
بخاک انداخت آن فرخندہ مسلک — بمیدان ہشت کس از ہشت ناوک
چو او ہم گشتہ در راہِ خدا شد — بفرزند رسول اللہ فدا شد
روان بو عمرو شد کو نہشلی بود — مجاہد قاریِ قرآن معبود

پس قتلِ سیہ رویان بآخر ❊ بمقتل قاتلِ او گشت عامر ❊

چو او ہم شد روانہ سوی جنّت ❊ مشامش تازہ شد از بوی جنّت

خدا آگاہ سیفؑ ابنِ ابی الحرث ❊ معینِ شاہ سیف ابنِ ابی الحرث

دگر فرزند عبد اللہ مالک ❊ ❊ وُرِ دریای عزّ و جاہ مالک

بخدمت آمدند این ہر دو غازی ❊ گرفتند اذن از شاہِ حجازی

فدا در راہِ حق گشتند و رفتند ❊ برحمت مستحق گشتند و رفتند ❊

در بیانِ شہادت پسرانِ حضرت مسلمؑ و اولاد عقیلؓ در میدان جنگ

دگر ابر سیہ برخاست از کوہ ❊ کہ بارد بر زمین بارانِ اندوہ

رُخِ ہر باغ از زہر آب شوید ❊ بجای سبزہ زہر از خاک روید

درآید تیرگی در بزمِ امکان ❊ کند خاموش از بارش چراغان

ز جوشِ غم دران صحرای غربت ❊ زمین تا آسمان شد غرقِ حیرت

دو دست از بر زدن مالید جبریلؑ ❊ برنگِ صور خود نالان سرافیلؑ

ز اشکِ نوحؑ طوفان بیز جوشش ❊ صدای واحسینؑ آید بہر گوش

ز بس ہر حور گریان با بتولؓ ست ❊ جہان بزمِ غمِ سبطِ رسولؐ ست

عجب وقت ست بر سبطِ پیمبرؐ ❊ ہجومِ دشمنان و شورِ محشر

شہ مظلوم و باقی چند مردم — خواص اہلبیت مصطفےٰ گم

رفیقان گشتہ و در خون فتادہ — بسر دادن عزیزان ایستادہ

امام دین ز سوزش بر جگر داغ — ز قتل لالہ رویان داغ بر داغ

جدا گشتند انصار از شہ دین — ہمہ یاران غمخوار از شہ دین

بخیمہ اہلبیت پاک باقی — فقط آل شہ لولاک باقی

فقط آل حسین و آل حیدر — فقط آل عقیل و آل جعفر

فقط آل حسن در خدمت شاہ — بایشان ذات حضرت قصہ کوتاہ

بیک جا جمع شد خیل نمازی — تقدم خواہ شد غازی ز غازی

بقصد دل کمر بستند بر مرگ — مجسم گشت و آمد در نظر مرگ

روان گردید اول گشت عازم — بشوق جنگ عبداللہ مسلم

حضور شاہ آمد بہر رخصت — بآن شیر ژیان فرمود حضرت

کہ داغ مسلم مظلوم کم نیست — دلم را تاب این اندوہ و غم نیست

بگفت او شد مرا یا شاہ لازم — کہ گیرم انتقام خون مسلم *

ز حد بگذشت چون اصرار غازی — اجازت یافت از شاہ حجازی

روان شد از پی پیکار ذیشان — رجز می خواند چون آمد بہ میدان

زہر جانب ہجومِ اہلِ شر شد | زہر سو بارشِ تیغ و تبر شد

بجوز تیغِ آن جبری تابید چون برق | شدند آن اشقیا در خون خود غرق

قیامت شد جہان در لرزہ آمد | زمین و آسمان در لرزہ آمد

بہر سو کرد و از تن سر انداخت | تزلزل در میان لشکر انداخت

یکے از خوف چون روبہ گریزان | یکے بر سر ز خجلت خاک بیزان

یکے می گفت این شیرست پردل | کرا یارا ست تا گردد مقابل

بسے حملہ کہ فرمود آن دلاور | دو کم یک صد جوان را کرد بیسر

ولیکن از جراحت ہاے کاری | روان شد خونِ تن چون آب جاری

لعین ابنِ صبیح و ابنِ مالک | بقتلِ او رسیدند این دو ہالک

بضرب این لعینان کار او شد | بخون غلطان تن افگار او شد

چنین گویند این شیرِ دلاور | بہ بیجا دست خود بگذاشت بر سر

لعینے خرمنِ ہستیِ او سوخت | ز تیرے دست و پیشانی بہم دوخت

محمد نام بود او را برادر | کہ بعدِ او روان شد سوے لشکر

بقتل آورد جمعے از لعینان | بہ قعر نیستی منزل گزینان

لقیط ابنِ ایاس بے سعادت | بقتل آورد او را از شقاوت

ازان پس جعفر مقبول معبود ∴ که فرزند عقیل نامور بود

زخبرخوان شد سر میدان خدارس بقتل آورد غازی پانزده کس

بقولے ابن سوط اوراست قاتل بقولے عروه مردود سیه دل

زبعد انتقالش عبد رحمان که فرزند عقیل ست این خدادان

مسلح قصد میدان وغا کرد سر یغنده لعین از تن جدا کرد

بآخر گشت مقتول آن مجاهد بضرب تیغ عثمان ابن خالد

زبعد فوت این مقبول علام دگر غازی جری عبداللهش نام

که این ضرغام هم ابن عقیل ست شهید و فدیهٔ رب جلیل ست

به میدان شد دلیرانه وغا کرد بضرب تیغ جمعے را فنا کرد

بهر تیغے که زد بر فرق اعدا قیامت شد در اهل نار بر پا

چو شد مجروح آخر گشت مقبول به تیغ بشر ابن حوط مقتول ∴

بقول بعض کاین هم صدق حملوست که عثمان ابن خالد قاتل اوست

محمد بعد آن غازی کمر بست ∴ که پور بوسعید ابن عقیل ست

بسے را گشت از قوم ستمگار بسے را کرد زاب تیغ فی النار

بمیدان قاتل او گشت آخر لقیط روسیه فرزند یاسر

بقولِ بعض شد گشتہ دران دم — علی ابنِ عقیلِ نامور ہم

دربیانِ شہادتِ محمد و عون پسرانِ حضرتِ زینبِ خاتون

دلِ ہر ناطق و صامت ملول ست — کہ روزِ قتلِ اولادِ رسول ست

عجب روزے کہ در تکلیفِ یکدم — دہد عیشِ ابد ربِّ دو عالم

خوشا آنانکہ پیشِ شاہ بودند — ز قدسی گوے در رفعت ربودند

چو مورے نیز شد پامال آنجا — سلیمان گشت در اقلیمِ عقبا

سحرگہ یا بشب دستی نہ سودم — درین حسرت کہ من آنجا نبودم

اگر بودے در آنجا خیر اندیش — نثارِ پاے شہ کردے سرِ خویش

کنون گریہ بحالِ آن غریبان — بود نعمت بحقِّ خوش نصیبان

ولا آمادہ شو آہ و بکا را — بدل کن گوشِ حالِ کربلا را

چو آمد نوبتِ اولادِ جعفر — پریشان گشت فرزندِ پیمبر

دو فرزندانِ زینب بنتِ زہرا — حضورِ شاہِ دین بودند آنجا

محمد ابنِ عبداللہ ذیجاہ — ز برجِ جعفرِ طیار این ماہ

دُرِ یکتاے دریاے شرافت — گلِ رعناے گلزارِ نجابت

دگر عونِ جری صاحب ارادہ — بسن کم لیک و جرأت زیادہ

مہر پر نور سپہر جاہ و اجلال ٭ جبینش مطلع خورشید اقبال ٭

با وج حسن رخشندہ چو کوکب ٭ چراغ خواہر شبیر زینب

دو گل در باغ رفعت ہر دو عنا ٭ دو گوہر در شرافت ہر دو یکتا

دو ماہ آسمان جاہ و حشمت ٭ دو مہر برج تعظیم و کرامت

دو موج بحر عرفان الہی ٭ دو شمع اندر شبستان الہی

دو جسند و ہو کہ بر ہستی مقدم ٭ دو حرف کن پئے ایجاد عالم

یکے مثل نبی در خلق و ہمت ٭ یکے مثل علی شمشیر جرأت

چو رنگ و بوے گل ہر وقت باہم ٭ بباغ یکدلی بادام توام

نہ این زان کم نہ آن زو کم سر مو ٭ چو سبطین محمد ہم ترازو

چو زینب دید آفت بر برادر ٭ بفرزندان خود فرمود مضطر

چہ می بینید فکر جنگ باید ٭ ازین بہتر دگر روزے نیاید

پئے قربانیان کعبۂ حق ٭ چہ عید است این کہ آزادی ست مطلق

حسین ابن علی جان پیمبر ٭ چراغ محفل زہرا و حیدر

درین غربت بصد آفت گرفتار ٭ خوش آنکس کو شود او را مددگار

بپاے شاہ مردن زندگانی ست ٭ ہمین مردن حیات جاودانی ست

ولے باید که وقتِ نام و ننگ ست — بسر دادن نه این جاے درنگ ست

به تسلیم و رضا مردانه باشید — به حورانِ جنان همخانه باشید

حسینؑ ابنِ علیؑ فرزندِ زہراؑ ست — ادائے حقِ او تحصیلِ عقبیٰ ست

تامّل ورره مولانا زید — مرا شرمنده از زہراؑ نسازید

محمّد اول از تفہیمِ مادر — مشرف شد حضورِ ابنِ حیدرؑ

چو رخصت خواست از شاهِ زمانه — دلِ شه تیرِ غم را شد نشانه

تامّل کرد و اشک از دیده بارید — محمّد بر قدم افتاد و غلطید

طلب او را که اذنِ جنگ سرور — کلامِ شہؑ که اول اذن مادر

به نزدیک آمد و زینبؑ صدا زد — قبول این تحفه محتاج گردد

کجا دولت که قربانِ تو سازم — بسے محتاج یا شاهِ حجازم

همین دولت کند زینبؑ بشارت — که رد گردد بلا از جان زارت

مکن انکار گویم دست بسته — دلِ بیکس مکن شاہا شکسته

شه از اصرارِ زینبؑ گشت ناچار — رضا ایش داد و گریان گشت بسیار

به میدانِ وغا وارد شد آن ماه — بصد شوکت بصد حشمت بصد جاه

ہجومِ اشقیا از ہر طرف شد — به هاله ماهِ سلطانِ نجفؑ شد

سپاهِ شام گردِ لاله رخسار / چو آن ابری که آید سوی گلزار

کمانداران بشغلِ بارشِ تیر / به پهلو نیزه و برقِ شمشیر

مگر چون تیغِ غازی برق صف شد / بیکدم ابرِ تیره بر طرف شد

بهر صف حمله ور گردید چون شیر / شریران سوختند از برقِ شمشیر

شدند از دستِ او فی النار شامی / بیکدم کشته شد سردارِ نامی

ز خوفِ ضربِ او لشکر گریزان / ز تن هر روح تا محشر گریزان

بلشکر برهم و درهم که صف بود / سپه گه این طرف گه آن طرف بود

ز جرأت که آن غازی سره کرد / بیکدم میمنه را میسره کرد

گریزان گرچه کرد اهلِ جفا را / علاجی نیست هیچ الا قضا را

ز زخمِ نیزه و شمشیر و خنجر / تنش صد چاک شد مثلِ گلِ تر

بسان آن گل ز دستِ گین که غلطید / چو بلبل روحِ اهلِ قدس نالید

به آخر کشته شد از تیغِ عامر / تمیمی بود آن مردود کافر

ز دستِ عامرِ ملعون شامی / پذیرفت آه عمرِ او تمامی

ز بعدش عون سرو باغِ جعفر / شد از قتلِ برادر دست بر سر

رضا از شاه حاصل کرد و آمد / ز دنیا بر کران دل کرد و آمد

رجز می خواند کاے قومِ جفاکار
ز تیغم می چکد خون روزِ میدان
حسینؑ ابنِ علیؑ را جان نثارم
فداے شاہِ ابرارم بصد جان
سگھے دنیا بچشمِ من نیرزد
بگفت این حرف و حملہ کرد بہ فوج
نخستین از غمِ خونِ برادر
پس آنگہ تیغ بر فرقِ عدو برد
ز اسوار و پیادہ بست و یک کس
بخاک افتاد چون زخمی بسے شد
کہ عبداللہؑ بود نامش
گذشتند آہ فرزندانِ زینبؑ
بشغلِ آہ و زاری بود مادر
خدارا شکر گشتند سرخ رو من
خدا آن ہر دو را مغفور سازد

جدم جعفرؑ کہ در خلد ست طیار
اگرچہ سرہا جدا از تیغِ برّان
سر از پاے شتر نعشش بر ندارم
شہادت را خریدارم بصد جان
بقدرِ دانہ این خرمن نیرزد
چو موجِ بحر شد زیر و زبر فوج
نمود از پیکرِ قاتل جدا سر
ز آبش ناریان را آبرو برد
بگشت و کرد میدان پاک از خس
روان از بہرِ قتلش ناکسے شد
چو نمرودِ لعین دوزخ مقامش
بدن ماند و فنا شد جانِ زینبؑ
نگرمی گفت و زاری مکرر
بہ پیشِ فاطمہؑ از فضلِ ذوالمنن
بانواعِ نوازشہا نوازد

فدا سر در رہِ مولا نمودند   بہ محشر عزتِ ما در فزودند

در بیانِ شہادتِ قاسمؑ ابنِ حسنؑ علیہ السلام

ز عشرت رنگ در باغِ جہان نیست   کدامی گل کہ پامالِ خزان نیست
بماتم جیبِ ہر گل چاک چاک ست   صنوبر شکلِ آہِ دردناک ست
چراغے گر بشب گردید روشن   سحر گہ شد خموش از بادِ دامن
سحر گردید خورشیدیکہ تابان   بہ مغرب شد بوقتِ شام پنہان
صدائے نوبتِ شادی سحرگاہ   بہ شب شورِ بکا بر مرقدِ شاہ
نباشد اعتبارے این جہان را   عداوت با زمین ست آسمان را
ہزاران خانہ آباد و ویران   بسا بستان ز بربادی بیابان
بسا نام آوران بر خاک خفتند   کفن کردند در بر رخ نہفتند
غم انگیز ست قطعِ زندگانے   خصوصاً شاقِ مرگِ نوجوانے
جوان را پیر سازد مرگِ فرزند   اگر مہر ست گردد ذرہ مانند
نہ ذوقِ داغِ ہر دلگیر داند ✤   اگر داند دلِ شبیرؑ داند ✤
چہ فرزندانِ گلرو لالہ رخسار ✤   ز خون گشتند پیشِ چشم گلنار
درِ دولت ز جوشِ گل چمن بود   یکے زان قاسمؑ ابنِ حسن بود

نظیرِ یوسف از حُسنِ خدا داد — از و یثرب چو مُلکِ مصر آباد

رُخِ این حَسَن رشکِ چمن بود — به حُسنِ خُلق هم چون بوالحسن بود

به علم و فضل و زهد و حلم نامی — بچشمِ خَلق از طفلی گرامی

جبین رشکِ قمر خورشید طلعت — فروغِ مطلعِ صبحِ سعادت

درخشان چهره اش برقِ تجلّیٰ — کز و روشن چراغِ چشمِ موسیٰ

سوادِ کاکلِ مشکین شبِ قدر — رُخِ پر نور تابان صورتِ بدر

میانِ هر دو رخ بینی هویدا — که شق شد چون قمر خورشید گویا

بهم از زلف و روی عالم افروز — شبِ معراج و صبحِ روزِ نوروز

دو گیسو مایهٔ صد زینت و زین — دو ابرو معنیِ تفسیرِ قوسین

پی سجده دو محرابِ مقوّس — گرفت از کعبه و بیتِ مقدّس

قریبِ رُخ صفا توام زنخدان — به کعبه چشمهٔ زمزم نمایان

صفِ مژگان بگردِ چشمِ پرنور — بود این قصر گوهر آن صفِ حور

بچشم این مردمک را طرفه حال است — مکین در حجرهٔ کعبه بلال است

مژه جنبید و نشتر در جگر شد — دل بینندگان زیر و زبر شد

دهن صرفِ ثنای ربِ سرمد — بدان سان در احد چون میمِ احمد

کرامت در دمِ گفتار باشد ‏ خوشا لعلے که گوهر بار باشد

صفا آگین عجب پُر نور سینه ‏ دُرِ عرفانِ باری را خزینه ❊

بے پرواز از اوجِ شوکت و فر ‏ دو باز و صورتِ جعفر دو شہپر

دمِ خنجر بسینه عکسِ دندان ‏ بگردون سبحه از دستِ سلطان ❊

فزه از عکس در آئینۂ کف ‏ رقم از کلکِ ناخن گرد مصحف

خطوطِ کف ہمین آیات باشد ‏ بیکے حق را صفات و ذات باشد

بے پابوس آمد از رهِ دور ‏ شہادت در کفش از خلد منشور

که پا و دستے که در میدان گذارد ‏ سجل از خلدِ رضوان پیش آرد

زخط نا آشنا رخسارِ گلگون ‏ ہم از حدِ بلوغ او بود بیرون

حضور شاه آمد بہرِ رخصت ‏ ز رخصت تا کند حاصل سعادت

شہِ مظلوم سر در پیش انداخت ‏ تأمل در اجازت داد و نش ساخت

بزاری او بپاے شاه افتاد ‏ قدم بوسید و پیہم کرد فریاد

نشد شه را سواے اذن چاره ‏ بغل گیر از عنایت شد و بارے

زہے الفت که بحرِ لطف در جوش ‏ تن آن ماه مصحف رحلِ آغوش

سوار اسپ شد آمد بمیدان ❊ ‏ که میدان از جمالش گشت رخشان

شد از نورِ جمالِ آن دلاور — بمیدان ذره ذره مهرِ انور
به تسلیمش خمیده هر علم شد — سرِ هر نیزه مثلِ تیغ خم شد
بگردِ آن جری فوجِ سلحشور — چو پیرامونِ شاه لشکرِ نور
شگفته در میانِ سبزه لاله — به لیلِ تیره کوکب مه به هاله
بیک حمله که کرد آن ماه رخسار — صفِ اعدا دریداز هم کتان وار
طیور آسا ز تن جانها پریدند — بیک پرواز در دوزخ رسیدند
به ضربِ تیغ سی و پنج ملعون — بخاکِ دشت غلطیدند در خون
شریران هر طرف فی النار گشتند — کباب از آتشِ رخسار گشتند
چنین راوی کشاید لب بگفتار — که من بودم میانِ فوجِ کفار
نظر کردم بچشمِ خود بمیدان — که آمد کودکی چون ماه تابان
عیان نور از جبینِ انورِ او — ز دارائی لباسی در برِ او
بپا نعلین با احوالِ خسته — بپای راست نعلِ او گسسته
عمر نامی که بود از سعدِ ظالم — بلب آورد بی خوفِ مظالم
برب کعبه اینک میروم من — که بردارم سرِ او را ز گردن
بگفتم تاب آن دارد دلِ تو — زنی ضربت بآن نازک تنِ او

اگر بر من زند شمشیر این ماه ۔ کشم تیغے برو استغفر الله

گروه گرد او او راست کافی ۔ همین ورا بود کافی و وافی

سخن هاے مرا نشنید مرتد ۔ بگاه ور تاخت بر وے ضرب تیغے زد

بر او افتاد سید زاده بر خاک ۔ بریگِ گرم غلطان جسمِ صد چاک

ندا فرمود آن مجروح بیتاب ۔ که واعمّاه واعمّاه دریاب

نظر کردم که سوے لشکرِ کین ۔ بناگه چون عقاب آمد شهِ دین

بمیدان چون هجومِ اشقیا یافت ۔ صفوف لشکرِ اعدا ز بشگافت

چو شیرِ خشمگین شد حمله آور ۔ بدان گردن کشانِ کینه پرور

به قتلِ قاتلِ قاسم نظر داشت ۔ قلم شد دست او چون دست برداشت

ز فریادش دویدند اهلِ لشکر ۔ که سازندش رها از دستِ سرور

کشاکش بسکه شد باهم در آن دم ۔ بآخر گشته شد آن ننگِ عالم

تنِ قاسم در آن هنگامه و شر ۔ بزیر پاے اسپان کوفته گسر

ببالینش چو آمد دید مولا ❁ ۔ که مے ساید بمیدان بر زمین پا

کشید آهے ز دل افتاد بر خاک ۔ که لرزید آسمان زان آهِ غمناک

گرفت آن پیکرِ مجروح در بر ۔ بگفت اے واے فرزندِ برادر

طلب کردی مرا بهر اعانت — نشد از من اعانت در مصیبت
ترا بی جرم بیدردان کہ کشتند — بہ تیغ و خنجر ببران کہ کشتند
ستم از غیض و قهر رب اکبر — گرفتار عذاب روز محشر
اب و جد تو با ایشان ستیزند — کجا در عرصہ محشر گریزند
تن مجروح را برداشت حضرت ع — بسینہ سینہ اش بگذاشت حضرت ع
کشیدی بر زمین پاهای مجروح — روان خون از تن زیبای مجروح
میان کشتگان خویش جا داد — بحق بسپرد و دامن عدا داد
دعا فرمود یا رب داد من گیر — قصاص عترت و اولاد من گیر
بدنیا خوار باشد قوم اظلم — بہ عقبی سرنگون اندر جہنم

در بیان شهادت ابوبکر و عمر و عثمان و جعفر و عبداللہ و محمد و نزد بعضی ابراهیم پسران جناب امیر علیہ السلام

بیا ای خامہ سامان الم کن — کہ آبی در دوات از اشک خم کن
شود هر سطر بر کاغذ صف غم — بہ تن هر حرف پوشد رخت ماتم
من و تو هر دو اشک از دیدہ ریزیم — بیاد شاہ با اعدا ستیزیم
زبان من نماید تیغ رانی — ترا با او مناسب همزبانی

چه پروا گر ز اعدا هست انبوه / دو دل هرگه شود یک بشکند کوه

چنین راوی روایت کرد انشا / چنان شد گشت و خون از جور اعدا

که آمد نوبت اولاد حیدرؑ * / جناب مرتضیٰ ضرغام داور

امیر المومنینؑ را نور دین * / که عبد الله بود آن برگزین

همی گفتند او را هم ابو بکر / دلیر و نامی عالم ابو بکر

جوانے بود رعنا سرو اندام / گل روئیش بهار باغ اسلام

بمیدان وغا آمد وغا کرد / گروهے را ز بیدینان فنا کرد

بضرب تیغ و زور دست و بازو / نمود انهار خون جاری لب جو *

ز زور بازوے او کوه لرزان / ز بانگ نعره اش حشرے بمیدان

نگر از جور گردون نیست چاره / بمیدان پاره شد آن ماه پاره

به تیغ ابن عُقبه گشته گردید / مه حیدرؑ به اوج عرش تابید

و یا در دشت گردید آن فلک قدر / قتیل از تیغ جور زخر بن بدر

عمر ابن علیؑ زان بعد آمد / بسوے فوج ابن سعد آمد

نخستین قاتل بوبکر را گشت / وزان پس فوج اهل مکر را گشت

بوقت ضرب هردم بانگ شمشیر / که زود این قوم را اے نار در گیر

برون آمد ز صف هر کس به پیکار — کشید او را جهنم اژدهاوار
باخر آن همای اوج رفعت — ببر پوشید تشریفِ شهادت
ازان پس رفت عثمان ابنِ حیدرؑ — ز رعب جرأتش لرزید لشکر
بخاک انداخت بسیاری ز اعدا — بمیدان کرد انباری ز اعدا
ز تیرِ خولیِ مردودِ دشمن — به خاک و خون فتاد از پشتِ توسن
گلِ شاداب از شاخِ تر افتاد — بکشتِ دین گذارِ لشکر افتاد
اباشئی ظلم پرور تیره باطن — سیه طالع بداختر تیره باطن
که بود او ابنِ حازم نطفهٔ ظالم — خمیرِ حقد مظالم نطفهٔ ظلم
بضربِ تیغِ کین ظالم جفا کرد — که سر از جسمِ پاکِ او جدا کرد
ز عمرِ او بقدر بیست و یک سال — بتخمین رفته باشد اندران حال
پس آنگه جعفرِ مقبولِ معبود — که فرزندِ امیر المومنینؑ بود
ز عمرش بود آخر نوزده سال — شهیدِ راهِ حق شد آن خوش اقبال
قمر در پردهٔ ظلمت نهان شد — بهارِ تازه پامالِ خزان شد
به تیرِ خولیِ شمرِ ثانی — روان شد سوی ملکِ جاودانی
اخِ غازی که عبدالله کلان بود — که چون با وام با او توآمان بود

برادر را چو بیجان دید در دشت ... مهیای شهادت شد روان گشت
گروهی از لعینان کرد بیسر ... بزور تیغ و بازو آن دلاور *
ز تاب تیغ غلطان هر جفاجو ... کباب خام سان پهلو به پهلو
نگر شد تشنگی هرگز نه حاصل ... به خامی در جهنم گشت داخل
ز تیغ و تیر زخمی شاہزادان ... بگردش هر سوار و هر پیادان
بآخر شد قتیل از تیغ هانی ... خزان آمد به گلزار جوانی *
خزان باغ جوانی شد جوان رفت ... که بست و پنجساله از جهان رفت
محمد نیز فرزند علیؑ بود ... به اعدا جنگ کرد و کوچ فرمود
ز ابراهیم هم آمد روایت ... مگر ثابت نه گردید این حکایت
عیان شد از جناب صاحب الامرؑ ... بیان شد از جناب صاحب الامرؑ
برادر پنج حضرت را امیدان ... شهید راه حق گشتند و قربان
محمد جعفر ذیجاه و عثمان ... دگر عبدالله و عباسؑ ذیشان
عجائب غم غم ام البنینؓ ست * ... غم افزا ماتم ام البنین ست
که چون از مرگ فرزندان خبر یافت ... جهان تاریک در پیش نظر یافت
بگورستان صباح و شام می‌رفت ... برای نوحهٔ آن ناکام می‌رفت

دلِ اہلِ مدینہ از فغانش ؛ شدے گریان چو چشمِ خونفشانش

عدوے آل احمد بود مروان ؛ مگر از نوحہ اش می گشت گریان

اثر آن نالۂ شبگیر دارد ؛ کہ در قلبِ عدو تاثیر دارد

در بیان شہادت حضرت عباس علمدار ابن جناب حیدر کرار علیہ السلام

جہان از جوشِ غم شد عالمِ آب ؛ شبِ تاریک و بیم موج و گرداب

گرفتارِ بلا در لطمہ باکیست ؛ سبکبارانِ ساحل را خبر چیست

شکستہ کشتی و بیتاب مردم ؛ کجا راہِ سلامت در تلاطم

بتندی ماند صرصر بادبان شد ؛ پرِ پرواز شد برگِ خزان شد

تہ و بالا سفینہ در کفِ موج ؛ گہے اندر حضیض و گاہ بر اوج

بلاے ناخدا را گشت پابوس ؛ کہ می مالد ز حسرت دستِ افسوس

سبکدوشان سبک از بار گشتند ؛ بہ بحرِ غم ز راہِ پل گذشتند

گرفتارِ بلا پس ماندگانند ؛ کہ با جوشِ تلاطم ہمعنانند

سلامت ابتلا دارد چہ فرقست ؛ سرورِ جاودان ما بعد غرقست

سبکروحان گذشتند از زمانہ ؛ بدست آمد نشاطِ جاودانہ

بسا از ہمرہان در خلد داخل ؛ بسا پس ماندگان مشتاقِ منزل

کنون حالِ شہِ والا نویسم ہجومِ لشکرِ اعدا نویسم
کہ چون فوجِ خدا گردید بے سر شہِ دین ماند با عباسؑ و اکبرؑ
علی اکبرؑ شبیہِ مصطفےٰؐ بود برادر ہم نشانِ مرتضیٰؑ بود
فروغِ دین از دیدارِ اکبرؑ بقاے زورِ بازو از برادر
برادر ہم پسر خواہان رخصت بجان و دل طلبگارِ شہادت
مسافر در کدام آتش گدازد کرا رخصت کرا رخصت نسازد
نگاہِ یاس بر رخسارِ اکبرؑ گہے بر روے عباسِؑ دلاور
شجاع و نامور عباسِؑ غازی علمدارِ شہنشاہِ حجازی
بفرزندانِ حیدرؑ بود نامی باولادِ ابوطالبؑ گرامی
جمالِ باکمالش نورِ یزدان بہ روز و شب چو مہر و ماہ تابان
زہے حشمت زہے شوکت زہی شان بجرأت شہرہ مثلِ شاہِ مردانؑ
شجاعت پیشدستِ جرأتِ او سخاوت خانہ زادِ ہمتِ او
گریزان شیر از رعبش چو روباہ ببازو قوتِ دستِ ید اللہؑ
بہ زہد و طاعتِ باری یگانہ بہ حسن و خلق مشہورِ زمانہ
بروز آورد شب در طاعتِ رب بلب ذکرِ خدا ہر روز و ہر شب

قدِ موزونِ او چون سروِ بالا | سهی بالا ز فیضِ حق تعالیٰ

اگر می‌شد سوارِ اسپِ تازی | رسیدے بر زمین پایِ غازی

قمر طلعت بفضلِ ربِّ خلّاق | لقب ماهِ بنی هاشم بآفاق

بروزِ معرکه آن خاصِ معبود | عملدارِ حسین ابنِ علیؑ بود

میانِ فوجِ فرزندِ پیمبرؐ | نظیرِ حمزهؓ و هم شانِ جعفرؓ

چو آمد روبروے شاهِ مظلوم | بحسرت دید سوے شاهِ مظلوم

بحالِ شاهؑ اشک از دیده ها ریخت | بآبِ چشم صد چون دل آمیخت

بحضرتؑ ملتمس شد دست بسته | که اے داروے دلهای شکسته

مرا بایست دعواے غلامی | غلامِ خاص خواهد نیکنامی

شدند از تیزگامی همرهانم | من از آهسته رفتاری بمانم

اجازت ده که قربانِ تو گردم | شریکِ سرفروشانِ تو گردم

رسم بر پایهٔ اوجِ شهادت | برم سرمایهٔ مجد و سعادت

شهِ مظلوم از عرضِ برادر | روان کرد اشکِ خون از دیده تر

چنان بیتاب شد آن شاهِ خوشخو | که دستے بر کمر دستے بباز و

نمود ارشاد اذنِ تست دشوار | تو هستی در سپاهِ من عملدار

شود از رفتن تو سوی میدان ❊ دل من ہمچو فوج من پریشان

نمود او عرض شاہا سینہ تنگ ست ❊ کہ دل شیشہ بر و باران سنگ ست

بیک سو شورش افواج کفار ❊ قریب خیمہ می آیند ہر بار

دگر سو نالہ و فریاد اطفال ❊ دلم را میکند در سینہ پامال

ز صحرا کاروان گردید راہے ❊ من و چون گرد و اما تن تباہے

بہ ہجر اقربا با صد داغ بر دل ❊ تامل بعد ازین البتہ مشکل

دل من سیر شد از زندگانی ❊ شدم مشتاق ملک جاودانی

بجو یابم اذن ہمت بہ گمارم ❊ دمار از لشکر اعدا برآرم

عزیزان مرا کشتند اشرار ❊ عوض گیرم ازین فوج ستمگار

چو حضرتؑ دید کان مشتاق معبود ❊ براہ آخرت گرم ست فرمود

پئے آل عباؑ کن فکر آبے ❊ کہ دارند از عطش سخت اضطرابے

قریب فوج اعدا رفت عباس ❊ بصد تعجیل تنہا رفت عباس

بگفت اے سخت جان ای سنگدل قوم ❊ ستمگر بے حیا نا منفعل قوم

اگر پیش شما مائیم مجرم ❊ خطا و بے خطا مائیم مجرم

زنان و کودکان را نیست جرمے ❊ صغار بے زبان را نیست جرمے

ترحم بر غریبان فرضِ عین ست | که تنگ از فاقه اولادِ حسین ست
نه ایشان آل و اطفالِ رسول اند | نه ایشان راحتِ جانِ بتول اند
مجبورِ عالمی در محشر زهرا | ز بی آبی پریشان آلِ طاها
لعینان هیچ نشنیدند برگشت | به بیرحمان نصیحت بی اثر گشت
صدا از خیمه‌ها برخاست ناگاه | که رفت از تشنگی جان آب بید
شنید این حرف و شد بیتاب عباس | چو ماهی شد طپان بی آب عباس
سوارِ اسپ شد برداشت مشکی | بدستی نیزه و در چشم اشکی
سوی نهر روان غازی روان شد | بساحل ازدحامِ دشمنان شد
فراهم چار الف آن جا کماندار | سواری نیزه دارانِ جفاکار ❊
پی سقای حرم کردند اعدا | ز هر سو تیر باران بی محابا ❊
هژبرِ بیشهٔ شیرِ الهی | دمِ بُرّانِ شمشیرِ الهی
چو دید آن اشتدادِ فوجِ مرتد | تنِ تنها بر آنها خویش را زد
تنِ اعدا ز هیبت گشت بی جان | که ز ضربش بود چون شمشیرِ بُرّان
گریزان از کمالِ خوفِ دشمن | چو از صرصر خس و خاشاک خرمن ❊
یکی سر زیر پا مانند چوگان ❊ | یکی غلطان بسانِ گوی غلطان

یکی

دران دم ابن ورقا زشت گمراه بر آمد از کمین فی الفور ناگاه
حکیم ابن طفیل او را مدد کرد ز بدبختی بدست امداد بد کرد
ستم تیغ جفائے بے حیا ساخت که دست راست را از تن جدا ساخت
بدوش چپ کشید آن مشک را شیر ز دست چپ بکف آورد شمشیر
و عامی کرد و تازی راه میرفت بصد عجلت بسوی شاه میرفت
حکیم بے حیا ناگه دغا کرد لعین دست چپش را هم جدا کرد
گرفت او مشک را آخر بدندان دوانید اسپ سوی شاهِ ذیشان
باین امید بود او را شتابے رسد تا تشنگان شاید که آبے
لعینے تیر زد بر مشک بیباک که آب از مشک یکسر ریخت بر خاک
دگر تیر آمد و بر سینه چسپید که از ضعف بدن از اسپ گردید
ندا کرد وا برادر زود دریاب دل و جانِ همیشه زود دریاب
چنین هم ز اوست کرد آن اظهار لعینے نام نوفل مرد غدار
عمودے زد بفرق آن سرافراز که روحش کرد سوی خلد پرواز
چه راحت در جنان ابن ولی یافت که آب کوثر از دست علی یافت
شنید شه بگوش آواز برادر پریشان حال گشت و خاک بر سر

و زان دم ابن ورقا زشت گمراه | برآمد از کمین فی الفور ناگاه
حکیم ابن طفیل او را مدد کرد | ز بدبختی بدست امداد بد کرد
ستم از تیغ جفای بی حیا ساخت | که دست راست را از تن جدا ساخت
بدوش چپ کشید آن مشک را شیر | ز دست چپ بکف آورد شمشیر
و حامی کرد و تازی راه میرفت | بصد عجلت بسوی شاه میرفت
حکیم بی حیا ناگه دغا کرد | لعین دست چپش را هم جدا کرد
گرفت او مشک را آخر بدندان | دوانید اسپ سوی شاهِ ذیشان
باین امید بود او راست تابی | رسد تا تشنگان شاید که آبی
لعینی تیر زد بر مشک بیباک | که آب مشک یکسر ریخت بر خاک
دگر تیر آمد و بر سینه چسپید | که از ضعف بدان بر اسپ گردید
ندا کرد ای برادر زود دریاب | دل و جانِ همین زود دریاب
چنین هم نزد وی کردست اظهار | لعینی نام نوفل مرد غدار
عمودی زد بفرق آن سرافراز | که روحش کرد سوی خلد پرواز
چه راحت در جنان ابن ولی یافت | که آب کوثر از دست علی یافت
شنیده بیکس از آواز برادر | پریشان حال گشت و خاک بر سر

صدای حضرت عباس غازی | سنان شد در دلِ شاهِ حجازی

چو خود را تا باو حضرت رسانید | تنِ بیجانِ او در خاک و خون دید

کشید آهی ز دل از فرطِ اندوه | ببارید اشک همچون ابر در کوه

نمود ارشاد و بر زانو بر دو دست | که پشتِ من درین اندوه بشکست

چه گویم حال آن مظلوم چون شد | ز تن جانِ حزین گویا برون شد

برو مالید که خونِ مطهر | گهی بوسید از لاشش برادر

بغربت خونفشان گردید و میگفت | بسوی آسمان می دید و میگفت

ازین قومِ شقی در حشر یا حق | تو بستان انتقامِ خونِ ناحق

خوشا تقدیر عباس علمدار | که در سرکارِ سبحان گشت مختار

بدست آورد از الطافِ داور | بجای هر دو دستِ خود دو شهپر

بهر جانب که خواهد آن سرافراز | کند در گلشنِ فردوس پرواز

خداوندا اسیرِ از دیار دور | که از اولادِ عباس ست مشهور

رسد زر کربلا از بخت و تقدیر | بود تا حشر خاکِ پای شبیر

در بیان شهادت حضرت علی اکبر پسر کلان جناب سید الشهدا ع

بدنیا خاک و بر اموالِ دنیا | که باشد لابقا اقبالِ دنیا

نه کرد این بیوفا با کس وفائی　　بود هستی نمود بی بقائی
چراغی را که بزم افروز شد دوش　　نسیم آمد صباح و کرد خاموش
ندارد شمع هستی اعتباری　　که دریکدم شود گل چون شراری
بسا شب اهل دول بر بستر خواب　　سحر تابوت شان بر دوش احباب
کجا پای اقامت زیر افلاک　　که شد از خاک پیدا گو نشد خاک
بسا گلچهرگان سرو قامت　　بسا سیمین تنان ماه طلعت
قضا را یک بیک لبیک گفتند　　بزیر خاک تیره رخ نهفتند
گدا آمد که انجا شاه بگذشت　　چه آفت ها بر اهل الله بگذشت
جهان خواب ست رو سوی فنا کن　　خیال سرگذشت کربلا کن
که خاصان جناب ایزد پاک　　بخون آلوده با جسم صد چاک
بتفتیده تراب افتان بودند　　بزیر آفتاب افتان بودند
روایت می کند راوی بصد آه　　عجب حال ست پر اندوه و جانکاه
که چون شد قتل عباس دلاور　　شه مظلوم باقی ماند و اکبر
علی اصغر بود نام گل اندام　　علی اکبر زبان زد گشت در عام
مه برج سپهر جاه و اقبال　　زعمر او گذشته هیژده سال

چو ماہِ چاردہ گردد نمایان — شود بر آسمان تا سلخ پنہان

عجب کاین ماہ کامل دفعۃً آہ — نہان شد از نگاہِ خلق ناگاہ

بزیرِ خاک پوشیدہ قمر شد — نہالِ تازہ مقطوع از تبر شد

نہالے را کہ روید زیر گردون — بود نشو و نمایش روز افزون

کہ پرورش مے دہد ہر صبح آبش — کند خدمت نمیدارد خرابش

عجب کین نو نہالِ تازہ و تر — زپا افتاد از تخریبِ صرصر

بعینِ نوجوانی نوجوان رفت — بہارِ گل بتاراجِ خزان رفت

کمال و فضلِ او مشہورِ آفاق — جمال و حسنِ اورا خلق مشتاق

چہ اکبرؑ جملہ نورِ ربِّ اکبر — زپا تا فرق اشبہ با پیمبرؐ

کہ مشتاقِ نبیؐ می گشت ہر کس — نظر می کرد بر رخسارِ اقدس

ہمان گیسو ہمان ابرو ہمان رو — ہمان قامت ہمان خصلت ہمان خو

جہان مشتاقِ روی انورش بود — مدینہ مصر و یوسف اکبرؑش بود

خوشا شمعے ملک پروانۂ او — بزمِ قدسیان افسانۂ او

شگفتہ از بہارِ حسن باغے — ز نورِ مصطفٰیؐ روشن چراغے

بجا باشد مثال از نخلِ طورش — کہ چون نورِ تجلّٰی بود نورش

جبین آئینۂ صاف و مصفّا | کہ لوحِ قدرتِ خلّاقِ یکتا
بآن آئینہ عکسِ روے احمدؐ | بہ گیسو نکہتِ گیسوے احمدؐ
ز خطِ آن جبینِ پاک و طاہر | مضامینِ سعادت صاف ظاہر
نشانِ سجدہ از مشقِ عبادت | براے عالمے مُہرِ شفاعت
دو ابرو ہمچو قوسینِ کشیدہ | بہ قوسینِ شبِ اسرا رسیدہ
یکے مفتاحِ فردوسِ نجابت | دگر ماہِ نو چرخِ شرافت
دو ابرو بر جبین خمدار و نایاب | میانِ کعبۂ رُخ ہر دو محراب
نمایان شد علوّے شانِ قدرت | چہ زیبا مطلعِ دیوانِ قدرت
بقرآن سورۂ واللیلِ گیسو | بہ کعبہ سنگِ اسود خالِ ابرو
خمِ آن گیسو نہ این گنجِ دہان ست | شبِ معراج و سیرِ لامکان است
زبانش صفحۂ قرآنِ ایمان | دہانش نکتۂ باریکِ عرفان
قدِ یکتا ز وحدت بود مشتق | نمایان زین الف یکتائیِ حق
قدِ موزون عجب دلچسپ مصرع | ز یکتائی نشد تا حال مطلع
بعینہ قدِ احمدؐ قدِ موزون | دو سروِ باغِ صنعِ ربِّ بیچون
فقط فرق این قدر در اعتبار ست | کہ آن بے سایہ و این سایہ دار است

عجب نبود اگر این سرو قامت | نواسے احمد باشد در قیامت

بهشت آتاقان بود جنت میسر | قدش طوبی لب او حوض کوثر

بشکل عین چشم افضل ذو المنن | کز و چشم علی گردید روشن

محبت باد و چشمش عین دین ست | همین آئینه عین الیقین ست

ببازو زور دین از هر طریق ست | که بازوی در بیت العتیق ست

نباشد پنجه ها در دست این ماه | مگر رشد رقم الله الله

عجب علم خدا در سینه میداشت | بصد رونقی و صد گنجینه میداشت

همه اعضاے جسمش منتخب بود | مجسم قدرت دادار رب بود

مگر مالد زمانه دست افسوس | که مرگ نوجوانی شد قدمبوس

نهال نو بآب ایواے محتاج | خزان باغ جوانی کرد تاراج

امام پاک را چون دید تنها | مهیاے اجل شد نخل رعنا

بپا انداخت سر اذن وغا خواست | طلبگار رضاے حق رضا خواست

امام از گریه قاصر در جوابش | نظر بر عارض چون آفتابش

سرشک از چشم چون شبنم روان کرد | بغربت رو بسوے آسمان کرد

که یا رب از تو مے خواهم گواهی | بظلم اهل کوفه در تباهی

شبیہ مصطفیٰ از حسن صورت ۔ بگفتار و برفتار و بسیرت

بمیدان میرود در خانہ نوبت ۔ بحزن یعقوب و یوسف یا شود فوت

دل از من میرود جان میفرستم ۔ بمجبوری بمیدان میفرستم

جمال او جمال مصطفیٰ بود ۔ منور چشم مشتاق لقا بود

زیارت کے شود دیگر میسر ۔ ز دنیا میرود گویا پیمبر

الٰہی اشقیا را ساز مخذول ۔ بہ تیغ حاکمان گردند مقتول

شود جمعیت ایشان پریشان ۔ تلف گردد ہمہ مقصود ایشان

طلب کردند و گردیدند دشمن ٭ دغا بازان دغا کردند با من

ز جوش دل کہ نشتر بر جگر زد ۔ با بن سعد حضرت بانگ بر زد

چہ میخواہی ز من اے اقبح الناس ۔ ستمگر بے حیا بے رحم خناس

گہے تقدیر یار تو نگردد ٭ مبارک کار و بار تو نگردد ٭

خوری ہمدیش عقرب از قرابت ۔ خدا قطع رحم سازد بعجلت

نمودی قطع نسل من ز بیداد ۔ نخواہد بود کس مثل تو جلاد

خدا حاکم کسے را بر تو سازد ۔ کہ رہوار سیاست بر تو تازد

شود اے بانی جور و جفا ذبح ۔ کند در تخت خواب تو ترا ذبح

ازان پس آیہ از آیاتِ قرآن
بصد حسرت بخواند آن شاہِ ذیشان

نشد چو چارہ بدلبر داد رخصت
بہ ہمشکلِ پیمبر داد رخصت

بمیدان آمد آن خورشیدِ تابان
ازان خورشیدِ مشرق گشت میدان

بہر سو تافت از برقِ رخش نور
عیان بارِ دگر شد جلوۂ طور

ز بوئے زلفِ خم اندر خمِ او
ختن شد دشت وقتِ مقدمِ او

ہمہ فوجِ مخالف گشت حیران
کہ یارب این ملک باشد کہ انسان

یکے می گفت در دل نیست اکبر
پئے امدادِ شہ آمد پیمبر

یکے می گفت جان و دل نثار است
مجسم قدرتِ پروردگار است

رجز خوان گشت غازی با فصاحت
نمود اتمام بر کفار حجت

طلب میکرد از اعدا مبارز
نمی شد فوج با تنہا مبارز

برہنہ کرد تیغ و حملہ ور شد
بمیدانِ وغا رنگِ دگر شد

بہر سو رفت خونِ صد عدو ریخت
سپاہِ بدگہر را آبرو ریخت

چو گنجشکان یلانِ فوجِ نخچیر
ہزاران طعمۂ شہبازِ شمشیر

بہر جانب بسے را کشتہ می ساخت
ز جسمِ کشتگان صد پشتہ می ساخت

بسر اربابِ کلفت خاک بیزان
چو ہوشِ رفتہ بے شرمان گریزان

بیابان دامن صحرای محشر ز شور بسملان غوغای محشر
قیامت گرد برپا ساخت در دشت یکی را دیگری نشناخت در دشت
سپرها بود در دست لعینان برنگ نامهٔ اعمال ایشان
سیاه و تیره و تاریک و بی نور ز جرم شان همه شبهای دیجور
سیه رو ظالمان زشت انجام صراط حشر تیغ دست ضرغام
روان هر کس که شد از فوج اظلم دو نیمه شد فتادا اندر جهنم
هزاران تیغ عریان در بیابان چو در صحرای محشر خلق عریان
نمود از بسکه تاب تیغ بیتاب دل سنگین دلان چون برف شد آب
بیک حمله که کرد آن شیر هیجا ته و بالا شدند از خوف اعدا
شدند اشرار بی سر یکصد و بیست طپان گردان لشکر یکصد و بیست
اگر از زور دست و گرمی جنگ شد آن شیرین دهن از تشنگی تنگ
رسیدان در حضور شاه آمد سوی سبط رسول الله آمد
بلب آورد شاها بی قرارم ز فرط تشنگی تاب ندارم
اگر آید میسر جرعهٔ آب زبانم را کند تر جرعهٔ آب
کنم جنگی که بگریزند اشرار شوند این ناریان زشت فی النار

روا رو در ستمگاران درآرم | دمار او لشکرِ یاران برآرم

شہِ بیکس کہ آن حالِ پسر دید | زآب دیدہ دریا بار گردید ❊

نمود ارشاد اے فرزندِ غمخوار | زبانت خشک و من مجبور و ناچار

نہ بر من بلکہ بر شبیرِ خدا شاق | نہ بر من بر جنابِ مصطفیٰ شاق

کہ باشی از عطش زینسان تو بیتاب | لبِ دریا نیابی قطرۂ آب

زبانش در دہن بگرفت آن شاہ | مکید و داد تسکینے بآن ماہ

پس انگشتر نہاد اندر دہانش | رہد تا از غمِ خشکی زبانش ❊

بگفت اے مایۂ جان نور دیدہ | دمی اند است وقت آن رسیدہ

کہ گردی از بلا و کشمکش دور | شوی از صدمۂ جوع و عطش دور

ترا سیراب سازد شیرِ داور | لبِ کوثر ز جامِ آبِ کوثر ❊

روان شد باز بہرِ جنگ آن شیر | زخاتم تر زبان در دست شمشیر

بقلبِ فوجِ اعدا خویش را زد | تکاپو کرد غازی بیش از حد

بگشت آن از دحامِ پیش و پس را | بدوزخ کرد راہی شصت کس را

بآخر گشت زخمی تا کجا جنگ ❊ | زتیغ و تیر و گرز و نیزہ و سنگ

ملول از بارِ سر شد گردنِ او | بہ تن زخمت کفن پیراہنِ او

ز ضعف تن عنان از کف فروهشت — به ضرب ابن مرّه منقذ زشت

به غش در گردن رهوار پیچید — میان فوج اعدا اسپ گردید

ز ضرب تیغ های قوم خودسر — تنش شد پاره پاره چون گل تر

صدا زد که ای شاه سرفراز — جد من آمد اینک کرد ممتاز

مرا سیراب کرد از آب کوثر — بکف دارد دگر بهر تو ساغر

بیا در ره برای تست حیدرؑ — که مشتاق لقای تست حیدرؑ

دگر راوی چنین کرده ست مرقوم — که شد زخمی ز تیری حلق مظلوم

روان شد سیل خون از زخم چندان — چو ماهی شد بخون آن ماه غلطان

صدا زد ای پدر تو مهربانی — رسان خود را بمن گر میتوانی

رسولؐ آمد به بالینم بصد آه — که می گوید سلامی بر تو یا شاه

بگفت این حرف و از دل نعره کرد — که جان شد راهی جنت بدن سرد

حسینؑ آمد چو بر بالین فرزند — سرشک از چشم بارید ابر مانند

کشید آهی ز دل فرمود دلریش — که آه از سختی قوم جفا کیش

کشند آن فرقهٔ بدکیش را حق — که در غربت ترا کشتند ناحق

ترا بیجان که در غربت نمودند — برالله و نبیؐ جرأت نمودند

پس از تو خاک بر دنیاے فانی — که از مرگ ست بدتر زندگانی
روایت می کند راوے دیگر — که چون در خاک و خون غلطید اکبر
زنے از خیمۂ اطہر برآمد — برنگ مہر از خاور برآمد
پریشان و گریبان چاک پر غم — بلب فریاد و واویلاه بہم
بگفتم کیست این خاتون اطہر — شنیدم دختر خاتون محشر
امام پاک را خواہر ہمین ست — سرور سینۂ حیدر ہمین ست
حسین آمد بہ فہمانید اورا — بسوے خیمہ گردانید اورا
تن بیجان دلبر باز برداشت — میان کشتگان با چشم تر داشت
کلام حضرت باقر چنین ست — روایت زان امام پاک این ست
ز فرزندان بوطالب که بے سر — شد اوّل ز فرزندان بود اکبر

در بیان شہادت طفل معصوم و رخصت حضرات از اہلبیت و امام زین العابدین و شہادت علی اصغر

جہان تاریک بی روے حسین ست — چمن برباد بے بوے حسین ست
دریغا زیب محفل شد ز محفل — ز محفل بعد ازین آیا چہ حاصل
چہ باشد در نظر این زینت و زین — نباشد چون بہ محفل زیب کونین
الٰہی مہر از مغرب برآید — کہ این دور شبا روزی سرآید

چرا این نور مہر و ماہ و اختر — بخاک اے کاش افتد چرخِ اخضر

چرا باشد قیامِ چرخ دایم — زمین خالی ز شاہ و تخت قایم

زجا برکندہ این خرگاہ بہتر — قیامت در فراقِ شاہ بہتر

بمیدان بیکس و تنہا حسین ست — میانِ فرقۂ اعدا حسین ست

بہ مقتل کشتہ یارانِ وفادار — فقط شاہ ست و اہلبیتِ اطہار

دران ہنگامہ فریاد و زاری — بفرطِ اضطراب و بیقراری

زخیمہ کودکے مدہوش بر آمد — دوید و بیخبر تا لشکر آمد

بگوشِ آن قمر وش گوشوارہ — درخشیدی بمیدان چون ستارہ

نظر کردے بحیرانی چپ و راست — دویدے از پریشانی چپ و راست

کہ ہانی شد جدا از لشکرِ شام — کہ بود ابنِ لعینِ آن زشت انجام

عمودے زد بفرقِ طفلِ معصوم — کہ از قالب جدا شد روحِ مظلوم

عجائب طائرے در دام افتاد — ز بیدردی نمودش ذبح صیاد

قریبش شہربانو بود مدہوش — نہ حس در تن نہ طاقت محوِ خاموش

نگر نقلِ دگر مشہور این ست — ز بعض اہلِ خبر مشہور این ست

علی اکبر کہ زیبِ دہر افزود — جنابِ اُمِ لیلی مادرش بود

چنین هم راویان کردند مرقوم — دران صحرا که آمد شاهِ مظلوم
نه همره بود آن جا شهربانوؑ — نبود آن دم بدنیا شهربانوؑ
چنین گویند چون شه ماند تنها — فقط زین العباؑ و آلِ طاهاؑ
دران ایام عابدؑ بود بیمار — ز فرطِ ضعف بی طاقت تنِ زار
نه قدرت داشت بر شمشیر بستن — نه یارای باعضا جز شکستن
پدر را دید چون تنها و بی یار — بهر صورت ز بستر خاست بیمار
بدستِ مرتعش شمشیر برداشت — قدم آن لاغرِ دلگیر برداشت
بجسمِ رعشه دار و ناتوانی — بچشمِ اشکبار و خسته جانی
کمر بربست بر امدادِ مظلومؑ — شریکِ حالِ مغموم ست مغموم
روان شد جانبِ میدان چو سجادؑ — برآورد از جگر کلثومؑ فریاد
بدامن دست زد محنت کشیده — که میداری چه قصد ای نور دیده
ز جوشِ دل بدو می گفت بیمار — که ای عمّه مرا بگذار بگذار
غمِ تنهائیِ شه کرد دل ریش — فدای پای او سازم سرِ خویش
هزار افسوس من باشم بدنیا — نباشد روحِ حیدرؑ جانِ زهراؑ
حسینؑ از قصد فرزند گرامی — اماماؑ از عزمِ دلبندِ گرامی

خبر چون یافت شد از دیده خونبار / نمود ارشاد بے کلثومؑ مگذار
بعصر خضر حق او را رساند / کہ نسل من ازو قایم بماند
ازو ذریت ختم رسالتؐ / بود باقی بعالم تا قیامت ؛
چراغ بزم دین من همین ست / بعالم جانشین من همین ست
غرض گردید سد راه کلثومؑ / بہ بستر بے خبر افتاد مغموم
بہ میدان آمد آن شاه سرافراز / پئے اتمام حجت داد آواز
کہ کهف بیکسان آیا کسے هست / بوقت امتحان آیا کسے هست
کہ سازد دفع ارباب شقاوت / ز آل و عترت ختم رسالتؐ
بعالم هست آیا حق پرستے / نهد تا بر دل بیتاب دستے
رهاند از بلا آل عبا را ؛ / تبرّ سد از خدا یابد جزا را ؛
کجا فریادرس در دشت غربت / کہ امداد ے کند در حال کربت
رواج کفر شد آیا بهر شهر / تهی شد از مسلمانان همه دهر
صدائے سید مظلوم در جوش / زنان محترم کردند چون گوش
خروش آه و زاری شد بر افلاک / گریبان یکسان کردند صد چاک
بباب خیمہ گریان آمد آن شاه / زنان را گفت سلطان حق آگاه

بگهواره که فرزندِ صغیرست — میسّر جامِ آب او را نہ شیرست

دل و جانِ مرا تا مَن بیارید — ز گهواره بدستِ من سپارید

بواقع بود گو عبداللهش نام — مگر مشهور بود اصغر گل اندام

چو تا خورشید آمد آن مہِ عید — کرم مہرِ امامت کرد و بوسید

گهے بوسہ برخ گہ بر لبش داد — ز خشکیِ لبِ او کرد فریاد

بگفت اے وائے بر قومیکہ جدت — کنند در حشر با ایشان خصومت

بیک ناگاه ظالم حرمله نام — ستمگر ابنِ کاهلِ زشت انجام

بمیدان از کمان تیرے رها کرد — خطا کرد و خطا کرد و خطا کرد

کہ آمد بر گلوے خشکِ مظلوم — چو ماهی شد طپان آن طفلِ معصوم

بداماںِ پدر غلطید در خون — گهر یاقوتِ تر گردید در خون

ز قالب مرغِ روحش کرد پرواز — طپید از غم دلِ شاهِ سرافراز

ز خونش دستِ خود را شاه تر ساخت — بسوے آسمان هر بار انداخت

بیان فرمود با صد آه و زاری — کہ سهل ست اینهمه در راهِ باری

چنین مروی ز باقر گشت مضمون — نیامد بر زمین یک قطرهٔ خون

بخاک از رشحہ زان خون چکیدے — ز قهرِ ایزدی طوفان رسیدے

شہِ دین رو بسوے آسمان کرد
بدرگاہِ خدا اگر باین بیان کرد

یقین دارم من اے دادارِ قیوم
بنزدیکِ تو این فرزندِ مظلوم

زخونِ ناقۂ صالح بمقدار
نخواہد بود کم ز ہفغار زنہار

نشان از ہستیِ اعدا ندارد
بلا در حشر بر گفتار آرد *

تو آگاہی زحالِ من خدایم
بہر آزار راضی بر رضایم *

ندادم رشتۂ تسلیم از کف
ثوابِ آخرت گردان مضاعف

پس آن قربانیِ راہِ خدا را
علی اصغرؑ شہیدِ کربلا را

سوے مقتل بجانِ ریش آورد
میانِ کشتگانِ خویش آورد

زمین کند و میانِ ریگ بسپرد
گلِ تازہ ز بادِ مرگ پژمرد

بسوے خیمہ ہا آمد ز میدان
پئے رخصت شہنشاہِ شہیدانؑ

طلب فرمود حضرتؑ دختران را
بخیمہ کرد یکجا خواہران را *

وداعِ رخصت از ایشان شد بغلگیر *
تسلّی و تشفّی داد شبیرؑ

ثوابِ آخرت یک یک بیان ک
کہ تسکینِ دلِ آن بیکسان کرد

صداے الوداع آمد ز ہر سو
نواے الفراق آمد ز ہر کو

زشورِ نالہا و آہ و فریاد
زمین تا آسمان در لرزہ افتاد

سکینہ دختر شاہ شہیدان ❊ ز سر برداشت مقنع گشت گریان

کہ ما را باکہ شاہا می سپاری ❊ درین صحرا الغربت می گذاری

امام از شیون او گشت بیتاب ❊ ز چشم تر روان فرمود خوناب

بگفت اے راحت جان نزارم ❊ چہ سازم یاور و یارے ندارم

بجز مردن برائے من چارہ نیست ❊ ترا جز صبر کردن چارہ نیست

خداے مہربان و بندہ پرور ❊ بہ یک یک بندۂ خود ہست یاور

جدا از تو بدنیا و بہ عقبےٰ ❊ نخواہد گشت رحم حق تعالےٰ

رضا در ہر بلا باشد مقدم ❊ شکیبائی ست بہر زخم مرہم

فنا دنیاے فانی را مآل ست ❊ نعیم دار عقبےٰ لازوال ست

کند انصاف دارد ہر کہ اولاد ❊ بود از الفت اولاد دل شاد

چہ خواہد بود حال شاہ مظلوم ❊ دران غربت ملال شاہ مظلوم

بآن دختر چہ خواہد بود آفت ❊ قیامت ہر دو سوا ز درد فرقت

عجب صبر امام مشرقین ست ❊ رضا در ابتلا کار حسین ست

طلب فرمود زین العابدین را ❊ کشید اندر بر خود آن حزین را

مفوض کرد اسرار امامت ❊ باو بسپرد انوار خلافت

خلیفه ساخت اورا جانشین کرد　　وصیت ها با و شاهِ مبین کرد

چنین فرمود باقرؑ شاهِ ذیجاه　　که چون شاهؑ از شهادت بود آگاه

دهم رخصت وصیت نامه بنوشت　　بکاغذ از دوات و خامه بنوشت

بدختِ خود که نامش فاطمهؑ بود　　خطِ پیچیده را تفویض فرمود

که نزدِ خویشتن محفوظ دارد　　بسجادؑ از پسِ صحت سپارد

وصیت نامه آن شاهؑ اکنون　　بنزدِ ماست همچون دُرِّ مکنون

در بیانِ تنهائی و شهادت جناب سید الشهدا و اتمام حجت ها و مظالم آن کافران

شبی بردم سرِ خود در گریبان　　بفکرِ گردشِ گردونِ گردان

طلسمی یافتم از رنج و اندوه　　خروشِ سیلِ آفت کوه تا کوه

نه حالا بل ز سابق همچنین بود　　که این دنیا عدوی اهلِ دین بود

محب را دید دشمن در کمین شد　　عدوی آدمؑ ابلیسِ لعین شد

سرِ یحییٰؑ اقلم کردند کفار　　زبیرجمی ستم کردند کفار

بغیرِ خوف مردودانِ بدذات　　به پیشِ زانیه بردند سوغات

درین ماتم سرا جز غم نباشد　　زمین غیر از صفِ ماتم نباشد

چه انبوهِ بلا بر هر ولی شد　　نشد چندانکه بر ابن علیؑ شد

چو تنہا ماند در صحرائے غربت ‌‌ کمر بر مرگ محکم بست حضرتؑ

ز خواہر خواستی ملبوسِ نو خواست ‌‌ سلاحِ جنگ بر ملبوس آراست

مگر پوشید سوئے خلد رہرو ‌‌ لباسِ کہنہ زیرِ جامۂ نو

کہ چون آن قوم در غارت شتابند ‌‌ ز بعدِ قتل تن عریان نمانند

قدم بیرون نہاد از خیمۂ پاک ‌‌ شد از آہ و بکا شوری بر افلاک

نہ غمخوار و نہ دلسوز و نہ لشکر ‌‌ روان تنہا شد آن سبطِ پیمبرؐ

نہ کس وقتِ سواری چاکرِ او ‌‌ رکابِ او بدستِ خواہرِ او

شہنشاہ و بحالِ خویش مضطر ‌‌ جہان را یاور و بے یار و یاور

چو گامے چند رفت آن شاہِ ابرارؑ ‌‌ بمیدان خود بخود استاد رہوار

بحسرت گفت آیا این چہ حال ست ‌‌ مگر این اسپ ترسان از قتال ست

نگہ چون کرد سوئے پاے رہوار ‌‌ سکینہؑ بود چسپان سینہ افگار

فرود آمد گرفت او را بآغوش ‌‌ تسلی داد تا گردید خاموش

بفہمائش سوئے خیمہ روان کرد ‌‌ بمیدان رخ شہنشاہؑ زمان کرد

شدند از مقدمِ آن شاہؑ عالی ‌‌ خذف ہا بر زمین رشکِ لآلی

گیاہ از خاک گل کرد و زبان شد ‌‌ بشکرِ مقدمش رطب اللسان شد

علم استادہ بر جا بہر تعظیم
کمانہا تیغ ہا پر خم بہ تسلیم

ہجوم لشکر اعدای دین شد
بہر سو صف جدار آہنین شد

چو دید آن ماہ پیکار لشکر
پی اتمام حجت بار دیگر

ز خود واقف امام دو جہان کرد
مناقب را مفاخر را بیان کرد

پس اظہار شان و رتبۂ خویش
بیان فرمود آن شاہ جگرریش

کہ در تخریب اعدا اختیار ست
مگر بر صبر صابر را مدار ست

فقط یک جنبش لب ہست در کار
شود نازل با عدا قہر قہار

جہان برہم شود در یک اشارہ
نماند ماہ و افلاک و ستارہ

دہم فرمان کند این خاک یک لخت
چو قارون بلع حاکم را مع تخت

نہ این لشکر نہ این دیہیم ماند
نہ این کشور نہ این اقلیم ماند

بآہی شش جہت سوزد سراسر
باشکی غرق گردد ہفت کشور

جہان برہم شود از بال جبریل
قیامت آید از صور سرافیل

مگر خود بر سر شورش نیایم
کہ جوہر صبر و شمشیر خدایم

ہمہ این بدعت و این ظلم و بیداد
گوارا کردم از صبر خدا داد

قریب ست اینکہ گردد حشر برپا
کہ از امروز نزدیک ست فردا

بغفلت جملہ اشرارِ زبون اند — خدا و مصطفیٰ را خواہانِ خون اند
سخن چون بر لب آمد تا باینجا — خموشی از سخن دانست اولیٰ
شقاوت بود دامنگیرِ کفار — کجا عبرت زپندِ شاہِ ابرار
ہنر ہای شہ داور برآشفت — مثالِ فاتحِ خیبر برآشفت
کمر بر جنگ بست آن شاہِ ذیشان — ز برقِ تیغ میدان شد درخشان
نکردے جنگ لیکن بہرِ آن کرد — کہ ایزد گفت البتہ توان کرد
ز بہرِ آنکہ زور و جرأتِ او — عیان گردد بعینِ غربتِ او
قیامت شد قضا گفت و قدر گفت — ز بیمِ آن الامان این الحذر گفت
نگشتے گر سپر شہبالِ جبریلؑ — دمِ تیغش شدے صورِ سرافیلؑ
بنائے ہستیِ عالم ہبا بود — زہستی ہرچہ بود اندر فنا بود
گہے بر میمنہ زد شاہ خود را — گہے بر میسرہ ذیجاہ خود را
بیک سو گشتہ سردارانِ لشکر — بیکسو تودہ از تن ہای بے سر
بہر سو رخ کہ میفرمود آن شیر — فنا مے کرد جمعے را بشمشیر
زترسِ او ہمہ افواجِ ناری — شدے چون ہوشِ بدمستان فراری
ہجومِ مور فوجِ اشقیا بود — کہ جائے او بکامِ اژدہا بود

بهر حمله که می آورد حضرت ۔ توقف لمحهٔ می کرد حضرت

ز لب لاحول گویان بود آن شاه ۔ بکف زور و بدل تسکین من الله

ز عطش چون دشنهٔ بران جگر کافت ۔ طلب می کرد آب الا نمی یافت

بلشکر گفت ابن سعد اکفر ۔ که این ست اشجع و فرزند حیدر

ز در خیبر بدر بر کند و افگند ۔ پسر را نیست در آفاق مانند

شما با او تساوی کی توانید ۔ بیک حمله شکست خویش دانید

بگیر یکبارگی لشکر بریزد ۔ همه لشکر زیک زخمی ستیزد

کند از چار جانب تیر باران ۔ شود مجروح ابن شیر مردان

روان گردد به تن خون از رگ و پی ۔ فتد در استخوان سوراخ چون نی

بآخر در بدن طاقت نماند ۔ بمیدان جنگ کردن چون تواند

لعینان چار الف آن دم کماندار ۔ بهم گشتند گرد شاه ابرار

هجوم از هر طرف مردود کردند ۔ رهش از خیمه ها مسدود کردند

ندا فرمود شه گر نیست ملت ۔ باین کثرت چه شد آخر حمیت

اگر هست از من تنها تعرض ۔ بود از خیمه ها بیجا تعرض

ندا زو شمر هر جانب متازید ۔ بزودی کار این مجروح سازید

کمانداران ز جوشش بارش تیر
گرفتند از شقاوت دور شبیر

عطش شد بر امام پاک غالب
بگرمی آب را گردید طالب

روان فرمود مرکب سوے دریا
ہجوم ناریان بر روے دریا

فزون از چار الف آنجا سپہ بود
کہ آمادہ براے قتل شہ بود

شہ دین با وجود ناتوانی
بجسم زخمی و تشنہ دہانی

چنان حملہ بفوج اہل شر کرد
کہ چون امواج یم زیر و زبر کرد

چنان صف ہاے آن افواج بشگافت
بدریا راہوار خویش را یافت

بہ مرکب گفت سلطان معظم
تو اول آب خور تا من خورم ہم

دہن از آب اسپ شاہ بر داشت
سوے شہ بیزبان لیکن نظر داشت

کہ اول آب این مظلوم نوشد
زند آبے بران آتش کہ جوشد

چو شہ در کف ز دریا بر گرفت آب
صدا زد کافرے چون چرخ دولاب

تو اینجا خشک لب ہا می کنی تر
درآمد درمیان خیمہ لشکر

امام از دست آب انداخت فی الفور
توجہ سوے خیمہ ساخت فی الفور

برآمد دید کاذب آن خبر بود
پئے ایذا دروغ اہل شر بود

یقین فرمود در دل این حسینؑ
مقدر نیست غیر از آب کوثر

پس آمد بارِ دیگر سوی خیمہ ❊ امامِ ہفت کشور سوی خیمہ
نمود اہلِ حرم را باز رخصت ❊ تسلی داد آن مہرِ امامت
ثوابِ آخروی یک یک بیان کرد ❊ عیان لطفِ خدای انس و جان کرد
کہ وراند است حافظ حق تعالے ❊ بہر آفت محافظ حق تعالے
دہد عزت پسِ ذلت شما را ❊ رہا سازد ازین آفت شما را
برای دشمنان ویل و عذابست ❊ سزای بیحد عقوبت بیحسابست
شما را صاحبِ توقیر سازد ❊ بانواعِ کرامت ہا نوازد ❖
مگر دست از شکیبائی مدارید ❊ کلامِ ناخوشی بر لب میارید
بگفت این حرف و سوی ظالمان تاخت ❊ دران طوفانِ شورش مرکب انداخت
بآن لب تشنگی و جانِ خستہ ❊ بآن ضعفِ تن و حالِ شکستہ
ہزاران گشت زاعدا الشقیہ پاساخت ❊ زتن برگِ خزان آسا سر انداخت
زآبِ تیغ چندان شد روان خون ❊ کہ در خشکی روان گردید جیحون
ہزار و نہصد و پنجاہ کفار [۱۹۵۰] ❊ شدند از تیغِ غازی داخلِ نار
زحکمِ ابنِ سعدِ نامسلمان ❊ نمودند اہلِ کوفہ تیر باران
زہر سو شد زشستِ اہلِ تکفیر ❊ بابرِ رحمتِ حق بارشِ تیر

بهرِ تیر و سنان و زخمِ کاری — بلب آورد غازی شکرِ باری

همان سعیِ جهادِ راهِ حق بود — برخ خونِ بدن مالید و فرمود

براهِ دوست تکلیفِ شهادت — بحقِ خویش میدانم سعادت

نمیدانند بیدینان که روزے — شود این ظلم نارِ خانہ سوزے

چکد طوفان ز جامِ خونِ ناحق — کشد حق انتقامِ خونِ ناحق

حصینِ زشت شد از طعن گویا — کشد چون انتقام از ما بفردا

نمود ارشاد روزے رونماید — کہ چون بر شما سختی فزاید

ز تیغِ یکدگر مقتول گردید — ز قهرِ ایزدی مخذول گردید

فتد برقِ غضب باہم ستیزید — ز دستِ خویش خونِ خود بریزید

بدنیا قطعِ هر مقصود و امید — نہ عقبے در عذابِ نارِ جاوید

کجا عبرت نصیبِ کافران بود — کہ مُہرِ کفر بر قلب و زبان بود

بدنیا والۂ و از دین گذشتہ — پری در پردۂ و دیوانہ گشتہ

ز هر سو تیر بر مظلوم بارید — ز زخمے بارشِ شمشیر گردید

یکے شمشیر بر رنجور میزد — دگر سنگِ جفا از دور میزد

ز ناوک بر تنِ شاهِ سرافراز — پئے پروازِ جنّت بالِ پرواز

جراحت ها بجسم خاص معبود — هزار و نهصد و پنجاه و یک بود[۱۹۵۱]
صحیح این هم بود جای عجب چیست — که فرمودند باقر سیصد و بیست[۳۲۰]
اگر هر زخم حضرت پیش رو بود — که در هیجا با عدا روی او بود
مقابل ماند گو مجروح گردید — گهی رو از ستمگاران نتابید
نباگه بو حنوق زشت مقهور — خدنگی زد به پیشانی پر نور
کشیدان تیر و چندان خون روان شد — که نهری بر رخ گلگون روان شد
دران غربت برای پاک کردن — بدست خویشتن برداشت دامن
شعبه تیر زهر آلود دیگر ❖ — نشست و کرد زخمی صدر انور
بگردون دید و گفت ای خالق پاک — تو میدانی منم مظلوم و غمناک
وشهد آب دم خنجر کسی را — کنند از دشمنی بسیر کسی را
که مثل او بدین رهبر نباشد — جز او فرزند پیغمبر نباشد
کشید آن تیر را چون خاص باری — برنگ ناودان خون گشت جاری
بکف پر کرد و سوی چرخ انداخت — که یک قطره نه عود از آسمان ساخت
ازان رو فور است این حمرت هویدا — شفق بر آسمان گردید پیدا
بریش پاک خون مالید و میگفت — که این ناوک دل خیر الورا سفت

باین احوال خواهم شد بجنات حضور رحمت خود بهر ملاقات

چو ضعف جسم زخمی شد زیاده سوار دوش احمد شد پیاده

کسے از اشقیا جرأت نمیکرد ز هیبت قصد آن حضرت نمیکرد

یکے از هیبت و دهشت جدا بود یکے در دل پشیمان از خطا بود

یعنی بود مالک نام مقهور که ضرب تیغ زد بر فرق پر نور

به خون زخم سر عمامه آلود امام دین بآن بی‌رحم فرمود

که هرگز اے لعین زشت بدمست نخواهد شد خور و پوشت ازین دست

سحاب رحمت حق از تو شد دور شوی با ظالمان در حشر محشور

ازان ساعت که حضرت کرد نفرین تبر هر روز شد احوال بدین

دو دست آن ستمگر خشک گردید چو شاخ نخل بے بر خشک گردید

بتابستان چو چوب بید مجنون زمستان می‌چکیدے متصل خون

باین احوال بود آن مرد غافل بآخر در جهنم گشت داخل

مفید آن شیخ و سید ابن طاؤس نوشتند این خبر یا جان مایوس

که عبدالله طفل خرد و شبّر چو دید این حال عم خویش ابتر

دوید از خیمه نزد شاه آمد برنگ نجم پیش ماه آمد

گرفته گرچه زینب در کنارش ... بجا لیکن وے صبر و قرارش

قریب شاهِ دین آن طفل گریان ... گہے فریاد و گہ می کرد افغان

که آمد حرمله زد تیغ بر شاه ... سپر فرمود دستِ خویش آن ماه

ز شانه دست آن کودک جدا شد ... بخونِ خود شفق گون مه لقا شد

بجو واعماه گفت آن ماهِ انور ... کشید او را شہِ مظلوم در بر

خدنگے زد لعین بر حلقِ معصوم ... که در آغوشِ حضرت مرد مظلوم

یعنی کافرے ملعون مردود ... که نامش صالح و ابنِ وهب بود

به پهلو نیزه سے ظلمے زد اظلم ... بروا فتاد سلطانِ دو عالم

برآمد زینبِ خاتون ز خیمه ... و دید از جوشش خون بیرون ز خیمه

بلب ناله ز دل جوشش بکا بود ... صدائے وا اخا وا سیدا بود

صدا مے کرد باصد درد و اندوه ... شود وائے کاش پاره پاره هر کوه

فتد این آسمان بر خاک اے کاش ... نمانند انجم و افلاک اے کاش

با بنِ سعد گفت اے بے حیا زشت ... ستمگر با نبی جور و جفا زشت

تو می بینی فرزندِ پیمبر ... بخاک و خون ز زخمِ تیغ و خنجر

برآمد اشک سنگین دل و لیکن ... بگردانید رو آن تیره باطن

اِمامِ پاک می غلطید و می گفت ‌‌ ‌ بعارض خون همی مالید و میگفت
ز دنیا میروم با جانِ غمناک ‌ ‌ ‌ پیٔ تسلیمِ شاهنشاهِ لولاک
بخون غلطیده و اندر آتشِ تیغ ‌ ‌ ‌ بحلقِ تشنه چون ماهی طپیده
صدا زد شمر اے لشکر چه دیرست ‌ ‌ ‌ بکارِ سبطِ پیغمبر چه دیرست
حصینِ بحیا زد بر دهن تیر ‌ ‌ ‌ ابو ایوب بر حلق و ذقن تیر
بدوش و دست جیبِ زد زرعه صمصام ‌ ‌ ‌ نترسید از خدا ملعون بد انجام
سنان زد نیزه بر پهلوی سرور ‌ ‌ ‌ بخولی گفت ملعون کن جدا سر
چو او نزدیک آمد دست لرزید ‌ ‌ ‌ بجسمش رعشه افتاد و ترسید
سنان نزدیکِ شه آمد جفا کرد ‌ ‌ ‌ سرِ سبطِ نبی از تن جدا کرد
بوقتِ ذبحِ شه می گفت مرتد ‌ ‌ ‌ که میدانم که جدِّ تست احمد
پدر شیرِ خدا زهراست مادر ‌ ‌ ‌ جدا اکنون از تن می کنم سر
همین از حضرتِ عابد بیان ست ‌ ‌ ‌ که قاتل ابنِ احمد را سنان ست
مگر اشهر روایت این چنین ست ‌ ‌ ‌ که قاتل شاه را شمرِ لعین ست
فرود آمد چو او از مرکب خویش ‌ ‌ ‌ که سر سازد جدا از جسمِ دلریش
بگفت آن شاه بود آگه دلِ من ‌ ‌ ‌ تو خواهی بود ظالم قاتلِ من

تو پیسی و برص داری باندام | سگ ابلق تو ئی ای زشت انجام
مگر آنچه از اسمد شنیدم | بچشم خویش ظالم در تو دیدم
لعین شد و غضب جور و جفا کرد | که خون سبط محبوب خدا کرد
سر اقدس بتیغ کین جدا ساخت | سر اسلام و فرق دین جدا ساخت
چنین هم از خبر مسموع گردید | بقول معتبر مسموع گردید
که خولی کرد این ایمان فروشی | لعین ابن لعین ایمان فروشی
مگر اشمر لعین باشد روایت | که شد از هر سه ملعون این شقاوت
بقتل شاه دین گردند آماده | سنان و شمر از خولی زیاده
شمر یک قتل گشتند این ثلثه | همیشه قابل نفرین ثلثه

در بیان سوانح بعد شهادت حضرتؑ و آمدن اسپ بر در خیمهٔ ماتم الحرم

دریغا سید عالی مکان رفت | مسیحا از زمین بر آسمان رفت
روان سوی جنان گردید حیدرؑ | زمانه گشت خالی از پیمبرؐ
قیامت در جهان گردید برپا | که شد قتل ابن حیدرؑ جان زهراؑ
شهید راه حق از دست امت | پیمبر زاده شد در دشت غربت
روایت می کند راوی که چون شاهؑ | شهادت یافت صد افسوس صد آه

هوائے تیرہ رنگی گشت پیدا ز شور او قیامت شد ہویدا
زمین در لرزه آمد مثل سیماب بخاک از آسمان بارید خوناب
به گردون منکسف خورشید گردید که کس را کس بتاریکی نمی دید
تلاطم در محیط و رعشه در کوه ملایک در بکا انبوه انبوه
گمان کردند مردم شد قیامت قیامت را نمایان شد علامت
جهان برهم ز قتل شاه عادل عذاب حق تعالی گشت نازل
ولیکن ساکن آن شور و شغب گشت به یمن مقدم سجاد در دشت
نظر چون کرد اسپ سید پاک که مولایش نگون افتاده در خاک
ز بیتابی شد اسپ برق جولان چو زاغ آشیان گم کرده گردان
بزاری بود با جان فسرده بسان مادر فرزند مرده
بهر سو کرد جولان هر طرف گشت ز بیتابی بمیدان صف بصف گشت
درین گردندگی و ترکتازی چهل کس را ز اعدا گشت غازی
بضرب چار سم کفار را کشت به تیغ چار دستی اشقیا کشت
سر خود را بخون شاه گلگون نمود و دیده گریان سوی گردون
ز مقتل سوی خیمه توسن آمد بفریاد و فغان و شیون آمد

مرغ ن

زنان چون نالۂ مرکب شنیدند | ز خیمہ بے ردا بیرون دویدند
نظر بر زین خالی بسکہ افتاد | چو محشر خیمہ شد لبریز فریاد
روان از چشم شد دریا بلب آہ | جہان پر از صدائے واحسیناہ
برخ زد زینبؑ و خاکی بسر ریخت | قیامت از فغان کلثومؑ انگیخت
سکینہؑ زین خبر بیتاب گردید | چو ماہی بے پدر بر خاک غلطید
بیک سو زوجۂ عباسؑ ناشاد | بیک سو مادر قاسمؑ بفریاد
زسر فضہ بخاک انداخت چادر | گہے بر سینہ زد گہ دست بر سر
گریبان صبوری گشت صد چاک | ز آہ بیکسان شورے بر افلاک
جناب زینبؑ مغموم می گفت | بہ ہجر سیدؑ مظلوم می گفت
کہ امروز از جہان خیر الوریٰ رفت | جناب حیدرؑ و خیر النساءؑ رفت
حسنؑ امروز از باغ جہان شد | تہی از حمزہؑ و جعفرؑ جہان شد
فقط باقی حسینؑ از پنجتنؑ بود | ز دنیا کوچ آہ امروز فرمود
پئے تاراج می آیند کفار | گرفتاری و آل شیر دادارؑ
بایں سو اہلبیتؑ پاک نالان | بمقتل پیکر شبیرؑ عریان
کہ ارباب شقاوت از شقاوت | سلاح و رخت تن کردند غارت

یکی از دوش نورانی ردا برد / یکی از پیکر گلگون قبا برد
یکی تاراج عمامه زکین کرد / یکی غارت کلاه شاه دین کرد
یکی خاتم ربود از دست سلطان / چو دیو روسیه مهر سلیمان
ز دست ظلم آن افواج گمراه / بمقتل ماند عریان پیکر شاه
صدا جبریل بالای هوا زد / دریغا قتل شد سبط محمد
امام مومنان سوی جنان شد / شر آمد در جهان خیر از جهان شد
شنیدند این صدا اهل مدینه / بحیرت جابجا اهل مدینه
محاسب چون طریق غور بنمود / همان روز وفات شاه دین بود

در بیان نوحه حضرت جبریل بر امام مظلوم

ز صادق این روایت گشت معلوم / شهادت یافت چون آن شاه مظلوم
میان فوج شخصی گشت پیدا / بسان نور در ظلمت هویدا
بشکل صور محشر نعره زد / که ماتم آمد اورا قوم مرتد
بگفت آن شخص نالان چون نالم / بجا باشد همه رنج و ملالم
که استادست و بندۀ شاه لولاک / بافعال شما در ارض و افلاک
دلم ترسد که از نفرین حضرت / شوند اهل شقاوت جمله غارت

میان اشقیا این نیز باشم | سزاوار سزا این نیز باشم
گمان کردند بعضی از لعینان | که دیوانه شدست این مرد نادان
شدند از نعره اش بعضی خبردار | چنین با یکدگر کردند گفتار
بخود کردیم آن از حیله و فن | نمی کرد انچه با ما هیچ دشمن
پی ابن زیاد بانی شر | نشد از ما خون فرزند پیمبر
هما نجا یکدگر کردند بیعت ❊ | مگر رب بی خبر کردند بیعت ❊
که بر ابن زیاد زشت انجام | خروج آرند بعد چند ایام
خروجی بر لعین کردند لیکن | نشد نیل مرام قوم ممکن ❊
به صادق گفت راوی یا شه دین | که بود آن نعره زن در لشکر کین
نمود ارشاد امام پاک جبریل | که بود آن جا گریبان چاک جبریل
اگر میداد رخصت رب عزت | کشیدی نعره در جوش رقت
که ارواح کسیف قوم ظلم | همه رفتی سوی نار جهنم
ز مهلت لیک باشد این ازان | عذاب آخرت گردد زیادن

در بیان غلطیدن کلاغ در خون شهدا و پریدن و بمدینه

فتان زین گردش گردون گردان | بخاک کربلا فخر سلیمان

جهان در ماتم شاه سرافراز
طیور از آشیان کردند پرواز

یکی در ناله و دیگر به شیون
زبال و پر به مقتل سایه افگن

کلاغی آمد و غلطید در خون
سوی یثرب روان شد طیر محزون

بقصر شاه بر دیوار جا کرد
گهی نوحه نمود و گه بکا کرد

چو صغرا دید حال طیر محزون
که از بال و پر او می‌چکد خون

خروشی از دل پر غم بر آورد
که در گریه ملایک را در آورد

بدل از نوحه طائر یقین کرد
که آگاهش ز قتل شاه دین کرد

زنان گشتند جمع و شد قیامت
ز شور ناله‌های اهل عصمت

نمایان شد که فرزند پیمبر
بدشت ظلم شد ذبح بخنجر

ز فریاد زنان مو پریشان
به یثرب طرفه محشر شد نمایان

در بیان تاراجی آل اطهار از دست ظلم لشکر کفار

خیام شاه شد غارت ز بیداد
چرا این خیمهٔ گردون نیفتاد

عجب قوم شقی جور و جفا کرد
که بر کشتن نه تنها اکتفا کرد

میان خیمه‌ها گشتند داخل
برهنه تیغ‌ها و کینه در دل

همه خونخوار خشم آگین غضبناک
بخیمه بیکسان افتاده بر خاک

وران خانه که از بس جاه و حشمت / نشد داخل ملایک بی اجازت

سپاه اشقیا بی رخصت آمد / پی تاراج و بهر غارت آمد

گروه نحس و دربار حسینی / بغارت رفت سرکار حسینی

رداهای زنان از سر کشیدند / ز گوش کودکان گوهر کشیدند

قدم چندان به بیرحمی فشردند / که از پای زنان خلخال بردند

چنین از فاطمه گردید مرقوم / حزین و زار دخت شاه مظلوم

که وقت غارت آن قوم مردود / دو خلخال طلا در پای من بود

ز پایم ظالمی میکرد بیرون / مگر چشمش ز جوش اشک جیحون

بگفتم ای عدوی ایزد پاک / چه وجه است اینکه چشمت گشت نمناک

بگفتا گریه من نیست بیجا / که غارت می کنم دخت نبی را

باو گفتم که میدانی تو هرگاه / که من دخت رسولم صاحب جاه

چرا غارت نمائی ای بدانجام / چرا بیرون روی از دین اسلام

بگفتا من نگیرم گر ز بدعت / برد البته دیگر کس بغارت

بفوج ابن سعد زشت مردود / ز خیل بکر بن وائل زنی بود

چو دید از دور این سامان غارت / که اشرار اند سرگرم شرارت

به کف تیغے ز روے خشم بر داشت ‌ ‌ قدم در خانه بیباکانه بگذاشت

صدا زد واے بیباکانِ ظالم ‌ ‌ نمی ترسید تا چند این مظالم

بغارت می برید آن خاندان را ‌ ‌ که مثلِ کعبه است اہلِ جہان را

چه ظلم است این که بیتِ تاجِ معراج ‌ ‌ گذاشتت ز دستِ جور تاراج

پس آمد جانبِ او شوہرِ او ‌ ‌ ردا انداخت بر عُریان سرِ او

بلشکرگاه گردانید او را ‌ ‌ زِ رہ گمراه گردانید او را

دریغا واے حسرت واے حسرت ‌ ‌ نشد او را گوارا ہتکِ حُرمت

بغربت وارثِ زینبؑ کجا بود ‌ ‌ غریبِ کربلا یا رب کجا بود

که پوشیدے سرِ عریانِ زینبؑ ‌ ‌ نہادے گوش بر افغانِ زینبؑ

رہانیدے ز دستِ ظلمِ کفار ‌ ‌ امان دادے ز دستِ جورِ اشرار

کرم کردے بحالِ عترتِ خویش ‌ ‌ در آوردے به ظلِ رحمتِ خویش

حمید آن ابنِ مسلم میکند نقل ‌ ‌ ز ظلمِ شمرِ ظالم میکند نقل

که کافر رفت بر بالینِ سجّادؑ ‌ ‌ مریضِ بیکس و مغموم و ناشاد

بفرطِ ضعف لاغر بود در خواب ‌ ‌ ز بیماری به بستر بود در خواب

ستمگر خواست تا او را کند قتل ‌ ‌ بشمشیرِ جفا او را کند قتل

بگفت ستم جمله را کشتید و دشت — که خالی خاندانِ مصطفیٰؐ گشت
چه سود از قتلِ طفلِ ناتوان ست — قریبِ مرگ خود این نیم جان ست
که ناگه ابنِ سعد آمد به خیمه — قدم بنهاد آن مرتد به خیمه
صدا زد و انچه شد نیست پروا — تعرض از زنان بیجا ست بیجا
علی ابنِ حسینؑ ست از مرض زار — تعرض کے بجا باشد ز بیمار
غرض غارت نمود آن قومِ خودسر — ز خیمه انچه بود از رخت و زیور
زدند آتش خیامِ مصطفیٰؐ را — پریشان ساختند آلِ عبا را
زنان و کودکان سر گرم فریاد — برہنه سر ز دستِ ظلم و بیداد
بخیمه چون قیامِ خود ندیدند — پریشان مضطرب بیرون دویدند
ز رختِ شاہؑ بکس نیست مرقوم — که پیش آمد سوارے کافرِ شوم
بدستش نیزه سر تیز و خونخوار — که بر پشتِ زنان میزد ستمگار
ز خوفش هر یکے هر سو گریزان — بهر جانب پریشان مو گریزان
رداهاے زنان می کرد غارت — ز فریادِ زنان برپا قیامت
که آیا شد مسلمانی ز عالم — نباشد مسلمے در قومِ اظلم
و یا ما را درین آفت پناهے — کجا در عالمِ غربت پناهے

من ازہنگامہ وزین شورِ محشر ‏ بخود لرزیدم از خوفِ ستمگر ٭
کہ ناگہ در ہجومِ ظلم و بیداد ‏ نگاہِ آن ستمگر بر من افتاد
سنانِ نیزہ اش دیدم چو پر دوش ‏ در افتادم بروے خاک بیہوش
دریداو گوش بہرِ گوشوارہ ٭ ‏ مرا خبر صبر در غربت چہ چارہ
ردا از سر کشید و در بغل داشت ‏ مرا بیہوش روے خاک بگذاشت
پے تاراج دیگر رفت ظالم ‏ مرا وقتے کہ آمد ہوش دیدم
نشستہ بر سرِ من عمّہ من ‏ روان از چشم اشک و گرم شیون
بمن فرمود برخیز اے ستمکش ‏ زدند اہلِ ستم در خیمہ آتش
بہ بینیم بر یتیمان تا چہ بگذشت ‏ بہ زین العابدین آیا چہ بگذشت
بگفتم نیست چادر بر سرِ من ‏ بگفتا بین سرِ بے چادرِ من
سرِ من مثلِ تو گردید عریان ‏ من و تو ہر دو در غربت پریشان
من و عمّہ بعابد چون رسیدم ‏ ز ضعف اورا برو افتادہ دیدم
مریضِ دردِ حرمان گریہ می کرد ‏ بر احوالِ غریبان گریہ می کرد

در بیانِ اسیریِ اہلِ حرم و گذرشان بمقتلِ شہیدان و نوحہ و زاریِ آنہا

قلم از آتشِ غم شعلہ زار است ‏ سمندِ طائرِ جانِ نزار است

که آتش سر کشید از کشور شام ... بدشت کربلا آمد بانجام

خیام اہلبیت پاک اطہار ... بآتش سوختند اشرار غدار

بچشم صبر عابد بود آن نور ... چو بیند چشم موسی شعلۂ طور

نشد پایش برون از حد تسلیم ... بچشمش نار چون باغ براہیم

ازان سوزیکه در غربت دلش سوخت ... چراغے در رہ اسلام افروخت

بچشم رہروان راہ ایمان ... فزود از پرتو او نور عرفان

روایت کرده اند اہل حکایت ... شہادت یافت چون شاہ ولایت

سر آن سرور و سرہاے دیگر ... بنوک نیزہا چون ماه و اختر

سیہ رویان لشکر نصب کردند ... لعینان بد اختر نصب کردند

خروش از چرخ و ہفت اختر برآمد ... فغان از جان پیغمبر برآمد

بہ ضعف و لاغری سجاد دلگیر ... مسلسل درمیان طوق و زنجیر

زنان و دختران شاہ بی سر ... بغیر تقنع و روپوش و چادر

یتیمان امام و کودکے چند ... بعمر خرد سالی مہر مانند

سوار پشت اشترہاے عریان ... چو ابر و رعد گریان و خروشان

باین احوال ابن سعد نامرد ... سوے کوفہ غریبان را روان کرد

محافظ ابن اشعث ابن حجاج ‌‌ ‌ دگر شمر لعین رویش شب داج
اگر طفلی فغان میکرد در جوش ‌ ‌ ‌ بر جبر و ضرب میکردند خاموش
چه بیرحمان بابیداد دل نهادند ‌ ‌ ‌ که طفلان را فغان کردن ندادند
بیان کردست راوی نقل دیگر ‌ ‌ ‌ بخولی داد ملعون فرق انور
چو در مقتل گذار کاروان شد ‌ ‌ ‌ ز شور یکسان محشر عیان شد
چه یوسف طلعتان خوابیده دیدند ‌ ‌ ‌ میان خاک و خون غلطیده دیدند
بدنها پاره و اعضا بریده ‌ ‌ ‌ بصد جا از جراحت خون چکیده
دران تن های بی سر لاش شبیرؑ ‌ ‌ ‌ مشبک از سنان و نیزه و تیر
غریبان طرح صد غوغا فگندند ‌ ‌ ‌ ز پشت اشتران خود را فگندند
بگریه حمله وحش و طیر صحرا ‌ ‌ ‌ بنوحه ساکنان عرش اعلی
ملایک جن و انسان دست بر سر ‌ ‌ ‌ زمین تا آسمان صحرای محشر
بدریا ماهیان از غم در آتش ‌ ‌ ‌ بصحرا وحشیان بیتاب و غمکش
بلاش قاسمؑ آمد مادر او ‌ ‌ ‌ برهنه لاشهٔ و عریان سر او
بفرط بیخودی زینبؑ صدا زد ‌ ‌ ‌ کجائی یا محمد یا محمد
حسینؑ کشته بر خاک افتاده ‌ ‌ ‌ بمقتل جسم صد چاک افتاده

فرستادش ندا در عید پوشاک | فتاده بر تنش جای کفن خاک

شنیدی حبیبی را که بر دوش | شده ست از خون جسم خویش گلپوش

تنش بر خاک بے ملبوس و جامه | سرش بر نیزه بے تاج و عمامه

بریدند از قفا اعدا سرش را | فگندند از شقاوت پیکرش را

لب نازک ز بے آبی کبود ست | تنش صد پاره از تیغ حسود ست

مخضب شد ز خون ریش مطهر | رخ پر نور او چون لاله احمر

اسیر دست اعدا دختر انت | تبه صحرا بصحرا دختر انت

برهنه در هجوم اشقیا سر | نه برقع بر رخ ایشان نه چادر

ردا ها ظالمان از سر کشیدند | به بیرحمی ز سر چادر کشیدند

دریدند از پئے گوهر لئیمان | که خون جاریست از گوش یتیمان

بآتش خیمه هائے ما همه سوخت | بغربت خانهٔ زهرا همه سوخت

بجا رونق بدربار حسینی نه | که شد تاراج سرکار حسینی

بغربت گشت هتک حرمت تو | گرفتار رسن شد عترت تو

مریض کربلا سجاد دلگیر | بتپ شد مبتلائے طوق و زنجیر

ز مقتل می برندش مردم شام | چو خورشید درخشان جانب شام

رخِ خود پس بقبرِ فاطمه کرد — که ای مادر حسین ناز پرورد
که پروردی بصد رنج و مشقت — بخون غلطید از شمشیرِ امت
تو در فردوس مصروفِ تماشا — تنِ شبیر و ریگِ گرمِ صحرا
توئی در سایهٔ طوبی براحت — حسین و تابشِ مهر و اذیت
تو در قصرِ جنان در خوابِ آرام — حسین و تیغ ظلمِ لشکرِ شام
حسینی را که جا دادی در آغوش — بخاک افتاده و زخمی تو خاموش
حسینی را که پروردی بنازش — بخون آلوده گیسوی درازش
حسینی را که پروردی بشیرش — بکشتند اشقیا با تیغ و تیرش
گرفتارِ مصیبت ما غریبان — بصد اندوه و آفت ما غریبان
به مقتل بی‌کفن سبطِ پیمبر — سرِ ما بیکسان محتاجِ چادر
درین لشکر درین انبوهِ ایشان — نقابِ چهره موهای پریشان
نگاهی کن سوی سجادِ بیمار — حمائل در گلو طوقِ گرانبار
پیاده ناتوان و منزلِ شام — بسانِ طائرِ بی پر تهِ دام
ز رفتن چارهٔ بیکس ندارد — شهیدان را بمقتل چون گذارد
پس انگه رو بسوی لاشِ شه کرد — بحسرت جانبِ حضرت نگه کرد

کشید آہے و گفت ای ابنِ حیدر ‏ فدای غربتِ تو جانِ خواہر
سر از خجلت بہ پیشت چون بر آرد ‏ کہ قدرت بر کفن زینب ندارد
برہنہ جسمِ تو عریان سرِ من ‏ زسر بردند اعدا چادرِ من
سکینہ دید چون لاشِ پدر را ‏ تنِ مجروح شاہِ بحر و بر را
دوید و با تنِ مجروح چسپید ‏ ز الفت با پدر چسپید و غلطید
ز حسرت با پدر می گفت بیتاب ‏ کہ من بر سینہ بودم خوگرِ خواب
کنون بے وارث و حالِ یتیمی ‏ کہ می پرسد باحوالِ یتیمی
بنوعے کرد بیکس ندبہ در جوش ‏ ز رقّت حاضران گشتند بیہوش
چو شمرِ شقی آمد جفا کرد ‏ بجبر از لاشِ شاہ او را جدا کرد
یتیمِ شاہ ز فریادش چہ گویم ‏ لعین بیدین زبیدادش چہ گویم
چو می آید بگوشم این فسانہ ‏ زند غم بر دلِ من تازیانہ
نگاہے کرد زینب سوے عابد ‏ چو حیرت یافت رنگِ روے عابد
بترس آمد مبادا روح از تن ‏ کند پرواز چون طائر ز گلشن
بگفت اے یادگارِ شاہِ ابرار ‏ چہ حالست اینکہ می بینم منِ زار
تو وارثِ شاہ و عابد چون توانم ‏ کہ دارم تابِ این غم ناتوانم

عزیزان و پدر بر خاک بے سر — چنین بر بیکسان ظلم ستمگر
بصحرائے مصیبت این شہیدان — کسے را نیست فکر دفن ایشان
چنان غافل ز ایشان کافرانند — کہ گویا از مسلمانان ندانند
شنید از عابدؑ و زینبؑ بکا کرد — بیان آن بضعۂ خیر النساؑ کرد
ز جد تو خبر دارم من زار — رود از دشت چون این فوج کفار
گروہے باشد از امت کہ آید — تہ خاک این شہیدان را نماید
نماید جمع پارہ پارہ اعضا — کند مدفون غریبان را بصحرا
نشانے از ضریح پاک سازد — زیارتگہ تہ افلاک سازد
کہ ہرگز آن نشان پاک تربت — نگردد محو تا روز قیامت
کنند اعدا بہدمش او ارادہ — ولیکن عزتش گردد زیادہ
زہر سو زائرانش جمع گردند — ہمہ پروانۂ آن شمع گردند
شود زین خاک نہر فیض جاری — دعائے زائران مقبول باری

در بیان ارادۂ اہل جفا بہ پامالی لاشہ ہائے شہدا و آمدن شیر صحرا بحفاظت آنہا

چہ کردی اے سپہر دون چہ کردی — جہان گردید دیگر گون چہ کردی

گلستان رسالت گشت پامال | مغیلان ستم در ظل اقبال

محب رب بخواری شاد دشمن | حرم تاریک و آتشخانه روشن

زبان زین چه باشد کج ادائی | صنم در فکر دعوای خدائی

جهانی پیش فاسق دست بسته | بصدر مصطفیٰ میکش نشسته

بمقصد فاسق و فاجر رسیده | بخاک و خون حسینِ سر بریده

رقم شد از کلینی این روایت | که چون مذبوح خنجر گشت حضرت

برین آماده شد قوم ستمگر | که تا زو اسپ بر تن های بی سر

بآل مصطفیٰ چون این خبر شد | بدل داغ مصیبت تازه تر شد

جهان در چشم زینب گشت تاریک | قیامت شد ز شور ناله نزدیک

نگه بر آسمان و لب بفریاد | که یا رب چون رهد بیکس ز بیداد

حضور دخت حیدر فضه آمد | پریشان حال و مضطر فضه آمد

که ای نوباوهٔ خاتون محشر | شنیدی قصد این فوج ستمگر

که میخواهند از کینه بتازند | بلاشش کشتگان رهوار تازند

سفینه را که احمد کرد آزاد | شکست و کشتیش در ورطه افتاد

سناگه دید شیری در جزیره | ز خوفش شد جهان در چشم تیره

مگر با شیر بیشہ این قدر گفت | بچشمم سروران خوف و خطر گفت

سفانیہ من محبّ مرتضا یم | کہ آزاد از جناب مصطفا یم

چو نام مصطفےٰ آن شیر بشنید | روان شد رہبرش در دشت گردید

درین جا نیز دارد شیر اقامت | اگر گوئی از و خواہم اعانت

بہ پیش او برم چون نام حیدرؓ | یقین دارم کہ گردد شیر یاور

اجازت یافت شد فضّہ سوی دشت | چو دید آن شیر را گویا چنین گشت

کہ اے بوالحارث غافل ازین حال | کہ کشت فاطمہؓ گردید پامال

شد ابن شیر مردان کشتۂ تیغ | شہنشاہ شہیدان کشتۂ تیغ

برین قصد اشقیاے حیلہ سازند | کہ فردا اسپ بر جسمش بتازند

حق شیر خدا اے شیر ادا کن | اعانت از پئے مشکل کشا کن

بگوشش او چو این احوال آمد | سوے مقتل پریشان حال آمد

بجسم اطہر شہ دست بگذاشت | نشست و تا سحر گہ پاس میداشت

سحر چون گشت آمد فوج کفار | کہ سازد کشتگان پامال رہوار

بہ مقتل شیر را دیدند ساکن | کہ پامالی ازان شد غیر ممکن

ز خوف شیر بیشہ رخ نہفتند | با بن سعد ملعون حال گفتند

ستمگر گفت راہِ خویش گیرید | طریقِ مسکنِ خود پیش گیرید
مقررِ رفتہ گردید اید ا | نگردد بر کسے این راز افشا

دربیان آمدن اہلِ قاضریہ برای دفن شہدا بظاہر و بباطن آمدن امام زین العابدین علیہ السلام باعجاز با امامت از قید اہلِ بدعت

عجب آن قوم غافل از خدا بود | عدوے مرتضیٰؑ و مصطفیٰؐ بود
کہ بعدِ قتلِ آن سلطانِ مظلومؑ | بخورد و نوش شادان لشکرِ شوم
زنان در فاقہ و آسودہ اعدا | باین سوء صوم آن جا شربِ صہبا
روان چون کرد ابنِ سعد گمراہ | سوے کوفہ زنان را با سرِ شاہؑ
سہ روز آن بحیا در کربلا ماند | پے دنیا زِ عقبےٰ دست افشاند
بدفنِ کشتگانِ خویش پرداخت | کفن داد و قبور اشقیا ساخت
جسدہاے شہیدان ہمچنان داشت | بغیرِ دفن روے خاک بگذاشت
باہلِ قاضریہ این خبر شد | کہ خالی دشت از اربابِ شر شد
شہیدان بے کفن افتادہ بر خاک | بغیرِ دفن سبطِ شاہِ لولاکؐ
بہ تقتل سایہ زیرِ آسمان نیست | کسے پرسانِ حال بیکسان نیست
بہ تقتل آمدند و جمع گشتند | چو پروانہ بگردِ شمع گشتند

چو بہرِ دفن در مقتل رسیدند ‌ ‌ قبورِ آن شہیدان کندہ دیدند

کہ مرغانِ سپید آنجا خدا ساز ‌ ‌ بہم بودند و می کردند پرداز

پس از رسمِ عزاے سرورِ دین ‌ ‌ شدند آمادہ تجہیز و تکفین

تنِ شاہِ دو عالم گشت مدفون ‌ ‌ بآن موضع کہ تربت ہست اکنون

علی اکبر بپایین پدر خفت ‌ ‌ بخوابِ نازِ آن رشکِ قمر خفت

شہیدان جملہ در پایین اکبر ‌ ‌ پسندیدند جا تا روزِ محشر

کنارِ آبِ دریا گشت طیار ‌ ‌ مزارِ پاکِ عباسِ علمدار

بظاہر صورتِ دفن این چنین بود ‌ ‌ بباطن کار زین العابدین بود

کہ ایشان را ہم ایشان دفن سازند ‌ ‌ اماماں را امامان دفن سازند

باعجازِ امامت آمد آن شاہ ‌ ‌ پئے دفنِ تنِ سلطانِ ذی جاہ

نماز آن شاہ کرد و دفن فرمود ‌ ‌ برآورد آہ سرد و دفن فرمود

سرِ قبرِ امامِ پاک و طاہر ‌ ‌ گروہے از ملائک شد مجاور

برائے زائرانِ قبرِ پر نور ‌ ‌ باستقبال سعی آیند تا دور

در بیانِ آمدن ساکنانِ شہر بعلبک باستقبالِ لشکر یزید در اثنائے راہ

بدا مردے کہ چشم از فہم پوشد ‌ ‌ خرد دنیا و عقبےٰ را فروشد

ز حق ہر کس سوے باطل شتابد ۔ درین بازار جز نقصان چہ یابد

چو ابن مصطفیٰؐ شاہ شہیدانؑ ۔ روان شد جانب گلزار رضوان

گرفتار بلا آل عباؑ شد ۔ اسیر غم بدشت کربلا شد

سر نیزہ سر سردار عالم ۔ دگر سرہا بنوک نیزہ ہا ہم

ز مقتل چون روان آن فوج شر شد ۔ بشہر بعلبک آن رہگذر شد

چو واقف مردمان زان حال گشتند ۔ روانہ بہر استقبال گشتند

علم ہا آن طرف باطبل شادی ۔ باین سو نالہ ہاے نامرادی

پریشان زینبؑ و سجادؑ مغموم ۔ بآہ و نالہ مضطر بود کلثومؑ

خدا معدوم گرداند شما را ۔ چو ما مغموم گرداند شما را

مسلط بر شما سازد کسے را ۔ نماید سر جدا از تن بسے را

خطاب عابد مغموم و دلگیر ۔ بدرد و غم اسیر طوق و زنجیر

بشعرے چند آن مغموم و محزون ۔ شکایات زمانہ کرد موزون

کہ گوناگون بود دور زمانہ ۔ نماند رنج و راحت جاودانہ

خوشا مردے کہ چشمش بر مآل ست ۔ رجوعش جملہ سوے ذوالجلال ست

درباب ورود آل عباؑ و سرہاے شہدا بشہر کوفہ

چه کارِ بد یزیدِ بی حیا کرد | چه بد ابنِ زیاد ابنِ زنا کرد
که نازان گشت در قومِ خود ابلیس | که پُر گردم جهنم را بتلبیس
چنان از زمرهٔ آدم خطا رفت | که امیدِ ترحم از خدا رفت
چنان شد گرم نارِ قهرِ باری | یقین دارم که عالم گشت ناری
مگر البته آن جن خواه انسان | که خواهد شد برین مظلوم گریان
به دامِ من کدام از اشقیا نیست | مگر دو خلقی باحبا بش فراسیت
اگر پرسی یزیدِ زشت بنیاد | خلف ابلیس را باشد باولاد
دگر ابن زیادِ مست باده | ازو هم هست در زشتی زیاده
چو آمد آلِ احمد سوی کوفه | لعین آراست چون گل روی کوفه
شقی بی رحم فرمان داد و خندید | ز قتلِ سبطِ پیغمبر شود عید
موافق شد به حاکم گردشِ دهر | لباسِ نو بنو پوشید همه شهر
سوی بازار خلقی شد روانه | ز شادی کوچه کوچه شادیانه
غرض در ازدحامِ مجمعِ عام | برهنه سر گرفتارانِ ناکام
بنوکِ نیزه ها سرهای اقدس | چو مه پر نور و چون قرآن مقدس
برون آمد زنی از خانه پرسید | که وجه این ستم آیا چه گردید

اسیران کدامی قوم ہستید
مسلمانید یا آتش پرستید

ہمہ گفتند یا ان خفا ییم
گرفتاران آل مصطفائیم

شناسا بود آن زن نیک بخت
بحال زار ایشان گریہ ہا ساخت

ز خانہ چند مقنع چند چادر
بعجلت پیش ایشان آورد مضطر

گرفتند آل احمد آن ردا ہا
مقدّر گفت آہا ثم آہا

دران ہنگامہ پوشیدند خود را
کہ در نامحرمان دیدند خود را

بحال پر ملال آن غریبان
نگہ می کرد ہر کس بود گریان

زنان در گریہ و زاری بہر بام
ز ہیبت لرزہ مردان را باندام

بحال اضطراب و شدّت غم
جناب زینب خاتون معظم

پس حمد خدا و مصطفیٰ اگفت
بتقریر فصیح مرتضیٰ اگفت

کہ لعنت بر شما اے اہل کوفہ
ہمان مکر و دغا اے اہل کوفہ

ستم برپا و برپا باز گریہ
بدل دنیا ز عقبیٰ باز گریہ

ز شاہ کربلا را قتل کردید
علی و مصطفیٰ را قتل کردید

تدارک ہیچ ممکن نیست اکنون
کہ در کونین گردیدید ملعون

شریعت را عبث برباد کردید
دل ابلیس ملعون شاد کردید

بہ امت شاہِ دین سبطِ محمدؐ — امانت بود از اللہ و احمدؐ

تلف کردید امانت از خیانت — چہ باشد عذر در روزِ قیامت

کمر بر ہدم بیت اللہ بستید — بقرآن سوختن آتش پرستید

غرورِ دولتِ دنیا نزیبد — کہ شیطان اہلِ دولت را فریبد

بدنیا ہست مہلت چند ایام — شباہتے کو چو خورشیدِ لبِ بام

نماند اکنون زبعد این شقاوت — شما را از خدا امید رحمت

عذابِ حشر اے اہلِ حسد وائے — سزاوارِ سقر الوائے صد وائے

ازان پس دختران شاہِ مظلوم — وزان پس عائدِ بیمار و مغموم

باشکِ دیدہ و با جان ناشاد — بجمع ہمچنین کردند ارشاد

پشیمان حاضرین گشتند چندان — کہ شورے شد بلند از آہ و افغان

زحسرت دستہائے خود گزیدند — کہ خود را خود سوے دوزخ کشیدند

خراشیدند روے خویش مردان — زنان کردند مو بر سر پریشان

بسجادِ حزین گفتند جمیعم — کہ یا ابنِ محمدؐ فخرِ آدم

بہ یزدان آنچہ گفتی راست گفتی — بسوزہا دلِ خونخوار سفتی

بہ دل اکنون ترا گشتیم محکوم — نداریم اقتدار اے حاکمِ شوم

نمود ارشاد شه هیهات هیهات ۔ چه سود از توبه بعد قتل سادات
شما را هست در نیت فسادے ۔ نمی دارم برین قول اعتمادے
زبان گویاست لیکن قصد دل نیست ۔ جراحت ها که دارم مندمل نیست
چه آفت ها ازین کذب بیان شد ۔ تلف جان امام انس و جان شد
ازان پس آن شه مغموم و محزون ۔ بسا ماتم کرد شعرے چند موزون
که مضمونش همه درد و الم بود ۔ شکایت ها ز ارباب ستم بود

روایت مسلم گچکار

درینجا منهدم شد قصر ایمان ۔ عیان شد از تنور کفر طوفان
ستمگر انتظام ملک فهمید ۔ بمعنی خانهٔ اسلام کندید
چنین شد مسلم گچکار ناقل ۔ مرا در شهر کوفه بود منزل
به شغل کار گچ بودم که ناگاه ۔ بگوشش آمد صداے ناله و آه
ز خادم کردم استفسار احوال ۔ که این شیون چه باشد کن بیان حال
بگفت او دشمن حاکم کسے بود ۔ که لشکر رفت و کشت آورد سر زود
بگفتم نام آن دشمن چه باشد ۔ بگفتا سبط احمد سبط احمد
حسین ابن علی گویند اورا ۔ ستمگر خارجی گویند اورا

ز اصحابے کلامِ وحشت انجام | مرا شد راست مو بالاے اندام
شنیدم نام و ہیچ آنجا نگفتم | ز خوفِ جان ملالِ خود نہفتم
کشیدم دست و شد چشمِ دلم تر | برون رفتم ز قصر از راہِ دیگر ٭
زدم بر رُخ طپانچہ بسکہ از زور | گُمان کردم کہ شد چشمانِ من کور
کنارِ شہر کوفہ چون رسیدم | ہجومِ مردمِ آن شہر دیدم
ز مردودان گروہے چشم براہ | کہ می آیند اسیران آہ صد آہ
جہل محمل بناگہ گشت پیدا | کہ بودند اندران ناموسِ طاہا
ستمکش اہلبیتِ شاہِ ذیجاہ | زنان و کودکان با نالہ و آہ
مریضِ کربلا را دیدم از دور | سوارِ اشترِ عُریان و رنجور
روان خون از تنِ مجروح و محزون | کہ می فرمود شعرے چند موزون
بمضمونِ عزاے شاہِ والا | گہر ریزان براے شاہِ والا
چو حالِ کودکان دیدند مردم | تصدُّق پیش کردند از ترحم
کسے نانِ جوینِ خشک میداد | کسے خرما بدستِ کس فرستاد
بمردم زجر می کرد اُمِّ کلثوم | کہ قدرِ ما شمارا نیست معلوم
تصدُّق بر گروہِ ما حرام ست | کہ ما را خویشی از خیر الانام ست

گرفتے از دہان و دست طفلان | فگندے بر زمین نالان و گریان

درین اثنا سر سلطان والاؑ | بنوک نیزہ شد از دور پیدا

دگر سرہا بسان ماہ تابان | دران خورشید فرق شاہ ذیشانؑ

شبیہ مصطفٰے رخسار طاہر | خضاب از لحیۂ پر نور ظاہر

نگاہ زینب خاتون ناشاد | بفرق سیدؑ عالم چو افتاد

سر خود زد بہ محمل شور انگیخت | کہ بر روے زمین خون از جبین ریخت

بگفت اے ماہ دین مہر امامت | بگفت اے شمع ایوان خلافت

یتیمان تو در رنج اسیری | بیا مشکلکشاؑ کن دستگیری

ز گفتارش دل حضار شد آب | ہمہ گشتند چون سیماب بیتاب

ز شور نالہاے اہل بازار | قیامت شد بہر جانب نمودار

در بیان آمدن اہل حرم بدربار ابن زیاد بانی جور و ستم

زبانم شکیند از من شکایت | ز لذت نیست خالی این حکایت

مرا تفویض تو کردست داور | برائے حمد و نعت و مدح حیدرؑ

تمامم از تو کے منت پذیری | تو راہ ذکر اعدا پیش گیری

مرا تنظیر از شہد بہبود ✽ | تو ہر دم مے نمائی زہر آلود

جو الِشش هست هم کامی مایهٔ نطق ز تو آرایش پیرایهٔ نطق

چو نامِ دشمنی گیرم به گفتار علیه اللعن هم گویم به تکرار

تو چون با من شریکِ این نوائی مگر دان روی خود زین کامیابی

چو راضی گشت گفتم در حکایت که بر ابن زیادِ زشت لعنت

لعین از نطفهٔ ابلیس زاده ز ابلیسِ لعین ملعون زیاده

چو وقتِ صبح تابان شد ستاره لعین بنشست در دار الاماره

همه اعیانِ کوفه را طلب کرد چو روزِ عید سامانِ طرب کرد

به بزم آن لعین سامانِ شادی بر اہلِ بیت گریان نامرادی

سرِ شاهِ شهیدان در طبق بود که زیرِ تختِ آن مردود حق بود

در آوردند در مجلس حرم را زنان و عترتِ شاهِ امم را

بقولِ حضرتِ سجّاد ذی جاه سنان آورد در مجلس سرِ شاه

نمود آن زشت شعری چند موزون با این معنی باین بیهوده مضمون

که پر از نقره و زرکن سپر را نمودم قتل شاهِ بحر و بر را

که از آفاق بهتر در نسب بود وحیدِ جمله عالم در حسب بود

پدر شیرِ خدای پاک و مادر جنابِ فاطمه خاتونِ محشر

چو او زینسان بیان مدعا کرد — غضب ابن زیاد بیجا کرد

که بودی اینچنین گرز و خنجردار — چرا گستاخی چرا کردی چنین کار

رگ خشمش چنان گردید جنبان — برای قتل قاتل داد فرمان

نظر چون بر سر شاه عرب کرد — تبسم کرد و اظهار طرب کرد

بدست نحس چوبی داشت میزد — بدندان و لب فرزند احمدؐ

ز مجلس زید ارقم داد آواز — ز لب بردار چوب ای فتنه پرداز

که این لب بوسه گاه مصطفیٰ بود — بسی مرغوب محبوب خدا بود

بگفت این حرف و گریان شد باواز — در اندوه کرد از چاک دل باز

لعین از گریۂ مومن برآشفت — بہ تندی بانگ بروی بر زد و گفت

خدا داد دست ما را فتح و تمکین — تو گریان می شوی ای دشمن دین

خرف گشتی و پیر سست لاغر — وگرنه میزدم گردن بتقریر

نمود ارشاد مومن ای بد انجام — یقین دارم شدی بیرون ز اسلام

ز مجلس خاست بیرون آن مرد — میان مجمع عام این ندا کرد

که لعنت بر شما ای اہل کوفه — گرفتار خطا ای اہل کوفه

برای عترت زہرا اسیری — پی فرزند مرجانه امیری

بسوگند خدا باشید ناکام	نخواہد شد شمار انیک انجام

دربیان گفتگوی زینبؑ خاتون و سخنان جا و سخن از ابن زیاد ملعون و شهادت ابن عفیف پیر نابینا و ضعیف

لعین ابن لعین ابن زیاد است	سراپا شر ہمہ بغض و عناد است
بکین در بزم آن مغرور اظلم	بدو را و کنیزانش فراہم
نگاہ بی حیا بر زینبؑ افتاد	بگفت این کیست باز و بستہ ناشاد
کنیزی گفت این بنت بتولؑ است	کہ گریان در غم سبط رسولؐ است
ستمگر گفت شکر حق تعالے	شمارا کرد در آفاق رسوا
دروغ کشتگان گردید ظاہر	شدند آخر قتیل از حکم قاہر
بدرد آمد دل و فرمود زینبؑ	کنم من حمد و شکر رحمت رب
مرا فرمود افضل در زمانہ	جد من در رسل باشد یگانہ
ز رجس و لوث و عصیان پاک فرمود	برفعت برتر از افلاک فرمود
نہ گردد ہیچگہ رسوا در آفاق	مگر فاجر مگر سردار فساق
ستمگر گفت دیدی حال تقدیر	چہ کرد آخر خدا نسبت بہ شبیرؑ
بفرمود ارشاد زینبؑ من ندیدم	بجز نیکی ز شاہ ہر دو عالم
شہادت یافت او مقبول رب شد	سعادت حصہ شاہ عرب شد

ترا معلوم خواہد شد بہ محشر   که غالب کیست پیشِ ربِّ اکبر

لعین در خشم شد بیرون ز ایمان   بقتلِ دختِ زہرا داد فرمان

شد ابنِ حارث استادہ سرِ بزم   بہ ملعون گفت ہر که دید این عزم

مناسب نیست ای از خود رمیدہ   غضب بر بیکسِ ماتم رسیدہ

ستمگر باز گفت از بدِ دماغی   مرا شد فتح بر شبّیر طاغی

بحمد اللہ ظفر ربِّ علا داد   ز دردِ سینہ شد صحت شفا داد

نمود ارشاد زینبؑ بد شفائیست   شفاے تو بحقِ تو بلائیست ؛

توجہ جانبِ دیگر لعین کرد   نظر بر حالِ زین العابدینؑ کرد

بگفت این کیست با احوالِ تغیر   مریض و مبتلای طوق و زنجیر

بگفتندش علیؑ ابنِ حسینؑ ست   که جانِ فاتحِ بدر و حنین ست

بگفت آمد خبر زد دم مکرّر   که او را روزِ میدان گشت داور

سرش از تیغ برّان پارہ پارہ   تنِ او چون گریبان پارہ پارہ

مریضِ کربلا ارشاد فرمود   امامِ رہنما ارشاد فرمود

شنیدی برخلافِ او بود اکبرؑ   علی نامش که او را گشت لشکر

ستمگر گفت کی فوجِ جفا گشت   بمیدانِ وغا او را خدا گشت ؛

امامِ ہر دو عالم صدرِ تمکین ٭ نمود ارشاد با صد جانِ غمگین

کہ قابض بہرِ روحِ شیخ و شاب است ٭ خدا وقتِ اجل یا وقتِ خواب است

لعین گفتا حذر کن از عتابم ٭ چہ جرأت می نمائی در جوابم

گلوے سرکشان اولیٰ تہِ تیغ ٭ شوی البتہ چون یحییٰ تہِ تیغ

ز حرفِ قتل زینب مضطرب شد ٭ زمانہ در نگاہش منقلب شد

ز جا برخاست با سجاد چسپید ٭ ز فرطِ غم بآن ناشاد چسپید

بآن بی رسم گفت اول مرا کش ٭ پس این زار و حزین را از جفا کش

بگفت آن شہ مرا بگذار عمّہ ٭ چہ طاقت دارد این غدار عمّہ

مخاطب شد بآن دشمن کہ دشمن ٭ مرا تہدید می سازی بہ کشتن

شہادت در رہِ حق عادتِ ماست ٭ پریشانی ہمہ جمعیتِ ماست

نترسم از ستمگاران بہ کشتن ٭ نیم بہتر ز شاہِ کربلا من

پس آن ملعون بدین او فرمان ٭ شوند این قیدیان محبوسِ زندان

مکانی بود کہنہ تیرہ و تار ٭ در آن محبوس گردید آلِ اطہار

بروز آنجا ز تابِ مہر اذیت ٭ بشب آنجا ز شبنم رنج و محنت

بسانِ وادیِ محشر پر آفات ٭ مقامِ ہول و در ظلمت چو ظلمات

دران آلِ نبی با حالِ تغییر — مریضِ کربلا در طوق و زنجیر

به مسجد رفت آن ملعونِ غدار — بر آمد بر سرِ منبر ستمگار

به مردم گفت آن مردودِ کاذب — که حق اربابِ حق را کرد غالب

یزید و تابعش را کرد یاری — مهیا شد پئے کذاب خواری

شنید این حرف عبد الله ناگاه — که بود ابن عفیف آن مردِ بیجاه

محبِ حیدر و یک چشم حق بین — ز بینش رفته بود او را به صفین

ز دنیا بود فارغ در قناعت — به مسجد روز و شب صرفِ عبادت

درآمد پیش و گفت ای دشمنِ حق — تو و آبای تو کذاب مطلق

یزید و تابعش کذاب و بیدین — ترا او را همیشه کرد نفرین

بقتلِ آل پیغمبر دلاور — چنین یاوه سخن بالای منبر

شنید این گفتگو ظالم بر آشفت — بگفت آخر که باشد کاین سخن گفت

زبان خشمگین شد مرد بیدار — بجوشِ دل مکرر کرد گفتار

چنان شد تیز نارِ خشمِ دشمن — که پر شد از غضب رگهای گردن

به مردم گفت دست از وی مدارید — بصد خواری قریب من بیارید

ز هر جانب ستمگاران دویدند — گرفتند و بصد خواری کشیدند

عزیزان و قریبانش که بودند
رها او را ز غداران نمودند

ربودندش ازان مسجد روانه
رسانیدند مومن را بخانه

ستمگر گفت دست از وی مدارید
روید این کور را تا من بیارید

بقومِ ازدِ بحبر چون خبر کرد
بهم گشتند آن جا بقصد مرد

ز اقلیمِ یمن اکثر قبائل
پی امداد گردیدند شامل

فرستاد آن لعین از مصر لشکر
بلشکر ابنِ اشعث بود افسر

میانِ هر دو قوم از روی افساد
نبردِ سخت و جنگِ صعب رو داد

حسام از هر دو سو بارید چون میغ
عرب گشتند اکثر کشتهٔ تیغ

بآخر گشت غالب فوجِ حاکم
درونِ شهر آمد قومِ ظالم

درِ ابنِ عفیف اعدا شکستند
بخانه آمدند و حلقه بستند

پدر را زود کرد آگاه دختر
که شد در خانه انبوهی ز لشکر

به ضعف و ناتوانی گفت آن پیر
که باکی نیست تا من آر شمشیر

بدستش دخترش شمشیر بسپرد
رجز خواند و بقبضه دستِ خود برد

به تحریکِ حسامِ برق پیکر
ز تن می کرد آن غازی جدا سر

وغا با دیدهٔ بی نور می کرد
ز خود آن اشقیا را دور میکرد

زہر سو حملہ می آورد لشکر | پدر را زان خبر میداد دختر
جری دفع ضرر میکرد از خویش | بہ تیغ آن قوم را میراند از پیش
رجز می خواند و کد میکرد چندان | کہ نامردان ازو بودند حیران
نمودی دخترش فریاد و میگفت | نترسیدی ازان بیداد و میگفت
کرے کردم چنین ہنگامہ را سرد | بضرب تیغ می بودم اگر مرد
بآخر یافتند اشرار قابو | گرفتند از ستم بستند بازو
رسانیدند پیش حاکم زشت | بسویش دید و گفت آن ظالم زشت
خدا را حمد و شکر رب داوار | ذلیل و خوار گشتی آخر کار
جوابش گفت مومن صدر تمکین | توئی خوار و ذلیل اے دشمن دین
ندارم چشم زین مجبورم از جنگ | والا کارے کردم بتو تنگ
ستمگر گفت حالا می شوی فوت | ترا ہم می چشانم شربت موت
جری فرمود ہرگز نیست دہشت | کہ بودم آرزومند شہادت
غرض بیچارہ را کشتند دشمن | زراہ دین بجنت یافت مسکن
بباغ خلد صرف سیر گردید | جری را خاتمہ بالخیر گردید

نوشتن ابن زیاد بحاکم مدینہ و مشتہر شدن خبر قتل حضرت بمدینہ

ز جور حاکم کوفہ زنا زاد چہ حق ہا شد تلف فریاد فریاد
خطش آمد بدین شاہ لولاک سگ ناپاک مسجد کرد ناپاک
ستمگر روز دیگر داد فرمان کہ بر نیزہ سر شاہ شہیدان
بہر کوچہ بہر بازار گردد کہ تشہیر سر شہ ابرار گردد
بہ عبرت اشک ریزان مردم راہ کہ قرآن می شنیدند از سر شاہ
روایت می کند راوی دیگر بہ نخل آویختند آن فرق انور
سیہ رو گشت حاکم مثل خامہ بہر کشور روان شد فتح نامہ
عمر فرزند سعد از اہل کینہ کہ ظالم بود حاکم در مدینہ
بنامش ہم خطے از کوفہ آمد کہ شد مقتول فرزند محمد
منادی ہر طرف ہر سو ندا کرد کہ جان حیدر و زہرا فدا کرد
بلند از چار سو شور بکا شد قیامت در بنی ہاشم بپا شد
بہر خانہ بہر کوچہ بہر جا ز شیون گشت شور حشر بر پا
بر آمد بر سر منبر ستمگار ٭ ز روے بیحیائی کرد گفتار
کہ شد سبط نبی آمادہ جنگ نگشتے کار چون بر باغیان تنگ
خبر آمد بہ عبداللہ جعفر کہ فرزندان تو گشتند بیسر ٭

بلب آورد آن صابر سر دست ‏ ‏ رجوع جمله کس سوی اله است
غلامی گفت نازل کاین بلا شد ‏ ‏ همه از وجه سبطِ مصطفیٰ شد
بروز غسل عبدالله در جوس ‏ ‏ بغیر مو وای کنیزک زاده خاموش
چنین گوئی بحق آن شهنشاه ‏ ‏ که باشد محرمِ اسرار الله
مرا خود بود ذوق این سعادت ‏ ‏ که یابم در رکابِ او شهادت
چو من محروم ماندم از مقدر ‏ ‏ نشد این دولت عظمیٰ میسر
بحمدالله که بر شاه شهیدان ‏ ‏ جگر بندان من گشتند قربان
بیثرب بود هر سو ماتم شاه ‏ ‏ بهر خانه عزای شاه ذیجاه
زنان در خانه با گیسو گشاده ‏ ‏ سرشکِ دیده از باران زیاده
بشب آواز ماتم بر هوا بود ‏ ‏ جهان از آه و شیون پر صدا بود
کسی اشعارِ غم می خواند الّا ‏ ‏ نمی‌شد صورتِ خواننده پیدا

باب روانگی اهل حرم از کوفه بشهر شام محنت انجام

درین ماتم قلم را سینه چاک ست ‏ ‏ بروی خاک از آه ار خاک است
سخن را چون بعقد در دو آلام ‏ ‏ بکوفه منقضی شد چند ایام
نوشت ابن زیادِ زشت انجام ‏ ‏ چنین نامه بسوی حاکمِ شام

کہ قیدست آلِ پیغمبرؐ بزندان
بحق این اسیران چیست فرمان

جواب آمد روان کن جانبِ شام
سران را با گرفتاران ناکام

لعین زشت سامان سفر کرد
روانہ عترتِ خیر البشرؐ کرد

کہ غل در گردنِ سجادؑ انداخت
اسیران را سوارِ اشتران ساخت

محافظ کرد از قومِ منافق
ابوبردہ محفّر زحر طارق

فرستاد از عقب شمرِ لعین را
بہمراہش بسے اعدای دین را

بخوفِ آنکہ شاید اہلِ اسلام
بُرند اہلِ دغا را سر بہ صمصام

مبادا اہلِ دین از جوشِ ایمان
بگیرند از رہ سرہا و اسیران

در بیان مسلمان شدن راہب دیر باعجاز سر جناب سید الشہداؑ

زہے لطفِ خدائے بندہ پرور
کہ پابندانِ دامِ کفر اکثر

بسر کردند در کفر و ضلالت
بآخر یافتند از حق ہدایت

ز اعمش قطب راوندی رقم کرد
کہ او ہنگامِ حج قصدِ حرم کرد

درانجا دید مردے زشت انجام
کہ ہمراہِ سرِ شہؑ بود در شام

بیان کرد او کہ ما چون سر بریدیم
بدیرِ راہبے در شب رسیدیم

سرِ مظلوم بر نوکِ سنان بود
نگہبان گرد فوجِ شامیان بود

بسر و سامانِ مینوشی نمودیم ‌ ‌ ‌ بساماں طرب مشغول بودیم
بناگہ دید ہر شامی در آنجا ‌ ‌ ‌ کہ دستے گشت از دیوار پیدا
نوشت از خامہ آہن بدیوار ‌ ‌ ‌ زخون شعرے بمضمونِ غم آثار
کہ قتلِ شاہ دین از دستِ اُمّت ‌ ‌ ‌ زجدّش باز امید شفاعت
یکے از ما زجاے خویش برجست ‌ ‌ ‌ کہ گیرد دست را گم گشت آن دست
بکارِ خود چو ما مشغول گشتیم ‌ ‌ ‌ بعصیان و خطا مشغول گشتیم
عیان شد باز دست از حکمِ داور ‌ ‌ ‌ باین مضمون رقم زد بیتِ دیگر
کہ ایشان را بربِّ پاکِ اکبر ‌ ‌ ‌ نخواہد بود کس شافع بمحشر
معذّب جاودان اشرار باشند ‌ ‌ ‌ ہمیشہ در عذابِ نار باشند
وگر برخاست زان انبوہ مردم ‌ ‌ ‌ گرفتن خواست دستِ غیب شد گم
سکون ہرگاہ آن مردِ دژم کرد ‌ ‌ ‌ نمایان باز شد بیتے رقم کرد
کُشتند آن امامِ رہنما را ‌ ‌ ‌ بحکمِ جور سبطِ مصطفےٰ را
بساحل نہرِ خون جاری نمودند ‌ ‌ ‌ خلافِ مصحفِ باری نمودند
درین اثنا برآمد راہب از دیر ‌ ‌ ‌ زشر رو تافت راجع شد سوی خیر
بچشمِ غور نورے دید ناگاہ ‌ ‌ ‌ کہ رفتے بر فلک از فرقِ آن شاہ

بحیرت آمد و پرسید از فوج — زحال آمد و شد صورت موج

همه گفتند محنت ها کشیدیم — حسین ابن علی را سر بریدیم

سر او را ز دشت نینوا تام — بریم از بهر نذر حاکم شام

بحیرت رفت راهب کرد فریاد — که آیا این چه ظلم ست و چه بیداد

حسین ابن علی سبط نبی بود — که زهرا دخت و دامادش علی بود

جفا کردید بر پیغمبر خویش — بدا ست البته انجام بد اندیش

اگر می بود فرزند مسیحا — مقامش بودے اندر دین ما

کنون مے خواهم از سردار لشکر — دهد امشب که باشد پیشم این سر

بوقت صبح گیرد فرق پر نور — خیانت در امانت نیست دستور

دو الف از من بگیرد درهم زر — که وراثت پدر آمد میسر ❊

با بن سعد ملعون چون خبر شد — سرش شوریدن از سودای زر شد

براهب فرق شه آن بد سیر داد — چه از آن دولت دین بدگهر داد

زراهب زر طلب کرد و سره ساخت — سر همیان به ضبط مهر بر دوخت

به خازن داد تا اندر خزانه — نهد دار و حفاظت جاودانه ❊

چو راهب یافت فرق شاه ذیشان — بذیرا ورد چون گنجینه جان

منور دیر شد از نور آن سر — بسانِ مشرقِ مہرِ منوّر

صداے ہاتفی آمد بگوشش — کہ از ہیبت پریشان گشت ہوشش

خوشا حالِ کسے کو ہست مشتاق — نماید حرمتِ این شاہِ آفاق

بسے زین مژدہ راہب شاد گردید — ز بس شادی بہ پیراہن نگنجید

گلاب آورد و شست و شوے سر کرد — ز خونش پاک چون شمس و قمر کرد

معطّر ساختش از مشک و کافور — زہے خوشبو زہے نکہت زہے نور

نہاد او را چو راہب بر مصلّا — بسوے آسمان رو کرد بالا

کہ یارب بہرِ عیسیٰ علیہ السلام این سرِ پاک — بپاے نطقِ مسیحا این سرِ پاک

رہِ بیگانگی از من نپوید — ہمہ از سرگذشتِ خویش گوید

سرِ شہ ناگہان آمد بگفتار — کہ اے راہب چہ میخواہی بکن اظہار

نمود او عرض اظہارِ نسب کن — وطن گو نامِ خود را وردِ لب کن

لبِ لعلینِ شہ گوہر فشان شد — گلِ باغِ نبی رطب اللّسان شد

کہ جدّم مصطفیٰ محبوبِ داور — پدر حیدر رفیقِ حوضِ کوثر

حسن ع اخ است و زہرا ع مادرِ من — بریدند از ستم اعدا سرِ من

ز نامِ من چہ می پرسی کہ شبیر ع — شہیدِ کربلا مظلوم و دلگیر ع

ده الکفار بی تقصیر گشتند ‌ بضرب نیزه و شمشیر گشتند

همه بدعت پسندان ذبح کردند ‌ بسان گوسفندان ذبح کردند

بشمشیر و سنان کشتند اعدا ‌ جوان تا طفل شش ماهه بصحرا

اسیر دست اعدا آل حق شد ‌ زن و فرزند پابند رسن شد

شنید این قصه را راهب برآشفت ‌ برو مالید روی خویشتن گفت

که روا از روی انور بردارم ‌ شفاعت خواهم و امیدوارم

سر شاه شهیدان داد آواز ‌ شوی از دین جدّ من چو ممتاز

کنم البته اقرار شفاعت ‌ ترا از گرمی روز قیامت

ز فیض شاه راهب شد مسلمان ‌ شفیعش شد شهنشاه شهیدان

چنین هم گفته اند اهل روایت ‌ یهودی بود آن راهب بملت

مع خویشان و یاران شد مسلمان ‌ ز اعجاز امام جن و انسان

سحر چون گشت سر را استر و کرد ‌ سفارش مرد دین بیرون ز حد کرد

که بهر حق سر نیزه ندارند ‌ سر اطهر بصندوقی گذارند

اجابت ابن سعد بی حیا کرد ‌ همان نیز اد لیکن بیوفا کرد

بمنزل آمد و زر خواست مقهور ‌ به همیان بود مهرا و بدستور

گشودو وویدکان دولت تلف شد | کہ جملہ آن زرِ خالص خزف شد
نوشتہ بپشت وروے زر دو آیہ | کہ عبرت خیز بود آن ہر دو آیہ
کفِ افسوس مالیدآن ستمگار | کہ ور دنیاؤ دین گشتم زیانکار
بآب انداخت آن زر را بحسرت | چہ شیطان بود برابلیس لعنت

دربیان مردی ملعون کہ محافظ سرہای شہدا بود در راہِ شام

خطا چون بگذرو از حد عذاب ست | سقر با داش کارِ ناصواب ست
پناہ از نارِ قہرِ ربِ قہار ٭ | ہمیشہ ظالم کیشان داخلِ نار
روایت کرد سید ابنِ طاؤس | حکایت کرد سید ابنِ طاؤس
کہ مردے را بطوفِ کعبہ دیدند | ہمہ حجاج نزدِ او رسیدند ٭
ندامے کرد رحم اے ربِ ذوالمن | نخواہی کرد الا رحم بر من
ہمہ گفتند این گفتن نزیبد | خلافِ راہِ دین گفتن نزیبد
اگر باشد بقدرِ کوہ عصیان | خدا بخشندہ است ای مردِ نادان
یکے را زان جماعت بُرد بیرون | بگفت احوالِ من کن گوش اکنون
کہ من بودم دران قومِ بدانجام | کہ می بردند سرہا جانبِ شام
نصندوقے سرِ شاہِ زمن بود | کہ در منزل بشب در حفظِ من بود

نهادم در میان و گرد آن جمع ‌ ‌ ‌ برای روشنی افروختم شمع
همه در شغل میخواری و بدمست ‌ ‌ ‌ به پهلو شیشه می جا هم در دست
دران شب می ننوشیدم مگر من ‌ ‌ ‌ نگشتم زان چو آنها بیخبر من
چو آن ساغر کشان در خواب رفتند ‌ ‌ ‌ چو بخت خویششان در خواب رفتند
صداها مثل برق و رعد آن دم ‌ ‌ ‌ بگوش من رسید از چرخ هیهم
کسے می گفت مے آید پیمبر ‌ ‌ ‌ محمد شافع امت به محشر
که ناگه باز شد درهاے افلاک ‌ ‌ ‌ بسان رخنه هاے رخت صد چاک
سهیل مرکبان هر دم شنیدم ‌ ‌ ‌ صداے اسلحه پیهم شنیدم
نظر کردم که آمد نوح و آدم ‌ ‌ ‌ جناب خضر و اسحق مکرم
خلیل الله آمد با محمد ‌ ‌ ‌ محمد واقف اسرار سرمد
نه تنها جبرئیل محترم بود ‌ ‌ ‌ که میکائیل و اسرافیل هم بود
بسازو جانیان همراه احمد ‌ ‌ ‌ بسا کرّوبیان گرد محمد
پس آن صندوق را جبریل وا کرد ‌ ‌ ‌ سر شاه شهیدان را برآورد
تنا طشم طرفه از فریاد افتاد ‌ ‌ ‌ که هر یک می گرفت و بوسه میداد
غبار از چهره اش میرفت یک یک ‌ ‌ ‌ با حمد تعزیت می گفت یک یک

بہ پیغمبر گریہ ہا می کرد و میگفت　　کشیدی از دل آہِ سرد و میگفت

ببینید اشقیا با من چہ کردند　　بنورِ دیدہ ام دشمن چہ کردند

چنان برگشتہ شد چرخ و زمانہ　　کہ سید کشتہ شد بے آب و دانہ

بہ پیشِ مصطفیٰؐ جبریلؑ آمد　　بصد آہ و بکا جبریلؑ آمد

کہ جوشِ قلزمِ قہر و غضب شد　　مرا یا مصطفیٰؐ فرمانِ رب شد

و ہم پاداشِ این قومِ لعین را　　چو گردون سرنگون سازم زمین را

کنم مانند قومِ لوط نازل　　عذابِ سخت بر قومِ سیہ دل

مگر این حکم چون قہار فرمود　　شمارا اندرین مختار فرمود

نبیؐ فرمود مہلت اے برادر　　از ایشان دشمنی خواہم بہ محشر

دوبارہ از فلک آمد گروہے　　درانجا از ملک آمد گروہے

کہ یا ختم الرُسُل مارا ست فرمان　　کہ این پنجاہ کس گردند سوزان

بلب آورد حضرتؐ اختیار ست　　ہمانا حکمِ محکم کردگار ست

بکفت شان حربہ ہای آتشین بود　　ظہورِ قہرِ ربُّ العالمین بود

زدند و سوختند و خاک کردند　　غرض از خس جہان را پاک کردند

نگاہِ قہرِ شان چون بر من افتاد　　برآوردم زخوف و ترس فریاد

خدا را یا رسول اللہ امانی | چہ باشد گر نسوزد نیم جانی

نبیؐ فرمود در اے مرد ظالم | نیامرزد ترا رب دو عالم

تل خاکستری دیدم سحرگاہ | نبودند آن ہمہ یاران ہمراہ

شنیدند این سخن چون زان جفاکیش | بزودی حاجیان رفتند از پیش

کنند آن را کہ نفرین خود ہمیشہ | نجاتش چون شود در روز محشر

در بیان ورود آل اطہار بدربار یزید جفاکار

بیار اے دیدہ اشکے در غم شاہ | ز صد شادی ست بہتر ماتم شاہ

نبیؐ گفتست ہر کس گشت گریان | بزہراؑ و علیؑ کردست احسان

چنان باید کہ این غم دل خراشد | بیک ندگور شہ صد اشک باشد

چو قتل ابن علیؑ در کربلا شد | بقید و بند آلش مبتلا شد

روان ابن زیاد دوزخ انجام | نمود اہل حرم را جانب شام

بہ حاکم چون خبر کردند زین حال | چو گل بشگفت از شادی بد افعال

بشادی بزم عیش آراستہ ساخت | بہ تزئین و ترتیب بزم پرداخت

بہ اعیان و سرداران خبر کرد | بہ اشرار و لعنداران خبر کرد

بہم در بزم آن باطل خلیفہ | خلائق گشت مانند سقیفہ

شراب و جام و مینا پیش تختش ‌‌ سیہ روی لعین مانند بختش

اسیران ستم در ماتم و رنج ‌‌ بزمِ او قمار و شغلِ شطرنج

بہ مردم داد فرمان آن ستمگار ‌‌ کہ آرند آلِ احمد را بدربار

دوید از خرمی شمرِ سیہ مست ‌‌ جوان و طفل را دست از رسن بست

بنوکِ نیزہ سرہاے شہیدان ‌‌ سرِ آلِ رسولِ پاک عریان

بدربارِ ستمگر از دحامے ‌‌ زجوشِ شامیان انبوہ عامی

درآنجا عبدرحمان بود مردے ‌‌ بحاکم زد صدا با آہ سردے

کہ نسلِ فاطمہ از بیخ کندی ‌‌ بخاک اولادِ طاہر را فگندی

ہمیہ را کہ بود آن زانیہ زن ‌‌ نمودی نام او بسیار روشن

بگفت آہستہ حاکم صبر کن بیست ‌‌ درین محفل مقامِ این سخن نیست

تبہ کے شود آن بیحیا را ‌‌ کہ سازد قتلِ آلِ مصطفےٰ را

بطشتِ زر سرِ سبطِ پیمبر ‌‌ نہادہ پیش تختِ آن ستمگر

گہے مے زہر مار آن بیحیا ساخت ‌‌ گہے در بازیِ شطرنج پرداخت

خوش و خرم زقتلِ سبطِ احمد ‌‌ بیاران و کسان می گفت مرتد

مبارک شد مرا این شربِ بادہ ‌‌ سرِ دشمن بہ پیشِ من نہادہ

بحق شہ مگر ناسزا گفت — بجدّ او برابر ناسزا گفت
طلب چوبے نمود آن وقت مرتد — بدندان و لب مظلوم میزد
صدا زد کردم امداد امیہ — مجاہستند اولاد امیہ
مہم کشتگان بدر سر شد — کہ اولاد علیؑ بے پا و سر شد
تہ تربت چہ باشد حال حیدرؓ — کشیدم انتقام از آل حیدرؓ
ابوبرزہؓ کہ حاضر بود آنجا — ز اصحاب رسولؐ حق تعالیٰ
بگفت اے وائے بر تو اے پرآشوب — بدندان مبارک میزنی چوب
بچشم خود نظر کردم مکرر — کہ می بوسید این دندان پیمبرؐ
بحق ہر دو سبط خویش فرمود — کہ ایشانند خضر راہ معبود
دو شمشاد گلستان بہشت اند — دو سردار جوانان بہشت اند
کشد ہر کس کہ ایشان را لعین است — معذّب پیش ربّ العالمین است
رسد روز جزا در درک اسفل — مقامش نار جا در درک اسفل
برآشفت آن سیہ و داد فرمان — کشیدندش ز محفل اہل طغیان
برون کردند از محفل بخواری — ذلیل و خوار شد مقبول باری
جناب زینبؓ دلخستہ برخاست — ز جوش دل ز صف برجستہ برخاست

بگفت اے نطفۂ ناپاک سفاک
نداری از خدا و مصطفیٰ باک

خدا را می کنم حمد و ستایش
کہ در درگاہ او زیبد نیایش

درودے بر محمد می فرستم
کہ از اولاد او من نیز ہستم

پس از حمد خدا و نعت گویم
کلامے چند و راہ راست پویم

کہ از کیف مئے دنیا شدی مست
نماند اندیشۂ فردا شدی پست

باین مال و منال ای بیخبر وزہ
باین جاہ و جلال ای بیخبر وزہ

ز خود رفتی چنان در جوش مستی
کہ رکن کعبۂ ایمان شکستی

ندانی کہ ما را خوار کردی
ستم بر بیکسان زار کردی

خدائے پاک ما را داد حرمت
گرفتن میتوانی کے کرامت

نہ این خنت بحال ابتر ماست
کہ استہزای تو بر حق تعالیٰ است

مدان کار ریاست راست گردید
موافق آسمان بنخواست گردید

نخواہد شد کنون پاے تو رنجور
برہ خارے کہ بود امروز شد دور

دہد مہلت خدا چندے بگفتار
جزایم تا شود بسیار بسیار

سزاوار عتاب آخر نماید
گرفتار عذاب آخر نماید

رہائی نیست بہر قوم ظلم
ہمیشہ داخل نار جہنم

زنان تو به پرده ای جفاکار
زنان سبط پیغمبر به بازار

از انجا نیست دور این زشت کردار
که بهتان بر خدا بندند اشرار

جگر خاییده اند اکثر بدندان
نموشان ست از خون شهیدان

کشیدی از حسد شمشیر کینه
بروی حضرت شاه مدینه

براهلبیت احمد ظلم و بیداد
گنی از قصهٔ بدر و احد یاد

لب لعل شه و چوب تو بیدین
ز اهل بزم خود خواهان تحسین

نموی تست از کشت ضلالت
خمیر تست از خاک شقاوت

بنار آنها که سوزند از زبانها
تو هم جوئی تقرب سوی آنها

بسوگند خدا روزی بیاید
ترا از جای تو آتش رباید

گنی فریاد ای بدبخت خفاش
هرا مادر نزادی در جهان کاش

نمودی هتک حرمت مرتضی را
رخ خود چون نمائی مصطفی را

قریب ست اینکه این قدر تو کاهد
خدا خون شهیدان از تو خواهد

بدا حال ستمگاران ظالم
معذب جمله خونخواران ظالم

شهیدانی که در مقتل طپیدند
ازین عالم بآن عالم رسیدند

مدان مرده که جمله زندگانند
حضور کبریا با عز و شانند

دهد روزی ز لطفِ خویش داور ‌ ‌ بقربِ حیدر و ظلِ پیمبر

عداوت با تو چون حیدر نماید ‌ ‌ سرِ پاداشِ پیغمبر نماید

چه خواهد بود حالِ تو به محشر ‌ ‌ گرفتارِ عذابِ ربِّ اکبر

ترا آنها که بر خود برگزیدند ‌ ‌ بساطِ کفر در آفاق چیدند

خلافت را بتو دادند زینت ‌ ‌ شوند آخر پشیمان در قیامت

ندیمِ خاصِ تو باشند در نار ‌ ‌ تو و آنها بصد خواری گرفتار

سخن حق ست بر لب انچه رانم ‌ ‌ اثر دشوار لیکن در تو دانم

دلِ تو سخت تر از آهن و سنگ ‌ ‌ بعید الفت ز سنگین دل بفرسنگ

نه در مغزِ دلِ تو بوی رحمت ‌ ‌ نه در چشمت نشانی از مروت

مسلمانان ز دستِ تو بفریاد ‌ ‌ شهیدان گشتهٔ شمشیرِ بیداد

ز اغوای تو شد گمراه عالم ‌ ‌ توئی در دهر ابلیسِ مجسم

ز فرعون و ز نمرود و ز شداد ‌ ‌ نیامد انچه از دستِ تو رو داد

بصد بیداد کشتی اولیا را ‌ ‌ بریدی حلقِ خاصانِ خدا را

بما بیداد کن چندانکه خواهی ‌ ‌ نه ترسیم از خرابی و تباهی

بزرگی بر جهان ما را خدا داد ‌ ‌ ریاست در جنان ما را خدا داد

شرافت کے گرفتن بتوانی ‏ چہ گمراہی کہ راہِ حق ندانی

ہمہ پاکیم ما از سہو و نسیان ‏ تو ناپاک و نجس اے نامسلمان

چہ پروا اگر بلاے ما سترگ ست ‏ نمیدانی خداے ما بزرگ ست

چو از لب حرف واویلا بر آریم ‏ بہ محشر دود از اعدا بر آریم

تو نفعِ خود کہ میدانی زیان ست ‏ جہنم خواستگارِ کافران ست

سخن زینگونہ زینبؑ گفت بسیار ‏ فصاحت شد نثارِ طرزِ گفتار

نشد از حاکمِ بیدین جوابی ‏ بلب آمد جوابِ ناصوابے

کہ نبود دُور این گفتارِ پُر غم ‏ بماتم از زنانِ اہلِ ماتم

بغارت رفت کشتِ حاصلِ او ‏ بگوید ہرچہ آید در دلِ او

پے تنبیہ کجا زان بار است ‏ نشست از پا چو او سجادؑ برخاست

رُخِ بیمار بود از لاغرے زرد ‏ زغصہ سُرخ شد مثلِ گلِ ورد

یزید رو سیہ دید و باو گفت ‏ گران گفتن دلِ احمدؐ برآشفت

کہ بشنو اے علیؑ فرزندِ شبیرؑ ‏ ہمہ از والدِ تو بود تقصیر

مرا از اہلِ ریاست ہم ندانست ‏ سزاوارِ قرابت ہم ندانست

فتورے در ریاست کرد پیدا ‏ سزایش داد آخر حق تعالے

بسی رنجید ازین گفتار سجادؑ — نمود ارشاد خاموش ای زنا زاد

تو بودی نطفہ اندر بطنِ مادر — بعالم بود جدِ من پیمبرؐ

ہمیشہ بود از حکمِ الٰہی — بآبا و بجدم بادشاہی

چو در بدر و اُحد روزِ وغا بود — علمدارِ محمدؐ مرتضیٰؑ بود

بدستِ جدِ تو ہنگامِ پیکار — ہمیشہ رایتِ افواجِ کفار

اگر دانی کہ ای اکفر چہ کردی — باہلِ بیتِ پیغمبرؐ چہ کردی

روی در کوہ و صحرا جا گزینی — ز غم بر روی خاکستر نشینی

برنج کردنِ خود ای زنا زاد — کنی تا زیست صبح و شام فریاد

تو بر تخت و سرِ سبطِ پیمبرؐ — بزیرِ تختِ تو اللہ اکبر

بامت از نبیؐ بود این ودیعت — خیانت از تو آمد در امانت

سیہ روی تو باد ای کور دیدہ — زبان و دست و پای تو بریدہ

بدنیا تا کجا کنی حکومت — چہ خواہی کرد آخر در قیامت

باللہ انجت ترا روزِ حساب ست — عذاب ست و عذاب ست و عذاب است

چنین ثابت شد از بعضی روایات — کہ آمد در غضب عمرو و بدذات

بجلادِ ستمگر داد فرمان — بکش او را و گردن زن بستان

همانجا دفن کن در پردۂ خاک
همین باشد سزای مرد بیباک

ز حکمش شور در اہل حرم شد
قیامت در اسیران ستم شد

بماتم زینبؑ و کلثومؑ گریان
سکینہؑ در غم و فریاد و افغان

کشید آن مرد ملعون دست سجادؑ
ببلغ آورد شد مصروف بیداد

لحد کندید اوّل بہر تدفین
کہ پوشند جسم پاکش دشمن دین

امامؑ خلق شد مصروف طاعت
چو حیدرؑ در نماز استاد حضرتؑ

ز حضرت شد فارغ گشتہ نامرد
بقصد قتل تیغ کین علم کرد

کہ دستے از ہوا ناگہ عیان شد
نزول قہر رب دو جہان شد

بہ ضربے گشت بیجان جسم ظالم
بخاک افتاد و شد سوی جہنم

ز حاکم بود طفلے نام خالد
رسانید این خبر ترسان بوالد

بگفت او جسم مردہ در ہمان گور
شود مدفون چہ باشد از قضا زور

بہ آخر پیش آید کردۂ خویش
کند چہ ہر کہ چاہ او راست در پیش

بمجلس باز حضرتؑ را طلب کرد
گل باغ امامت را طلب کرد

در بیان طلب کردن شامی دختر حضرتؑ را بکنیزی و یافتن سزای کردار

کسے کو دشمن آل عباؑ شد
چو شیطان مورد لعن خدا شد

بدنیا اوفت بعقبی رفت بر باد ٭ نه در دنیا نه در روز جزا شاد
در اینجا خوار و رسوا او سیه رو ٭ در آنجا در عذاب نار بد خو
نوشتند اهل اخبار این روایت ٭ غم انگیزست بسیار این روایت
که دختِ شاه بیکس فاطمه نام ٭ در آن خیل اسیران بود ناکام
رسن در دست موی سر پریشان ٭ در آن انبوه چون تصویر حیران
چنان گردِ یتیمی غم برو ریخت ٭ که اشک از چشم حاکم هم فرو ریخت
دلش ترسان و از غم سینه در جوش ٭ به چو نرگس چشمِ حیرت باز و خاموش
نگاهش گاه بر سجادِ محزون ٭ گهی از دیدنِ زینب جگر خون
ز اهل شام مردِ زشت رخ موی ٭ چو بخت تیرهٔ خود تیره روی
بحاکم گفت این دختر بمن بخش ٭ ز بحرِ فیض این گوهر بمن بخش
ز ترسِ آن لعین دختر بلرزید ٭ ز فرطِ خوف با زینب بچسپید
ز وحشت رعشه بر اندام افتاد ٭ به غش بر خاک آن ناکام افتاد
صدا زد حضرتِ کلثوم در جوش ٭ خموش ای شامیِ بدبخت خاموش
زبانت قطع گردد دیده ها کور ٭ دو دستت خشک بادا ای زنده در گور
کنی ای بی حیا از بی تمیزی ٭ طلب آل نبی را در کنیزی

هنوز آن التجا اندر دهن بود ‌‌ ‌ اثر از دیر مشتاق سخن بود
زبانش لال چشمش کور گردید ‌ ‌ دو دستش خشک شد بر خاک غلطید
صدا کلثوم زد الحمد لله ‌ ‌ شدی از نالۂ مظلوم آگاه
نبود اینگونه گستاخی سزاوار ‌ ‌ بدنیا یافتی پاداش کردار
چنان گشتند ترسان مردم شام ‌ ‌ که هوشدار است هر یک را باندام
یکی با دیگری می کرد گفتار ‌ ‌ که این باشد سزای زشت کردار
تزلزل در تن حاکم هم افتاد ‌ ‌ بزندان آن اسیران را فرستاد
ز حال سختی زندان چه گویم ‌ ‌ ستم های ستم کیشان چه گویم
شکسته چار سو دیوار و در بود ‌ ‌ ز سقف کهنه جانها در خطر بود
ز تاریکی و انجار روز چون شب ‌ ‌ ز گرمی جان هر محبوس بر لب
گریبان زنان بی ردا چاک ‌ ‌ نشسته بی بساط و فرش بر خاک
گرفتار بلا سجاد دلگیر ‌ ‌ بگردن طوق و پا در قید زنجیر
یتیمان در بکا از جوش آلام ‌ ‌ بسر شد در مصیبت چند ایام

در بیان خطبه خواندن حضرت امام زین العابدین روبروی یزید پلید

خدا آنرا که علم و فضل داد است ‌ ‌ بنامش ز نعمه و دولت قباد است

مجال کیست تا با او ستیزد | بہ غفلت آبروے خویش ریزد
جہالت پیش اہل علم ناحق | تفاوت بین کجا باطل کجا حق
یزید روسیہ مردود سرمد | عدوے احمد و اولاد احمد
سوے مسجد چو روزے رفت ناگاہ | مریض کربلا را برد ہمراہ
خطیبے را طلب کرد آن بداختر | بہ مسجد رفت او بالاے منبر
یزید و والد او را ثنا گفت | حسین و مرتضیٰ را ناسزا گفت
مریض کربلا در عالم جوش | خطیب ہرزہ گو را گفت خاموش
بخشم آوردی اے ظالم خدا را | جہنم را بخود کردی گوارا
بحاکم گفت رخصت دہ مرا ہم | کہ من ہم بر سر منبر برآیم
بہ مجلس راست گویم نکتۂ چند | کزان خلق خدا گردد رضامند
ندادآن بے حیا رخصت ابا کرد | مگر ہر کس بظالم التجا کرد
اجازت دہ کہ بینم قال او را | بمنبر بشنوم اقوال او را
بگفت اندیشہ دارم از مقالش | شود رسوا ابوسفیان و آلش
ہمہ گفتند گوید ہرچہ خواہد | ز قول او کجا قدرت بکاہد
بلب آورد این از اہلبیت است | علوشش دلنشین از اہلبیت است

اگر طفلے از ایشان شیرخوار است / بعلم و فضل فخر روزگار است

مگر چون حاضرین کردند اصرار / اجازت داد آخر آن سیہ کار

امام پاک بر منبر بر آمد / ز شرق خسرو خاور بر آمد

بجاے خویش بنشست و بیان کرد / ثنا و حمد رب دو جہان کرد

درود کاملہ آنگاہ سجاد / بر اہل بیت پیغمبر فرستاد

چنان گویا لب معجز نما شد / کہ دریا بار چشم حاضران شد

ندا فرمود پس یا ایہا الناس / خداے داورس یا ایہا الناس

میان خلق مارا رہنما کرد / فضیلت داد و شش خصلت عطا کرد

جوانمردی و حلم و بردباری / فصاحت در سخن جرأت شعاری

محبت در دل ارباب ایمان / کہ مفتاح ست بہر باب ایمان

چہ عزت در ہمہ آفاق داریم / فضیلت بر ہمہ آفاق داریم

جناب مصطفٰے از ماست آخر / علی مرتضٰے از ماست آخر

جناب حمزہ از ما جعفر از ماست / کہ ہر یک خاص پیش حق تعالی است

دو سبط مصطفٰے قدسی سرشت اند / کہ سردار جوانان بہشت اند ٭

مرا ہر کس کہ داند نیک داند / چو واقف نیست دانستن تواند

منم فرزند مکہ هم منا هم ۔ منم دلبند زمزم هم صفا هم
جدِ من بود کو برداشت تنہا ۔ مقامِ پاک ابراهیم از جا
جدِ من تاج بخشِ سروران ست ۔ جدِ من خاتم پیغمبران ست
بعالم بہترین حاجیانم ۔ بعالم خوشترینِ ساقیانم
جدِ من بر براقِ تیز رفتار ۔ بسوے لامکان شد پیش دادار
ببازویش توانِ قابَ قوسین ۔ ازو زورِ کمانِ قابَ قوسین
منم فرزندِ آن شیرِ دلاور ۔ کہ شد از زورِ دستش فتح خیبر
چنان فرمود شمشیر آزمائی ۔ کہ بر آفاق ظاهر شد خدائی
جدِ من آفتابِ مشرقین ست ۔ جدِ من فاتحِ بدر و حنین ست
منم فرزندِ آن عابد کہ اصلا ۔ دمے غافل نبود از حق تعالی
بناے کفر و خذلان را برانداخت ۔ هزاران پهلوانان را سر انداخت
بجنگِ کافران ضرغام او بود ۔ بہ بیعت سابق الاسلام او بود
عنان او بسوے زهد معطوف ۔ بصد رغبت بصبر و شکر معروف
منم فرزند آن شیرِ غضبناک ۔ کہ کرد از کافران آفاق را پاک
کشندہ مارقان و قاسطان را ۔ درندہ اژدرِ آتش فشان را

منم صندوقِ علمِ حق تعالیٰ ❖ سرِ من در فصیحان ست بالا ❖

منم فرزندِ فرزندِ محمدؐ ❖ منم دلبند دلبندِ محمدؐ

منم فرزندِ شیرِ بیشۂ حق ❖ علیؑ تیغ آزمائے بدر و خندق

گلِ شادابِ باغِ مصطفائیم ❖ دُرِ نایابِ بحرِ مرتضائیم

محمدؐ جدِ من محبوبِ باری ❖ منم اینجا اسیرِ قومِ ناری

پدر مشکل کشائے ہر دو عالم ❖ منم اینجا بقیدِ جورِ ظالم

پدر مقتولِ تیغِ اشقیا شد ❖ سرش از جسمِ پاکِ او جدا شد

بلاشِ او طیور و وحش گریان ❖ نگر خندان گروہِ نامسلمان

جہان آزاد از امدادِ او شد ❖ گرفتارِ رسن اولادِ او شد

سخن ہرگاہ تا این جا در آمد ❖ خروش از مردمِ حاضر برآمد

یزیدِ روسیہ ترسید آن دم ❖ کہ برگردند از و قومِ فراہم

اشارت کرد ظالم با موذن ❖ اذان گوید بہ مسجد تا موذن

موذن گفت چون اللہ اکبر ❖ صدا زد عابدِ حق اوست برتر

موذن لا الٰہ آورد بر لب ❖ بہ الّا اللہ کرد اتمامِ مطلب

جنابِ عابدِ بیمار فرمود ❖ کہ در ہر وقت بیشک اوست موجود

باین نکته که ظاهر وحدت اوست | گواهی میدهد خون در رگ و پوست

موذن از محمد کرد چون یاد | مخاطب سوی حاکم گشت سجاد

بگو این رشته انجام این محمد | که نامش شد عیان باشد ترا جد

چو جد خویشتن گوئی دروغ ست | صریحا این دروغ بیفروغ ست

چو گوئی جد من آخر چه کردی | چه کردی وای ای کافر چه کردی

که کشتی عترت اطهار او را | با آتش سوختی سرکار او را

اسیر ظلم دلبندان احمد | سنان و پشت فرزندان احمد

نداد آن ظالم بیدین جوابی | نبود او را سوای کین جوابی

بسی یه رو در نماز استاد فی الفور | چه آید از نماز صاحب جور

بظاهر سجده کرد از قبله رخ تافت | خدا را بی پیمبر کی توان یافت

در بیان خواب دیدن هند زوجهٔ یزید خوفناک شدن یزید در رهائی اهلبیت اطهار از زندان

کسی کو خلق از وی سینه ریش ست | همانا در پی آزار خویش ست

جفا کیشی که هردم جفا کرد | جفا بر خویش از راه خطا کرد

بدنیا بخورد واژونه بخت ست | عذاب او بروز حشر سخت ست

زن حاکم که هند او بود مشهور | شبی بالای بستر خفت رنجور

عجب خواب پریشان وقت شب دید — که از دهشت برنگ بید لرزید
چه دید آمد به جنبش سطحهٔ خاک — درے شد باز از درہاے افلاک
ملائک خاک بر سر داغ بر دل — ز گردون بر زمین گشتند نازل
بنزدیک سر شاه شهیدان — بهم گشتند با حال پریشان
یکے قربان شد و دیگر ندا داد — سلام اے کشتهٔ شمشیر بیداد
سلام اے خسرو آفت رسیده — سلام اے سرور گردن بریده
بیان خود نمیماید هند این حال — که در رویاء لهم گردید پامال ❋
نظر کردم دگر با جان محزون — گرا برے بر زمین آمد ز گردون
دران ابر سیه مردان بسیار — ببر پیراهن ماتم عزادار
در آنها بود مردے صاحب جاه — علوے رتبه اش من جانب الله
رخش تابنده چون مهر سما بود — جبینش مطلع نور خدا بود
دوید از جوش دل سوے سر پاک — بآغوشش کشید و گشت غمناک
لب و دندان همی بوسید هر بار — بفریاد و بکا مے کرد گفتار
که اے فرزند نور دیدهٔ من — شهید من بخون غلطیدهٔ من
ترا کشتند اعداے ستم کیش — نکردند از غم فردا پس و پیش

بودند آب دریا بند بر تو ‌‌ ‌‌ رهِ رفتن ز صحرا بند بر تو
ترا نشناختند اے جانِ زہرا ‌‌ ‌‌ سرورِ سینه بریانِ زہرا
منم جدّت رسولِ ربِّ ذوالمن ‌‌ ‌‌ علیِ مرتضیٰ ہم ہمرہِ من
حسن در زاری و ہم خاک بر سر ‌‌ ‌‌ عقیل و حمزہ و عباس و جعفر
رسولِ رب چو این گفتار می کرد ‌‌ ‌‌ دمادم گریہ بسیار میکرد
یکے را دست بر سر بود در جوش ‌‌ ‌‌ ز بس زاری یکے گردید بیہوش
شدم بیدار چون زین خواب ترسان ‌‌ ‌‌ گزیدم از تأسف لب بدندان
دویدم بر سرِ آن سر رسیدم ‌‌ ‌‌ شُق از نور تا افلاک دیدم
ضیائے از زمین میرفت بر اوج ‌‌ ‌‌ بلا گردان ملائک فوج در فوج
روان گشتم از انجا مضطرب تا ‌‌ ‌‌ خبر سازم یزید روسیہ را
بجائے خود نبود آن زشت افعال ‌‌ ‌‌ تفحص کردم و دیدم در انحال
کہ ہست او در مکانِ تیرہ و تار ‌‌ ‌‌ بصد حسرت نشستہ رو بدیوار
ز وحشت رعشہ بر اندام دارد ‌‌ ‌‌ بلب این ذکر زشت انجام دارد
چہ کارم با حسین ابنِ علی بود ‌‌ ‌‌ کہ او ابنِ علی سبطِ نبی بود
نمودم چون ز خوابِ خود خبردار ‌‌ ‌‌ مضاعف شد غمِ آن زشت کردار

بزیر افگند سر از فرطِ خجلت | سراپا گشت تر از فرطِ خجلت
چو شب رفت و سحر شد آشکارا | طلب کرد اہلبیت مصطفیٰ را
متحیر کرد و در تکریم پرداخت | بصد لینت بآنہا گفتگو ساخت
کہ گر باشد رضا در شام باشید | بعز و اعتلا در شام باشید
وگر باشد سرِ کوے مدینہ | شوید اکنون روان سوے مدینہ
ہمہ گفتند می خواہیم رخصت | براے ماتمِ شاہِ ولایت
کہ چندے گریۂ و زاری نمائیم | ادا رسمِ عزاداری نمائیم
بلب آورد او مارا چہ کارست | بکارِ خود شمارا اختیارست
مکانے کرد بہرِ شان مقرر | در انجا شد مقیم آلِ پیمبر
برسمِ تعزیت گشتند ہمدوش | بماتم بہرِ مظلومان سیہ پوش
بنی ہاشم قریش آنجا کہ بودند | درین ماتم ہمہ شرکت نمودند
جہانے در غمِ شاہِ مدینہ | گہے بر سر زد و گاہے بسینہ
شبانہ نوحہ و روزانہ زاری | بسر یکہفتہ شد در بیقراری
چو روزِ ہشتم آمد در غم و درد | یزید زشت ایشان را طلب کرد
نوازش کرد تا شوید سیاہی | زبان بکشاد اندر عذر خواہی

بسے تکلیف ماندن کرد مکار
قبول شان نشد زنہار زنہار

اجازت بہر رفتن فتنہ گر داد
بعجلت حکم سامان سفر داد

شد از بہر سفر کردن از انجا
عماریہا و محمل ہا مہیا

برائے خرج زرہا کرد حاضر
بلب آورد آن شورین خاطر

کہ این باشد عوض آنرا کہ از من
وقوعے یافت از تاراج و کشتن

ضدا زو آمِ کلثومِ دل افگار
کہ اے مغرور و فرخ را سزاوار

خموش تا چند این ہرزہ درائی
ازین افزون چہ باشد بیحیائی

نمودی خون فرزندِ پیمبر
ز راہِ ظلم با خویش و برادر

سراسر دولت بازارِ امکان
برابر نیست با یک موی ایشان

چہ بیباکی کہ میگوئی ستمگر
کہ آنہا را عوض دادیم این زر

تہی بیزار و مخزون ست از تو
خدارا دعوی خون ست از تو

در بیان واپس دادن یزید تبرکات غارت کردہ را بہ امام زین العابدین علیہ السلام

خدا حفظِ محبت خود چو خواہد
بہ بزم دشمنان قدرش نکاہد

چنان قاتل یزیدِ کفر بنیاد
ز دستِ ظلم او محفوظ سجاد

بلب آورد زور سے حاکم شام
کہ اے ابنِ حسین نیک انجام

بہ خالد آنکہ باشد زادۂ من ٭ شرر از برق و موجِ بادِ من
اگر خواہی بہ کشتی شو مقابل ٭ کہ بینیم زورِ دست و قوّتِ دل
دلاور گفت کشتی کارِ من نیست ٭ طریقِ جاہلان رفتارِ من نیست
اگر خواہی بحربہ این بتانہ ٭ یکی اورا دگر در دستِ من دہ
حضورِ تو درین محفل بجنگیم ٭ بہم ہمچون حق و باطل بجنگیم
بخوبی بر تو گردد حال ظاہر ٭ کہ غالب شد کہ از تقدیرِ قادر
ستمگر گفت جرأت حصۂ تست ٭ دلیری و شجاعت حصۂ تست
کہ تو از خاندانِ مصطفائی ٭ نصیبِ تست زورِ مرتضائی
کنون حاجت طلب کن ہرچہ داری ٭ روا سازم من از خدمت گذاری
نمود ارشاد حضرت حاجتی نیست ٭ کہ حاجت بی شمولِ ذلتی نیست
فقط خواہم کہ فرقِ شاہِ ذیجاہ ٭ بمن دہ تا برم از شام ہمراہ
دگر اسباب غارت انچہ دارند ٭ بگو آنرا بمن مردم سپارند
سوم داری چو قصدِ کشتنِ من ٭ جدا قیدِ زنانِ پاکدامن
ز قید و بندِ ایشان را رہا کن ٭ کسے را ہمرہِ آلِ عبا کن
بہ یثرب بیکسان را تا رسانند ٭ بقبرِ احمدِ والا رسانند

ستمگر گفت روے شاہِ ابرار ۔ بعمرِ خود نخواہی دید زنہار
نگر از کشتنِ تو درگذشتم ۔ ز قتلِ ہمچو تو لاغر گذشتم
ترا دادم زنان را شور وانہ ۔ ببر ہمراہ ایشان را بخانہ
ز مالت انچہ شد تاراج دشمن ۔ عوض از کیسۂ خود مید ہم من
نمود ارشاد حضرت نیست درکار ۔ ز مال تو مرا زنہار زنہار
مگر در جامہاے غارتیدہ ۔ لباسے چند باشد برگزیدہ
کہ خود آن ریسمان رشتہ ہست زہرا ۔ بدستِ ناتوان رشتہ ست دہرا
قلادہ پیرہن تقنع در آنہا ست ۔ تبرک خواستم گر از تو زیباست
مکن ضبط انچہ از رحمت خدا داد ۔ بود مالِ بزرگان مالِ اولاد
ستمگر گفت دادند اشقیا زود ۔ دو صد دینار ہم برجامہ افزود
چہ پروا داشت آن شاہنشہِ دین ۔ ہمانجا کرد قسمت بر مساکین

دربیان سفر اہلبیت اطہار از ملک شام بمدینہ منورہ

چو ظالم خونِ مظلومان بریزد ۔ ازان پس از پشیمانی چہ خیزد
خصوصاً خون فرزندان حیدرؑ ۔ سزا ایش نار باشد روز محشر
مفید آن شیخ رکنِ شرع محکم ۔ روایت کرد و دیگر راویان ہم

که حاکم گفت با نعمان مکرر — که فرزند بشیر است آن دلاور

که مردے را مقرر ساز فی الفور — ز اہل شام او باشد بہر طور

امانت دار و دیندار و خداوان — بصدق و راستی مشہور دوران

که سامان سفر ساز و مہیا — رود اندر رکاب آل طاہا

نگہبانان دگر ہمراہ او ساز — فہیم و راہ دان و کارپرداز

چنین ہم گفت راوی صدق بنیاد — که نعمان را بہمراہی فرستاد

ازان پس آن لعین زشت کردار — بر آمد گشت و جالس شد بدربار

طلب او کرد زین العابدین را — امام مالک دنیا و دین را

حضور حاضرین آورد بر لب — عبید اللہ را لعنت کند رب

بسوگند جلال رب ذو المن — که اندر کوفہ مے بودم اگر من

ز من شاہ شہیدان ہر چہ میخواست — اجابت کردمی باشد ہمین راست

گہے برگشتنش راضی نبودم — نہان بود آنچہ در دل وانمودم

ترا باید که پیوستہ سوے من — نویسی نامہ ہاے خاص ذو المن

تکلف در طلب دارد منافات — اجابت راست مقرون جملہ حاجات

پس آن مردے که از بہر رفاقت — مقرر بود داد او را اجازت

محافظ باشش در هر رهگذارے ‌‌ ‌ ‌ خلافِ شان مکن در راه کارے

سفارشش ذر رعایت کرد بسیار ‌ ‌ ‌ ‌ روان گشتند زانجا آلِ اطهار

چو نزدیکِ عراق آنها رسیدند ‌ ‌ ‌ ‌ بیا و کربلا از غم طپیدند

شترها از اشک تر در دل هراسے ‌ ‌ ‌ ‌ به همراهی نمودند التماسے

که سوے کربلا محمل براند ‌ ‌ ‌ ‌ ازانجا باز در یثرب رساند

قبولِ او کرد و از دین کامران شد ‌ ‌ ‌ ‌ بسوے کربلا محمل روان شد

در بیان ورود اهلبیت اطهار به مقتل شهدا علیهم السلام و برپا کردن ماتم

چو گل زخمِ شهیدان ست خندان ‌ ‌ ‌ ‌ زمینِ کربلا صحنِ گلستان

بجسمِ زخمیان از تیغِ دشمن ‌ ‌ ‌ ‌ هجومِ لاله در دامانِ گلشن

چمن شاداب در فصلِ بهاری ‌ ‌ ‌ ‌ ز جوشِ خون بهر سو نهر جاری

ملائک بر سرِ هر جسمِ بے سر ‌ ‌ ‌ ‌ بسانِ قمریان گردِ صنوبر

گلِ صد برگ ملبوسِ رسول است ‌ ‌ ‌ ‌ چو بلبل ناله کش روحِ بتول است

خزان آمد به گلزارِ محمد ‌ ‌ ‌ ‌ ز پا افتاد سروِ باغِ احمد

چو آمد کاروانِ آلِ اطهار ‌ ‌ ‌ ‌ قریبِ کربلا با حالتِ زار

نسیم آورد بوے گل بدامن ‌ ‌ ‌ ‌ مشام از عطر تازه شد چو گلشن

چہ گویم حال اہل بیتؑ چون شد / روان از چشم عابدؑ جوے خون شد

گریبان چاک زد زینبؑ ہم ماتم / پریشان کرد مو کلثومؑ از غم

برنگ ابر اشک از چشم جاری / مژہ مثل رگ ابر بہاری

چو گریان بر سر مقتل رسیدند / دران صحرا عجب انبوہ دیدند

کہ جابر ابن عبداللہ حق آگاہ / کہ مشہور است انصاری ہواخواہ

گروہے از بنی ہاشم سیہ پوش / بسے از اقربا چون بحر در جوش

ز ترک یثرب آنجا جمع بودند / ہمہ پروانہ گرد شمع بودند

فراہم جملہ از بہر زیارت / بصدق آمادہ کسب سعادت

بنائے مجلس ماتم نمودند / بہم سامان بزم غم نمودند

بہ گرد و پیش مشہور این خبر شد / بہ اقطاع و نواحی مشتہر شد

زنان از ہر طرف بسیار بسیار / شریک بزم غم گشتند و خونبار

برسم تعزیت کردند زاری / زمین تر شد ز جوش اشکباری

بپا محشر بہ اہل بیتؑ اطہار / ہوا تیرہ ز دود نالہ زار

بلب ہر جا صدائے واحسینا / فلک ہم با صدائے واحسینا

بیاد سید مظلوم زینبؑ / پریشان کرد مو مغموم زینبؑ

بدرد تشنگان کلثومؑ نالید | بسان ماہی بے آب غلطید
سر سجادؑ وعریان و جگر خون | روان از چشم اشک خون و محزون
کسے پرسید اگر حال غم اندوز | کشید از سینہ صد آہ جہانسوز
غرض بعد قیام چند ایام | عزاؤ ماتم شاہ خوش انجام
مقرر شد سفر سوی مدینہ | رجوع المختصر سوی مدینہ

در بیان وخلۂ اہلبیت اطہار در مدینہ منورہ و ماتم و فریاد بروضۂ حضرت رسول خدا

شنیدم تاجرے انجام اندیش | بہ ملکے شد روان از خانۂ خویش
متاع او گرانمایہ جواہر | چو انجم آسمان پایہ جواہر
تطاول رہزنان ناگاہ کردند | کہ غارت مال او در راہ کردند
سراسیمہ شد و حیران مسافر | پریشان بے سر و سامان مسافر
تہی سوی وطن چون باز گردد | بجای خویشتن چون باز گردد
ہمین احوال زین العابدینؑ شد | پریشان حال زین العابدینؑ شد
ہمہ ہنگام رفتن ساز و سامان | عزیز و اقربا خود شاہ ذیشان
بوقت بازگشتن ماند تنہا | عزیزان کشتۂ شمشیر اعدا
نہ قاسمؑ ماند و نے اکبرؑ نہ عباسؑ | ہجوم بیکسی و عالم یاس

زنانے چند و طفلے چند ہمراہ ‏ ہمہ گریان ہمہ با نالہ و آہ

چو آمد کاروانِ غارتیں ‏ بنزدیکِ مدینہ غم رسین

بحکمِ حضرتِ سجادؑ آنجا ‏ پئے اہلِ عزا شد خیمہ برپا

تہی گردید محملہا نشستند ‏ پئے ماتم بہ خیمہ حلقہ بستند

بشیر نیک منظر بود ہمراہ ‏ طلب او را نمود آن شاہؑ ذیجاہ

نمود ارشاد میدارم بخاطر ‏ کہ خیلم والد تو بود شاعر

تو ہم داری درین فن دستگاہے ‏ نمودی مرثیہ ہم نظم گاہے

نمود او عرض البتہ شہِ دینؑ ‏ نیم ناواقف این رسم و آئین

اجازت شد برو سوئے مدینہ ‏ بہر برزن بہر کوئے مدینہ

زمن اہلِ مدینہ را خبر کن ‏ بنظم این ماجرا را مشتہر کن

بتقریبِ عزائے شاہؑ ذیشان ‏ ملال انگیز شعرے چند برخوان

بشیر از حکمِ حضرتؑ شد روانہ ‏ بشہر آمد چو ناوک بر نشانہ

قریبِ مسجدِ محبوبؐ رب داور ‏ رسید و کرد برپا شورِ محشر

بلند آواز او ز آہ و زاری ‏ بزاری صورتِ ابرِ بہاری

بنظم این حال گفت از دردِ سینہ ‏ شوید آگاہ اے اہلِ مدینہ

اسیرِ هوسناکان سبطِ پیمبر ... بدشتِ کربلا گردیدی بی سر

عزیزان و رفیقانش بغربت ... شهادت یافتند از جورِ امت

علیّ ابنِ حسین آمد جگر ریش ... به اهل و خواهران و عمهٔ خویش

بقیهٔ اهلِ بیتِ پاک دامان ... رسیدند از سفر گریان و نالان

منم سوی شما پیکِ صبا دم ... ز زین العابدین و اهلِ ماتم *

ازین آوازه در یثرب زن و مرد ... به اشک و ناله گرم و دمِ سرد

ز هر خانه ز هر برزن دویدند ... گریبانها ز بی صبری دریدند

زنانِ هاشمی افسرده خاطر ... تمامی قومِ انصار و مهاجر

برهنه پا و سر با جانِ محزون ... شدند از خانهای خویش بیرون

خراشیدند رو از ناخنِ غم ... پریشان موی سر در جوشِ ماتم

صدای نوحه و زاری بهر سو ... بلند آواز وا ویلا بهر کو

بهم گفتند ما را ده نشان زود ... کُن آگه از مقامِ بیکسان زود

کجا شد آن همه مضطر کجایند ... بگو ناموسِ پیغمبر کجایند

نشان دادم از انجا چون بصد درد ... بآن سو شد روانه هر زن و مرد

شتابان آن خیابان آن خسته جانها ... مرا مشکل رسیدن شد بآنها

قریب خیمہ چون من ہم رسیدم | بسے در ہر طرف انبوہ دیدم

ہجوم خلق چندان قصہ کوتاہ | کہ مشکل شد عبور و بند شد راہ

بہ کرسی حضرت عابدؑ نشستہ | بہ خیمہ خلق گردش حلقہ بستہ

سرشک از دیدہ بر رخسار جاری | برنگ بارش ابر بہاری

بدستش دست مالی بود و غمناک | کہ می کرد اشک از رخسارہا پاک

بدور کرسی شہؑ ازدحامے | ز مردان و زنان انبوہ عامے

خواتین معظم در تلاطم | بلب نوحہ روان از دیدہ قلزم

صدائے واحسینؑ و نالۂ غم | زمین و آسمان لبریز ماتم

جہانے تعزیت میکرد و سجادؑ | باہ و نالہ و افغان و فریاد

زمین در لرزہ و افلاک خونبار | ملائک در عزائے شاہ ابرار

چو ساکت اندکے گردید آن جوش | لب مردم شد از فریاد خاموش

نمود ارشاد حضرت رو بمردم | کہ حمد کردگار ماہ و انجم

قدیر و مالک کون و مکان ہست | کریم و کارساز و مہربان ہست

بہ لفظ کن جہان را آفریدہ | زمین و آسمان را آفریدہ

بزرگی خالق ارض و سما راست | بر و بحر از نہان آشکار است

رجوع خلق سوے او بہ محشر | جزاے ہر عمل در دست داور

شنوید آگاہ ازین یا ایہا الناس | کہ گل شد شمع دین یا ایہا الناس

کسے کو خاص درگاہ کریم ست | بلاے او درین دنیا عظیم ست

گرفتار مصیبت اولیا اند | ہمیشہ در اذیت اصفیا اند

ز قتل حضرت شاہ خوش انجام | درآمد رخنہ اندر دین اسلام

ستم کردند اعداے ستم کیش | نکردند از غم فردا اندیش

تن آن شاہ ہدی را کشتہ کردند | علی و مصطفی را کشتہ کردند

جگربند نبی ابن بتول ست | ہمانا خون او خون رسول ست

بکین کشتند دلبندان او را | ندادند آب فرزندان او را

شدند اہل و عیال او گرفتار | سر عریان محبوسان و بازار

علم بر نیزہ ہا سرہا نمودند | عجب ظلم صریح اعدا نمودند

اذیت نیست مثل این اذیت | مصیبت نیست مثل این مصیبت

چسان فریاد از ہر دل نخیزد | چسان ہر چشم تر دریا نریزد

درین ماتم ملائک اشکبارند | زمین ہا آسمانہا لرزہ دارند

درختان سوختند از آتش غم | بدریا ماہیان بیتاب ہر دم

بهر جا هست دریا در خروش ست | که هر سنگ خون در عین جوش ست

چه گویم از ستم هاے لعینان | ز بدعت هاے آن دوزخ گزینان

اسیر طوق و زنجیرم نمودند | بشام و کوفه تشهیرم نمودند

همیں بر خود اگر موجود بودے | ز کشتن منع اعدا را نمودے

نه هرگز قول حضرت می شنیدند | حضور مصطفیٰ اسرے می بریدند

چو این بیکس وطن آواره نیست | مرا اخر صبر لیکن چاره نیست

غمے از ظلم بد کیشان ندارم | ثواب اخروی را خواستگارم

ز عقبے غافل اند این اهل بیداد | ندارند از عذاب آخرت یاد

زمین از ظلم پر شد قاف تا قاف | خدا خواهد گرفت از عدل و انصاف

مقرر انتقام خون ناحق | به محشر انتقام خون ناحق

چو بر لب این بیان آورد سجاد | دگر برخاست شور آه و فریاد

فتوحان آنکه ابن صعصعه بود | بپاے شاه افتاد و جبین سود

حضور شاه والا کرد تقریر | که من گردیده ام اکنون زمین گیر

ازین باعث من محزون و پر غم | ز یاری شما محروم ماندم

قبول عذر او شه کرد خوش کرد | ترحم بروے و بر والدش کرد

ازان پس آن امامِ ہردو عالم ❊ مع اطفال و ناموس معظم

بہ آہ و نالہ آمد در مدینہ ❊ شدا نور از رخِ انور مدینہ

گروہے از عزاداران پس و پیش ❊ پریشان حال و اشک افشان و دل ریش

قریبِ مرقدِ پاکِ پیمبرؐ ❊ رسیدند اہلبیتؑ و گشت محشر

برہنہ سر برائے استغاثہ ❊ فلک فرسا صدائے استغاثہ

طلب در گریۂ و اندوہِ بیحد ❊ صدائے وامحمدؐ وامحمدؐ

حسینت کشتہ شد اے فخرِ آدم ❊ گلوئے خشک و تیغِ قومِ اظلم

ندادند اشقیا جز آبِ خنجر ❊ بفرزندِ قسیمِ حوضِ کوثر

گلوئے خشک از خنجر بریدند ❊ تنش کردند زخمی سر بریدند

بہ خیمہ ریخت لشکر بہرِ غارت ❊ بہر سو مشتعل نارِ شقاوت

ردا ہائے زنان بردند اشرار ❊ گلو در ریسمان از دستِ کفار

گہے تشہیر در بازار کردند ❊ گہے حاضر سرِ دربار کردند

ز فریادِ غریبانِ ستم کش ❊ ملائک انس و جن در عالم غش

فلک خونبار و ہر سو حشر برپا ❊ زمین در لرزہ و در جوش دریا

بدرد از غم دلِ پیغمبرؐ آمد ❊ بہ جنبش روضۂ اقدس در آمد

بسر افشاند زہرا و رخ از خاک ۔ گریبانِ علیِ مرتضیٰ چاک
نبودے درمیان گر پائے سجادؑ ۔ بپا محشر شدے زین آہ و فریاد
طلسم خاک را برباد دادے ۔ فلک بر سطح غبرا افتادے
ز صبر عابدؑ و تسلیم عترت ۔ بہ محشر ماند قہر ربّ عزّت
خوشا چشمے کہ گرید اندرین غم ۔ خوشا دستے کہ باشد صرف ماتم
بمقدار پر پشہ اگر اشک ۔ سر مژگان برآید چون گہر اشک
حدیث ست اینکہ گردد مرد دیندار ۔ سزاوار بہشت از فضل غفّار
مریض کربلا را بود این حال ۔ کہ گریان ماند حضرتؑ تا چہل سال
طعام و آب می آمد چو پیشش ۔ بسینہ تازہ می گردید ریشش
بدانسان اشک می بارید محزون ۔ کہ تر می شد طعام و آب افزون
اگر می گفت خادم گریہ تا چند ۔ تناول کن طعامے اے عرش پیوند
ہمی فرمود چون سازم تناول ۔ گرسنہ قتل گشتند اقربا کل
کنم از آب چون کام و زبان تر ۔ کہ شد لب تشنہ مذبوح ابن حیدرؑ
اگر روزہ بشب افطار می کرد ۔ ازان پس گریۂ بسیار می کرد
طعام از اشک تر می کرد ہر روز ۔ بلب وقت تناول آہ جانسوز

شہیدان را ہمیشہ یاد می کرد ... بماتم نالہ و فریاد می کرد
نہ این گریہ برائے اقربا بود ... بوجہ رخنہ در دینِ خدا بود
ہمانا بود سلطانِ شہیدان ... چراغِ دین و شمعِ بزمِ ایمان
زقتلِ او جہان تاریک گردید ... زمین و آسمان تاریک گردید
درآمد دورِ اولادِ امیہ ... فزون شد جورِ اولادِ امیہ
چنان دورِ گروہِ اشقیا شد ... کہ ضائع دین و آئین خدا شد
رواجِ دین دران آوان کجا بود ... وفورِ گریہ عابد بجا بود

خاتمہ مثنوی

بحمد اللہ کہ این نظمِ گرامی ... پذیرفت از عطائے حق تمامی
مرا زین نظم قصدِ شاعری نیست ... کہ اعجاز است این جادوگری نیست
بیانِ حالِ شاہِ تشنہ کام است ... غرض از سرگذشتِ آن امام است
روایاتِ صحیحہ نظم کردم ... نگاہِ من بصحت بود ہردم
محمد باقرِ عالم فلک شان ... رقم کرد آنچہ از حالِ شہیدان
ہمان آوردہ ام در ذیلِ تحریر ... بیانِ مختصر بے طولِ تقریر
مرا مقصود ازین کسبِ ثواب است ... کہ این مذکورِ ابنِ بوتراب است

خدایا دہ رواجے نامہ ام را
کہ مردم جا بجا خوانند و گریند
من مجرم سیہ نامہ سیہ کار
کند رحمے بحالم رب رحمان
نظر ہر کس برین نامہ کشاید
رقم کین سرگذشت کربلا شد

اثر نطق زبان خامہ ام را
بھر بزم عزا خوانند و گریند
رہم شاید ازین از قہر قہار
طفیل حضرت شاہ شہیدان
دعا در حق عاصی ہم نماید
بسال غین و را و صاد و ہا شد

اسیر از طول سودے نیست بس کن
رقم اللہ بس باقی ہوس کن

تقریظ مصنفہ و مولفہ جناب شاعر بینظیر ثانی ظہوری و ظہیر افضل الدولہ مظفر الملک سید محمد افضل علیخان صاحب بہادر شوکت جنگ المتخلص بہ افضل ابن اصغر جناب تدبیر الدولہ مدبر الملک منشی سید مظفر علیخان صاحب بہادر جنگ المتخلص بہ اسیر ظلہ القدیر مصنف کتاب

بسم اللہ الرحمن الرحیم

نزہت و تازگی شاخ قلم نگارش توصیف سلطانیست کہ تاجداران گلستان

را بہ چتر سحاب سرافراز گردانیده و رنگینی گلبن رقم بآرایش تعریف جہانبانیست کہ تخت نشینان بوستان را باقلیم تازگی دست تصرف رسانیده وحش و طیر از بیت المال عنایتش روزینه دار و جن و انس از خوان مرحمتش وظیفه خوار پرتو ذاتش در ظلمات عالم هویدا و نور صفاتش در تیرگی ششش جهت پیدا طغرا

فضای لامکانی بارگاهش	هجوم بی نیازی پاسپاهش
زده بر بام وحدت کوس شاهی	مطیع اوست از مه تا بماهی
چراغ لاله بر ذاتش دلیلست	پر پروانه بال جبرئیلست
بنام نامیش پیوسته بلبل	خطابت میکند بر منبر گل
سر زلفش بقمری داد ذوقی	ندارد گردنش پروای طوقی
دل هر در قسم بپای رازست	ازان طومار منقارش درازست

و صد هزاران صلوات بر جهانگیرے که ذرات اسلام آباد مدینه از بهار سخا صمیداران شریعت را لیسر سبزی جاوید رسانید و نیز از تحیات بر شهریارے که از نیسان عطا جاگیرداران طریقت را از نموی روز افزون نونهال

برگ خرمی گردانید رباعی طغرا	از میر عرب وزیر سلطان ازل

شد شکل مہ بر ورق گردون حل	گر خامہ راش زرقم سر تیافت
میداشت برات نور خورشید خلل	صلی اللہ علیہ وعلی آلہ واصحابہ

اجمعین الی یوم الدین اما بعد حمد و صلوٰۃ بر ضمیر گلشن نظیر گلچینان گلستان معانی ارباب علم و ہنر و چمن پیرایان بوستان سخندانی سخنوران نکتہ پرور روشن و مبرہن باد کہ این نسخہ ایست نگارین و مجموعہ ایست بہارین رقت خیز ماتم انگیز مشتمل بر احوال کربلاے معلی العنی شہادت جناب خامس آل عبا علیہ التحیۃ والثنا از مصنفات جناب مستطاب قدسی القاب قدوۃ المدققین عمدۃ المحققین فخر شعرای زمان رشک سخنوران جہان مثنوی بصنعت غیر منقوط

عماد کامل و سر دار مدرک	اساس علم و مہر حلم و سالک
کمال علمہا دارد کرم عام	دل او مورد احکام علام
مراد دل سواد علم حاصل	ما آل کار او محمود و کامل
حسام علم در عالم علم کرد	گدا آمد اگر مہر و کرم کرد
دل او مصدر احکام مسعود	ما آل کار او مسعود و محمود

از فرط کمال بی انتہا مصداق فقرات طغرا الحروف در ستی طبعش مو میانی شکستگی سخن در طبلہ دہان و بوصف تندی ادراکش دوائی کندی گفتن

در قبضهٔ تیغ زبان از چرب و نرمی تقریرش نان شنیدن در روغن و از تر و تازگی
تحریرش قحطِ خشکی در زمین سخن متن شمسیه را شگفتگی تعلیم نمی کند که بمنزلهٔ شرح
تدانند و حاشیهٔ قدیم را بتازگی درس نمیگوید که بنام جدید نخوانند در حکمت العین باشارات
ابرو بیان قواعد نموده و در شفا بقانون لحوادِ زبان بمقاصد کشوده بدستیاری دائرهٔ
مجلسش اصول علم دین متیسّر و بهواداری بائین محفلش فیض عالم بالا در نظر
از روشنی بیان مجموعهٔ اقوالش تیرگی رقم و نکشیده و از قائمی ایمان حریر اعمالش
سستی شیرازه ندیده ریشهٔ خیالش را در پائین رفتن شاخ استعداد و بالا دوی
نهال فکرش را در کهنه شدن برگ و بر کمال نوی صحف گل تا بهیش او نگذرد و بر رحل گلبن
نگذارند و رسالهٔ غنچه تا بر تصحیح او نرسد بسمع مدرس بلبل نرسانند بیت ابروی شاهدان
بی رابطهٔ تحسینش بی نمک و مصرع زلف خوبان بی شانهٔ تصحیحش قابل حک

ابیات

معما گر همه خالِ بتان ست
برای حلِ آن طبعش روان ست

می گر گفتگو در جام ریزد
ازان خر مستی وحدت نخیزد

بگلشن میدهد در هر نگاهے
خبر از سرنوشتِ هر گیاهے

به طفل غنچه گر یک حرف گفتے
ز شوق گفتگو شبهانه خفتے

بہ پیشش لالہ و نسترن مسکیں شاید	کہ دفع نقطہائے شک نماید

صاحب دواوین و معارج الفضائل و درۃ التاج و ریاض المسلمین و زر کامل عیار
شرح معیار الاشعار و گلدستۂ امامت و چراغ اعجاز و شجرۃ العروض و روضۃ القوافی
و دیگر کتب کثیرہ اعنی جناب ملک الشعراء مدبر الدولہ مدبر الملک منشی سید مظفر علیخان
صاحب بہادر بہادر جنگ المتخلص بہ اسیر مدظلہ القدیر کہ دریں زمان سعید
و آوان حمید حسب للارشاد امیر اعظم رئیس معظم مراد دل دولت مربع نشین جا بالش
ہمت و مروت جناب منشی نولکشور صاحب مطبع اودھ اخبار حفظہ اللہ من
شر الاشرار بحلیۂ طبع آراستہ و پیراستہ گردید یا رب این کتاب را
مقبول خاص و عام و مصنف را مورد الطاف رب انام گردان و صاحب مطبع را

بہ جد انتفاع وافی بر سان فقط
قطعۂ تاریخ منہ دامت الطافہ

طبع گردید کربلا نامہ	لفظ و معنے چو نکہت گل و گل
سال تاریخ یافتم افضل	دفتر ماتم امام گل ۰

قطعۂ تاریخ از نتائج افکار جناب مرحمت الدولہ مہار الملک
سید محمد غضنفر علیخان صاحب بہادر صولت جنگ المتخلص بہ

حکیم ابن اکبر جناب تدبیر الدولہ منشی سید مظفر علیخان صاحب بہادر اسیر مصنف کتاب

طبع گردید شہادت نامہ	بیت بیت ست عجب رقت خیز
سال تاریخ رقم کرد حکیم	این کتاب است بجان درد انگیز

سنہ ۱۲۹۷ ہجری

خاتمۃ الطبع

پس از سجدہ ریزی خامۂ سینہ چاک بادای سپاس خدای پاک عز اسمہ برکافۂ مسلمین وجمہور ذاکرین مناقب آل عبا وسامعین متحصلین ثواب در گوش کردن احوال مصائب جناب سید الشہدا علیہ التحیۃ والثنا ہویدا باد کہ درینولا نادر کتابی ذریعۂ استحصال ثواب اخروی و وسیلۂ کامیابی مقاصد سرمدی یعنی وقعات کربلا ومعارک جان فرسا موسوم بہ کربلای معلی منظوم فارسی زبان کہ نظم ارجمندش سے نافہ کشا زلف عذار سخن ؛ عطر فشان سنبل زار سخن ؛ دیدہ ویدن زخطش نور چین ؛ گوش شنیدن زلبش شکر برین از مصنفات بحر زخار علوم وفنون مستغنی التوصیف جناب تدبیر الدولہ مدبر الملک منشی سید مظفر علیخان بہادر بہادر جنگ المتخلص بہ اسیر بتصحیح حضرت مصنف ممدوح الشان بحسن اہتمام بمقام لکھنؤ در مطبع نامی منشی نولکشور بماہ اگست سنہ ۱۸۸۰ع موافق ماہ رمضان المبارک سنہ ۱۲۹۷ھ بحلیۂ طبع آراستہ گردید جناب احدیت مقبول عالیان کناد

صحت نامہ نسخہ متبرکہ کربلائی معلی

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۵۷	۱۳	دوبیابان	دربیابان
۸۵	۱۶	صمصا	صمصام
۱۳۴	۸	غاتگرہوش	غارتگرہوش
۱۵۰	۲	دارگل	درگل
۱۷۷	۱۲	اعدا	دشمن
۱۸۰	۷	حملۂ شیرانہ آن بود	حملۂ بیرالعلم بود
۲۱۳	۱۳	امد	آمد
۲۴۹	۷	پوشت	نوشت
۲۷۵	۱۳	بهم	بپهم

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲۷۷	۱۵	این شعر بالکل غلط است......	
		تصدق بر گروہِ ما حرام ست کہ ما را خوشی از خیر الانام ست	
۲۸۰	۱۱	سست لاغر	سست و لاغر
۲۸۵	۲	وذندشش	نمودندشش
ایضاً	۴	نحبر	خنجر
۲۸۷	۵	شا	تباه
۳۰۹	۶	نما	بیان

جنگ نامہ کربلا - یعنی واقعات مفصلہ کربلا -

دہ مخزن - مصائب کربلا مصنفہ حکیم نصر اللہ خان وصال -

عین البکا - معروف بہ دہ مجلس مع رسالہ شط غرا مشہور بہ چہل مجلس تصنیف نواب سید عطاء اللہ -

مواعظ حیدریہ - مصنفہ سید غلام حیدر خان بہادر اکسٹرا اسسٹنٹ -

تذکرۃ الشہدا - منظوم واقعات کربلا -

روضۃ الشہدا اردو موسوم بہ گنج شہیدان مولفہ حکیم امانت علی -

شہادت نامہ آل نبی مصنفہ شیخ امام بخش ناسخ -

مرثیہ ظہیر - مصنفہ منشی محمد ظہیر الدین بلگرامی -

معجزہ آل نبی - شہادت نامہ معجزہ سر مبارک امام ہمام حسین -

عناصر الشہادتین - حالات شہادت شہدا و خلفاے کرام از مولوی ناصر علی -

سر الشہادتین - ترجمہ معرکہ کربلا بسند احادیث معتبرہ -

تقریر سر الشہادتین - شرح فارسی تحریر الشہادتین باعتبار کی -

تحریر سر الشہادتین - ترجمہ اردو تقریر الشہادتین جو شرح فارسی سر الشہادتین کی ہے - نہایت مبسوط -

گلزار خلیل - شہادت نامہ خامس آل عبا نیا طرز و انداز بہ سند روایات مصنفہ مولوی غلام امام شہید جنکا مولد شریف مشہور ہے -

مجموعہ کلیات - مراثی و سلام و رباعیات مرزا سلامت علی تخلص دبیر دو جلد مین -

مجموعہ کلیات - مراثی و سلام و رباعیات میر انیس چار جلد -

مجموعہ کلیات - مراثی و سلام و رباعیات میر نواب تخلص مونس جلد اول -

ایضاً - جلد دوم و سوم - جدا جدا -

ناصر الابرار - فی مناقب اہل بیت اطہار -

تذکرۃ المعاد - معاد کے بیان مین ہے مصنفہ قاضی ثناء اللہ پانی پتی -

فتوح الحرمین - منظوم مع نقشجات حرمین شریفین اور اوسکے مقامات متبرکہ کا ذکر ہے -

ظہیر الاسلام - معروف بہ ظہیر الدارین - اسمین فوائدات دینیہ کا بیان بعنوان اہل تصوف مصنفہ منشی ظہیر الدین -

ادعیہ زیارت - مدینہ منورہ مولفہ مولوی محمد احسن -

فہرست کتب

نقوش معظم - دافع ہر درد و غم جملہ نقوش مجرب و نقشہ کعبہ شریف و مدینہ منورہ ایک سطح تختہ پر تعویذ بناکر بچون کے گلے مین واسطے حفاظت کی ڈالا جاتا ہے -

نقش نعلین - شریفین رسول مقبول بطور زیارت ہے -

دعای گنج عرش - مع شش قفل اوراد و دعائین نادر نادر حفاظت کے لیے تعویذ کرکے گلے مین ڈالنا سود مند و مجرب ہے -

مجموعہ اوراد - وظائف شامل دعاہای ذیل ۱ درود اکبر ۲ حزب البحر مترجم ۳ درود مستغاث ۴ درود تنجینا - ۵ - درود ماہی -

نور الفواد - معروف بہ زاد المعاد مصنفہ مولوی نور الدین -

شواہد النبوۃ - اسمین سیر و اخلاق حضرت خیر البشر اور اذکار آل اطہار اور اصحاب کبار اور ازواج مطہرہ کے مذکور ہین از ملا عبد الرحمن -

معارج النبوۃ - بیان شرائف احوال حضرت خاتم المرسلین بڑی مستند کتاب ہے از ملا معین الدین کاشی -

مدارج النبوۃ - حالات فضیلت حضرت خاتم الرسالت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم مصنفہ حضرت شاہ عبد الحق دہلوی دو جلد مین کمال ہی توضیح اور تشریح سے بسوط لکھے ہین -

شرح سفر السعادت مبنی اوپر احوال شرعیہ کے از روے احادیث کے جسکے چھہ باب ہین ۱ - در طہارت پیغمبر ۲ - در نماز حضرت - ۳ صیام النبی ۴ - حج النبی - ۵ - اذکار النبی ۶ - در عموم احوال معاش حضرت صلعم مصنفہ مولانا عبد الحق دہلوی -

جامع طیبی - احوال سرور عالم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم مین از شاہ طیب فرحۃ اللہی -

شبیہ احمدی - سراپاے خاتم المرسلین کا بیان مولفہ جمال الدین حسن خان -

مثنوی زائر - دعوت قبائل قریش مصنفہ نواب شیر علیخان -

مہر نبوت - نعت پیغمبر مین تصنیف نواب محمد مردان علیخان نظام -

شجرہ طغرای - اسماے دوازدہ امام علیہم السلام از صنعت کاری مولوی ہادیعلی خوشنویس لاثانی -

مجموعہ توشہ عقبی - درود وظائف اسماے الہی مع خواص و ناجہاے مبارک رسالت پناہی تالیف مولوی محمد عباس -

مولود شریف شہید نثر - خرد و کلان -